

MARTYROK CORONAJA,

Melly RMK I. 1780

AZ EVANGELIOMI igaz vallásban

ALHATATOSSAKNAK,

és a' Mátyromság szenvedésben

DIADALMASSAKNAK,

Fejekben LILÍOM színű szép

G Y E M A N T O K K A L,

R O S A színű drága

R U B I N T O K K A L

fénlik: (tudni illik,)

Olly idvességes Könyvecske:

Mellyben,

Miképpen kellesek a' Szentek-
nek a' CHRISTUS vallásában meg-
maradni, az üldözésben magokat viselni,
a' számkivetést, tömlöczőt szenvedni, s' a' Mar-
tyromságban győzedelmeskedni? világos-
san meg-mutattya.

S Z Ö N Y I N. I S T V Á N,

Christus szolgája s' az ő üldöztetésének
tárla.

Nyomatott BOLGIVÁLATT,

1675.

1 Pet. 4. v. 12, 13.

Szerelmeim ne rémüllyetek-meg, mint idegenek amaz tűz által való meg-késértetéstől, melly ti rajtarok lészén a' ti meg-probálástokért, mintha valami idegen dolog esnék rajtarok.

Sőt inkább hogy a' Christus szenvedésinek társai vadtok; azon örüllyetek, &c.

Jákób. 1. v. 12.

Bóldog ember a' ki kiserteret szenved: mert minek utánna meg-probáltatik el-vélel az életnek CORONA

Matth. 5. v. 4.

Bóldogok a' kik háboruságot szenvednek az igazságért: mert azok-é a' mennyeknek országa.

Jelen. 2. v. 10.

Légy hiv mind halálig és néked adom az életnek CORONAJAT.

MELTOSAGOS URNAK

HADADI

VESELENYI PAL

URAMNAK,

A mostani lelki s' testi szabadsá-
ga mellett keserves számkivetésben s'
fegyverben lévő Magyarorságnak

ERDEME: Fő

GENERALISSANAK,

Mind két haza igaz Fiának, Oszlopá-
nak, az Isten ügyének nagy fáradsag-
gal, sok rüféssel s' bőv költséggel segéllő ol-
talmának: Igaz vallását mind véréig szerető s'
Méltóságát kegyeliséggel ék: fitó nagy

URNAK. &c. &c.

Nékem mind koporsóig igaz hűséggel, s' hű en-
gedelmességgel követendő Fauroromnak jó

URAMNAK Ő

NAGYSAGANAK,

Istentől a' kegyelemben elégséget, az
igaz Hűben győzedelmet, ez életben béke-
séget, ez élethez egészséget, ez életből boldog
ki-mulást s' ez élet után örök boldogulást
kívánok!

Tekintetes s' Nagyságos Uram!

ERL ICZEN EK s' kőszikla
 hasadékjában nyugovó galam-
 bocskának élete, e' világból
 maga számára választott lsten
 Anyaszentegyházának élete:

Vagy mérges tövislek között fel-nőt, egyéb
 virágok között tekintettel ki-terczet s' il-
 lattyával a' csillagokig terjedett gyönyörű
 gyöngy virág s' gyenge lilium szál a' Chri-
 stusnak Ecclesiája; s' nem különb mint egy
 szélveszekitől hanyattatott s' véres habo-
 ban ugyan el-ázott gallyácska: Mert noha
 e' gerlicze soha kőrmével nem ont vért,
 sem szájával, sem szárnyával senkit-is meg
 nem sért; még-is ártatlan életének a' mér-
 ges harpiák mindenütt utánna vannak: Sen-
 kinek e' lilium szál ellenem áll, senki el-
 len táborban ki nem száll; még-is e' világ-
 nak Tyrannusától mindenkor sértegettetik
 s' szive mind a' könnyhullatásig facsartatik:
 Sem senkinek e' kis gallya utat tolvajul nem
 állja; még-is a' Sátán s' Antichristus mint

Ajánló Levél.

Stygiai pyrráták véres s' tüzes nyilakkal s; ün-
telen ostromlyák. Ha e' Sionnak várán a'
pokolnak kapui hatalmat vehetnének. De
a' Sionnak dicsőséges Királya soha az ő Ec-
clesiáját olly meszére nem hadta, hogy az
ő galambocskáját még a' keselyűk körmei:
az ő liliomocskáját még a' leg hegyesleb tö-
vissek, s' hajócskáját a' leg háborúb hálok
között is vigasztalás s' óltalom nélkül hadta
vólna.

Mindenkor támasztott Isten az ő Anya-
szentegyházának szabadulására, háborúsá-
gának idején Istenes Mosefeket, Josuékat, E-
hudokat, Barákokat, Gedeonokat, Sámso-
nokat, &c. Még az Aszszonyi állatok köz-
zúl-is, Deborahokat, Esthereket, Judithokat:
Sőt még a' Pogányok között is Cyrusokat,
Dáriusokat, Artaxerxéseket, kiket erővel,
hatalommal s' bölcseséggel fel-ruházott,
hogy lennének az ő népének meg-szabadi-
tói s' gyámolói. De oh te, bánattyát nyögés-
fel felejtő, vagy inkább nevelő Christus árva
Gerliczéje! Noha most az özvegységhez
hasonló keferűségedhez képest, semmi vi-
ggaságnak zóldellő ágára szállani nem ki-
vánsz, aszú ágon, álmom nélkül bálsz, éjjel

Szánló Levél.

nappal vigyázva, sziv dobogva s' rettegéssel járíz: el egett szomjuságodban-is nem tisztavizer; hanem a' könyhullatásnak zavaros vizét iszod; De drága a' te lelked az Ur előtt! Várj egy kicsinyt! majdan a' tél elmúlik, szép tavasz érkezik, a' szép virág ki-nyílik, hangos madár éneklése s' gerliczének szava hallatik, akkor a' Jesus Christus, életednek szerelmes párja hozzád érkezik s' szived minden örömmel bé-relik: Oh te praedára ráfajult kőrmes keselyűk előtt csak alig szaladó, s' békeséges kősziklának csendes hasadékjában főtő Christus galambotskája! Nincsen néked mostan a' Christus Ecclesiájának bárkáján kívül sohol-is maradálad, nincsen a' kő szikla Christus sebeinek hasadékján kívül sohol-is nyugodalmad; De zöldellő olajfa ágat látok én a' te szádban, s' még futásodban sem veted-el. Tudom én hogy még az háborúságokban-is békeséget hirdetz te, hogy majd e' dühös üldözésnek vér özönnyé le-száll s' nem lesz en többé az egekben hányódás, sem sírás, sem futás. Mindenkor meg-szabadította lsten az ő népét az ő ellenségének kezéből: El-törött végre a' kalitka, s' meg-szabadult a'
mada.

Ajánló Levél.

madarász töriből a' madarka, ki-menekedett a' tóvissék között a' lilium szálatska: s' sok hányodási után-is ugyan csak ki-jűt tsendes partra az hajócska.

Az Isten Anyaszentegyházának ellenségi peng mindenkor rútúl vesztenek-el.

Veszedeelmes hidd-el ezt a' követ mozgatni! a' mint Zachariás Prophéta mondgya: *Valakik ezt a' követ helyéből ki-akarják mozditani meg-szakadnak: Igazság az Istennek elötte hogy a' kik minket nyomorgatnak, fizessen azoknak viszontag nyomorúsággal, (2 Tess. I. 6.)* Ugyan-is valakik e' gerliczét mellyeszten, e' liliumocskát tóvóستól ki-tépni, s' ez hajócskát akarják fenekestől fel-fordítani s' minden veszélynek örvényében borítani, nem egyebet cselekecsznek, hanem a' mint a' Dávid mondgya: *Csinálnak magoknak halálos nyilakat, vermet ásnak a' mellyben magok belé esnek, és így fordul az ő munkájok a' magok fejére, s' őreájok száll minden álnokságok. (Solt. 7. 14, 16, 17.)* A' példák mint ezt mutattyák. Amaz nagy Tyrannust Pharaohó Királyt, Isten a' rengerben boritá: *Acháb, Illés s' több*

Ájánló Levél.

Propphéták ellenségét el-veszté: *Jezabelt is*,
ki meg-öle az Istennek Propphétáit s' oltár
mellé állírtá a' Baál Papjait, magos helyről
le-vetteti, a' földön el-tapodtatá, s' az ebek
nyalák-fel vérét-is: *Hámán* a' túle Sidóknak
készíttetett veszedelemben s' magátúl fel-
állíttatott akasztófára akada: Sidrák, Misák,
Abednego *kohérta* a' tűz emészte-meg: Da-
niel *árúlóit* az oroszlányok szagatták-el: *Ju-
dás* Christusát el-árulá, kétségben esék, ma-
gát fel-akasztá, jobb lett volna néki nem-is
fűlettetni! *Herodes* meg-csapdossa az Isten-
nek Angyala s' végre-is a' férgek-től meg-e-
mésztervén rútúl vesze-el. Ha a' külső histo-
riákban ki-bocsátkozunk-is, világos igazsá-
got látunk, hogy az igazságnak meg-taga-
dói s' az Isten Anyaszentegyházának üldő-
zői mindenkor rútúl vesztenek-el. *Domiti-
us Neronak* (ki-is az Anyaszentegyháznak
nagy ellensége vala) egykor kezéből a meny-
kő a' pohárt ki-űri s' az után a' maga torkát
meg-meczi. Apollon: *Ottois* maga magát
meg-oli. Cornel. Tacit. §. 12. *Domitianus*
maga bé-járóitúl, *Maximianus* a' maga vei-
túl, *Maximinus* maga vitézitúl öletik-meg.
Sveton. Euseb. hist. Aurelius. Victor Zosi-

Ájánló Levél.

mus hist. Capitolinus. §. 7. Ezek mind üldöz-
zói voltak a' Christus Ecclesiájának. *Vitellius*
Licinius, Gallus, Galienus, Christus meg-eskütt
ellenségi, ellenség fegyvere által vesztének-
el, *Valerianus* Sapor túl meg-nyúztatatik,
Phocas a' Pápaságnak, a' mint most van, fun-
dálója *Heracliustól* meg-fogattatik, kezei lá-
bai el-vagdaltatván feje vétettetik s' osztán
teste egy rész ökörben meg-suttetik. *Cus-*
pinian. Volateran. Lib. 23. Trajanus üldözé-
sét már a' föld sem szenvedheti vala: mert
a' nagy üldözésnek miatta a' föld meg-nyit-
ván, száját sok helyeken sok városokat s' fa-
lukat nyele-el; Ásiában négy, Galariában
három, s' Görög országban két fő városok
süllyedének-els' maga-is *Trajanus* rútúl ve-
sze-el. *Aurelianus* mikor szintén székiben
arról gondolkodik: minémű kegyetlenség-
gel lehetne leg inkább, a' Christus híveit ül-
dözni, az ég nagyot csattan s' iszonyu villá-
máslála' meny kő lábához esik; midőn ez-
zel sem gondolna; hanem az üldözésben
csak ugyan meg-indúlna, Istentől Bizanti-
um s' *Heraclea* között meg-óletterik. *Anti-*
ochus szintén azt nézi vala, ha *Agaperus* Mar-
tyr kedve szerént kinoznák-é az hóhérek,

Ajánló Levél.

hirtelen csak meg-rivalliks' nagy jajgatással ezt kiálttya: Jaj ne hadgyatok! mert meggyulatt belől a' bélem! Jaj mint égek! és székiből ki-elvön szörnű halállal meg-bala. *Diocletianus* hogy a' Szenteket öldökli, házat a' menykő meg-üti, mellyűl meg-réműl, ágyban esik, dagadó fekélyekkel Istenűl egész testében meg-vererik: Istent sokszor káromló nyelvét a' férgek meg-észik, mellyek mind sokságokkal s' mind úndok büdösségekkel, mind száját s' mind az házat betöltik. Végre a' kinokban mint a' kuttya ugat vala s' fok gyötrelmi miatt, osztán magát meg-öle. *Flaccus Spoletanus*, Spoléta városának tisztartója, azon városnak jámbor Prædikátorát, a' ki - Püspök is vala, hogy meg-öleti, Isten egy Angyala által erőssen meg-veri ugyan edgyben tőri, melly miatt a' béli ki-okádgya s' meg-bal.

Dioscorus fra útttyában, az égből tűz szálla-le s' meg-emészte: Mert fiát ki a' keresztyének gyülekezetiben tanul vala, a' pogányok közfésztintén akkor erővel viszfá viszi vala, *Galerius* rút véren futó ember, és az Anyaszent-egyháznak nagy üldözője vala, de ő is osztán rútul vesze-el: Mert egész teste genyet-séget

Ájánló Levél.

éges rút fekélyekkel, ki-forró sok férgekkel
annyira meg buzgódik, hogy végre az or-
vosok sem szenvedhetik s' mindenektől csak
veszni hagyattatik s' sokára halva találtatik,
Apophrasius. a' szegény Mendulák közt nagy
üldözést indítá; de Isten néki-is nyakát sza-
kalztá: mert az ő parancsolattya'ból, az ör-
dög lovasú' utánban a' földhöz verés' meg-
hala. *Julianus Apostata*, a' Christust jöllehet
meg-ismérte vala; de az ő igazságát lelki is-
méreti ellen meg-tagadá, és az ő Szenteit,
szívének meg-átalkodott nagy keménysé-
gével mind halálig üldözi vala; és noha a'
Christusnak olly meg-dühözt nagy ellensé-
ge vala, végre-is a' Christus é lón a' győze-
delem: Mert a' midőn őtet az harczon, egy
kopjával embere, nem tudatik, vagy penig
inkább a' mint hiszik Angyal, által verte vól-
na, vére mint csatorna foly vala, még a' lé-
lek benne vala, a' mikor a' földről vérit ma-
rékkal az ég felé hányván, meg-vallá a' ma-
ga romlását, s' a' Christus triumphusát illy
szókkal ki kiáltá. *Vicijsi Galilee!* Meg-győz-
tél Galileabéli Jesus! Ezen Juliánusnak *Ju-*
lius nevű nagy Attya-is a' templomot meg-
fertezteti, az oltárra buddozik, Euzojus Püf-

Síánló Levél.

pökét, hogy illy úndok cselekedetiért meg-
pírongattya arczûi csapja; De ötet-is meg-
csapá az Urnak haragja: Mert a' béle meg-
rothada s' annak úndok felyamattya-is hú-
gya és ganéja nem szokott helyén; hanem
orán száján jár vala-ki, annak utánna az
egész teste meg-rothada, s' a' férgek miatt
meg-bűszbödven meg-hala. Azon Julius-
nak a' *kincstartója* az Ur vacsorájához való
pohárt a templomban meg-csúfolá, s' azon-
nal benne-is az erek meg-szakádoznak s' vé-
re az egész testéből torkára forván orrán
száján ki-folya s' meg-hala. *Proculus* (per
anagramma *Porculus*) a' Vandalusok Kirá-
lyának, *Genfericus*nak szolgája, az Affricai
Ecclesiákat kegyetlenül üldözi vala, de né-
ki is rútul kelle el-veszni; Egykor betegágy-
ban esik, sok kinos győrelmi között maga
rút káromkodó nyelvét fogai között apró
darabonként el-harapdálván sok rajték tú-
rási után vezettül hala-meg. *Theodoricus*
napenyészeti Gotthusok Királya, *Arrianus*,
*Jesus Christus*nak nagy ellensége, mihelyt
a' jámbor *Simmachust*, *Boëtium*, *Thuscus*
János Püspököt s' több *Martyrokat* az igaz-
ságért meg-öleté, minágyárt meg-bolon-
dula,

Ajánló Levél.

Idula, és szívének oly nagy gyötrelmiben,
kinlódék, hogy az eleiben asztalára fel-vitt
főtt halakat, a' túle ártatlanúl meg-öletett
emberek fejeinek mondgya vala, s' csak
hamar hirtelen halállal meg-bála. *Decius*.
Maxentius, rút üldöző Tyrannusok vizben
fuladának. *Mamuca* Agarenusok Fejedelme,
Isten népét üldöző Pharahó másíkja, az Iste-
ren Anyaszentegyházának üldözésére, igen
fokad magával, úgy mint száz rakott gál-
lyákkal szintén hogy meg-indúlt vala, a' nagy
bírtélerű Isten, ki a' népeknek népe ellen va-
ló dühösségeket meg-neveti, magát Mamu-
cát s' minden hadát a' tengerben burit-
tá, és így a' mélységben Pharahóhoz el ta-
karítottának az Ő Attyokhoz. *Chosroës* Per-
siának Királlya az egész világnak nagy félel-
me vala, Palastinában (a' szent földön) s' kö-
rül való tartományokban, a' Christus Eccle-
siájának hajócskáját, kegyetlen üldözésnek
szélvezzeivel s' véres habok között forgat-
tá vala; De az Ur meg-fizete e' rút véres
pyrrátának is: Mikor a' kegyetlenségből
ki-fáradott volna, maga helyében, Marda-
ssa nevű kisebbik fiát rendelé Királynak. E-
szén meg-busulván a' Siroës a' leg nagyob-
bik fia

Ájánló Levél.

bik fia, mint hogy a' Királyi szék és méltóság igazában Őtet-is illeri vala; Számos vitézeket gyűjt maga mellé, Attyára rohan, Attyával edgyütt Őcsét a' válaszfrott Király meg fogja, Attyának kezét lábát megkötözteti, nyakában egy igen nehéz vas terhet függeszt, s' bé-vetteti abban a' toronyban, melyet ugyan maga Chostroës aranyának, ezüstnek s' minden drága kincsnek elrejtésére építtetett vala, oda-is rakta vala minden erőszakkal edgyben gyűjtött javait. Cselekedte pedig ezt Sirocs, hogy Attyának rabsága-is ott lenne, az holott minden hamissága, kegyetlensége s' erőszak tétéle egy rakásban volna; Ott is szük kenyérrel s' kevés vízzel táplálván így boszszontya: Ha a' kenyér kevés, egyél most az előtted lévő fok aranyból, melyet az egész földnek kereségéből, olly fok vér ontással, s' illy iszonyu pusztitással oda gyűjtöttél. Edgykor Sirocs, Őcsét, Mardasát ki-hozattya az halálra, de hogy Attyának kinnyát ezzel-is nevellye, Attyát-is a' toronyból fia halálának szemlélésére ki-hozattya. Attyán-is többé toronyban nem téteti; hanem Őt napi gyalázatra, hogy ütni, pökní, szidalmazni min-

Ajánló Levél.

lennék szabad legyen ki-téteti. Hatod nap
sztt rendelé, hogy Perfiának fő rendei, a'
mint akarják, magok mulatságából vegyék
szélül, s' valamint szeretik nyilakkal lövöl-
lőzzék. Végre a' sok nyilak miattigy vesze
ldőzéseért a' veres Tyrannus, Zonorás, Di-
conus, Cedrenus, hist. *Emserus*, valamelly
sapon Alexius Gromerus nevű jámbor Pré-
dikátort; Dreidából az Evangéliom miatt
üzé, azon nap, mindgyárt fejének kere-
ésével, kezeinek s' lábainak refzketésével.
zemének el-fordulásával, s' szájából rút
ajtek rútással, hirtelen és szörnyű halállal
-ll-veszte. 1522. Észtt: Selnecc. in Orat. de
imit. & progr. August. Confess. pag. 29. A'
revolromi Cancellarius magát arra kóti, hogy
ddig meg nem hal, mig vassal Noribergá-
ból az Evangéliomot ki nem törli; De az
etten ötöt Noribergából a' gutta ütés által
amarább ki-törle. 1524. Észtt: Lutherus
om. 2. Epist. ad Hausmannum, pag. 184.
stram; Haleni irástudó Doctor, előb Evan-
lélicus vala; de az Evangéliomi igazságot
meg-tagadá s' midőn szintén az ellen tusa-
oodnék, ilyen féreg támad lelki isméréti-
en s' csak mind ez hallatik szájából-is: *Ihon*
ja) meg

Ajánló Levél.

I
 s
 v
 A
 E
 k
 h
 b
 n
 re
 n
 C
 ra
 n
 ra
 vé
 ke
 ar
 sé
 pu
 öc
 he
 At
 lel
 ro
 láz

jaj meg-tagadám a' Christust s' abon bizony a'
 Attya előtt áll s' mind csak engem vádol; lo
 semmi vigasztalásokkal ki nem verhet
 e' gondolatot szivéből s' e' szókat szájáb
 hanem kétségben esék, s' ofztán maga m
 gát meg ölé. 1527. Eszten: Luth.in Com
 ment. cap. 3. Galat. Tom. 4. Jenen. Lat. p.
 63. *Blaverus Thamás is*, a' Scotiai Király
 tanácsosa, a' Christus Evangéliománall
 annak hirdető Prædicátorinak nagy ülo
 zóje. halálához közelitvén kétségben es
 és az őtet vigasztaló Barátoknak így szól
Távozzatok el én tülem a' ti hamisságatokkal
többi. El-kárhoztam, a' Sátán már kötöz
tart, s' majd a' mélységre el-ragad. Ez-is így
 fze-el. 1527. Eszt: Alexius, Alefius Scot
 Hondorfius in Theatr. Histor. p. 127. W
 fius Cent. 16. memor. pag. 293. *Felix W*
 tenburgi Groff hatod magával egyben
 kűszik, hogy a' szegény Evangélicusokan
 veszelsék, maga pedig a' Groffarra eskű
 hogy minek előtte meg-halna, az Evang
 cusok vériben, lova hátán-is sarkanty
 nyargalna; De lsten e' szándékos rút v
 maga torkára forditá: Mert egy étcz
 minden erek benne meg-szakadozva

Szánló Levél.

gyában, minden vére orrán, száján ki-folya-
és így nem az Evangélicusok vériben, ha-
nem a' magáéban; nem farkantyúig, hanem
szintén torkáig, nem nyargala hanem ugyá-
duszik vala. 1530. Eszt: Gregorius Spalati-
nus in Histor. Augustæ gest. Anno 1530. quas
xxtant. Tom. 5. Jenæ. Germ. pag. 37. Johan.
Polosinus in vita Joh. Electoris Saxonici, Lit.
3. Henricus Pantaleon bizonyossan írja
egy *Dominicanus Barát* felől, mindön ez a'
naga Clastromában az Evangéliomi rudo-
ságná'y ellen prædikállott, vagy inkább erő-
sen káromkodott volna; az Evangéliomi
szasságnak Ura a' Jesus Christus menykőnek
d:bes nyilával meg-lövi e' meg-öli. 1541.
Eszt: Lib. 8. Rerum in Ecclesia gestar. *Mine-*
aus János, a' szegény Valdenseseknek nagy
ldözője, addig dühösködik a' Jesus Christus
ellen, az ő Evangélioma és Szentei ellen,
ogy végre valójában meg-dühösödik, és
minos sok gyötrelmi kőzött, szájából a' Chri-
stus ellen sok káromkodásokat okádván rú-
lul vesze-el. 1545. Eszt: Henricus Panta-
leon in Histor. Rer. in Eccl. gestar. *Vesalius*,
nános Constantiai nagy Pápista Püspök, fe-
yegercven a' Constantiában s' ott körül lévő

Ajánló Levél.

szegény Evangélicusokat esős esküvéssel így
szólvala: *Vagy én fizetek-meg ő nékiek, vagy
az Isten fizet-meg énnekem.* Meg-fizete Isten
néki eléb: mert egy éczaka nagy rémülést
indító s' szívet irtóztató rút ordításokat, és
mint egy pokolban kinlódó embernek bő-
gésit hallanák a' bé-járó szolgai, de mi do-
log legyen nem tudhattyák, reggel pedig
Vesaliust halva talállyák. 1548. Eszt: Cas-
pár Bruschius in Annal. Episcoporum. Costan-
tien. Sleidanus, Lib. 21. pag. 641. Wolffius
Cent. 16. pag. 574. *Egy vén Pap*, Forchemi-
umban, Bambergai Püspökség alatt lévő vá-
rosban, midőn a' prädikáló székből szent
Pál, I Corinth. 11. Részből az Ur vacsorájá-
nak igéjit magyarázná, a' Pápisták révelygé-
sit s' ama' bálvány imádó Misét-is halálban
óltalmazná. Láttya hogy a' Misében a' Sa-
cramentum csak egy színű: Mert a' pohárt,
edgyik részit a' Sacramentumnak a' kősség-
től el-vonnyák. Sz. Pál pedig két szín alatt,
mind kenyeret s' mind bort osztogat a' Co-
rinthusbélieknek: azért egyiknek (gondol-
lya) vagy a' szent Pál tudományának, vagy
a' misének, melly a' Pápa tudománya igaz-
nak a' másíknak pedig hamisnak kell lenni.

Ajánló Levél.

Azt is tudgya hogy az Ecclesia nem csalat-
kozhatik, nagyobb annak mint a' szent Irás-
nak méltósága. Sőt a' szent Irás-is csak fabu-
slla (ugy tartya) ha egy nyomon nem jár a'
Pápa és Romai Ecclesia értelmével. Azért
bocszszonkodik Sz. Pálra, miért hogy a' Co-
rinthusbélieknek a' pohárt is el-osztotta, s'
ezért így feddődik az Apostollal: *Vai Pál!*
Pál! Bár ha a' te tudományod igaz, s' bár ha a'
misében egy szin alatt a' Sacramentom nem igaz,
az ördögök el szaggassanak s' innen el-ragadgya-
nnuk engemet. Ismét fordúlván a' kőtségnek
ügy szólla? Ha a' Pápa tudománnya nem igaz,
nem irtózom a' Sátánnak rabia lenni s' lelkemet
azálogulnéki adni. Oh Jesus! Nagy ítéletű Is-
ten! midőn ezeket nagy csudálkozással s'
irreszketéssel hallaná a' kőtség: Imé azonnal
a' templomban nagy ropogás, harfogás,
szörgés, csattogás támad, mindenek meg in-
búlnak, a' székek: képek, oltárok romlanak
s' kicsinyben hogy a' kő falak-is egyben nem
omlanak. El-jöve azonban, rettenetes szél
vészél, egy isziszonyu nagy fekete ember, ki-
ő ördög vala, a' Papot meg-kapá, a' népnek
el láttára el-ragadá s' mind e' mái napig-is so-
n holt többé a' pap az emberektől nem találta-

Ajánló Levél.

tott. Lettez. 1557. Híztend. Nagy hétben.
Job. Fincelius, Lib. 3. de miraculis.

Jacobus Latomus: Előszó: Előszó: Evangélicus ember vala; de igaz vallását meg-tagadás' lón az Evangéliomi igaságnak meg-eskütt ellensége s' az Isten Szentének nagy üldözője. Ez-is minek utánna a' szegény Evangélicusokat sokat háborgatta volna, nagy kifizetben esik, vélzi eszében, hogy az Evangéliomi vallásnak meg-tagadásával, az egyidveiséges igaságot tagadta volna-meg. Valamenyiszer a' szegény Evangélicusokat üldözte, mind annyiszor magát a' Jesus Christust háborgatta, a' Pápistaság pedig a' melyben vagyon, nem egyéb hanem az Antichristusnak, veszedelemre vivő úttya, kétségben esik. Sok tudós emberek s' barátit edgyben hivatván így szólla nékik: *Oh nagyok barátim az én bűneim! Mert a' szent Írás nálam tudva lévén, az igaságot s' annak követőt háborgattam, a' Szent Lélek ellen vétettem, azért az én bűnömnek bocsánatját soha sem ez életben, sem ez élet után nem reméníhetem; hanem az ördögnek már testestül, lelkestül rabja vagyok. Sőt már látomást nem ugylássatok mint embert, hanem mint egyik ördögöt.* Semmit pe-
nigne

Ajánló Levél.

ig ne kételkedgetek azoknak valósága felől a
mellyeket az én kárhozatomról szólottam; meg-
láttyátok hogy ihon ma id ágyban esem s' meg ha-
lok. Oh legyen azért én tielőttetek példa, kik az
Evangéliomi vallást el-hadgyátok! Oh ia j nek-
ek-is kik azt báborgattytok! Beszédét így vé-
gezvén, rettenetes orditással meg-hala. 1556.
Esz: Job. Fincelius, Lib. 3. de Miracul. Wolf-
ius, Cent. 16. Memor. pag. 667.

Illyeket Nagyságos Uram, ha ezek elégsé-
gessek nem vólnának, sokakat írhatnék, kő-
zelebb való s' csak mi időnkbeli példákat is
említhetnék; De csak ezek bül-is az igazság
tagadóknak s' a' Szenteket üldözőknek ve-
szedelmes végek világossan meg-tetczik.

Mit gondolnak hát Nagyságos Uram azok
Judások, Juliánusok, Spirák s' egyéb spo-
státák, kik e' mostani üldőzésben is, igaz
Evangéliomi vallásokat, buborék grátiáért,
egy kis honn maradásért meg-tagadták:
bides mestereket a' Jesus Christust el-árulták?
Érem őket Spira Ferencz példáját olvasák-
meg, s' meg-láttyák veszedelmes végeket.
Szeknél alább valók, kik valamelly nagy U
nagy valamelly nagy Álszöny tekintetiért,
ápista nevet viselnek, titkon oda gyóntak,

Ajánló Levél.

oda esküttek, egyaránt bálványoznak; az Evangélicusok előtt dolgokat festik, mint-ha ők csak színnel vólnának pápisták, szível pedig jó Evangélicusok, tüntetik. De tudgyák-meg, hogy bizony sem Christusnak, sem az ő szent Attyának nem kellene. Oh jaj! Veszedelemes az ő végek! Mivel sem bevek sem hidegek, ki-okádgya őket szájából a' Christus. A' mint ők a' Chsistust az emberek előtt meg-tagadták, ugy a' Christus is őket az ő mennyei szent Attya előtt meg-tagadgya. Sőt még ezeknél-is alább valók, kik Calvinista és Lutherista nevet viselnek, (a' mint mára' szó foly) s' még-is egész feregénként viselik. A' Christus ellenségének zászlólat az Isten Anyaszentegyházának ellenségit ők segítik az üldözésben, fel-kötötték a' Jesus ellen fegyvereket, s' mindennap háborgattyák a' Christust szenteiben. Csak ne szépítsék dolgokat: mert az ő fegyverek bizony Antichristus fegyvere, s' valamennyi vért ki-ontottak, oh bizony a' Christus vére volt az! Oh jaj ezeknek melly veszedelemes végek! Hát az Antichristusnak fő szolgái mit várnak magokra, kik az Istennek Magyar nemzetben levő Anyaszentegyházát,

Ajánló Levél.

Illy dühös üldözésnek tengerében haboz-
tattyák: illy könnyhullatásoknak s' vér fo-
lyásoknak patakiban áfztattyák? Nem egye-
dbet bizony hanem az Istennek nagy itéleti
es' bizonyos veszedelmet. Nem nagy itéleti
az Istennek, mikor ember, a' véle járó, véle
együtt lakó, s' véle egy kenyeret evő barát-
tyátúl nem bátorságos? *Non hospes ab hospite*
statutus. De bizony nagyobb itéleti Istennek
azon a' kinek annyira életére törnek s' halá-
lára sietnek, hogy se inasánál, se szolgáló-
jánál, se szakácsánál, se a' szent szerzetű fe-
lkei szent Attyáknál; a' mi nagyobb sem
anyánál, sem feleségénél, sem Confessari-
usánál nem lehet életének bátorsága. Sőt a'
mi leg nagyobb, a' kinek még a' Sácramen-
tumok is mérgesek, micsoda bátorsága le-
het annak? Oh világ csudályad! Vallyon
mire valók mind ezek? Bizonyára a' sok ár-
tatlanúl harmad s' negyed igtől fogva, ki-
ontott égben-régen kiáltó vérért, el-búsult
Istennek fenyegetési, sőt nagy itéleti s' a' bi-
zonyosan el-következő nagy veszedelem-
nek meg-csalhatatlan kezdeti. *Sunt haec tan-*
tum initia dolorum: Mert eléggé meg-mutat-
tam hogy az Isten Anyaszentegyházának

Ajánló Levél.

ellenségi s' üldözői mindenkor rútúl veszt-
tenek-el.

Hogy pedig Isten Nagyságodat, több Méltóságos főrendekkel az ő Magyar nemzetben lévő, gyámoltalanságra jutott s' világ szerént igen el-arvájult Anyaszentegyházának illy veszedelmes üldöztetésének, illy keserves s' szükséges állapottyában Gyámolul állította s' az üldözőknek viszfzá verésekre, hogy a' zabolát szájokban meg-rántaná elől állította, hála adáfra méltó nagy kegyelmessége ő Felségének. Isten választotta s' emelte Nagyságodat Méltóságos tisztre, a' FŐ GENERALISSAGRA, s' véle-is vólt Isten Nagyságoddal a' miúta elől állította: Mert Nagyságodat erővel, hatalommal s' bölcsességgel fel-ruházta, hogy ez erős hadat ennyi ideig illy tanácsossan igazgathassa. Nem szenvedte meg Nagyságod, népe között, az Isten nevének káromlását; Sőt afféléket az Isten parancsolattya szerént kövel veretett, agyon, s' egyéb gonosz tévőket is, kiket kézre vehetett, az ő érdemek szerént büntetett, ha mi e' fizetetlen néptől, a' Nāgod hire nélkül esett pedig, senki Nāgodnak nem tulajdoníthattya. A' mint azért Nāgod, Méltóságos

bívatal-

Ajánló Levél.

vivatallyában Istennel akart járni, Isten sem
vivozott-e) *Nāgodról*; hanem meg-áldotta
Nāgodat: Mert azúlta a' *Nāgod* népét meg-
ggyezhető s' szenvedhetetlén romlástúl meg-
talmazta, sőt a' szegény Magyarságnak
ómenetelt s' sok izbéli szép győzedelme-
t engedett: Nemzetünk romlására, val-
sunk el-rapodására s' az Isten nevének ká-
omlására, alattomban járó ellenség praēti-
ait pedig ó Felsége ki-nyilatkoztatta. El-
aggatta az ellenség kötelit! Mind ezek jó-
lek, hogy bizony az Isten véle vagyon,
Nagyságoddal.

Ha azért meg-gondollya akar ki-is *Tekin-*
tes Uram: a' *Nāgod* hazája, nemzete, hiti,
állása, sőt az Isten ügye s' dicsősége mellet
aló szent buzgóságát e' keserves számkive-
ésben, s' az hadak meller való nyughatat-
an *Quartélyozásban*, mennyi alkalmatlan-
ságot, boszszúságot, mennyi méltatlansá-
got, hevet, hideget, ételében, italában
aló rövidséget szenvedet, mely sokat mun-
álkodott s' melly sokat költött, készen ta-
álllya okát, miért hogy e' MARTYROK
CORONAJAT *Nagyságodnak* ajánlom. A'
Martyrok Coronáját *Nagyságodnak*-is fejé-

Ajánló Levél.

ben illetem azért: Mert én *Nāgodnak* akár
üldözésebeli keserves számkivetését, akár
vallása mellet való sok kár vallását, s' akár a
Isten árva ügye mellet való sok költségét
szent buzgóságát tekintsem, *Nāgodat* köny-
nyen a Martyrok közzé számlálom, azok sze-
rént mint az első Részben meg-irtam. Lá-
tya az egész Magyarság, hogy *Nagyságod*, igaz
vallása mellet sem vérét nem drágállya, sem
életét nem kéméli mind halálig. Azért to-
vább-is forjon *Nāgodban* az Isten dicsőségé-
hez való buzgóság s' tartson számot a' Mar-
tyrok Coronájára.

Azonban akar magamat gondollyam
Nāgod hozzám a' miulta meg-ismérs melly
jó szível s' jóval vólt, elég okát találok, mi-
ért hogy e' Martyrok Coronáját *Nagyságod-
nak* ajánlom. Akár penig e' könyvecskét
tekintsem, *Nāgod-é e' Corona*: Merta' *Nāgod*
költségével készült, *Nāgod* fizetet e' körül-
forgolódó becsületes munkásoknak, mel-
lyért Isten az egekben *Nāgodnak* adgyon Co-
ronát kívánom!

Vegye magához azért e' MARTYROK
CORONAJAT, élyen véle idvességeffen,
engemet s' az én kisedd fáradságomat vegye
kedves-

Ajánló Levél.

edveffen s' szokott kegyelisége szerént tar-
oon-meg szeretetiben kívánom. Nãgod pe-
gig ez árva Nemzetség szerencséjére, s' az
isten dicsóságének fel-segállítására éllyen?
Ellyenek a' Nãgod mellet lévõ *Deputatus* U-
lak ó *Nagyságok* s' ó *Kegyelmek*, kik lelki testi
szabadságok s' az Isten ügye mellet Nãgodal,
tdgyütt tûrnek, szenvednek, futnak, fárado-
siak, munkálkodnak s' törõdnek! Ellyenek
Nãgod szerelmesi! Ellyen a' Méltóságos
FEJEDELEM Afiszony a' Nãgod szerelmes
vuléja, nékem Kegyelmes Afiszonyom ó
Wagysága! Ellyen a' Méltóságos BELDI SU-
A ANNA Afiszony. Afiszonyom ó Nagysá-
ga. Nãgod szerelmes Párja. Ellyen *V E S E L E*
T V I I S T V A N! A' Nãgtok tőkélletes házaf-
ságából öröme származott, harmadik esz-
endejébéli csak gyenge életéhez képest, már
nagy jókra szép reménséget mutató, édes
Nagy Anyja árnyékában, szépen nevelkedõ
gyenge olajfa ágatska! Ellyenek mind azok
ikik Nãgtokat, sõt az Istent, az igazságot, a' mi
Urunk *Jesus Christust*, a' mi Istenünk ügyét és
a' mi *Christusunk* Evangéliomát tisztán s'
buzgóan szeretik! Fõ neven pedig éllyen
a' Méltóságos *APAFI MIHALY*, Kegyelmes
Fejedelm

Ajánló Levél.

Fejedelmünk s' Urunk ó Nāga, az egész Magyar Nemzetségnek édes Attya, s' az Isten ügyének nagy Gyámola! Ellyen a' Méltóságos BORNEMISZ A N N A, Kegyelmes Urunk ó Nāga, szerelmes Fejedelmi Párja, az Isten Anyaszentegyházának buzgó s' kegyes Dajkája: Nekem Kegyelmes Afzszonyom ó Nāga! Ellyenek az U R A K! az Erdélyi és Magyar mind két hazának fényes C O L U M N A I. Adgyon az Ur mind két hazában az igazságnak s' szabadságnak oltalmára ó Nagyságoknak s' ó Kegyelmeknek egy szívet egy lelket! *Ecce quā bonum & jucundum habitare fratres in Unum!* Valaholott van, ellyen az igaz Magyar vér! Mind két hazának minden igaz fiai ellyenek! ellyenek! Amen.

Irtam az Isten Anyaszentegyházának Magyar Országban. 1671. s' véle folyó ebrendőkbéli, közönségeffebb s' nyilvánban való siralmas üldöztetésének ötödik esztendejében, 1675. Pünkösdi havának 1. Napján.

NAGYSÁGOD

Hűségére s' engedelmeségére kész
szolgája

SZÖNYI NAGY ISTVAN,

Üldöztetése előtt Tornai, számkivetésében
Debreczeni s' osztán Zilahi Prædicátor, mostan
penig a' meg. szabadulásnak jó reménsége alatt,
a' számkivetettek seregében viszfá szá-
lott Christus Szolgája.

Békeség a' kegyes Olvasónak!

E AROM Coronákat szántam számodra
Christusban hívó s' idvetségében gyönyörkö-
dő Lélec; Edgyic Corona leszén örök élet-
kor CORONAJA, mellyet Debreczeni Prædicátorsá-
gban, az ott lévő szent Gyülekezetben, a' nagyobbik
templomban esztendőnél tovább prædikállottam. E-
kkor vettem vészen a' mennyei bölcseségnek kút fejeből, és
újja születésnek rendiben, magában foglallya az örök
életnek egész folyamattját az idvetségnek minden mun-
dáját, úgy hogy a' leggyengébbek is, nagy világossággal
látás, hiteknec meg-nyilatkozott minden titkait. Mel-
lett a' Debreczeni Ecclesiának egy néhány jeles tagjai
arabonként, tudni illic, csac egy egy Prædicationként is
szor kívántanac tőlem, hogy a' magoc költségén ki-
adomtatattya. Ebbéli szent buzgóságokat értvén hal-
gattottam s' ígertem arra magamat, hogy ha az Ur Ise-
nnec tetszik, valamig éltetni, az ő kegyelme által, in-
dább az egész dolgot mind őszve foglalom s' egy köny-
vetskében szemec eleiben adom, hogy a' mit egyszer hal-
gattanac az örök életéről, halhassac többször-is, és hogy az ő
kegyelmekön készült eleségnek lehessenec mások is részesi.
Ha az Isten élret, ezzel sem késem igen sokáig, kíváló-
képpen ha ő Felsége dicsőségének elől segéllésében buzgó
szolgákat mutat, kik költségeckel promoveállya. Má-
shoz Corona leszén. Tizenkét Csillagoknak CORO-
NAJA, mellyben az mutatattik-meg. 1. Az egyházé
rendje.

Elöl járó Beszéd

rendben miképpen kellesték a' Prædicátoroknak magokat viselni! 2. A' köfségnek, mennyire kellesték a' Christus szolgait s' azoknak szent szolgálattokat becsülni! 3. A' nagy Rendeeknek is a' Christm igáját fel-venni! Ez is Isten kegyelméből nagyobb részent el-készült. Har-
madik Corona, melly mára rendben első lépzen e' M A R-
TYRÓK CORONAJA, mellyet keresztyén Olvas-
 im Isten kegyelméből szemeid eleiben adok. Hogy meg-
 értsed pedig, honnan lett kezdeti ez írást való indula-
 tomnac: Nem vala először gondolatomban, hogy e' ma-
 teriából csac ennyire terjett könyvetske, is tellyéc: Mert
 a' Martyromságról való írásom elein a' Tizenkét Csilla-
 lagok CORONAJA NAK csac edgyic része vala. De
 Becsületes tudós emberec ezekben vévén, kívánác, sön-
 ugyan kinszeritének is, hogy míg a' Tizenkét Csilla-
 goknak CORONAJA el érkeznéc, csac magát is ez-
 a' Martyromságról való részt, csac olly rövidformában-is
 (a' mostani időnec szüksége is ugy kívánván) bocsáta-
 nám ki. Mellyet én-is helyesnec itélvén, e' materiát ujon-
 nan kezem alá vévén, aboz tartozó dolgokat inkább meg-
 tekintem s' ilyen rendben a' mint látod bé-rekesztem.

Ezen kívül is nagy okaim vóltanac nékem, Kegye-
 Olvaso, hogy e' könyvetskét közre bocsássam. 1. Hogy a'
 szegény honn maradott, Pásztor nélkül többire farkas-
 kaszára hagyattatott Christus juhainac biteket erősít-
 sem. 2. Mert meg a' tudóssak is és a' kiket erősseknec
 tartanac, ha kifizetben forognac igen meg-fogyatkoznac.
 Igaz bizonyára: hogy senki nem elégséges magának.
 3. Láttam ez mostani úldőzésben, az hamis prophéták-
 is szí-

Elöl járó Beszéd:

Ezines sok Bárány börtökben, melly csalárdúl ragadoz-
 , s' mindpenig a' Sátán, melly alnoc sugallásokkal
 szeti papistává való lételre az Evangélicusokat.
 hogy ezeknek eleiben adgyam, miképpen kellest az ha-
 porophétákat a' Bárány börtől kiismérni: A' Sá-
 sugallásinac tűzes nyilait is vizsgál verni. 4 Igen
 gott ez is elmémbe, hogy a' szegény számkivetettek-
 , Círusoknak, foglyoknak s' martyromsagos halál-
 valóknac semmi olly alkalmaztatott könyvetskéjéc
 nacs, mellyből magokat el-készíthessék, s' magoknak
 otorságot s' vigasztalásokat meritheessen. A' Mar-
 tyrologiumok is ritkák. a' mellyec vadrak is Deác s' e-
 degen nyelveken irattattac, más az hogy a' Mar-
 tyroc készületit illy rendelélőnkben nem adgyac. Egyben
 dtem vala ugyan én. a' régi meg lett dolgoknak meg-
 siból, s' Martyrokról írt szép könyvekből, a' régi sene
 tyroc szép maga biztató, s' az halálra néki vidami-
 trága beszédit, hogy lenne kezünkben, mint egy Com-
 pendium Martyrologicum, s' készen is van nálam, de
 Martyroc Coronájával sietvén, mostan el-maradott,
 mostan egy nyomban s' corpusban véle jöheessen.
 azért noha én itt sükségesnec nem alitom, hogy vagy
 gamat kedveltessem, vagy ez alacsony épületemet kel-
 sem: Mert itt csac a' fogyatkozás enyim, a' dicsőség
 legyen Istene; Mindazonáltal, ha mit az Isten ke-
 lméncc kell e' munkában tulajdoni, ezen materiának
 webb s' világossabb meg irasára, a' jeget, ha csac vé-
 volt is el-törtem előtted. Abban penig én itt semmi-
 nem fáradtam, hogy: 1. Valakinec boszszúságoe
 tegyes

Elől járó Beszéd.

régyee. 2. Vagy az ellenkezőket boszszúságra ingerel-
 lyem, a' Christus juhatra vagyon csac gondom. 3. Nem
 b' a' tudosokat akarom én ebben tanítani. 4. Sem az e-
 géségeket gyogyítani. 5. Vagy a' meg-elégedetteke-
 kinnálni. Noha azoc sem tartóztatnak-meg, kic magok
 ban elég nyavalyás betegek s' ha gymázban szédelgóc; de
 ha valaki rajtoc segiteni akar, mintha jól vólna dolgoc
 csac meg-csúfallyác; Így a' jóitúl üres, sárraltellyes gyom-
 rú, meg-csömörölt emberek-is a' jól készült ételt-is meg-
 útallyác. A' szeretet ugyan nem itél gonoszúl; de a'
 Momusok, akár melly Arany Szájú szent János irását-
 nyálazatlan nem hadgyác. A' bűdös férgek akár melly
 szép virágot-is ha meg-mászác meg bűzbitic, s' akár
 melly szép virágrúl-is ugyan csac mérget sziv a' rút pók.
 De ezec mellőltsac el-megyec. Te pedig e' kis fáragsá-
 gomat vedd jó néven, s' találl kedvet a' Jesus Chri-
 stusnál, Amen.

Légy az Úr óltalmában Kegyes Olvasó.

SZ Ó NY Í N. IST V Á N.

MARTYROK CORONAJA.

I. RESZ.

Kicsodák a' Martyrok és Micsoda a'
Martyromság.

HOgy a' szón kezdgyem-el *Μάρτυρ*, *Μάρτυριον*, deákossan *Martyr* *Martyrium*, nagyarássan *Martyr*, *Martyrom* és *Martyromság* annyit részen magyarul, mint *Tanu-bizonyság* és *Tanúbizonyság* tétel és a' mint már a' szónak ereje ki-széledett, szélesebb értelmében-is közönfégessé lett: *Martyr*nak mondatik, valaki a' *Jesus Christus* igazságnak valami módon vallást és bizonytságot részen és teljességgel az *Evangeliumi* igazság mellett valami módon szenved. Illyen széles értelemmel azért.

1. Martyroknak mondatnak kik az Istent minden nap tisztá elmével s buzgó szívből szolgállyák, mert annyiban az igazságról résznek bizonytságot. *Proteronymus ad Eustoch. de Paula. Longo Martyrio coronata est; non solum effusio sanguinis in confessione reputata, sed devota quoque mentis servitus immaculata, quod verum martirium est.* Holizás martyromsággal koronázott-meg, mert nem csak a' vér-ontás.---nem a' buzgó szívnek tisztá szolgálattya-is minden igazi martyromságul vagyon.

2. Martyrok azok-is kik a' testnek indulatiban és gonosz kívánságiban magokat mértékletesen megtartoztattyák. *author de honestate mulierum ap. Augustinus* *Habet & pax martyres suos; nam frequenter, iracundiam mitigare, libidinem fugere, justiciam custodire, cupiditatem contemnere, pars magna est martyrii.* A' békeféleg idöben-is ugy-mond találtnak Martyrok, mert gyakran az haragoságot meg-mértékleni, a' bujaságot kerülni, az igazságot meg-örizni, a' kívánságot megvetni, nagy része a' martyromságnak.

3. Harmadik rendbéli Martyrok azok, kik magokban az ö embert meg-feszítették s. meg-öldöztették, *Rom. 8. v. 13. Col. 3. 5. Gal. 5. 24. Chrysostomus hom. 11. in Ep. ad Hebr. Corpus tuum morte affice & crucifige, ipse quoque accipies coronam hujus martyrii.* A' testet öldököld-meg és feszíts-meg; és te-is elvezedsz e' martyromságnak coronáját:

4. Negyedik rendbéli Martyrok azok, kik a' kereszt-viselekéből békeféleges rürok, *2. Tim. 2. 3. Te persequeris sicut Iesus Christus* mint Iesus Christusnak jó vitéze békeféleggel el-tűrjed a' háboruságukat.

5. Eötödik rendbéli Martyrok azok, kik nollá még reá nem költönek, mind az-által igaz vallásból hoz való nagy szeretetekből a' martyromság megmentéséért s. szennyvedelésére kész szível buzganak, *Tsel. 21. 13. Neque enim solummodo dicimus, sed etiam facimus, ut Iesus Christus pro nobis mori solitus sit, et nos propter gloriam eius mori nolumus.* csak meg-kötöztetni, de még meg-halni-is kész vagyok Ur Iesus nevéért. *Gregorius M. Dial. lib. 3. cap. 27. Duo enim sunt Martirii genera, unum in occulto, alterum in publico, nam etiam si persecutio desit externis, ma-*

Martyrok Coronája.

3

Cyprii meritum in occulto est, cum virtus ad passionem prompto flagrat animo. Illyen vala a' János Evangeli-
sta, ki felől azt mondgya a' Christus, *Matth. 20. v. 23.*
Az én poháromat ugyan meg-íszod, és meg-keresztelkedel
a' keresztséggel, a' mellyel én meg-keresztelkedem. Sohul
soenig nem olvassuk hogy a' János meg-keresztelke-
kedett volna, tudni-illik; meg-öletett volna a' Chri-
stusért, mert a' mint Eusebius írja *Hist. Eccl. lib. 3. c. 1.*
lib. 5. cap. 23. Ephesumban rendes és csendes halál-
al holt-meg. A' mit azért a' Christus Jánosról mond:
sz en poháromot meg-íszod. Ercsed az ő elméjének s-
karattyának kész voltárul. Ezért mondgya felöl
Gregorius M. *homil. 35. in Evang. Passionem quam*
in corpore suscepit in corpore servavit in mente. A' melly izen-
redést fel nem vett testében, viselte elméjében.

6. Hatodik rendbéli Martyrok, kik az igazságért
gogságot, szidalmat, vereséget, s-több nyomorúsá-
got szenvednek ugyan, de szintén meg nem ölette-
nek, hanem az üldözőktől békével bocsáttatnak.
Cyprianus *lib. 3. cap. 1. ad Lucium.* Item *Epist. 6.*
lib. 4. Ep. 6. sub fin. Nec non *Tractat. de mor-*
talitate. Apud Deum Martyres censentur, qui mortem pro
nomine parati sunt perpeti, etiamsi postea à persecu-
toribus salvi dimittantur.

7. Hetedik rendbéli Martyrok azok, kik a' Chri-
stusért ölettek ugyan meg, de még az igazságról
a' Martyromságról nincsen elméjek. Mint a' Beth-
hembéli Christusért meg-ölettek gyermekek kik
M Martyrok közé számláltatnak, lőt a' Martyrok

sengeinek mondatnak Origen. hom 3. in Divers. vocat eos. *Primos Martyres pro Domino occisos. Adeo ut ipsa Bethlehem primitias Domino Martyrum, in qua natus est ipse Salvator obtulisse videatur.* Apud August. Auth. de Symb. seu Reg. fid. lib. 3. cap. 4. Azt arja ez a pro Szentek felől: *Necdum loquuntur & Christum confitentur, necdum motibus membrorum valent suscipere pugnam, & jam victoriæ efferunt palmam.* Meg ezek nem szólnak s-még-is a' Christusról vallást tévznek tagoknak forgatásával hogy hadakozzanak még alkalmatlanok s-már győzedelmessen pálmát forgatnak. Augustinus Serm. 9. de Sanctis, felőlök így ír: *Occiduntur pro Christo parvuli: pro iustitia moritur innocentia: quàm beata est, quæ necdum Christum potest loqui, etiam pro Christo meretur occidi? Nondum oportuna vulneri, & jam idonea passioni, quàm feliciter nati quibus in primo nascendi limine æterna vita obviâ venit, incurrunt quidem inter ipsa primordia acceptæ lucis periculum & finem Salutis, sed de ipso protinus fine capiunt principia æternitatis. Immatur quidem videntur ad mortem. Sed feliciter moriuntur ad vitam, vix dum gustaverunt præsentem, statim transeunt ad futuram. nondum ingressi infantiæ cunas, & jam perveniunt ad cunas: rapiuntur quidem à complexibus matrum, sed redduntur gremiis Angelorum.* Azon csudálkozik hogy a' Christu-sért kiüldedek öletnek-meg, hogy az igazságért az ártatlanság hal-meg. Oh boldog (ugy mond) ez ártatlanság! ki a' Christust még ki nem mondhattya, s-még-is a' Christusért érdemel meg-halni? Még nem él

Márttyrok Coronája.

9

blélég a' sebekre, s-még-is alkalmas a' szenvedésre.
 Oh melly boldogul búlettetek! kiknek mindgyárt a'
 születésnek első kúszóbiban eleibek jött az örök é-
 ter, bé-cének ugyan mindgyárt az ujjonnan vett vi-
 gágnak kezdetiben, a' veszedelemben, és a' meg-ma-
 radátnak végiben, de azonnal, ugyan azon végben
 veszik az örökkén valóságnak kezdetit: Eretlenek-
 nek látszanak ugyan még az halálra, de boldogul hal-
 nak meg az életre: alig költötték meg e' jelen valót,
 hogy már által mennek a' következendőre, még bő-
 bésben sem fekűttek s-már a' mennyei seregek köz-
 sé rendeltettek: El-ragadtarnak ugyan az Anyák-
 nak karjokrul de az Angyaloknak ölkben adarnak.
 Hmér Prudentius in Hymno Epiph.

Salvete flores Martyrum

Quos lucis ipso in limine

Christi insectator sustulit,

Ceu turbo nascentes rosas.

Vos prima Christi víctima

Grex immolatorum tener,

Aram ante & ipsam simplices

Palmâ & coronâ luditis.

8. Nyolczadik rendbéli Márttyrok azok, kik
 nagy kárával téznek a' Christusrul vallást,
 nagy kölcségekkel, fáradságokkal, s-beccstelenfégek-
 sel oltalmazták az igazságot, vagy minden javokrul
 való meg-válással maradnak-meg az Evangéliom-
 mellet, Matth. 5. 11. 12.

9. Kilenczedik rendbéli Márttyrok, A' Számki-

Márttyrok Coronája.

vetettek, és kik az üldözöknek véres kezek között el-futottak, az igazságért házokból, örökségekből, s-minden javokból ki-bujdostak, idegen népek, isméréstlen s-gyakran könyörületlen emberek között Sellyérkednek: éhen, szomjan, szomoruan ohajroznak. Sirnak s-keseregnek. Petrus Márttyt írja: *Est enim ipsa fuga confessionis species. Quis enim non maluerit domi suae manere, bonis suis frui, suae gentis hominum familiaritate uti, quam pauper & ignotus in longinquam regionem peregre proficisci?* Az üldözök előtt való el-futás (ugy mond) egy neme az igazság meg vallásának. Mert ki nem akarna inkább otthon a' maga házában maradni, maga javaival élni, maga népebeli emberek társaságával élni, mint szegény és isméréstlen meszsze földre vándorul bujdosni?

10. Tizedik rendbéli Márttyrok azok, a' kik már közönségesen, tellyeslebb és tulajdonabb értelemmel mondatnak Márttyroknak. Kik a' Jéhus Christusért és az ő igazságáért meg-öletvén készen halált szenvednek. Már azért illyen értelemben látsuk ezt a' Kérdést.

Micsoda a' Márttyromság?

A' Márttyromság a' Jéhus Christus szent nevének hozzá való győzhetetlen hűségből származott áthatatos vallása: és az ő meg-ismért igazságának, szent nevének dicsőségére, anvaszentegyházának terjedésére, tudni illik, az hűveknek hitekben való meg-erősítésekre, és a' mi örökké való idvességünkre vérünkkel és halálunkkal való megpecsétlése. A' melly le-írásban illyen dolgok foglal-
tatnak.

utnak-bé. 1. Micsoda dolog felet esik a' martyrom-
ság? Melly a' Jesus Christusnak szent neve és annak
meg-ismért igasága. 2. Miből származik a' marty-
omság? t. i. A' Jesus Christushoz valo győzhetetlen
bűségül. 3. Miben áll a' martyromság? t. i. Egy
részt a' Jesus Christus szent nevének áthatatos val-
óságában, és leg inkább az ő meg-ismért igaságának
mértünköl és halálunkal valo meg-peccétlésében. 4.
Mi végre valo a' martyromság? t. i. 1. A' Jesus Chri-
stus szent nevének dicsőségére. 2. Az ő Anya-szent-
egyházának terjedésére. 3. Az hiveknek hitekben
valo meg-erősödésekre. 4. A' Márttyrok örökké va-
ló idvétségére.

II. R E S Z.

A' Fútókrúl.

A' kit az üldözők halálra keresnek szabadé el-
futni; vagy pedig Istenhez valo buzgoságából
tartozik-e a' veszedelmet meg-várni?

1. F. Felette igen jó, embernek Istenhez valo
buzgoságából valamit cselekedni, ha az a' buzgoság
nem vak és nem tudatlanságból származott, hanem
2. Szent Irásnak tudományáról meg-világosított
buzgólág. Vagyon azért olly Eset a' midőn ember
sz üldözők és a' martyromság elől el-futhat, a' jó lel-
ki-isméretben, mindazáltal az Istenhez valo buzgo-
gig-is éppen maradhat; de vagyon ollyan eset midőn
ember s-kiváltképpen a' Prædikátor, jó lelki-ismé-

rettel el nem furhat, ez noha kézben ugyan, magam nem tartozik menni, de nyája mellől-is a' Prædikátoroknak nem szabad el-menni, tartozik az üldözőket ha veszedelmes-is meg-várni.

II. Hogy ezt a' kérdést egy először nevezetesebben a' Prædikátorokrul értsem fel-tertnék lenni, azt mondom, hogy a' Prædikátoroknak néha nem szabad el-futni; néha viszont s-némelly esetekben nem tilalmas.

Először azért im ez Esetekben nem szabad.

1. Eset: Midőn még a' veszedelem közel sincsen és nem-is bizonyos, hanem csak hír harangzó, kétséges és távul látzo. Mert soha nincsen az, hogy az Anti-christusnak igyekezetiben nem volna, a' Christus nyájának meg-prædálása, és igen keveskor vagy, hogy az hivek ellen nem fenyegetőznék, de nem kell mindenkor előtte szaladni, mert hiszem az Izraélnek Pálsruora nem bocsátta elő-mindenkor szándékjában, hanem Isteni hatalma s-Pásztori oltalma szerént el-fordította minden tanácsát. Meg-e-nék benne ha a' Pásztor mindgyárt és mindenkor szaladna a' mikor farkas orditást hall. Es ha a' Pásztor olly félelmes, ki lenne bátor a' nyáj közzül is: ha a' Pásztor olly reszketve fút, hogy ne rémülne-el a' szegény nyáj-is? Illyen futó Prædikátorokrul szól Tertullianus De Corona militum. *In pace Leones in praelio cervi.* Hogy a' békeségben orolzlának, de ráborban Szarvalok. Ismét de fuga in perfec. *Cum Ducer fugiunt; qui de gregario numero sustinebit ad gradum in acie*

acie figendum suadere? projicietur de villa Pastor huiusmodi. Ha az hadi elől járkel-futnak, vallyon kicsoda vallya meg, hogy ki ki maga rendelt állásában az útközetről valakinek javallásából meg-maradgyon? ki-vettetik is, ilyen Pásztor a' Majorbul!

III. 2. Eset: Midőn a' Prædikátorral a' nyáj oron okon s-egyenlő képpen üldöztetik, nem szabad Pásztornak nyáját el-hadni; hanem a' mellett erősek kell lenni, halgatóit az igalságra tanítani s-a' menvedékre kellett készíteni, magának is a' szembédésekben elől kell menni. *Aut pariter vivant, aut pariter sufferant, quod eos Paterfamilias vult perpetuū* mint Augustinus mondgya de Athanasios: vagy együtt szenvedjenek, vagy együtt tűrjenek mind azokban valamelyiket akar a' gazda hogy meg-szenvedgyenek. Egyéb a' mint a' Christustul Pásztori nevezetektől meg-fosztottnak s-Béreseknek mondatnak, Ján. 10. 12. 13. A' béres pedig és ki nem pásztor, kinek nem tulajdoni a' juhok, látván el júni a' farkast, el-hadgya a' juhokat és el-ut, a' farkas pedig el-vagadozza és el-öflattya a' juhokat. A' Béres pedig el-fut mert béres és nincsen néki gondgya a' juhokra. Augustinus de Athan. Cum plebs manet & ministri fugiunt; ministeriumque subtrahitur; quæ erit illi mercenariorum illa fuga damnabilis. quibus non est cura de ovibus? veniet enim lupus, non homo sed diabolus, qui plerumque fideles esse apostatas pervasit, quibus quod christianum ministerium Dominici corporis defuit, & peribit formus. Et ibid. Annon cogitamus cum ad istorum peccatorum devenitur extrema, nec est potestas ulla fugiendi, quan

di. quantus in Ecclesia fieri solet, ab utroque sexu, atque ab omni aetate concursus? --- Ubi si ministri desint quantum exitium sequitur eos? --- Quantus est luctus fidelium? Quantus gemitus omnium? & quorundam quanta blasphemia; de absentia ministeriorum & ministrorum? Ismél Calvinus in Act. cap. 8. v. 1. Si commune Pastori cum grege certamen, nisi ad extremum sustinet, perfidus est officii desertor.

IV. Másodszor. Szabad a' Prædikátornak-is el-
futni im illyen Esetekben:

1. Eset. Minthogy némelly Prædikátornak részé-
rül az üldözőknek meg-várása veszedelmesebb mint
más részről, hogy ha helyében más atyafiát hagyhat,
Ecclesiájának meg-egygyezett tetlzéséből szabad el-
futni. Augustinus de Athan. Rectè hoc fit (ut Mi-
nistri fugiant ab imminentibus periculis, se pro utilitate
Ecclesiæ tranquillioribus temporibus servantes,) quando
non desunt alii, per quos impleatur Ecclesiasticum mini-
sterium, ne ab omnibus deseratur.

V. 2. Eset. Midőn a' Prædikátor kélz volna u-
gyan maga veszedelmével-is az üldözőket meg-vár-
ni, de az Ecclesiá maga szabadságot ad a' futása-
ra. Szabad el futni, kiváltképpen ha az üldözés csak fu-
tónan esik. Augustinus de Eod. Sanctus Dei (Dávid
2. Sam. 21. 17.) ne se committeret periculis præliorum &
fortassis extingueretur lucerna Izraelis, à suis hoc petenti-
bus sumpsit non ipse præsumpsit; alioquin multos imita-
tores fecisset ignavia, qui eum fecisse, non consideratione
utilitatis aliorum, sed formidinis suæ perturbatione. Az

ennek Szenté a' Dávid , hogy magát a' veszedelmes
 vcznak ne bocsátaná , ezt nem magátul , hanem az ő
 tutta lévő népnek kéréséből vette magának. Egyéb aránt
 r cselekkette volna , hogy őtet sokan követnék a' tunya-
 nghan, kik ezt nem mások használattýára valo vigyázás-
 k , hanem félelemtúl valo meg-háborodásnak magya-
 szták volna.

V VI. 3. Eset. Midőn az Ecclesia el-öszol, a' Præ-
 dikátor-is szabadon el-mehet az üldözők előtt. AU-
 gustinus de Ahan. *Non quisquam est qui dicat, mini-
 ros manere oportere, ubi iam non fuerint quibus necesse
 ministrare.* Senki azt nem mondgya hogy a' Prædiká-
 tórnak meg-kellesték maradni, az holot már nincsenek a'
 nek kellesték szolgálni.

V VII. 4. Eset. Midőn az üldözők nem az Eccle-
 t, hanem magát a' Prædikátorok személyét üldö-
 .x. Sozomenus lib.1. cap.8. *Est id Ecclesiæ officium,
 si quando Pastori, seorsim ab illa, immineat periculum,
 ejus in columitatem omni modo quærat: Est etiam
 Ecclesiæ, ut in tempora meliora suos conservet Pasto-
 .* Tishti az az Ecclesiának, ha külön ő tüle a' Prædi-
 tórnak érkezik veszedelme, hogy annak meg maradá-
 minden módon keresse; az-is az Ecclesia dolga hogy
 doobb időkre a' maga Prædikátorit meg-tartsa.

V VIII. 5. Eset. Midőn már semmi reménség nin-
 m affelől, hogy Ecclesiájának a' Prædikátor halz-
 dlhasson, kivált-képpen a' hol a' Magistratus egyik
 üldözők közzül, kinek ereje által minden alkal-
 ontoságot az üldözők el-metzernek hogy a' Prædi-
 kátor

kátor szolgálhasson, vagy hogy békével maradhas-
son. Oliver. Bowl in Past. Evang. lib. 3. c. 8. *Quan-*
do veritatis iustæ defensionis omnis præclusa libertas-----
Consultius hîc faciunt, qui fugâ sibi consulunt, quam
qui adversariorum rabiei, causâ Dei in veritatis apologiâ
nîl inde lucrante, se exponunt. Ha bol az igazságnak he-
lyes mentiségére minden szabadság el rekesztetett. Ta-
nácsoffabban cselekedeznek itt a' kik el futnak, mint a' kik
az üldözök dübösségének magokat néki verik, mellybül az
Isten ügye is az igazságnak mentiségében semmit nem nyer.
Ilyen s-hasonlo Esetekkel azért szabad a' Prædiká-
tornak-is el-futni, másoknak annál inkább mellyen
meg-probálok.

IX. 1. Prob. A' Christus a' futást nem mindene-
stűlfogva tiltotta-meg, sőt helyes esetekkel meg-en-
gedte, Matth. : 0. 23. Mikoron üldöznek titeket abban a'
váro ban, fussatok más városban. Mellye Origenes lib.
1. Contr. Cell. *Non adeunda esse temere & intempesti-*
vè pericula; sed fugiendum esse ex civitate in qua perse-
cutio adversus nos excitatur, in aliam civitatem. Nem
kell embernek vakmerő képpen és kártelen a' veszedelem-
ben menni, hanem el-kell futni a' városból, mellyben mi-
ellenünk üldözés támadot, más városban.

X. 2. Prob. Régi nagy Szent embereknek vétek-
nélkül valo példái-is, a' futásnak szabad voltát bizo-
nyította. (1) A' Jácob, példája vala az Anyaszentegy-
háznak, mint az Esau az Anti-christusnak, és annak
Synagogájának: Az Esau béliből gyűlöli vala a' Já-
cobot az első szülőségért, mint az Anti-christus a'

Christus Ecclesiáját a' keresztyéni névért, az Evan-
gelizációnak, az igazságért, az igaz hitért, az Istennél va-
ló kedvességért, a' fűségért, az örököltségért és az
örökkén való idvességért, tudniillik ezért az első szü-
zetségére. Meg-mondá Jácobnak az Anyja Rebe-
ka. 1. Mos. 27. v. 44. 45. *Ihon a' te bátyád az Esau,*
ajd a' te haláloddal vigasztalja meg magát, ha tege-
rt meg-ölhet. Most azért fiam engedgy beszédemnek,
szelvény fűs-el és szaladgy-el Charámbā az én arya-
mához a' Lábanhoz. Így szolla nekünk-is a' Christus,
Matth. 10. 16. 17. Ján 16. 2. *Ha valaki titeket meg-*
szarja azt véli hogy Istent tisztelget cselekeszik. Azért fűs-
szelvény-el, Matth. 10. 23. 2. Moses Midiam földében
szarja s-egy kutnál lakék a' Pharaotul való féltében,
midőn őtet halálra keresné. 11. Mos. 2. 15. Tsel. 7. 29.
(1) *Dávid-is a' Saul előtt Rámában szalada, 1 Sam. 19.*
10. 11. 12. 13, 18. (4) Igen félti vala Isten az Illyést
Bochabul és a' Jezábeltul, kik is a' mostani Anti-
christusnak eleven példái valának; mint Illyésis a' sze-
nny Prædikátoroknak, azért az Isten meg-hagyá
Illyésnek hogy fűsön el s-bujjon-el a' Cheritth pata-
ránál, s-ott vifele Isten rola egy ideig gondor, 1. Kir.
1. 1, 2, 3, 4, 5. 6. Onnan ismét Sareptában küldé, v. 9.
10. Ismét Bershebabā, 19. 3. (5) A' Prophéták fia-i is
Ediabadias barlangjában, 1. Kit. 18. v. 4. 14. (6) Urias
Egyiptomban, 1. Kir. 26. v. 21. (7) A' kegyes Jos ph-is
looldog Szűz Mariával Hérodes előtt Egyiptomban,
Matth. 2. 13. Ismét Archelaus előtt Galileában Ná-
zareth városában, v. 22. 23. (8) *Maga-is a' Jésus Chri-*

flus maga példájával-is meg-szentelte a' mi futásinkat és szán-kivettetésünket, mint ezezzel mutatám. *Ismét*, Matth. 12, 15. Ján. 8. 59. Midőn őtet meg a' karván kövezni el-rejté magát. (9) A' szegény *Jerusálembéli* keresztyének mind el-özlának szert széllyel *Judeának* és *Samariának* tartományiban nagy üldözésnek idején, Csel. 8. 1. (10) Midőn *Antiochia* Király meg-értette volna hogy a' *Pál* *Damascusban* volna, környül vészi a' várat hogy az Apostallal meg-fogja, de a' több tanítványok egy ablakon le-bocsáttják a' kő falon s-ugy szalad-el, Csel. 9. v. 2. 2. Cor. 11. 31, 32, 33. (11) *Ismét* ugyan *Pál* és *Barnabás*, Csel. 14. 5, 6, 7. (12) *Némely hivek*, Sid. 11. 38. (13) *Az Aszszonyi állat*-is a' pusztában, Jel. 12. Mind eze-olly erős, világos és vétek nélkül való példák, a' melyek ellene mondhatatlanul meg-mutatták, hogy *Prædikátoroknak* s-egyéb kegyes hiveknek-is szabados (a' fellyeb való *Esetek* szerént való *Regulákat* meg-tartván) az üldözők előtt el-futni s-magokat a' veszedelemtől meg-menteni.

XI. 3. *Prob.* Külső Historiákbul-is a' *Szent Mártyrok* példája-is mutatya, hogy a' kegyes *Prædikátoroknak* nem mindenkor tilalmas el-futni az üldözők előtt. Olvasd-meg *Polycarpus*-ról *Eusebiust*, *Hist. Eccl. Libro 4. cap. 14.* *Dionysius*-ról az *Alexándria* Püspökről ugyan *Eusebiust*, *Hist. Eccl. lib. 6. cap. 1.* *Gregorius* *Ἰακώβου*-ról *Gregorius Nissenust* in *eiusdem vita.* *Athanasius*-ról *Socratest* *Hist. Eccl. lib. 3. cap. 6. s-több.*

XII. 4. *Prob.* Meg-tetűzik mégis a' jo okoságból

1. *Ok.* Az embernek maga életére való vigyázását, annak oltalmát és azzal ellenkező veszedelmének el-kerülését a' természetnek törvénye-is, (melyben embert ő maga az Isten teremtetten) meg-engedte az embernek. Oliv. Bowles in Past. Evang. lib. 3. cap. 8. *Fugam Pastori licitam esse, evincunt & Scripturae, & tam Christi, quàm aliorum, per omnia secula, exempla; ut Moſis, Heliae, Apostolorum: nec non & ex naturæ, quæ vitam tueri jubet usque dum Deus reſpoſcat.* Hogy e' futás szabad légyen a' Prædikátornak a' természetnek törvénye-is erőssen mutattya, melly az életet mind addig oltalmazni parancsollya valáig azt Isten viszfza nem kívánja. Orig. libro 1. Contr. Cellum. *Non adeunda esse temere & in tempestivè pericula sed fugiendum esse.* Nem kell vakmerőképpen s-hirtelen a' veszedelemben menni, hanem kell futni.

XII. 2. *Ok.* Az-is a' Martyromságnak része, a' minint fellyebb meg-mutattam, 1. Resz. 9. ha valaki házából, házából, javaiból, atyafiai s-ismérői közül ki-bujdosik, készebb sok nyomoruságokat szenvedni, s-ugy is az igazság mellett meg-maradni, mint nem azt el-árulván az hamiságnak patrociniumja, állatt honn maradni s-minden jobban elni. Vide supra.

XIII. 3. *Ok.* Az emberek minnyájan a' meg-szítathatlan romlásból várkeznak és vesznek, melly az egész emberi nemzetségnek el-hatalmazott nyálcsalyaja; azért még az üldözőknek sem kell ha lehet alkal-

alkalmatosságot adni arra, hogy a' mi kínzálunkal
 vérünk ki-ontásával és meg-öletésünkkel égre kiáltó
 gonofságokat szaporítsák, az Istennek haragját kin-
 csúl gyűjcsék, kinokat nyavalyálok nevellyék: Jobb
 előttök el-menni, mint sem őket többről több gonof-
 ságban ejteni. Theophylactus ad 10. Matth. *Christus*
jubet fugere eum, qui persecutionem patitur. Et ver-
se temere in pericula conjicere, & authorem fieri conde-
mnationis homicidii: & damno etiam his, quibus per per-
secutionem prodesse poterant diabolicum est. Christus
 hadgya hogy el-fussion a' ki üldözést szenved, ugy-
 an-is vakmerőképpen embernek magát veszedelem-
 ben vetni és így oka lenni a' gyilkolók kárhozattya-
 nak, s' azoknak-is károokra, kiknek, ha meg-mara-
 dott volna, használhatott volna; merő ördögség.
 Nazianzenus orat. 10. in laud. Caesaris fr. *Quamdi-*
autem licet, pericula ipsa ne pro vocemus, sive anima-
rum nostrarum metu, sive, ut iis consulatur, qui pericu-
lum nobis inferunt. Valamig szintén lehet a' vesze-
 delmet fejünkre ne vonnyuk, mind hogy a' mi éle-
 tünket félcsűk, s' mint pedig hogy azokkal jól tegyünk,
 kik nekünk veszedelmet szereznek.

XIV. 4. Ok. Az Ecclesiának nagy kárával lenni
 ha a' közönséges üldözésnek idején minden Prædiká-
 torok meg-várnák az üldözőket. Sokszor a' meg-
 eskik, hogy nagy sérét fellegek által mennek a' mi fe-
 jünken; de *Post nubila phæbus* hamar ismét fel-derül.
 Okoslan lészzen azért ha az üldözésnek idején a' Præ-
 dikátorok, magokat el-rejtik, s' az Ecclesiák szűke-
 sége

egére magókat meg-tartják. Augustinus de Laud.
athan. *Quantum profuit Ecclesiae, quod vir ille (Atha-*
nasius) mansit in carne, catholica fides novit; que ad-
versus Arianos haereticos ore illius & amore defensa est.
Melly nagy hasznára lett az Ecclesiának, hogy az a
fium meg-maradott a' testben, az egész keresztény-
állás tudgya melly annak szája és szereteti által ol-
almaztatott meg az eretnek Ariánusok ellen.
Ez bujdosását nagy dicsirettel említi Greg. Nazian-
zenus orat. 21. in laud. Athan. *O Praclarum peregrin-*
ationem nobilis illius Athleta! Oh jeles bujdosása an-
k a' bajnoknak! Augustinus Tract. 46. in Joh.
idi inquit in Epistola (nempe 2. Cor. 11. 32, 33.) *fugi-*
sem Paulum, murum insperata submissus est ut manus
persecutoris evaderet, non ergo illi cura fuit de ovibus,
lupus, lupo veniente deserabat? Fugit plane, sed eas Pastore
caelis sedenti orationibus commendabat, se autem utilita-
tearum fugiendo servabat. Láttam leveleben a' Pál-
k futását a' kofalon kosárban le-bocsáttatott hogy
üldözőnek kezéből ki-szabadulna, avagy nem-
olt-é neki gondgya a' juhokra kiket midőn a' far-
as júne el-hagya? El-futott affelől, de azokat a'
pennyegeben ülő Pásztorinak ajánlya vala könyörgé-
ben, magát pedig el-futván meg-tartotta azoknak
sznokra.

III. R E S Z.

A' Citátusokrul.

A' kit az űldőzők valamelly Tyrannus székire citálnak, tartozik-é compárcálni?

I. Hogy e' kérdésre csendesebben felelhesünk ezeket kell meg-gondolni. 1. Ha igazságot szeret és igazságot igazán ki-lzolgáltató közönséges Magistratus székire citálnának valakit az űldőzők, talám meg-lehetne comparealni, az alább való Regulákis meg-tartván; De ha nyilván való Tyrann⁹ minden igazságnak ellensége citállyá: nincsen-is affelő reménség. Hogy a' kit egyszer kézre vehet, több kezéből (akar melly ártatlan legyen-is) meg-mennek kedgyék; hogy nyilván való veszedelemre mennyem nem tartozik. Oliv. Bovvles in Pastore Evangel. Lib. 3. cap. 8. *Quando veritatis iustæ defensionis omnis præclusa libertas, non λόγιο sed σποχῶ, non argumentis sed vinculis & carceribus res tota transigitur. Consultius hic faciunt qui fugam sibi consulunt, quàm qui adversariorum rabie ei causâ Dei in veritatis apologiâ nil inde lucrante, se exponunt.* Mikor az igazságnak helyes oltalmának minden szabadsága el-rekesztetett, nem szép szó-beszédekkel, hanem fojtó kőtelekkel, nem szép ok adásokkal, hanem vér okadásokkal fogsággal tömlőczel mégyen minden dolog véghez. Okosabbban cselekesz nec itt kik el-futnak, mint akik az űldőzők dűhőségének magokat ki-verik; honnan az Isten ügyeis az igazságnak mentiségében semmit nem nyer.

II. 2. Nem tartozik akarki mindgyárt, s' csali
ma

személy szerint cital-
lak : Mert hogy im őtet s' nem mást és nemis a' kö-
nöséges Apostali társaságot citállyák, nyilván valo-
sle a' *Personalis Persecutionak*, (mellyről fellyeb)
oogy abban a' személyben a' confessiot csak szinül
intendállyák: de valóságosan a' személynek vesze-
lmet intendállyák. Ha szintén azért olyankor va-
kit személy szerint citalnának is ; az egész egyben
ült Apostali *Fraternitás* közzül, nagy lélekkel, tu-
dománnyal, tekintettel és nagy bátorsággal biro ke-
res Apostali emberek választásának követtségben
; bocsáttásának a' Confessiora a' Christus Anya-
tegyházának képeben vagy ha a' Citatusok
alkalmatossáknak ítéltetnek a' Confessiora a' Szent
ynattul el-bocsáttathatnak csak magok szerintis, ha
yebb valami nem obstal, vagy más választott kö-
stekkel együtt ha a' szűgség úgy kívánnya.

III. 3. Aztis jól meg-kell vizsgálni: mi okon ci-
taltatik valaki ; Mert ha a' Jesus Christus ügyéért. t.
az ő Evangeliomáért s. annak igazságaért citaltatik,
; hogy a' mit az Antichristusnak tudománya, pa-
ncsolattya s' fok gonofsága ellen, az Istennek igé-
ből mondott, probalya-meg, tartozik comparealni.
m e' cautiokat mindazonáltal meg-tartván. 1.
sagságot szerető közenséges Biro eleiben citáltassék.
Az igazságnak rendes uttyán citáltassék. 3. A'
szent társaságnak meg-edgyczett akarattyaól bo-
sáttassék. 4. A' Christus ügyéért citáltassék. 5.
Ha arrul az igazságrul még tölünk az Ellenkezők

confessiot nem hallottak, sem írásinkban nem olvasták, s' még a' magok hamiságáruis túlunk meg nem győzettek. Az holot pedig Confessionk, már elébb világosan előttek vagyon; mind nyelvel regi solo confessorinktul. s' sok véres Martyrinktul ellégg meg hallották, mind megírott confessioinkbul meg-czáfelhatatlanul s' ellene mondhatatlan Theologiainkbol: A' Szent írásbúl rendeltetett Cathechismusinkbol világosan láttják mit hibunk és vallanunk nem tartozik a' Citatus elől menni. Mert a' mikor illy világosan előttök vagyon Confessionk s' mégügy confessiora citálnak, világos jele a' garázdának és hogy né confessionkat hanem vérünket kívánnýáknak.

I V. 4. Annálisinkáb ha más, hamisággal telles lyes csalárd Prætextusokat (a' mint szoktak) csinálnak s' csaloka okokon citálnak, p. o. Te ugymond a' király ellen szollottál, a' király birít meg káromlottad: te a' király ellen rebelláltál: te a' Rebelligekkel valo complicatioásban találtattal, s. t. nem tartozik a' Prædicatornak comparealni. 1. Mert az Antichristus ritkán szokott üldözni prætextus nélkül. A' farkas először fogást fog a' bárányra s' az után szaggattya-el Matt. 10. 16. Ism. 7. 15. v. e. 1. Kir 18. 17. 18. Azért az ollyan csalárd prætextussal járo bárány bőrré írott citatioban sem mind füle s' mind farka kinn van a' ragadozo farkasnak. 2. Mert a' prædicatornak vagyō *competens forum* ma, mint a' Nemes embernek a' vármegye széki, ugymond a' Prædicatornak a' partialis, vagy Generalis Egyháznak. Rendnek szent Gyűlékezeti; vagyon *Competens Birák* minni

mint a' Nemes embernek a' vármegye Ispannya, mel-
 tektek lévő Assessorokkal; ugya' Prædicatornak a' Sz-
 vintendensek, Seniorok, mellettek lévő Sz. Atyafiak-
 lal. Ha azért valakinek valamelly Prædicátor el-
 n valami Prætenzioja vagyon, uttya vagyon s'keresse
 eni féken. De valaki a' Prædicatorokat nem com-
 tens forumra, nem Competens Biro. eleiben citál-
 a hanem valamelly Tyrannus eleiben az holot az
 alságnak nincsen semmi uttya, hanem a' farka-
 ok, vádolnak, farkasok eskülznek a' bárány lábra,
 farkasok ítélnék, farkasok mondanak törvént; vesz-
 t pörri ott a' szegény bárálynak! Matth. 10. 16. Imó
 titeket el-bociátlak mint a' bárányokat a' farkasok
 szézé. Legyetek annak okáért okossak mint a' kigyok.
 mert a' kigyoban is benn van ez a' természeti hajlan-
 oság hogy a' veszedelmet az ő modgya ízerint a'
 mennyire lehet el-kerüli. Sőt midőn az Incantatorok
 d barlangból citallják őket, fülüket farkokkal bé-
 rugván a' citatiót még csak meg sem hallják nem
 hogy compareálnának. Ezért mondgya nekünk is
 Christus, okossak légyünk mint a' kigyok. Es hogy
 meg-oltalmazzuk magunkat az hamis Prophétáktól.
 Matth. 7. 15.

V. 1. Fel. Midőnezeket így meg-oltatjuk, min-
 gyárt a' forog lelki ismertetiben a' gyengébb ember-
 tek, a' mit Urunk monda a' Tanítványoknak Matth.
 10. 17. 18. 19. 20. Meg-oltalmazátok magatokat
 z emberektől, mert titeket a' Birák széki-előt vadolni
 gognak. Es az ő gyülekezetekben titeket meg-ostoroz-

nak. Sőt Tisztartók és királyok eleiben vitettek, az es
 igyemért, hogy a' legyen ő nékik és a' pogányoknak b
 zonyságul. De mikoron fejedelmek eleiben vitettek m
 legyetek szorgalmatosak mi módon és mit szollyatol
 mert azonnal meg tanítottok arra a' mit szollyatol
 Mert nem ti vattok a' kik szollani fogtok, hanem a'
 menyey atyátoknak lelke az, a' ki szolni fog ti á
 ealotok. Innen azért így gondolkodik: Annak oká
 ért tartozik a' Citatus Prædicator comparealni. Fe
 1. Bocsássuk formában először ezt az Ellen-verést
 s' lássuk osztan mint bírja a' citatus Prædicatorokat
 comparitiora. Rövidségnek okáért ilyen Enthymem
 ma telnek innen ki:

A' Christus mondgya az Citatus Prædicatoroknak
 hogy meszbire kerüllyék az üldözö királyokat.

Téhat a' Citatus Prædicatoroknak comparealni ker
 az üldözö királyok előtt. Mint tettik a' consequens

Nolza mégis tégyünk egy fordítást a' Syillogismu
 son lássuk mi telik belőle és ha jó volté a' Consequen

A' Citatus Prædicatoroknak comparealni kell az üldöz
 zö királyoc előtt. (Tied ez.)

Téhat az üldözö királyokat nem kell a' Citatu
 Prædicatoroknak kerülni. Ezis tiéd legyen, mert
 Ez a' Christust, (tavol legyen a' karomkodás) ép q
 pen hazugságban hadgya. Láddé annak okáért nem
 mondgya a' Christus hogy Comparete, Elöl-men-
 nyetek. Hanem Cavete, Távul kerüllyétek,

VI. 2. Fel. Osztán, nemis azokrul szoll itt a'
 Christus a' kike. citálnak, hanem a' kiket már megga
 kap--q

aprak s' fogva visznek a' Tisztartók és a' királyok
 seiben, más *Ducemini*, más *Citabimini*. Nem mond-
 va azt senkinek is sohólis a' Christus hogy ha
 leszedelemre citállyak, compareallyon ; Hanem a'
 diket már fogva visznek bátorittya, hogy a' magok
 enisége, az igazságnak meg-állítása, és az üldö-
 zóknek meg-győzése felől lemmire ne szorgalma-
 zkodgyanak, mert a' meg-bátorito és izoszólló
 szent Lélek Isten fogja őket tanítani, minden igazsá-
 sra vezérteni ; Sőt ugyan ő maga fog általok szol-
 nani. Mindaddig kerülük azért az Istennek Szentei
 z üldözőknek kezeket, *Matth. 7. 15. Ism: 10. 17.*
 sálamig lehet, de osztan ha kézben akadnak öröm-
 nel szenvednek, és az igazságrul bátran bizonysa-
 got télsznek. Mert a' Szent Lélek segitti őket, *Atha-*
sasius in Apologet. *Beati Martyres in persecutio-*
um procellis fugam ceperunt & in locis abditis delitue-
rent ; Sed tamen cum erant reperti, certamen Martyrij
obenter obierunt. A' Boldog Márttyrok az üldözés-
 nek szélvezeiben el-futottanak , és titkos helyeken
 pappangottanak ; de osztán mikor kézben akadtanak
 Márttyromságot örömmel szenvedték s' bátrak
 ooltanak.

VII. 3. Fel. Kivánnya ugyan itt a' Christus az A-
 poostali embereknek békéségestűrésüket, és bátorsá-
 gos szenvedéseket de az ő ügye mellet. Es ha szin-
 tén comparitora kényszerítette volna s' citatu *Præ-*
dicatores (mellyet sohóly nem olvasunk) még
 nem köteleznée lelkek ismérést valami polgári dol-

gokfelet lévő, világi ügy mellett való comparitionu-
hanem csak hit és vallás felet való ügy miatt, mer-
à Christus itt à maga ügyét emlegeti. De mint hogy
a' Christus ügyéértis nem mingyárt, és a' *Circum-*
stantiaknak környűl álló dolgoknak nem minden-
meg-gondolása nélkül tartozik a' kegyes ember az-
űldözöknék citálására comparealni; sokkal inkább
nem tartozik a' kit valami világi causáért csalárd-
prætextusalat citálnak. *Cavete!*

VIII. 2. Fel, Ha szinten *Rebellioért*, *Rebellisekkel*
való *complicitásért*, s' egyéb világi hamis vádokkal
citállják is a' Prædicatort. Ugyan megis tartozik
előlmenni. Mert akar miképpen legyen, ugyan
csak *persecutio* az, s' ugyan csak Christus ügye az.
Mert a' Christus igazságáért való gyűlölségből for-
malnak okokat hogy citálljanak bennünket?

1. Fel. Föllyebb-meg-mondám hogy még Chri-
stus ügye mellett sem tartozunk minden űldözöknék
hivatallyokra elől menni: Mert akarmint hivna
tégedet valamelly, űldözök táborából való véren
futo katona: ha igaz hitű ember vagyugymond jű-
ki előmben, mert tégedet meg-öllek, a' te vallaso-
dért tartozol is compareálni, mert a' Christus ügyé-
ért hivlak; Bizony nem mennél affelől s' a' Chri-
stus sem kívánja. Fordulsz s' azt mondod: Más
a' király, más a' katona? Fel, Királynak sem tar-
tozol engedni, *Nisi in honestis & licitis*, meg a' ki-
rály parancsolattya az istennek Szent akarattyaival
és a' Jesus Christus Evangéliomával nem ellenkezik.

gyeb aránt inkább kell Istennek engedni mint az em-
 bereknek. Valaki pedig az Istennek Szent akarát-
 at akarja fel-bontani és a' Jesh Christus Evangelia-
 t el-fordítani, a' lelki ilméreteken uralkodni, nem
 király hanem Tyrannus. 2. Fel. Tagadom hogy
 Rebellioért s' Rebellisekkel való complicitá-
 rt citáltatni Christus ügye volna egyenesen, 3.
 ill. A' Citatióban nem az kötelez a' *Comparitio*
 mi van *in occulta intentione*, hanem a' mi van *in ma-
 nifesta prætensione*. Nem tartozik a' citatus a' ma-
 nifesta citatiót a' mellyben vagyon *secularis Causa*
 s'ar legyen *ex intentione* s' akár *ex prætensione* ma-
 sarázni Christus ügyére. *De occultis non judicatur
 in Ecclesia*, Es így ad *causam* & *citationem* *secularem*
 nem tartozunk úgy *compareálni*, mint Christus ügyé-
 4. Fel. Szinten azért nem tartozik a' Citatus
compareálni, a' *latens intentione*ban való Christus ügyé-
 Mert az olyan hamissággal teljes *prætextus*sal
*prætensio*val ki-mutattyák hogy a' Chri-
 stus ügyét-is nem, a' vallas tétel végéről; hanem
 a' halál és matyromság vége felől forgattyák, O-
 rigen, Lib, 1, cont. *Celsus*, *Non ad eunda esse teme-
 re & intempestivè pericula, sed fugiendū esse*, Hogy
 s'edig a' Citatoria Posonyban fel-ment Apostoli-
 ment Atyafiakról szollyak, Noha minden résztől,
 minnyájan az elől állásra köteleffiek nem voltak,
 mind azonáltal hogy im *compareáltak*, senki vét-
 tül ne tulajdonítsa. Előszér: Mert bátorfagossab volt
 lelki ismeret ítélgetinek azt a' részét választani, a'

mellyet, kinek kinek az ő lelki-isméreti a' circum-
 stantiáknak mivolta szerint jóvá hagyott; min-
 sem azzal ellenkezőt cselekedni. Másodszor: Mert
 többire az említett szegény Atyafiak olyan helyen
 voltak az holot vagy csak cselédgyekre nézve
 már kézben lenni ítéltek s' veszedelmeseb voltak
 előbb állások. Sőt a' Daviddal igykellert (ohajtaniok)
 Solt, 14. 2. 4. 5. Valamerre szaladnék, minden fel-
 már tört kantanak azén utámban, oda van már én tölem
 azén el-szaladásom. Harmadszor: Mert igazságokhoz
 s' ügyöknek ártatlanságához bizván compareálta-
 nak és a' királynak igazságához ragzkodtanak
 hogy ő tessege őket, ártatlanügyökbé kegyelmessé
 meg-halgattya, igazságokban törvény jó folyása
 szerint szentül elől-bocsáttya. Az hatalmas Istene
 kinek kezében vannak a' királyoknak szívei, mint a' vi-
 zeknek folyási, Peld, 21, 2, hajtsa a' Királynak ő föl-
 ségének fülét az ártatlan ügy helyes mentségének
 meg-hallására, nyelvét az igazságnak ki-mondásá-
 ra, kezét a' méltatlan szenyvedő foglyoknak meg-
 szabadítására, Amen.

IV R E S Z.

A' Foglyokrul.

A' ki már az üldözőknek fogságábā vagyonn-
 szabadé ha magának alkalmatosságot
 vehet, el-szökni: vagy tartozik az halált
 meg-várni.

I. Fel. Valaminthogy a' kit Isten az üldözök-
 dek kezében bocsát, nagy jele az, hogy Isten azt a'
 mártýróságra bocsátotta, a' szenyvedésekre ren-
 delte hogy abban mint szerelmes hívében magát
 meg-dicsóítsa; Szinten ugy a' kinek Isten még az
 erős fogságbanis modot mutat a' szabadulásra, jele
 az, hogy az Isten meg-akarja szabadítani, s' annak,
 még életében akarja magát meg-dicsóítani: Vala-
 minint annakokáért a' Mártýromlást nem kell annak
 meg-urálni a' kit Isten arra rendelt; még ugy az
 istennek szabadítását nem kell meg-vetni, a' kinek
 útját nyitott. Mert az Isten még az hetedik töm-
 lőcz fenekérűlis; az Oroszlányok vermébűlis, s' még
 a' tüzes kemenczébűlis meg- szabadithattya, a' kit
 meg-akar szabadítani, mint *Danielt, Sidrak, Misak,*
Abdenagot, Jacab Apostalt Isten ugy bocsátá az He-
 rodes kezében, hogy ugyan ott mártýróságot kelle
 szenyvedni. Tfel, 12, 2, De a' Petert viszont ugy
 vezte kezében, hogy ismét csudálatosképpen erős
 fogságából meg-szabadítá. Mert, tizenket erős vitézek
 kezében adá, hogy erős tömlőczben vetnék s' ejjel nappal
 őt őriznek. Mikor pedig az Herodes ki akarná hozni, az
 szaka aluszik vala Peter két vitézek közet, két vas
 lánczal meg-kötöztervén, es az őrizők az ajtó előtt ő-
 szik vala a' tömlőczet, Es imé az Urnak Angyala el-
 jött, és a' tömlőczben tőn világosság, és a' Péternek ol-
 dalát taszigálván fel-költé őtet, mondván: Kelly-fel ha-
 r, és le-esének a' lánczok az ő kezeiről. Es monda
 neki az Angyal, ő vezd-bé magadat, és vond fel saradat.

és ugy cselekedék, és monda néki: vedd read felső ruhádat, és kövess engemet. Azért ki-menvén Peter követé való őtet, és nem tudgya vala hogy valóságos dolog vala, a' mit az Angyal cselekeszic vala, hanem azt alitrya vala, hogy látást látna. Mikor pedig által mentek volna az első és második strásán, jutának a' vas kapuhoz, melly a' városban viszen, melly ő magában meg-nyílék nékik, és ki-menvén egy utzán el-menének, és azonnal el-méne az Angyal ő tőle: Es Peter magát meg-eszmélvén monda: Most valóban látom hogy az Ur bocsátotta el az ő Angyalát, és meg-szabadított engemet az Herodes kezéből és attul a' mit a' Sidok én felöttem várnak valamely t. i. az haláltól. Mostis esnek Istennek hatalmas szabadiási, ha nem olly vilagos csudákkal is, nem kell azokat meg-vetni, a' kinek mikor Isten adgya, csak a' meg-szabadulásnak módgya légyen Istenes és a' jo lelki ismérettel egyben békéllő.

II. 2. Fel. Bár szin-én módgya volna-is az első szökésben nem szabad a' már fogságban lévő Martyrnak az halál előtt el-menni im ilyen esetekben.

1. Eset, Midőn ki Confessor, hitirül való vallás-tételre tartatik, s' ugyan szíveffen akarják tőle érteni a' tudományt, mellyet igazságnak tartunk, még az halális bizonytalan. Mert nem szabad az igazságot el-hagyni, a' melly nem csak akkor hagyatik-el midőn azt valaki meg-tagadgya, hanem mind annyi-sor valamenyiser azt meg né-vallya a' mikor meg-kele-tenék vallani. A' Martyrok pedig mint Calvin mond-gya *Procuratori* a' Christusnak az igazság mellett, Calvin,

latv, Lib : Epist, Coll, 199, Testatur Apostolus, sua
 vinctula non parum valuisse ad Evangelii promotionem &
 et illa spe se se erigit, quod morte sua Christum non
 minus quam vitam glorificandum statuatur. Nec immerito
 quando qui pro Evangelio laborant, sistantur illic à
 domino, ut juris illius assertores. Idque non quod ido-
 nei simus aut ipse nostra procuracione opus habeat; sed
 utatenus insigni illo honore nos dignari ipsi visum est,
 et utul bizonylágot télsen (ugymond) az Apostol
 hogy az ő fogságának kőtelei nem kevés segítségére
 voltak az Evangéliomnak előlmozdítására és ma-
 rta olly bizonyos rememléssel biztatja hogy ő a'
 Christust bizonyosan fel-tette légyen magában
 mintén ugy halálával mint életével meg- dicsőíteni,
 bizonyára nemis méltatlanul. Mikor kik az Evan-
 geliomért szenvednek, az urtul állittatnak elől,
 hogy legyenek az ő igazságának meg-állitói. De
 nem mintha magunktól volnánk arra alkalmasok
 hogy mintha ő a' mi procatorságunk nélkül szüköl-
 ödnék; hanem a' mennyiben olly jeles tiszteletre
 ünket méltoztatni nekie jól tesz, Ismét, 188,
 ceterum vides frater ad quam militiam vocatus sis :
 et tibi sedulò reputandum est, Quum enim a' priva-
 ti quibuslibet suo Evangelio testimonium exigat Chri-
 stus, Sanctiori jure te obstrictum tenet, quem publicum
 vocavit ejus doctrine Praeconem quæ nunc in tua perso-
 na oppugnatur, Ergo ab eodem qui te hoc honore digna-
 tus est, testem te productum esse memineris ut quod ore
 autem docuisti proprio sanguine si opus fuerit obsignes.

Továbbá látod (ugymond) édes Atyámfia micsoda vitézségre hivatáltál. Ezt pedig szorgalmaztattál, hogy elmédben forgassad; Mert ha akarmelly mágnos embertől is bizonyosságot kíván Christus az Evangeliumának, szenteb igazsággal kötelez tégedet kit közönséges hirdetőjévé tőtt az ő tudományának melly most a te személyedben ostromoltatik. Meg-emlekezzél azért arról hogy a' ki tégedet tiszteletre méltóztatott, mostan tégedet bizonsággal tételre állított elől, hogy a' mit szájaddal az előtt tanítottál, lajárt véreddel is ha kívántatik meg-peccétedet elnyel.

III. 2. Eset. Ha a' fogságban lévő Martyr a' többi Apostoli Atyafiaktul, meg-egyeztetvőxul, követeltetvő bocsáttatott, hogy az egész Ecclesia képeben confessiot, (hittől való vallást) tégyen, nem szabad elől, hogy a' vallás tételnek el-szökni ha halálozik,

IV. 3. Eset. Ha a' fogoly magát hittal köteleztetvő a' meg-maradásra nem szabad el-szökni, mert nem szabad senkit-is hittal meg-csalni, Solt, 15, 4.

V. 4. Eset. Ha a' fogságban lévő Martyrnak el-szökése több szenteknek veszedelmével lenne, nem szabad; im ilyen Esetekben: (1.) Eset. Midőn a' fogoly kezeség alatt vagyon nem szabad a' kezeseket meg-csalni, s' őket meg a' helyében a' nyomorúságban hagyni (2.) Ha véle hasonló fogságban lévő fogoly társaira el-szökésével nagyobb nyomorúság következne nem szabad. (3.) Ha a' Prædicator halgatoival rekesztetett egy fogságban nem szabad

badba

El-közzűlők el-szökni s' őket gyamoltalan árva-
gra hagyni. (4.) Ha a' fogságnak őrizője (mi-
műek a' Tömlőcz tartok) egyik az Istennek vá-
lasztotti közzűl, nem szabad az fogolynak el-szökni s'
batta az őrizőt veszedelemben hagyni. A' Peter-
nek Isten a' tömlőczben (mint fölyebb meg-látánk)
meggyalt küldé, meg-szabaditá a' lánczok közzűl, a'
tömlőczből a' tizenkét vitézek kezéből által vivé
t stráls s' még a' vas kapunis-de meg-kelle mi-
a az őtízőknek halniok. Tsel, 12, 19, A' Pál-
nak és Silásnak meg-nyitá Isten a' tömlőcznek ajta-
t de nem menének-el hanem meg-maradának.
mert vette észében hogy a' Tömlőcz tarto egyik
llna az Isten választotti közzűl, kinek, ha el-szök-
nek meg-kellenék miáttok halnia. Szabad volt
ért a' Péternek el-szökni, nem gondolván az őri-
zőkkel, mert azok istentelenek és ő rajta kegyetle-
k valának: nem szabad a' Pálnak mert az ő Tömlő-
cz-tartója egyik vala a' Christus tévelygő juhai
közzűl. Sőt iobb lett volna a' Pálnak meg-halni,
mint ennek a' juhnak, mellyért még a' Christus-is
meg-holt, elvelzni, a' maga fegyvere miat-is a' mint
marja vala; Ki annak utánna mingyárt meg-tére
Jézus háza népevel egyben, és hűn a' Jézus Chri-
stusban, Tsel. 16. (5.) Ha a' fogságban lévő Mar-
ty, maga el-szökésével, feleségét, gyermekeit, s' e-
gyéb szerelmest ejtené nyomuroságban; nem sza-
d. Mert job a' magának a' Christusért meg-halni,
mint sem ő érette sokaknak szenyvedni; Mint az
igal-

igasság s' mint a' természet ezta' törvényt írja. Hogg
a' Szüléknek nem illik veszedelemben forgo izos
relmeseket el-hagyni ; annál inkább nem illik őke
magoknak, a' nyomoruságban ejteni, Chrysostomus
Hom. 77, in Matth. Matres retinentur infantium vinctu
culo cumque nequeant & se & lactentes conservare unum
pereunt, Magzattyoknak (ugymond) olly nagy
kötettségében tartatnak az anyák hogy ha (a)
veszedelemben) magokkal együtt csecfemos gyerme
keket meg-nem tarthattyak inkább magokis vé
lek együtt el-vesznek,

V. R E S Z.

A' Farkas Prophetákrol; minémű Bárányn
bőrökben ragadoznak,

I. Már azért, akar fogságban s' akar szabadon lé
gyen valaki a' midőn az hamis Propheták sok kiser
tekel eköt próbállyák, próbállyá-meg ő is a' lelkeket
1. Jan. 4 1. rázza ki bőrökből az hamis Propheták
kat. Ha azért lattytok szerelmesim, hogy az Antik
christusok oroszán bőrben öltösztenek, kegyet
lenléggel indulnak ellenetek, s' nagy orditáffas
ostromlyák hiteteket, lelketeket, életeteket, fenye
getnek, szidalmaznak, káromolnak, kárhoztat
nak, mosckolnak, pöknek, vernek tömlőczöznek, de
lánczokkal, éhséggel, szomjúsággal, s' más ezer kí
gondolt gyötrelmekkel kínoznak, csak abbolis e
szetekben vehetitek hogy az ollyan Prophetáknak
vallások nem Christus tudománya, Mert sohaimis
à Báránynak

Bárány Christus Jesus, Jan. 1. 29. ilyen orofzlány
 dörben nem járt, senki nem kegyetlenkedet, senkit
 ööl a' maga követésére nem hajtott, senkit fegy-
 errel az hitre nem kinszerített: Csak egy sem vőlt
 ilyen farkas természettel az Apostolok közzül-is:
 mert őket a' Christus ugy bocsátotta ki mint Bárá-
 nyokat, *Matt. 10. 16.* Es valakiket a' Christus hitre
 tartanak téríteni, szép bárányi szelédséggel, és ga-
 mbi alázatossággal tanították az Evangéliomra:
 sz hamis prophéták pedig ragadozó farkasoknak
 mondának. De minthogy nem mindenkor kegyet-
 emséggel; hanem sokszor álnok csalárdsággal akar-
 k lelkedet el-ragadni, reájok kell szorgalmazosan
 gyázni: mert ottan ottan Bárányoknak köntő-
 t-is viselik; mutatván magokat igaz Prophétáknak,
 Christus tudományát hirdető szent Apostoloknak;
 de belől ragadozó farkasok. Es ha bintén világossá-
 gik Angyalává tűnnek-is; belől rút ördögök, *2 Cor.*
11. 14. Ezért mondgya a' Christus, *Matt. 7. 15.* *Meg-*
almazátoc magatokat az hamis prophétáktúl, a' kik
szec ti hozzátoc bárányoknak köntösében; de belől ra-
gdozó farkasoc. Meg kell azért tudnod, minémű
 irány bőrökben ragadoznak a' farkas prophéták,
 egy annál-is inkább magadat túlók meg-óltalmaz-
 nissad.

Első Bárány bőr,

Az hamis prophétáknak nevezetek.

I. II. Nem nevezik magokat mérges Tigriseknek,
 C vad

vad oroszlányoknak, kegyetlen farkasoknak, ragadozó harpiáknak; hanem együgyű bárányoknak és szelid galamboknak: mert ők magokat nem mondják. Antichristusoknak, hamis prophétáknak és hamis tanítóknak: hanem:

1. *Christiánusoknak*, Christus hitit követő igaz kereszttyén embereknek; de ez csak bárány bőr: mert régen a' Christustól el-szakadtanak és az Antichristushoz hajlottanak.

2. *Apostolicusoknak*, Apostolok tudományát követő és tanító igaz Apostoli embereknek; ez-is csak bárány bőr: mert a' Pápistaság (mellyet annak mondunk,) menyitől földtől különbözik az Apostolok tudományától.

3. *Catholicusoknak*, A' közönséges Anyaszentegyháznak igaz tagjainak; ez-is csak bárány bőr: mert a' Christus Anyaszentegyházának edgyesége régen el-szakadtanak. Es imé paráznává lett az a város, melly előbb telles vala itilettel, igazság lakozic vala abban; most pedig gyilkosokkal rakva, Esa. 1. 21. Es lőtt az ördögöknek lakó helyec, és mindentiszta talan és gyűlölséges madaraknak tömlőcze, Jel. 18.2.

4. *Pátereknek*, Lelki szent Atyáknak; ez-is csak bárány bőr: Mert ha ki *Ursinust*, az Hispaniai inquisitioniőrül, *Jobus Fincelinust* (Lib. 3. de Mirac.) a' Galicaiai üldözésről. Ismét ugyan ötöt IV. Pius Pápa Neapoli kegyetlenségéről meg-olvasta, és ha ki meggondollya menyit Királyokat s' Császárokat életnek meg méregben sült ostyával, mint VII. Henricus

és árszárt-is, akar ki meg-láthattya hogy nem Páterek; hanem akar melly Tyrannusnál-is kegyetlenebbek.

5. *Barátoknac*, Ez-is bárány bőr: mert minden ellenségnél ellenségeisebbek, nem-is közelebb való barátink, mint Judás a' Christusnak, kinek azt mondták a' Christus, *Matt. 26. 50. Barátom miért jöttél.* Nem Barátok azért hanem áruló Judások: mert minnapi el-árulják a' Christust, az ő Szenteiben, a' királyok előtt, egy felől ugyan meg-csókolnak; de más felől el-adnak. Ne hidgy ez ilyen Barátoknak!

6. *Jesuitáknac*, Mint ha életekkel a' Jesust követnék; Ez-is csak ugyan bárány bőr: Mett a' Jeshoz semmi közök, és a' Jesus életében semmi rések nincsen. Meg-engedem inkább hogy, *Barjesuiták*: mert nem a' Jesusnak; hanem inkább amaz ördöngös Elimás Bárjesusnak életét követik; valamint a' Jesus kit ördöngös Prophétának mond az Istennek Lelke, *Csel. 13. 8. ellenkezék a' Pállal és Barabás* Hal, Izintén ugye' mái *Barjesuiták* az igaz Prædicatorokkal: Midőn Pál és Barabás a' Cyprus Sziget tartóját akarnák meg-téríteni, ki eszes ember vad és a' Christus tudományát tanulja vala, ellenek a' Elimás és akarja vala az igaz tudomány mellől a' Sztartót el-kajtani; de a' Pál Apostol meg-telvé Sz. Leckel reá veté szeméit s' így szólla nékie: *Oh te minden álnoksággal és gonosz cselekedettel telyes ördög fia! minden igazságnac ellensége! nem szűnölé-meg Istennes igaz utát el-fordítani?* *Csel. 13. 8,9,10.*

Akár melly szép nével mázollya azért bé farkas
fogait az hamis Prophéta ; Ne hidgy neki !

VI. R E SZ.

A' Második Bárány búrrúl,

melly

Az hamis Prophétáknak *Votumok.*

I. *Második* Bárány bőrök, a' farkas prophéták
nak, az ő külömb külömb féle szerzetes; de iges
babonás és tettetes fogadástételec ! Nevezetessen po
nig a' Pápistaságban, az hóltig való szűzességre, és
génységre és engedelmeségre való magok kötelezo
sek a' szerzeteseknek. De ha jól meg-nézzük ez-
csak nyúzott bőr.

II. *Először* mondgyák a' szerzetesek, hogy mago
kat hóltig való szűzességre kötelezték, tudni illik
hogy a' szűzesség neve alatt minden bujaságban és
heffenek : mert a' mint *Costerius* Jesuita írja, *Enchiridion*
cap. 17. prop. 9. titkos kurvákkal fajtalankodni v
teknek sem tartják az házassághoz képest. *Gravissim*
peccare Sacerdotem si uxorem ducat, quàm si domi cono
cubinam foveat. Bellarminus-is azt mondgya, *de MM*
nach. Lib. 2. cap. 34. Job paráználkodni hogy sem min
meg-házásodni. Cselekedettel-is igen próbállyák
mert a' minden napi s' étszakai titkos paráznaságo
kon kívül-is, már elég világosságra jött, ez hogy
III. *Sergius* nevű Pápa egy *Marozia* nevű hires kurv
vával fertelmeskedet, melly paráznaságból született
ték

a' XII. Fattyú János Pápa. Így nemzé 1. Laudo
vű Pápa-is a' XI. János Pápát. XIII. János Pápa
ó ó Attyának ágyasát meg-fertőzteté. *Lujtprand,*
icich. de gest. Imp. Lib. 3. cap. 12. A' mi nagyobb,
egész világ előtt nyilván vagyon. VIII. János Pá-
ának Aszlizonysága, kurvasága és meg fattyazása,
Martin. Min. Rich. Monach. Cluniac. Joh. Stella
at. &c. De a' mi utálatosabb, VI. Sándor Pápa. a'
ága ágyékából származott Lucretia nevű leányá-
l szokott vala paráználkodni, meg-ugyan két fia,
on Sándor Pápának, azon Lucretia nevű leányá-
l gonoszúl élnék vala. Es így azon fattyu Lucretia
vű Leány, leánya-is, menyé-is, felesége-is vőlt
ondor Pápának, mint ama' temetése fölben írott
l-fek-is tartyák:

*Hoc jacet in tumulo Lucretia nomine sed re
Thais, Alexandri filia, Sponsa, nurus.*

III. Másodszor dicsekednek a' szerzetesek, ma-
x szegénységre való kötelezésével; *Qui curios si-
Mant & Bacchanalia vivunt.* Magokat kolduló sze-
nyeknek mutattyák, de nyakokat a' hasokat Uri
bdon hizlallyák; helyessen találta Hieronymus
blőlők mondani: *Clerici eas possident sub Christo pau-
opes, quas sub divite Diabolo non habuerant: ut
viret eos Ecclesia divites, quos mundus tenuit antea
hidicos.* Olly gazdagsággal bűvölködnék a' szer-
tesek, a' szegény Christus alatt, mellyek nélkül
kölködtek a' gazdag ördög alatt. Sohajtya az Ec-

clefia azoknak gazdagságokat, kiket e' világ úgy tar
vala mint egy koldulakat. Sőt magokrúl igazán
mondhatták e' verlet :

Nos numero sumus fruges consumere nati :

Mert bizony egyéb dolgok sincs ; hanem évés
ivás, dorbézolás ; mint ha szintén a' tunyaságra, hiv
ságra, mértékletlenségre, bujaságra s' rébségre kő
telezték volna magokat, felőlők mondhatták ezt-ü
eleitől fogva :

Vos Monachi, vestri stomachi sunt amphora Bachi,

Vos estis, Deus est testis, teterrima pestis.

Sok jó elmék-is sohajtották már régen ilyen he
réknek az Ecclesiában, haszontalanúl való bizlaltas
tásokat ; mint im ez versekben-is egy valaki panas
szolksodik.

Proh dolor ! hos tolerare potest ecclesia porcos,

Duntaxat ventri, veneri, somnoque vacantes.

IV. Harmadik fogadásoka' szerzeteseknek, a' Felle
sőbbekhez való engedelmeség ; de ez-is nem Chri
stus Juhához való, sem Istén törvényéhez illendő en
gedelmeség : Mert a' mint Bresserus Jesuita írja, in
suis Axiomat. Lib. 4. de Consc. cap. 14. Ha binté
valamit ollyat parancsolna-is a' Pater superior, mellé
az Istennel, az ő természetivel, törvényével s' szemé
lgéjével ellenkeznék-is, még-is csak vak jában kellell
nék engedniek ; *Obediendum, inquit, Superiori, et
dubitetur non tantum an præcipiat illicitum, &c. Sed
etiam quatenus contrarium Legi Divinæ, naturalis
vel positivæ, et si gravissima.* Ragadozó farkasok s
zek d

dek; de a' Bírány Prophétak azt tanították, hogy in.
 Áb k' ll Istennek mint az embereknek engedni, Csel. 4.
 9. Es hogy a' lelki ismérnek szabadságára nézve,
 legyenek embereknek szolgálai, 1 Cor. 7. 13.
 Azért minden szerzeteknek fogadások, csak ko-
 nisz bárány bőr, ne hidgyetek nékiek!

VII. R E SZ.

Az harmadik Bárány bőrről.

Melly

sz igaz Keresztyéni vallásnak, Confessio-
 jokban, mutató végül bé-elegyített, de
 igen meg-rontott *Articulusi*.

II. Hogy Antichristiánuságok, a' tarkas Prophé-
 tának ki ne tetsék, és a' keresztyénségnek minden-
 lől fogva ellenséginek ne láttassanak; Igaz keresz-
 tyéni vallásunknak némelly Articulusit, a' magok
 doberi (sőt ördögi) tudománya köziben elegyitik;
 gi igen meg-vesztegetik, nem egyéb bárány bőrnél.
 II. Azt tartja az Írás, hogy csak az egy igaz Isten-
 nn kell hinni, őtet segítségül kell hini, tisztelni és
 inni; Tilalmazza a' teremtettt állatokban való bi-
 bdalmat, azoknak tiszteleteket és segítségül való bi-
 olfokat, *Matt. 4. 10. Jel. 19. 10. Jel. 12. 8, 9. Jan. 17.*
Jer. 17. 5, 7. 1 Pet. 5. 6. Rom. 5. 4. 1 Cor. 10. 10. Phil. 2.
... Solt. 104. 27. Jac. 1. 17. V. Mos. 6. 5. Matt. 7. 37.
Matt. 10. 28. V. Mos. 6. 2. Solt. 111. 10. Péld. 17. Péld.
110. V. Mos. 16. 20. Igaz keresztyéni vallásunk-

nak-is ez egyik Apostoli Articulusa : *Híszek egy Istenben, &c.*

Mondgyák ugyan a' farkas Prophéták-is, hogy egy Istenben hísznek, csak egyet tisztelnek és félnek ; de csak bárány bőr: mert cselekedetekből ki-tetczik minden farkasságok ;

(1) Mikor az Angyalokban-is biznak, *Agenda Colon. p. 373.* (2) Mikor az Angyaloknak, nyelvekkel áldoznak, s' nevekre eskűsznek, *Becan tom. 1. opusc. 14. cap. 22. Drexel in horol. tutel. p. 33. Stengel. de S. Gabriele pag. 128. 133.* (3) Mikor a' meg-hólt Szenteket, Isteni tisztelettel tisztelik, *See-rarin Litanent. lib. 2. q. 13. Forer Antanat Sect. 8. 3 pag. 111. Tann. tom. 3. disp. 5. dub. 2. n. 60.* (4) Mikor nékik nyelvekkel áldozatot téstnek, *Bellarmin. l. 1. de S. beat. c. 19.* (5) Mikor nevekre eskűsznek, *Tolet. lib. 4. instruct. Sacerd. c. 20.* (6) Mikor bizodalmodokat azokban helyhezterik, *Bellarmin. l. 1. de S. beat. c. 10. Corn. à Lap. ad Philem. v. 44.* (7) Nevezetesen mikor a' Bó!dagságos Szűz Máriának könyörgenek. *In Hymn. ad B. Virg.*

Kegyelemnec Anyja Mária ; irgalmasfágnac Anyja. Oltálmazz ellenségünköt, és halálunc oráján védelmezz.

Ísmét : A' te védelmezésed alá folyamodunc, Isten-nec Szent szülő Anyja, a' mi imádságinkat ne máláld meg szükséginknec idejében ; hanem minket minden veszedelemtől szabadíts.

(8) Mikor a' Máriának mindenhatóságot tulajdonítanak, *Costerus Jesuita:*

Oh Mária! mindeneket mind mennyen földön meg-
telekedhetel.

Gabriel Biel. A' királyoc Királlya, az Attya Isten,
az ő országának felét a' Máriának adta.

(9) Mikor a' Mária-ban többet biznak mint Isten-
ben. Gabriel Biel. Elsőben a' bődögságos Szűzhöz, az
azeknec Királynéjához folyamodnak.

Bernardinus de Bultis Serm. 3. A' kinec ügye az
Isten igazságának törvény székén meg-sulyosul, men-
nyen a' Mária székire.

(10) Mikor az országokat, a' városokat, a' Szent-
ek órlalmában helyheztesik; Es külömb külömb
féle nyavalyáknak orvoslására, külömb külömb féle
szenteket hinak segítségül.

III. A' szent Irás több közben járot nem ismér
Isten és az ember között, az egy Isten és ember Jესus
Christusnál, 1 Tim. 2. 5. Rom. 8. 34. Síd. 7. 24, 25. 1 Jan.
1. 1. Csel. 4. 12. Matt. 4. 10. Ignatius, Epist. ad Phi-
delphos, Idem ad Antiochenos, Idem ad Magnesi-
as. Cyrillus in Johannem lib. 9. Chrysostomus de
penitentia homil. 5. Idem de muliere Cananæa in
Matth. hom. 17. Augustinus contra Epist. Parmeni-
mi lib. 2. cap. 8. ex 7. Tomo.

A' Farkas prophéták is mondgyák, hogy a' Chri-
stus közben járónak hiszik; E' penig csak bárány
mért nem utállyák semtelenül és nagy vakme-
zőöl a' dicsőséges Jესusnak közben jároi saját tisztit
Szentekkel fel-osztani, Bellarm. lib. 6. cap. 3. de
vocat. Sanct. Christus dicitur Mediator per modum

redemptionis; Sancti Mediatores sunt orando. A'
Christus úgy-mond, közben járó meg-váltásáért, a'
Szentek-is közben járók esedezésekért. Idem lib. 1.
de Sanctior. beatitud. c. 20. Non est cur timeamus no-
men Mediatoris transferre ad Sanctos, sicut ad eos trans-
ferimus nomen advocati & intercessionis; quæ Christo
tribuitur. Nem kell (úgy mond) attúl félni, ha a'
közben járó nevét a' Christusról a' Szentekre általla-
viszűk, &c. Ismét, Eckius de Veneratione Sanct. f.
pag. 154. Censur. Colon. fol. 229. Costerus Enchir. 1.
de Veneratione Sanctior. pag. 470. §. Proinde, Possi-
vinus contra Chytraum impostura. 7. Non est scrip-
tum. Item: Quoniam Intercessor. Nevezetessen pe-
nig ki-tetczik fogok fejére, a' mikor a' Szűz Máriát
világossan közben járónak mondgyák. Ferdin. Qui-
ri. in Prov. Sal. cap. 8. Mivel hogy a' Mária, a' mi
váltáságunknac árrát a' Christussal edgyütt meg fizette
zókélletessen, &c. Annak okáért Meg-váltónac, Köz-
ben járónac és idvességnec szerző okánac méltán monda-
sic. Salazar Jesuita, Minden mennyei kegyelem a' Má-
ria keze által származic e' földre. Sőt a' Jesus Chri-
stusnál-is nagyobb közben járónak tartgyák.

Salazar Jesuita, *A' Máriánac az ő jussára nézve,*
mint egy nagyobb Királyi méltósága vagyon, mint a'
Christusnac. Misnis Miscondulen. Episc. A' Christus
véréhez folyamodgyam-e, vagy a' Mária csecséhez ra-
gaszkodgyam? Nem tudom! Gabriel Biel. Elsőben
a' Bédogságos Szűzhöz folyamodunc. In Missali Eccl. 1.
Tullen. O felix puerpera, nostra piam scelera, jure

Matris impera Redemptori. Oh Bóldog Szűlő Anya,
 ki el-térled bűneinket, parancsoly anyai igasságod-
 ból a' Meg-váltónak. Mendoza in Viridario erudi-
 tionis Sacre & profane lib. 2. probl. 2. in fin. cap.

Ubera me Matris, Nati me vulnera pascunt;

Scilicet hæc animi sunt medicina mei

Quis sine lacte, præcor, vel quis sine sanguine vivat?

Lacte tuo Genitrix; sanguine Nate tuo;

Sit lac pro ambrosia, suavi pro nectare sanguis.

Sic me perpetuum vulnus & uber alit.

Bonaricius Jesuita. lib. 3. amphiteatri honoris c. 3.
 ad divam Hallensem & puerum Jesum.

Hæreo lac inter meditans interque cruorem,

Inter delicias uberis & lateris.

Rem scio. prensabo, si fas erit, ubera dextra;

Levâ prensabo vulnera, si dabitur

Lac Matris miscere volo cum sanguine Nati;

Non possem antidoto nobilior frui.

Costerus Jesuita. Oh mi Ásszonyunc! óldozd-meg

a' bűnösöknek köteleit, óldozd-meg könyörgésseddel, ól-
 dozd-meg érdemeddel, óldozd-meg méltóságoddal, ól-
 dozd meg parancsolatoddal; a' szenvédéseket, a' mi bű-
 neinknek büntetését a' te érdemeddel meg-kissébbited;
 a' mi bűneink pedig hogy meg-bocsáttassanak, érdemed-
 del meg-nyered.

I V. Egy fő ágazattya a' keresztyéni vallásnak,
 hogy a' nyavalyás embernek, minden bűne a' Jesus
 Christus érdeméért bocsáttatik-meg, és az ő vérével
 mosogatatik-meg; Nem-is lehet senkinek is a' Je-
 sus vé-

ius vére nélkül idvezülni, 1 Jan. 1. 7. Sid. 9. 22. Jan. 1. 29. Matt. 1. 21. Csel. 4. 12. Phil. 3. 9.

A' farkas Prophéták-is ilyen bőrben öltöznek, s' azzal hitegetik a' Christus juhait, hogy ők hiszik a' Christus vérét bűnök bocsánattýára valónak lenni; de csak bárány bőr: Mert a' Christus vérét mint farkasok csak el-prádállyák; a' mikor a' Szentek érde-
méhez, és a' magok cselekedetihez ragaszkodnak, és így a' Christus vérit csak lábok alá tapodgyák: Mert ha a' törvényből vagy az igazság, tehát a' Christus ok nélkül hólt-meg, Gal. 2. 21. És ha a' törvény elég, hi-jában való az Evangélium; ha a' cselekedetek ele-
gek, hi-jában való a' Christus vére. Az hamis prophéták pedig mind a' Christus halálát, mind az ő vé-rét, s' mind az Evangéliomot hi-jában valóvá tészik...
Censur. Colon. fol. 3 27. 3 28. Bellarm. lib. 1. de purg. cap. 14. §. Respond. Sect. 2. Ismét: lib. 1. de Indulg. cap. 1. 5. Salmeron in Epist. ad Galat. Disp. 17. §. 1. Septimo, Gregorius de Valent. de Satisfact. cap. 3. 8. Walsquez in Quartam Summ. Thomæ, Q. 94. pag. 274, 275.

Nem számlálom igaz keresztyéni vallásunknak több Articulusit, mellyeket a' farkas prophéták csak allorczául viselnek; de *annac valóságát meg ragad-
sác*, 2 Tim. 3. 5. És csak czégérül függesztik kárho-zatos tudományok eleiben, ha el hitethetnék ve-lünk, keresztyénységeket, hogy olztán pokolra veze-dő tudományokban ejthetnének bennünket. De Is-
zennek halá nem vagyunk szintén olyan vakok, hogy v

hogy vak vezérek után mennyünk és a farkast a báránytól meg nem különböztethetnők. Soha a farkas prophéták, annyi kereszténységnek articulufinak csóarány bőreivel nem palástolhatták magokat, hogy farkas agyarok, mind fülök s' mind farkok kin ne maradgyon a' sok *Traditiókban*; magok fejétől ki gondolt, sőt többire ördögtől sugallott emberi találománnyokban, mellyeket-is mostan nem ízámlálok. Csak olyan a' kereszténység a' Pápistaságban, mint a' fában öntött tilzta vizetske, mint a' méreggel csinált étel között a' jó fűszerfűszár, és mint az ördögön az Angyali nevezet. Es bizonyára kár hogy a' kereszténységnek Articulusit, még csak ajakokra is övéfzik; A' keresztényi névrepenig méltatlanok. Igazán Bárányoknak köntösében járó hamis prophéták: belől ragadozó farkasok; azért magatokat többek meg-óltalmazták.

VIII. R E SZ.

A' negyedik Bárány bőrről,

Melly

Az hamis Prophétáknak és az őket követőknek esküvéssel tett fogadás tételek, és annak hitetlen meg-ízegése.

I. A' szövetségeket, esküvéleket, s' hittel töltött fogadás tételeket, hogy szentül meg-kellefiek állani, gigen szentül meg kívánnyaaaz Isten, IV. *Mos.* 30. 2. A' férfiu mikor fogadást fogadand az Urnae vagy esküvéssel

véssel kötelezi ö magát, meg ne szegje az ő beszédét; hanem mind a' szerént cselekedgyéc, a' mint az ő szájából ki-menénd. A' szent példák ezt mutattyák, mint Joo sephé, 1. Mos. 50. 5. v. e. 47. 31. Az Israel népéé; 1 Sam. 14. 26. v. e. a' 25, 27, 28. Dávidé, 1 Kir. 1. v. 300. Solt. 119. 16. Ismét: 132. 2, 3. Magaé az Istené, Solt. 132. 11. Luc. 1. 71, 73. Ellenben Isten keményen meggy szokta mindenkor az hiti szegettekét büntetni, minni Saul, kifel-fogadta vala, hogy a' Dávidot nem üllö dőzi; de meg-szegé, 1 Sam. 19. 6. L. m. az allob Ré szekben. Semeit, 1 Kir. 2. 43, 44, 46. Sedechiást, 2 Chron. 36. 13. Ezech. 17. 16, 18. A' Sidókat, Neh. 10. 29, 30, 31. v. e. a' 13. R. 15. 23. Jer. 41. 20, 21. v. e. az v. 9.

II. Meg-kell azért, nem csak a' magunk esküvé sé; hanem eleinknek, II. Mos. 13. 19. v. e. I. Mos. 50. 25. Ismét: 2 Sam. 21. 1, 2. Elöttünk járóinknak Jos. 9. 18. Actorinknac, (kik mi képünkben és m akaratunkból résznek valakinek hittel való fogadást, Jos. 6. 11. hiteket nagy kárunkal-is állanunk, Sol. 15. 4.

III. A' mi leg inkább kérdésben forog akár mellyl hiterlennek, s' akár melly nagy ellenségünknek-i. meg-kell hitünket állanunk, Jos. 9. 15--26. Theolo gi Belgæ, in Epist. ad Johannem Nassovium Guber natorem Gelriæ; Inter Epistolas Illustrium. Belgæ rum Cent. 11. pag. 844. *Et sanè videmus plerumque Regum ac populorum vel potentissimorum interitum hanc esse causam, quod vel Princeps impotenti dominan di libidine, vel populi lasciviente proterviâ, hæc fœde rum & sponsonum publicarum septa non vereantur* transi--

transfilire. Láttjuk (mondgyák) bizonyára hogy
 sokszor nagy hatalmas Királyoknak és népek rom-
 blásának ez az oka: Mert vagy a' Fejedelmek, na-
 gyobb Uraságra vágyódó, magával birhatatlan bu-
 zugságból, vagy a' népek magok kényes csintalanságá-
 ból nem irtóznak, a' szövetségnek és a' közönséges
 fogadás tételeknek határit által szökni.

IV. A' farkas prophéták is utánnok menő sereg-
 gel, csak hogy meg-csalhassanak bennünket azzal
 csabítanak, hogy ók-is az ő esküvéseket meg-állják,
 hogy az hitet meg-kell mindennek szentül tartani.
 Rosveidus Dissert. de fide hæreticis servandâ con-
 tra Plaucium pag. 2. *De frangenda hæreticis fide ne-
 que dictum neque scriptum unquam. Hæreticis ser-
 vandam fidem unanimi consensu & voce docet Catholi-
 ca Ecclesia.*

Becanus opusc. Theol. Tom. 2. *Constanter Catho-
 lici docent, hæreticis servandam esse fidem.* Alhata-
 ssan tanítták úgy mond a' Catholicusok (érte a'
 püspököket) hogy az hitet, még az eretnekeknek-is
 meg-kell tartani; de bizony csak Bárány bőrben ta-
 badozó farkasság: Mert mind Rosveidus s' mind Be-
 canus Uramékat hazugságban hadgya. Gratianus
 caus. 15 qu. 9. & Decret. Tit. 7. cap. 5. & *Et ibi
 Plausi verba: Dic sodes nonne in Confesso est
 et vos Principi hæretico aut excommunicatio fidem
 nullam debere, ubi Pontifex iusserit? Meg-felel e' kér-
 eszt, Svertius, in Confesso est: nec inventus est hæ-
 reticus magni nominis Theologus, qui non in hanc jerit
 senten-*

sententiam. Clarus Lib. V. *Sent. sententiam illam*
Hæreticis non esse fidem servandam, frequentiori D. O
ctorum calculo receptam esse. Tiberius Decianus *O*
mnium Consensu obtinere illam sententiam.

Ezek mind azt mondgyák, hogy a' Pápistaságba
 nyilván vagyon, és olly közönséges tudomány, hogy
 az eretnekeknek nem kell az hitet meg-állani, hogy
 még ez ideig nem-is találkozott valamire való Theod
 ologus, a' ki külömbet irt vagy értett volna: So
 minden Doctöröknek abban nyugott-meg elméje
 Hogy a' fogadást nem kell az eretnekekkel meg-ás
 lani, ha szintén hittel s' esküvéssel meg-köttetett
 Lásd-meg: Carol. V. in Rescripto ad P. Clemene
 tem VII. Offat. Cardin. Lib. 3. Epist. LXXXVII
 ad Regis Consiliar. de Villeroy Scriptâ Stylo gallico

V. Magok a' Pápák-is meg-hazuttollyák. Beco
 nus Uramat, Innocentius III. *juramentum contra Ec*
clesiæ utilitatem præstitum non tenet. Lib. 2. Decret
 Tit. XXIV. c. *Sicut nostris.*

Alexander VI. Azt szokta vala mondani: Hogg
 hitet mindennek kell adni; de senkinek nem kell meg
 állani.

Julius II. *Se cum Gallis, Germanisque pacisci quon*
dem; sed fallendi causâ. Meg-békéllic ugyan a' Gallu
 sokkal és a' Németekkel; de azért hogy őket csak meg
 csallya. Azt mondgya az ártalmas lelkû Innocen
 tius Pápa-is, hogy az egész Német országban lévő ke
 resztény Királyoknak s' Fejedelmeknek edgyben es
 kütt szép békeségek semmire való; És hogy egy

és közzétett hittelt meg-erősített szép szövetségeket csak fel-bontsák, erőssen parancsolja a' maga bul-jában. Innocentius X. in Declaratione militaris Articulorum Pacis Germaniæ. *Neminem ad pacta illorum, etiamsi juramento vallata fuit observādam teneri.* Ha bintén esküvéssel erősítették meg-is szövetségeket, senki nem tartozik azt (azt mond-sya) meg-állani.

VI. Az egész Constantiai Concilium meg-mutattya, hogy csak maga szégyenletiben szineskedik *confundus*, és hogy csak all orczát akar *Becanus* csilálni, mikor azt mondgyák, hogy a' Pápisták, hite-t még az eretneknek-is meg-állják; hogy annál inkább a' Bárány bőrből farkaskodhassanak s' hamis hittel, sokakat közzülünk tömlőczre, fegyverre s' szívre ragadhassanak: Mert az egész Constantiai Pap gyűlésben, közönségesen ujjonnan el-végezett do-ggnak tévék-le ezt a' tudományt, hogy az eretne-*knec nem kell az hitet meg-tartani.* Vide Acta Con-cilii Constantien. *Nullo, nullo, nullo modo fidem hæreticis servandam esse, etiamsi juramento firmata sit;* nemmi, semmi, semmiképpen nem kell ez hitet az eretneknek meg-állani, ha szintén esküvéssel meg-erősítetett-is.

VII. Cselekedetek-is ugyan azt mutattya a' Pá-pistáknak, 14. 14. estendőben. *Sidmond* Császárs *Hus* *knost* és *Prágai Jeronymust* hit levelével hivattya a' Constantiai Pap gyűlésre, hogy vallásokról adgya-lak számot, kiknek erős hittelt meg-eskütt a' Csásár,

hogy senkitül semmi bántások nem léfzen, hanem békevel vízá bocsáttatnak; ugyan meg-égeték affe-
löl szegény Márttyrokat: Mert a' Császárt a' Papok el-
áltatták, hogy az eretnekeknek nem kell az hitet meg-
állani. Platina. Æneas Sylvius.

VIII. Régi dicsőfséges s' vitéz Magyar Hunyad János. Akkori Magyar országi Gubernátor, hogy III. Amurates Török Császár egy néhány harczon iget meg-verte volna, mind két részről meg-egyeztet akaraból egy mással meg-békélnek, tizefztendőki-
való frigyét vetnek; egy másnak (a' Magyarok Biblíára, a' Török az Alcoránra tévén kezét) erőf-
meg-esküsznek. De alig költözheték által Euro-
pából Ásiában Amurates Császár, fel-bontatá Eugé-
mius Pápa Lajos Királlyal a' Magyarok hitit: Men-
Julianus Cardinálnak azt írta a' Pápa, hogy az a
szövetség semmissé légyen. Minek okáért rá hajta
Julianus Cardinal az Iffiu Lajos Királyt, hogy a' Török
ellen (hitivel nem gondolván) támadgyon-fel-
Mikor azért a' Magyar hadak, Bolgár országban a
Varna Városához jutottak volna, és ugyan ott a' Török-
rökkal harczot állottanak volna; Lárván a' Török-
a' Magyar seregek előtt a' nagy fészületet, (Christus-
képit) kopja hegyére függeszté a' Magyarok hit le-
velét s' ezt kiáltá: *Oh Christe! ha te igaz Isten vagy*
boszszöld meg a' te keresztényeidnek ez ő hit szegéfeket
Nem-is bagyá a' nagy ítéletű Isten e' nagy hit szegé-
bessé állás nélkül: Mert mind Lajos Király, minni
Julianus Cardinál, sok fő egyházi s' világi Rende-
kez

kel oda maradának és az hadakozó seregek is az har-
szon annyira el-hullának, hogy csak harmad része is
illig marada a' keresztyény Tábornak. Annal. Turci.
Chronic. Philip. Bucholcz. Anzas Sylvius in Euro-
pae Description. cap. 5. Et ejusdem Epist. 52. 81.
17. Bonfinius Rer. Hungaric. Decad. III. L. VI.
pag. 459. Sőt e' veszedelmes hit szegésnek örök em-
lekezetire, Lajos Királynak temetése feliben, ilyen
verseket írának:

*Romulide Cannas ego Varnam strage notavi:
Discite mortales non temerare fidem
Me nisi Pontifices jussissent rumpere foedus,
Non ferret Scythicum Pannonia ora jugum.*

Magyarul.

Rógen Romaiak festék vérrel Cannát,
En-is jaj! meg-töltém véres testel Varnát,
Ember tanúly s' vegyed tülem e' tudományt;
Soha hitet ne szegj! mert veszed jutalmát.
Vajha Papok engem a' frigy fel-bontásra,
Nem hajtanak vala! soha illy romlásra
Magyar nem jutt vala, sem én illy halálra,
Sem szép Pannonia Török igájára.

IX. Erős hittel vala hiszem a' mostani Felséges
Leopold, Romai Császár és Magyar Király-is, &c.
arra köteles hogy a' Magyarokat, dicsőséges Ma-
gyar koronája alatt, lelki s' testi szabadságokban,
az vallásokban, tudniillik, és Nemesi igaságoka-
ban szentül meg-hadgya, maga sem háborgattya, s'

másoknak-is háborgatni nem hadgya; El-is hiszem
 ő Felsége, hitinek szentül állott volna; de a' Jesui-
 tai nyughatatlan lelkek, rá szabaditák ő Felségét,
 hogy a' Magyarokhoz való nagy hitet bontsa-fel: és
 arra inditák hogy a' szegény Magyarokat, mind lel-
 ki s' mind testi szabadságokban hiti ellen meg-hábo-
 ritsa; Sőt újjab hit adásokkal, Királyi kezével, pe-
 cséttyével, s' erős esküvésével meg-szentelt gratiás
 levelekkel sokakat tömlőczre, hóltig való fogságra, s'
 sokakat véres halálra, özvegységre, árvaságra s' hólt-
 tig való siralomra ejtsen, a' Izeléd Királyt arra vivék.
 Végre-is világosságra jöve, hogy ő Felségét-is mint
 régen Lajos Királyt, az Papok hajtották az hit sze-
 géltre. Mert *Bárfony György* Váradi titularis Püspök,
 ugyan könyvet írta, mellyet mond: *Veritas toti mun-*
do declarata. Világ eleiben terjesztett igaságnak,
 de nem egyéb világ látot hitetlen hamisságnál. Ebből
 arra ingerli a' Királyt ő Felségét; lőt Püspöki méltó-
 ságával fel-is szabaditja, hogy a' Magyar Evan-
 gelicusoknak ne tartozzék hitet állani, ha szintén
 meg-eskütt-is az három bé-vett vallásoknak, meg-
 hagyására s' óltalmára. De nem hiszem hogy a' jó
 Bárfony György Uram, többet nyerjen az hit sze-
 gében, mint hajdan Julianus Cardinál ne mond-
 gyam Apostata: Mert az hit szegésnek mindenkor
 keferő gyümölcsse van. Már azért miképpen kelle-
 sék az hitis prophétáknak és az őket követőknek,
 hittel s' akar melly erős esküvéssel tett fogadástéte-
 neknek-is hinni, akarki látta. *Meg-óltalmazza*

Ért magatokat az hamis Prophétáktól, kik Bárányok-
 ac köntőseben jánek ti hozzátoc, de belől ragadozó far-
 kasok!

Fide, Sed cui vide!

I X. R E S Z

Az ötödik Bárány bórrúl,

Melly

Az hamis Prophétáknak *magok alkalmaz-*
tatása a' tanításban.

I. Ama' Nagy Albertnek irásiból hozza elől Frau-
 uius in Histor. animal. hogy idővel láttanak olyan
 farkast, ki hogy magának prädát kaphasson, zöldel-
 ő füz ágat vitt szájában a' kecskéknak nyájja köz-
 sé, hogy már a' szegény gödölyéket akarná szájából
 etetni; de hogy őket fogai között el-ragadhassa: Né-
 anellyek viszont azt mondgyák felőle, hogy a' ju-
 oknak nyája közzé igen csendeffen s' minden zör-
 és nélkül szokott étsaka menni, nyelvével a' talpát
 ozokszor meg-nyallja, sőt ha valami zördülé-ét a'
 yáj eszében venné s' meg-rezzenne-is, mondgyák
 árány módon kezd szájával bégetni; nem valami
 tarkas orditással, hanem lassú bárány bóval közikben
 é-menni. Ez az oka bizony, hogy a' Christus az
 hamis prophétákat-is farkasoknak mondgya: Mert
 sz hamis prophéták-is nem oroslány orditással, nem
 nedve morgással, nem párdutsz rivással s' nem-is far-

has agyarkodással mindenkor ; hanem gyakrabban zöld ágakkal s' bárány szóval jűnek ragadozni ; ha mi szépet, ha mi jót, szent Iráshoz s' Evangélicusok vallásához valót találhatnak , azt mutogattyák , a' mit egyéb aránt-is az Evangélicusok könnyen hisznek azt commendállác. Azomban a' magok emberisok hamiságát, bálványozásit, életek éktelen gonoszságát titkollyák , halálban tagadgyák ; ha mit szent Irásból , vagy magok írásiból és cselekedetekből szemekre vetűnk , és reájok bizonyítunk el-esküszik ; Az Isten igéjével , az hittel és a' kegyelsséggel ellenkező sok találmanyos tudományokat, vagy szemtelenűl meg-tagadgyák , vagy valamelly Tanítónak (bár szintén valamelly Conciliomtól s' Pápától Canonizáltatott-is) csak maga vélekedésének fogják.

II. Az Isteni szolgálásban-is, tudni illik a' prädikálásban, az éneklésben, a' könyörgésben, az halottak temetésében , ugy igyekezik magokat viselni , hogy az Evangélicus Prädikátoroktól neláttassanak különbözni ; hanem eleinten ugy alkalmaztattyák magokat, hogy a' szegény Evangélicus község ne legyen eszében semmi pápistaságot a' Pap, Barát, Jesuita szájából, hanem csak azon szép Evangéliomot ; Evangélicusok módgyára prädikál, a' mi könyörgésinket keresik-fel s' mint egyik Prädikátor közzűlűnk ugy könyörög. Egy néhány szép notájú Solatárokat egyben válogatnak , halottas énekinket felkeresik, s' mint mi, ők-is egy először ugy énekelnek s' temetnek. Ezt pedig mind azért cselekeszik, hogy a' se-

"szegény tudatlan s' maga gondolatlan kőtség, a' pápistaságtól ne irózzék; hanem inkább egy málnak egy szőllyon: Lám a' pápista Pap-is jót mond, ő-is egy könyörög, egy énekel, egy temet, egy prédikál mint a' mi Prædikátorink; hiszem mind edgy minékünk. De oh szegény ember! e' bizony csak csábító Bárány bőr, ne hidgy a' farkasnak hazöld ágban-is szájában: mert hegyes fogait-is szájában tartva; ne hidgy néki ha bárány modon szól is: mert meledket el-ragadgya; Ha most a' pápista Pap Evangelicus Prædikátor módgyára intézi az Egy-házi szolgálatot el-felelkezik arról, mihelyt valakit elcsábíthat: mert egyéb aránt mind könyörgése éneklése s' prædikállása annyit különbözt a' pápista Papnak a' Cálvinista és Lutherista Prædikátorokétól mint a' farkas szőr a' gyapjúúól, az ordítása a' bárány övétől.

X. R E S Z.

Az hatodik Bárány bőrről,

Melly

Az hamis Prophétáknak *társalkodások.*

I. Fellyebb meg-mutattam melly sok mesterségekkel tettetik magokat az hamis prophéták. Báránynak, igaz Prophétáknak, tűnniek, és Apostoligaz tudományt tanító és követő embereknek lenni: Mert modgyák magokat *Christianusoknak, Apostolicusoknak, Catholicusoknak, Pátereknek, Barátok-*

nac, Jesuitáknac, szegényeknek, Szűzeknek, engedelmesseknek felideknek. Ezt pedig mindazért cselekedik, hogy a' Christus nyájához inkább hozzá férjenek. Ha pedig a' Christus juhait különben elől nem vehetik, a' vélek való békelességre meg is esküsznek, vélek Bárány módon szóllanak; a' mint mind ezeket megmutattam. Itt csak röviden akarom jelenteni, mint viselleyék magokat az emberekkel való társalkodásban. Ha egy Pápista Pap, Barát vagy Jesuita, valamelly Calvinista vagy Lutherista emberrel edgyütt vagyon, magát, vagy szelédsséggel mosolygással, kezeinek, inainak s' fejének hajtogatásával barátságosnak, embert szerető emberséges embernek mutatya, magát szeretteti, ajánlya, az embert csak meg nem csókollya; de ez-is csak bárány bőr, s' nem egyéb Judási barátságnál.

II. Azt írja szent Pál, hogy Isten az ő dicsőségét mint egy fazekas meg-mutatná, az emberekből némelleyeket csinált tisztelességnek, s' némelleyeket becstelenségnek edényivé; hogy ezekben az ő haragját és bosszú álló hatalmát, emezekben pedig az ő nagy irgalmát meg-mutatná, Rom. 9. 21, 22, 23. A' tisztelességnek edényit fel-ékesítette Isten lélekkel, hogy tudgya minden birni az ő edényét szentségben és tisztelességben, 1 Theff. 4. 4. Es noha az hamis prophéták is mint becstelenségnek örök gyalázatra való edényi magokat a' Izzinestársalkodással, mint a' kegyességek külső formájával annyira bé-mázollyák, hogy az ítéletben hirtelenkedő ember, egyebet a' kegyesség-nél se-

és felőlők nem gondolna; de mint hogy a' kegyes-
ségnek valóságát meg tagadták, 2 Tim. 3. 5. Csak ol-
vasan minden társalkodálók és egéiz magok mutoga-
lála, mint a' kívül meg-mosott de belől fertelmes edé-
nyek, és mint a' fester koporsók. Jajt kiált a' Jesus
Christus ez ilyen színes prophétáknak, *Matt. 23. 25.*
*Jaj tinéktec irás tudóc és Phariseusoc hypocritác, kie-
meg mosátoc a' korsonac és a' tálnac külső részét, be-
lől pedig az tellyes ragadománnyal és mértékletlőséggel!*
*Mat. 27. Jaj tinéktec irás tudóc és hypocrita Phariseu-
soc, kie hasonlatossac vattoc a' meg-fejérített koporsók-
hoz, a' mellyec kívül szépeknek látczanac ugyan; de be-
lől tellyessac halottac csontjaival, és minden utálatossá-
gjal.* Bár azért az hamis prophétáknak társalkodások,
szeretettel s' emberséggel színeskedgyék-is ne hidgy-
sékik: mert belől ragadozó farkasok.

X I. R E S Z.

Az hamis Prophéták farkas fogairól.

Es a' Fene vad béllyegiről.

Miképpen bánnak az el-csábított vagy erő-
szakkal Pápistaságra hajtott szegény
emberrel, s' miképpen csinállyák pápistává?

I. Eddig azt mutattuk-meg a' fellyebb s' közelebb
való Részekben: Minémű bárány bőrökben raga-
doznak; már azt jelentem-ki minémű farkas fogak-
kal szagattyák a' lelkeket az hamis prophéták.

II. Könyű a' szegény juhok farkas torkában, a' méhetskének pók hálóban, a' bűnösnek őrdög birtokában esni; a' Léleknek-is Pápistává lenni; De oh melly nehéz akar mellyiknek-is onnan ki szabadulni: Mert a' farkas az ő praédáját, a' pók martalékját, az őrdög-is erőssen tartja az ő rabját; Bizony az hamis prophéták sem tágitnak az ő hálójokban akadott Lelkeken. Láttadé valaha? de ha nem láttad-is nézd-meg egyfzer, miképpen fogja-meg a' pók a' legyet, méhet s' egyebet. Tanítani akar ember téged lsten abban, minémű mesterséggel tudgyák az hamis prophéták meg-fogni a' lelkeket, s' melly igen nagy vigyázással kellesték, a' szegény léleknek, magát túlók meg-óltalmazni. A' légynek bár csak egyik lábatskája, vagy csak egyik szárnyatskája, szárnya hegyetskéje akadgyon-is a' pók hálóban, már oda vagyon! Láddé melly szorgalmatoosan a' pók mindgyárt rajta vagyon, minden lábait s' minden szárnyait, hogy ki ne szabadullyon le-kötőzi, s' az után hasát ki-marván ki-bijja a' bélit. Alig lehet többé reménség szabadulása felől: elég az a' Jesuiták-nak, Barátoknak, s' egyéb Papoknak vagy inkább hamis prophétáknak, kik fok féle, fok képpen, fok őrdögi mesterséggel szót s' font mérges hálókat hán-nak-el minden te útaidban, ha csak lábadae egy térd hajtással, nyelvedet, egy magad ajánlásával foghat-nyák-is meg hálójokban, azonnal meg-kötőzik. 1. Akaratodat. 2. Hitedet. 3. Lelkedet s' lelkeid mé-geit. 4. Osztan bé-cjti pók ólban, tudni illik, po-
kolban

oolban kegyetlenül marják a' szivedet; nem féltnek
lőbbé hogy ki-szabadúily kötelekből s' valaha igaz
vangéliomi vallásodra visszá térhess. Ha azért nem
tudtad imé meg-mutatom: Miképpen bannac az ha-
amis prophétac az el-csábitot, vagy erő hatalommal Pá-
pistaságra hajtot szegény emberrel, és miképpen csinál-
tác Pápistává.

I. Le-kötőzik Akarattyát.

III. Ha csak azt mondotta-is az hamis prophé-
táknak: Mit tudok tenniám Pápistává lészek, már
é-esett a' pókbáloban: mert azonnal akarattyát kö-
sötik-le, hogy ne azt cselekedgye s' ne azt mondgya
mit ő akarna: Mert ha nem akarná-is ezt mondat-
vák véle.

Mi az mi szerelmes Magistrátusunknac tetszése-
ből, és a' Péter Uraiméknac szorgalmatos kegyes Istenes
álhatatos munkájoc és forgolodásoc által a' vétkes és
vetnec útról, az igaz egyenes, és öröckén való idvesség-
vezérő útra vitettetvén és Istennec meg-nyerettet-
vén, a' mit szabad akaratunknac jó tetszése szerént min-
nen erőltetés nélkül fel-válaltunc és hiszunc, azt száj-
ul és nyelvel, az egész világnac szemei eleiben terjesz-
tunc és tudtára adgync. Oh szegény ember! az An-
dochristusnak dühösége és a' Tyrannus Uraknak,
szabeleknek kegyetlensége korbáccsal, lánczal, töm-
pöcczel, birsággal, tűzzel, vassal s' kegyetlen erőszak-
lal kényszerit a' Pápistaságra, s' még-is azt hazudtat-
vák veled, hogy csak magad szabad akarattyának jó
tetszé-

tetkezéséből s' minden kényszerítés nélkül léssel Pápis-
tává. Egy szóval, láddé, azt kell cselekedned s'
mondanod a' mit nem akarnál.

II. *Le-kötőzik Hitit.*

IV. Már a' maga igaz vallását a' mellyet jól hi-
szen, véle meg-tagadtatván, s' az hamis Pápista val-
lást, a' mellyet nem hiszen, sőt tőle irtózik, hinni
hazudtattyák, s' véle illy vallást tétetnek.

1. *ARTICULUS: Hiszűc és vallyuc hogy a' Pá-
pa az Anyaszentegyháznak feje és hogy nem vétkezhetic.*

2. *ART. Mi hiszűc és vallyuk és abban bizonyos-
sac vagyunc, hogy a' Romai fő Püspóc legyen az Istennek
Kiczéje és tellyes hatalma vagyon minden embereknek,
minden bűnöket meg-bocsátani és meg-tartani, és a' ki-
ket akar az Anyaszentegyházból el-tiltani és ki átkozni.*

3. *ART. Hiszűc és vallyuc, hogy valami új dol-
got a' Pápa parancsol és szerez, akár legyen a' szent I-
rásban, akár ne, mind az; szent, igaz, Isteni méltósá-
gú, egyedül idvességes, és nagyobb méltósággal s' bec-ü-
lettel kell az Ecclesiának bé-venni, mint Isten emberének
beszédét és parancsolatját.*

4. *ART. Hiszűc és vallyuc, hogy a' szentséges Ro-
mai Püspöknek mindenektől Isteni tisztelettel kell tisz-
zeltetni.*

5. *ART. Hiszűc és vallyuc, hogy a' Romai Pápát
mindenectartozzanac, ugymint sent Péter hely tartóját
minden dolgokban, minden meg-külömböztetés nélkül
halgatni, s' véki engedelmeskedni, csak egyedül az ő
rende-*

rendelése által igazgattatni, a' ki ezt cselekedni el-mu-
tatná vagy nem akarná minden könyörületesség nélkül,
az olyan vétkes és eretnes ember nem csac tűzzel éget-
essék meg; hanem mind testestül lelkestül a' pokolra ta-
zittassék és vetessék.

6. ART. Hiszszúc és vallyuc, hogy a' szent Irás
sem tökéletes; hanem tökéletlen és meg-hólt bőű mind-
addig, míg azt a' Romai fő Püspök az embereknek meg-
sem szenteli és olvasni meg nem engedendi, a' mellynek
mind addig is semmi ereje és méltósága nincsen.

7. ART. Hiszszúc és vallyuc, hogy a' szent Irásnak
olvasása, eredeti és kút feje legyen a' szakadásoknak, eret-
nekségeknek, és nagy káromkodásoknak.

8. ART. Hiszszúc és vallyuc, hogy a' meg-hólt Ben-
edeket és szent Aszszonyokat segítségül hívni, azoknak
képeket tisztelni, azok előtt térdeket baktani, azokhoz
árándokságokat és búcsú járásokat fel-vállalni, azo-
kat ruházni és ékesgetni, nékiec gyertyákat gyújtani
szent, igaz, helyes, idveffészes, és hasznos dolog.

9. ART. Hiszszúc és vallyuc, hogy minden Romai
szertzen levő Pap, sokkal nagyobb legyen a' Bóldogsá-
gos Szűz Mariánál, az Isten Annjánál, ugy mint, a'
ki csac egyszer szülte a' Christust, és többször nem szüli;
De a' Papista Pap, nem csac a' mikor és mennyiszor a-
marja a' Christust, a' Misében teremteni teremtheti; ha-
nem a' tüle teremtet Christust meg is észli.

10. ART. Hiszszúc és vallyuc, hogy az halottakért
Miséket és Prædicatiókat szolgáltatni, alamisnát bol-
dáltatni, tisztes és hasznos dolog.

11. ART. Hiszűc és vallyuc, hogy a Pápának vaj-
gyon hatalma és arra való méltósága, hogy a' fene trást
meg-változtassa, a' mit akar abból el-vehessen, vagy
hozzá adhasson és meg égethesse.

12. ART. Hiszűc és vallyuc, hogy a' lelkek az ha-
lál után is a' Purgatoriumban tisztittatnak meg és hogy
a' Miséc által segítettnek, és a' pokolbéli gyötrelmec alól
fel-szabadittatnak.

13. ART. Hiszűc és vallyuc álhatatossan, hogy
az Ur vacsoráját egy szin alatt venni jó; kettő alatt pe-
sig kárbozatos és eretnekiség.

14. ART. Hiszűc és vallyuc, hogy azoc a' kik a'
vacsorabéli Sacramentumot, egy szin alatt vészic, az Ur
Jesús Christust vérével, csontyával és Istenségével vé-
szic; de a' kik mind két szin alatt vészic, csupa kenyé-
ret észnec és csac azon bort isznac.

15. ART. Hiszűc és vallyuc, hogy a' Romai Ec-
clesiában hét Sacramentumoc vannac.

16. ART. Hiszűc és vallyuc, hogy a' képec által
tisztelteséc és ismértesséc az Isten.

17. ART. Hiszűc és vallyuc, hogy a' Bóldogsá-
gos Szűz Mária, nagyobb tiszteletre és becsűtetre méltó
Angyaloktól és emberektől, az Isten Fiánál az Ur Je-
sús Christusnál.

18. ART. Hiszűc és vallyuc, hogy egy Miséjec a'
Romai Papoknac hasznossabb száz prædicaciónál.

19. ART. Hiszűc és vallyuc, hogy a' Bóldog Szűz
Mária, az egeknek Királyné Aszszonya. Elsőb az ő Fi-
nál, és anyai hatalma vagyon, hogy a' mit ő végben men-
ni akar.

akar, azt kell cselekedni az Isten Fiának.

20. ART. Hiszűc és vallync, hogy a' Szentec tete-
neinec nagy ereies vagyon, és annyi becsültre méltó,
 hogy az emberek azoknac kápolnákat tartozzanac építe-
 ő, képeket csinálni, mellyet ha ki el-mulat, igen nagy
 ertnec, méltó a' pokol tűzére.

21. ART. Hiszűc és vallync, hogy a' Romai tuda-
 mány leg-közönségeesebb, tiszta, Istenes, idvességes, régi
 igaz: Az Evangéliomi tudomány pedig, mellytől mi
 szabad akarátunc szerént el szakadtunc, hamis tévely-
 ő, átkozott, eretnec, kárhoyatos, pártos, istentelen, és
 mac magában költ s' ki-gondolt tudomány.

III. Le-kötőzik a' Lelkét.

V. Erős esküvésekkel kötőzik-le a' Pápistaság-
 nak hálójában akadt embernek a' Lelkét, Lelki if-
 éretit, és jövendőbeli meg-térése felől való re-
 énséget, hogy csak ugyan ne lehessen többé a' Pá-
 pistaságból ki-babadúlni. Im azért a' kötelek s' mér-
 zes pók hálók:

Eskűszűnk, hogy valamig egy csepp vér a' mi testünk-
 n léssen, mi amaz átkozott evangélinmi vallással,
 minden úton módon, nyilván és titkon, erőszakkal és csa-
 rdsággal, magánossan és közönségeesen ellenkezűnc,
 gygyverrel-is üldőzni és fogyni igyekezűnc.

Eskűszűnk: hogy ha az országban, vagy az Eoele-
 dában: ma vagy holnap, valami változás fordúlna,
 őrömben cselekedni nem akarunc; sem pedig a' Romai
 catholica vallást, mellyet most a' szent angyaloc előtt,
 és te

és ti elöttetec, közönségesen bé-vészünc és vallunc, féltükben vagy jó kedvünkben meg nem tagadunc, félbeszakadunc, és az helyében az Evangéliomi vallást nem fogadjuc.

Esküszünk: hogy a' mi gyermekeinkel és cselédünkkel, mind szóval s' mind tehetőségünkkel, ígéretünkkel, fenyegetésünkkel, az átkozott Evangéliomi vallást gyűlölő hitetnyűc. Csak a' Romai szent hitet szeretettnyűc: és hogy a' Romai Pápa hozzájockegyelmes, vélec el-hitettnyűc, ecképpen annac átkátúl őket meg-mentnyűc.

Esküszünk: hogy jó akaratunkból s' magunc szabaduldos jó akarattyanac indulattyából, senki kedvéért és akaratyáért; hanem csak magunc szerént szakadtunk-on az Evangéliomi vallástúl.

Esküszünk: hogy soha az eretnec pohárból (értse az Ur alztalan, az Ur vacsorájához való pohárt) nem részesül'ünc. A' Calviništa és Lutherista eretnec könyveket soha nem olvassuc; sőt inkább az Isten Fia Amannyanac, a' mi közbenjárónknac segedelméből, ezeketek életünknek fogytaiglan ellenkezünc, és a' Romai Pápa azhoz való engedelmestségünket meg tartani akarjuc.

Mondgyák azt-is ha hinni kell, hogy Pápistává való lételeknek bizonságára, az Ur vacsorájának pohárára, a' Pápistává tett emberrel reá pöketnek. Mint némelly pogányokról olvassuk, hogy ha külső keresztyénből pogánnyá tettenek, jól meg-töltöndö puskával, az ég-felé tartván, hozzá lövöldözrettek. Christushoz; Ez vólt osztán hiteles Sacramentum valóságos pogányságoknak.

IV. Már a szivét marják.

VI. Midőn már az hamis prophéták, pókok módjára le-kötözték a' Pápistává tett embernek akaratát, hitit, lelkét, lelki ismertetit, végre a' szivét rágták: Mert mint ha a' izemét vájónak, a' feje velejét vijnák s' szivét (mint Titiusnak fabulázzák) két ollók izaggatnák, a' midőn édes Attyát, édes szülő anyját, tanítóit, idvességre mutató szép könyveit, és még az Ur vacsoráját-is vele meg-átkoztatták, ilyen módon.

Mint hogy a' Romai vallás, minden részeiben s' érdemeiben igaz, egyedül jó, szent, tiszta, mennyei, és idvességes; Az Evangéliomi vallás pedig rossz, tévesztő, keskes, eretnec, ördögi és átkozott. Annak okáért: Atkozzuk: mind azokat, kik azt a' tisztátalan és enkező tudománt tanítottac.

Atkozzuk: A' mi szüléinket, kik minket olyan eretnecben fogadtanac, szültenec és neveltenec.

Atkozzuk: mind azokat kik nekünk a' Romai hitet eretnecben hozták.

Atkozzuk: mi magunkat-is, hogy amaz eretnec peret, mellyből innunc kellett, szájunkra vettűc, és ajkunkkal-is illetűc.

Atkozzuk: azokat a' könyveket, a' mellyeket olvasnunk, mellyekben a' káromkodó és eretnec tudomány van.

Atkozzuk: egy szóval, minden mi munkáinkat, az eretnecségben voltunk, valamiket cselekedtűnc: E hogy

hogy Istennec előtte az ítéletnek napján, legyenec semmi-
re való.

V. Pokolban bé-zárják.

En N. N. Méltatlan bűnös ember, gyonom ti néktek
Páter Uram, ez Isten, Bóldogságos Szűz Mária és
minden Szentec helyén, hogymind addig, valamig ama-
veszedelmes, átkozott, kárhozatos Isten nélkül való eret-
nec Evangéliomi tudományhoz, igen erőssen ragaszkod-
tam, és azoknac íßßonyu vétkec alatt lappangottam
haszontalan tévelygéseket gyakorlottam, és Sácramen-
tumickal éltem; azokban semmit egyebet nem vettem
hanem csac sült kenyeret, és csak azon csupa bort vala-
mi edényből. Ennec a vakmerő, kárhozatos, magában kő-
tudománynac erőssen ellenemondoc, igérvén arra ma-
gamat, soha ahoz nem ragaszkodom; hanem ebben a
mostan fel vett igaz Pápista vallásban és hitben meg-
akaroc mind végiglen maradni, Isten engemet úgy
géllyen, a Bóldogságos Szűz Mária és minden Szentec
Amen.

Igy akarám Keresztyén olvasó elődben adni, mi-
képpen bányanak a' Bárányoknak köntösében jár-
ró; de belől ragadozó farkas prophéták, a' torkollo-
ban esett praedával: tudni illik az el-csábitott, vagma-
erő hatalomnal pápistaságra hajtott ízegény embere-
rel, és miképpen csinállyák pápistává, hogy meg-
tudgyad, miben állyon? a' pápistává való létel.

Ön azért! meg-óltalmazzatok magatokat az his-
tis prophétáktól!

XII. R E SZ.

A' Sátánnak I. Sugallásáról.

*Kéntelen vagyok véle; Pápistává
kell lennem.*

I. Nem csak az hamis prophéták, és Antichristusok vannak rajta, mind csábitással s' mind hatalommal, hogy a' Christus hűséges Szentzeit hitekben meg-ejthessék, s' az ördögnek praedájává tehessék; s' még a' Sátán is sok titkos sugallást lövöldöztet embernek elméjében, mellyekkel, az igaz Evangéliomi vallást meg-úratni, meg-tagadtatni a' mellől vonni; ellenben a' Pápista hitet javallani s' vallatni igyekezik, mint ha lehetne mentsége a' Pápistává övő Evangélicus embernek. Hogy azért e' gonosz Sátánnak ilyen tűzes nyilait erős hited paírsával kezes ember viszá verhesse, *Tela praevisa minús novit.* Visgállyuk-meg a' Sátán sugallást-is.

III. Edgyik sugallása a' Sátánnak ez: mellyel az ártatlan és a' Christust csak békefényben követő embernek, bátorságot ad az Evangéliomnak meg-tagadására, és a' Pápistaságnak vallására, mint ha az, mentségére szolgálhatna.

*Kéntelen vagyok véle; Pápistává
kell lennem.*

IV. Lássuk azért, igaz Evangéliomi vallásodat meg-
E 2 tagadó

tagadó és Pápistává lévő ember, mit értesz a' kéte-
lenségén?

1. Azt mondod: Kéntelen vagyoc véle hogy pápistá-
tává legyec: mert egyéb aránt nagy embereknek ked-
vetlenségében és a' nagy rendeknek haragjában lészec,
nem léssen becsületelem előttök; De ha Pápistává léssen,
a' Püspökök előtt bé-commendálnac, az Urac előtt nagy
grátiám léssen, talám valami tiszt is akad nyakamban
mert a' mint látom e' világon, leg hasznosabb a' Pápistá-
ta vallás, így tudom hogy ember lészec.

Felelet: En röviden csak azt mondom, hogy ez
nem mentségedre; hanem vádodra, s' kárhoztatás-
sodra szolgál: Mert oh te lelki parázna! ki a' Christu-
sus Jegyesedtől (1 Cor. 6. 15, 16, 17, 18, 19, 20.) el-szassz-
kadni, és ama' nagy kurvához (ne haragudgyállás
mert szent Írás szava, Jel. 17. 1, 2, 4. Ísmét, 18. 3.) akar-
ragaszkodni, avagy nem tudodé, hogy e' világnac szes-
reteti ellensége Istennek? valaki azért e' világnac bad-
vártya akar lenni; Istennek ellenségévé téteti az, Jau-
4. 4. Mellyik azért kérlek nagyobb? Az emberek
haragjáé, vagy az Istennek ellened való tűz módgyán-
lángat égő busulása, melly miatt el-kei kárhoznod, bi-
igaz Evangéliomi kitedet meg-tagadod? Mellyik na-
gyobb, az embereké-é, vagy penig az Istennek gra-
tiája, e' világé-é vagy penig a' Christusnak Izerelme-
Avagy nem így kell vala-é inkább gondolkodnod
Hadd gyűlöljön e' világ, dühösködgyéc az Antichri-
stus: Kéntelen vagyok véle, hogy igaz Evangéliom-
béli vallásomban, még az halálban-is meg-marad-
gyallay

gyák: mert ha hitemet meg-tagadom, meg-harag-
 zik ellenem az Isten, *meg-tagad az itéletben*, Matt. 10.
 3. meg-emészti busulásának tűzében, *Sid. 12. v. 29.*
 Metczek e' világnak szerelmével? ellensége az, az
 m lelkemnek és az Istennek! Elég énnékem az Is-
 tennek szerelme: *melly bé-öntetett az én szivemben a'*
szent Lélec által, Rom. 5. 5. *melly vagyon a' Jesus*
Christusban. Rom. 8. 39. *én az én szerelmesemé vagyoc,*
az én szerelmesem enyim, Enek. 5. 19. Gyűlöllön
 r e' világ: mert előb gyűlölte az én szerelmesemet.
 a e' világból való vólnék, e' világ, a' mi övé, szere-
 de mint hogy nem e' világból való vagyok, azért
 gyűlöl engemet e' világ, Jan. 15. 19. Hadd legyen!
 elég nékem a' Christus kegyelme, 2 Cor. 12. 9.

III. 2. Azt mondod: *Kéntelen vagyoc véle, hogy*
pápistává legyec: mert jószágomat el vészic és a' mel-
ut el-vetrenec, különben kezemhez nem bocsáttyác;
csak mazúrrá kell lennem.

Felelet: Azt kérdem tőled ember, mellyik jódat
 csüllöd nagyobra, világi mulandó jószágodat, s'
 csedet-é, vagy a' mennyégben gyűjtött kincsedet?
 Matt. 6. 19, 20, 21. az holott vagyon a' Jesus Chri-
 stus, Col. 3. 1. mellyiknek meg-tartása vagy el-vesz-
 se hoz magával nagyobb kéntelenséget? Vagy
 g-vallod, vagy meg-tagadod a' Christust. No most
 tted vagyon! vagy a' földi jód vagy penig men-
 sei kincsed nélkül lészel-el. Ha a' Christust s' igaz
 sedet meg-tagadod, élheté valamig e' világi jóddal;
 csak *usque ad bene placitum* a' mig Isten akarja, ha

penig Pápistává akar sz lenni, lehetetlen hogy a' mennyi
 nyei jókban részed légyen, csak számot se tarts a
 Christusra, *Matt. 10. 32, 33.* Ha a' Jesus Christust fi
 mind halálig s' szintén a' menyországnak kapujáig
 akarod követni, el-kell ilyenkor e' világi jódat hadd
 ni, *Matt. 19. 21, 27, 29.* Azt mondgya szép péld
 beszédben a' Christus, *Matt. 13. 45. 46.* *Hasonlatos*
a' mennyeknek országa a' kereskedő emberhez, ki szé
drága követ keres, ki minem utánna találánd valame
drága követet, el megyen és minden márkáját el adván
meg-véski azt. Vedd elszédben ember melly lép bőlő
 cselséget commendál, a' Jesus Christus a' keresked
 désben. Az a' becsületes és szép dolog, ha ki fok nem
 mű, fok féle, fok helyet foglaló jószágát, csak kicsinni
 helyen mindenűt magával hordozható union el-csere
 rélheti. *Unio*, ember, az Ur Jesus Christus, *Unus es*
Dominus, *Eph. 4. 5.* csak szivedben-is bé-szorít had
 tod ezt a' kincset, és senki el nem veheti te tőled, add
 el s' hadd-el hát ezért a' drága *Unióért* mindenedet
 Akar sz-é hát ember nyerekedni? Ihon a' vásár! kold
 azalku! *Matt. 19. 21.* *Meny-el add-el* (és hadd-ell
mindenedet a' mid vagyon, léfzen kincsed az égben, és ki
vefs engemet, azt mondgya a' Christus.

Ládd-é azért ember, melly oktalánúl mondodo
 hogy kéntelen Pápistává kell lenned: mert minde
 nedet el-vézik! Avagy nem így kell vala-é inkább
 gondolkodnod. Bizony kéntelen vagyok véle, hi
 mindenemet el-vézik-is, hogy a' Christus hitiben áll
 hatatoffan meg-maradgyak: Mert a' mennyei Un

ma hitemet meg tagadom, el-vészí tőlem minden-
mennyei kincsemet; inkább a' Christus parancsolat-
ya szerént, a' mennyei jókért mindenemet el-ha-
dgyom; mert magamnak *uniót*, igen drága követ aka-
rok szerzeni, az Ur Jesus Christust, veszen-el inkább
mindenem, hogy nem mint egyetlen egy hitemet,
egyetlen egy gyöngyömet a' Jesus Christust szí-
vemből az hamis Prophéták ki-rántsák.

Midőn azért magadnak illy mentséget keresz.
Kéntelen vagyok véle, hogy Pápistává legyek: mert
mindenemet el veszí! Nem egyéb az, hanem Sátán-
nak mérges sugallása, és szivedre járó olyan tűzes
nyila, melly lelkedet minden mennyei kincsétől meg-
akarja fosztani. Es szintén olyan, mint ha valaki
egy gondolkodnék:

Kéntelen vagyok véle, hogy ezüstemet, aranyo-
mat, gyöngyömet, drága szép rubint s' gémánt kő-
veimet, *Matt. 13. 32, 33.* el-hadgyam: Mert egyéb
aránt vas kapáimat, rosdás kaszáimat el vésí tőlem.

Kéntelen vagyok véle, hogy királyi dicsőiséggel
díkesített palotámat kezemből ki-bocsáffam: (*Jen.*
4. 2, 3.) mert egyéb aránt ólamat, istálómat el-vé-
szik tőlem.

Kéntelen vagyok véle, hogy gyönyörűséges gyü-
mölcsös, virágos és szőlős kertemet el-hadgyam,
(*Jel. 22. 2.* Ismét: *2. 7. Enek. 5. 1, 2.*) mert egyéb
aránt vad almás berkemet el-vészí tőlem.

Ládd é azért melly nagy gorombaság ugy bolon-
doskodni, holott inkább ellenben kell vala okoskod-

ni s' a' mi drágáb az alá valónál fellyebb becsülneni.

IV. 3. Azt mondod: *Kéntelen vagyoc véle, Pá-pistává kellennem: mert az Urac parancsollyac.*

Felelet: Csak egy a' törvény író a' ki mind meg-tart-hat s' mind penig el-veszthet, Jac. 4. 12. Tudni illik az Isten. Parancsollyák ugyan az Urak, hogy Pá-pistává légy; de az uraknak Ura és királyoknak Királya, az Ur Jesus Christus-is a' ki mind meg-tart-hat, s' mind penig el-veszthet erőssen parancsollya Jer. 1. 10. *Légy bű mind halálig.* Mellyik azért nagyobb, a' Tyrannusok parancsolattya-é, vagy penig az Istené? mellyiknek kell inkább engedni? mellyik tart nagyobb kéntelenséget? Ha hitedet meg-tagadod, az haragos Istennek kezében eszel, és onnan a' Tyrannusok meg nem szabadithatnak, Hof. 5. v. 14. *En mint a' kegyetlen oroszlány olyan vagyok az Ephraimnac, és mint az oroszlány kőlyóc a' Juda hazánac: En, én ragadom-el, el-még yec, el-viszem, és kezemből senki ki nem ragadgya, V. Mos. 32. 39. Lássatoc-meg most engemet, En vagyoc egyedül, és nincsen én kívülem más Isten, én ölök és elevenitem, meg-rontom és meg-gyógyitom, és senki nincsen ki az én kezemből ki-ragadgya. De ha hitedben halálig hűséges lélszel, a' Tyrannusok kezében eszel ugyan; de az Isten hatalmas hogy téged onnan ki-szabadithasson, Dan. 3. 17. Jer. 15. 20, 21. *En te veled vagyoc hogy meg-tartsalak és ki-szabadítsalak tégedet, a' Jehovánac mondása. Ki ragadlak tégedet a' gonoszoc kezéből, és meg-szabaditlak tégedet az erőszac tévőknekezekből: A' Tyrannusok, csak teste-**

det öl-

et ölhetik meg; de az Isten mind testedet, lelkedet a'
hennára vetheti, Matt. 10. 28. Ne félyhát az embe-
dektől; hanem fély az Istentől: Mert inkább kell az
Istennel engedni, mint az embereknek, Csel. 5. 19.

V. 4. Azt mondod: Kéntelen vagyoc véle Pápi-
ává kell lennem: mert jól meg-vernec s' a' tömlőczben
vetnec és senki el nem vészírolam.

Felelet: Nem vagyte a' Christusnak húséges ta-
nitvánnya: mert a' Christusnak szerelmes tanítványa
örültenek s' ugyan dicsekedtenek, a' kereszt viselé-
sükben, ha a' Christus hitiért, vereséget, szidalmat,
nyalázatot, lánczot, s' tömlőczöt szenvedtenek,
Tim. 1. 8. 16. Phil. 2. 18. Sid. 10. 33, 34. 1 Pet. 5. 1.
V. 1. 9. Matt. 5. 11, 12. 1 Pet. 4. 13. Csel. 5. 41. Ismét,
O. 24. 2 Cor. 12. 10. Phil. 2. 17. Col. 1. 24. 2 Cor 8.
1 Tess. 1. 6. Gal. 6. 14. Az-é hát könnyebb, hogy
kolban az őrdögök, mint kegyetlen hohérok őrdök-
on kinozzanak, vagy hogy most kevesse a' Tyran-
usok korbácsollyanak? Válasz benne.

VI. 5. Azt mondod: Kéntelen vagyoc véle, Pá-
pává kell lennem: mert meg-ölnec ha azzá nem lésec.

Felelet: Fellyebb meg-mondám, hogy egy a' ki
mind meg-tarthat s' mind penig el-veszthet, Jac. 4.

Es hogy nem attúl kell félned, hogy testedet ö-
meg; hanem ha mind testedet s' mind lelkedet a'
hennában vetik, Matt. 10. 28. Bizonyára el-jött az
ő és mostan vagyon a' mikor, ha ki minket meg-öl,
e véli hogy Istent tisztelget cselekeszik, a' mint meg-
mondatot, Jan. 16. 2. De e' sem szerezkéntelense-

get: mert nagyobb a' kárhozat, e' szem pillantásig való halálnál. Inkáb kell hát az örökkén való halális kerülni.

VII. Ládd-é álhatatlan ember, nem mondhatn olyan kéntelenséget, melly miatt szabad legyen, hűredet, vallásodat s' Christusodat meg-tagadnod. Ezert mondanál-is, egyet sem vészen-bé a' Christus mentségedre; hanem a' mint te őtet az emberek elől meg-tagadod, úgy ő-istégedet magad menthetetlennül meg-tagad, az ő mennyei szent Attya előtt, ő maga mondgya, *Matt. 10. 32, 33.*

XIII. R E SZ.

A' Sátánnak II. Sugallásáról.

Ideig az őrdögnek-is gyertyát kell tartani.

Azért mikor sulyossan van embernek dolga, egy kevesse legyen Pápistává s' osztán, ha jó idő leszén, térjen viszsza.

I. Felelet: 1. Igazán Sátán sugallása ez szivedben, hogy: Ideig az őrdögnek-is gyertyát kell tartani. Őrdög tudománya, s' őrdögül is vélti használni a' ki azt vallja. 2. Valaki az őrdögnek gyertyát tart annak világánál csinál számára, az őrdög kénzó fennszo-
számokat; mellyekkel osztán pokolban, gyertya tartató szolgálattyaért meg-fizet. 3. Ezennel meg-munka-
tatomne

ratom, soha nem lehet a' keresztyén embernek olyan súlyosan dolga, hogy hitit s' Christusat szabad égyen meg-tagadni, s' balvány imádó Pápistává lenni. 4. Kevés időnek látszik az te előtted, a' mi-
 xor Isten te tőled áthatatóságot s' confessiót hitedről való vallás tételt kíván, egész életednek hírül akar szí-
 zni. De bizony ha meg-gondolod egész életed mind őszve-is nem térsen annyit, mint vallás tétele-
 nek és Martyromságodnak ideje, a' mikor a' Christusról bizony-
 ságot kell tenned. Akkor vagy lelki vitézségednek ki-mutató *monstráján* Isten előtt. Xétsé-
 g nélkül, a' ki mint magát a' *monstrán* mutat-
 va, *hiu* nec vagy *hite* lennec, hűségesek vagy áruló-
 nak, áthatatósának vagy pibéknek; úgy-is iratik-bé neve a' seregek könyvében. Ha egész életedben val-
 cottad-is a' Christust és az ő Evangéliomát; de csak hi-
 jában, ha az üldözésnek idején őtet el-árúltad, azt meg-
 tagadtad, s' magadat annak ellenségének mu-
 tattad. Mert már a' Christus-is ellenséged te néked, *Matt.* 10. 32, 33. Ismét, 12. 30. *A' ki nincsen én velem én ellenem* vagyon az. 5. Azt mondod: *Egy kevelés ideig tagadod-meg a' Christust?* A' Christus-is egy kevelés ideig tagad-meg tégedet az ítéletnek napján, imig bé-zárja a' menyországnak kapuját, zörges bár szí-
 zán! *Matt.* 25. 10, 11, 12. 6. Azt mondod: *A' ő időben viszá térsz az igaz vallásra?* Nem merem én azt néked ígérni: mert csak azért-is meg-ól az Isten tégedet, s' nem éred-meg térségedet. 7. Illye-
 nek a' több hypocriták-is, kik csak ideig és csak a' békef-

békeségben hisznek; de ofztán az háboruságnak és az üldözésnek idején el-szakadnak, *Luc. 8. 13.* Te-is azok között való vagy s' azokkal veszel jutalmat.

XIV. R E S Z.

A' Sátánnak III. Sugallásáról.

Csak szin-mutatásból lennék én Pá-pistává.

Ha szájammal igaz vallásomat meg-tagadnám-is, térdemet a' bálványok előtt meg-hajtanám-is; de bizony szívemben az én meg-váltó Christusomat, s' annac igaz hitit hinném és vallanám.

I. *Felelet:* Minden ország valamelly magában meg-hasonlik el-kell annak romlani, *Matt. 12. 25.* lehetetlen hogy a' te lelked-is meg-álljon, ha el-szakad szájada' szivedről. 2. Az Isten nem csak szivedet hanem szájadat-is; nem csak hitedet, hanem vallás tételeidet-is kívánnya, *Rom. 10. 10.* Mert mivel hiszünk az igazságra, szájjal tészünk pedig vallást az igazságszeretetre. 3. Ha a' szíved való vallás magán Istennek elötte elégséges volna, és ha a' szájnak vallásán nélkül idveségeffen meg-álhatna, soha nem kellett volna a' Péternek ezért olyan keserveffen firni. Különben ha hamap önitentiával Istenét meg nem engeszteltél volna, a' miatt hogy szájával Christusát meg-tagadta, ha fin-

sa szintén szívében hitte s' vallotta-is, el-kellet volna
 eszni; De ez a' példa senkinek Christus tagadása
 ratorságot ne adgyon: mert a' miképpen hogy, né-
 melly tolvaj, *Luc. 23. 42, 43.* némelly parázna, *Jan.*
3, 4. 11. némelly gyilkos, *2 Sam. 12. 11-13.* idve-
 zül; mind azon által nem minden tolvaj, nem min-
 den parázna, s' nem minden gyilkos idvezül. Ugy,
 sem minden Christust szível valló; de szájjal meg-
 tagadó idvezül úgy mint a' Péter. 4. Elég világos-
 sán meg-mondotta azt a' Christus, hogy nem csak
 azok kárhoznak-el, a' kik mind szível s' mind szájjal
 meg-tagadgyák őtet: mert a' kétség kívül való és
 nyilvános dolog; hanem az hol az emberek ment-
 get kerestének, azokat-is kárhozáttal fenyegeti,
 kik szívekben és titkossan akarják ugyan őtet val-
 ni; de az emberek előtt meg-tagadgyák, *Matt. 10.*
2, 33. Valaki engemet meg-ismér az emberek előtt;
 -is meg-ismérem azt, az én Mennyei Atyám előtt:
 de valaki engemet meg-tagad az emberek előtt, én - is
 tagadom azt az én menyei Atyám előtt. 5. A'
 melly arany álló képet Nabuchodonozor készítetté,
 azt kívánja vala, hogy az előtt a' kép előtt minden
 ember térdet hajtson, *Dan. 3. 4, 5, 6.* A' Poroszló ki-
 vult vala nagy fel-szóval: Tinéktec parancsollyát népek-
 nec, nemzetségeknec, és minden nyelveknec. Mihelyt
 allyátoc a' kúrt nec, sípnac, hegedűnec, bérphánac, cym-
 nulomnac, éneklésnec, és minden vigasság tévő szerbsá-
 gnac szavát, le-essetec és imádgjátoc az arany ál-
 képet, a' mellyet fel-emeltetet Nabuchodonozor Ki-
 rály.

raly. Es valaki térdre nem esik és nem imádgya, azon
 órában be-vettetik az égő tűzes kemenczéhen. Hallya
 ezt a' fokaság és azok között Sidrák, Misák, Abed-
 nego, könnyű lett volna életeknek kedvezni s' a' ke-
 menczét el-kerülni, ha lelkeket a' pokolbéli örökkénn
 való tűzes kemenczétől nem féltették volna, ők-ise
 azt mondhatták volna magokban, micsoda egy térdbe
 hajtás, hogy nem mint meg-hallyunk, tartsuk-meg
 szívünkben Istenünkhez a' Jehovához való hitünket ;
 hajtsuk-meg a' bálványok előtt térdünket, De oh
 fényes példa! ószve kötik a' szívet a' szájjal s' azt
 mondgyák : vers. 17, 18. Imé a' mi Istenünk, a' kiti
 mi tisztelünk, hatalmas ki-szabadítani minket az égő
 tűzes kemenczéből, és a' te kezedből oh Király, ki vészen ;
 De ha ki nem vészen is tudodra legyen Király, hogy
 a' te Istenidet mi nem imádgyc, és az álló képet, a'
 mellét fel-emeltel, nem tisztellyúc.

Meg-lásd azért ember mit cselekezzel ! Mikor a'
 Pápisták templomában mégy, hallod a' kürtölésnek,
 sípolásnak, orgonálásnak, hegedülésnek, virginálás-
 nak, éneklésnek, dobnak s' trombitának zavait ; meg-
 lásd miképpen hajts-meg a' képekelőtt térded ! mert
 ha most az üldözőknek kezeket egy térd hajtással a'
 mint mondod, el-kerülsz-is ; soha bizony a' gehen-
 nának tűzét el nem kerülsz. Akár Tifában s' akár
 Tengerben hally azért ; akar az egész Pápistaság
 miatt s' akar csak egy térd hajtás miatt karhosszál-
 el elég veszedelem ! Meg-lásd azért hogy se szível,
 se szájjal meg ne tagadd Christulodat,

XV. R E SZ.

A' Sátánnak IV. Sugallásáról.

Hiszem a' Pápisták - is Keresztyének.

Azért Pápistává lehetek.

I. Bizony dolog ! a' Sátán sokaknak sziveket oldog meg e' tüzes nyilával : mert sokakkal el-hitette , a' Pápistákat keresztyéneknek lenni. En-is azt mondom hogy keresztyének a' Pápisták ; de micsodás keresztyének ? Lássuk-meg. Azért ha tudni akarod , keresztyének a' Pápisták , a' keresztyénségnek üres nevezetire ; de nem valóságára , annak csak külső jeleire, de nem belső velejére ; valami külső igazsága szabadságára ; de nem idveiséges javainak bírására szive. Es csak úgy keresztyének a' Pápisták, mint a' gyögen pufztán hagyattatott parlag szőlőt, hogy még szőlőnek mondgyák.

II. Szőlőnek mondgyuk azért, a' parlagot-is, im okokra nézve :

I. O K A. Mert ennek előtte egy néhány eszméddékeljő szőlő vala, benne bép gyümölcsöt bedugtak, s' édes mustot szűrnek vala ; Azért mostis, a' mint reá ragadott, nevezetir meg-tartya : Így a' Római gyülekezet-is, annak előtte, míg az Apostolok emémellyek az elődedi Ecclesiák Doctori közzül ott ültetottanak, Isten szóleje vala. Akkor bezzeg igazságnak virágjával virágzik ; s' kegyességnek gyümölcsével

csével gyümölcsözik vala ; sőt az idveségnek meg-
vidámitó borával örvendez vala. Es így már a' mi-
olta el-pallagosodott-is, régi keresztyéniségének ne-
vezetit meg-tartya ; de csak úgy mint a' parlag , a'
szőlő nevezetet.

2. Oka. Mert az ember ha a' parlagban jár ,
talál emitt, amott némelly szőlő töveket , mellyek
még a' régi szőlő tövek félek : Azért most-is meg-
tartya nevezetit s' szőlőnek mondgyák ; Így a' Pá-
pistákat-is keresztyéneknek mondgyuk : Mert a' ré-
gi keresztyénységnek némelly maradványit, a' keres-
tyén Articulusoknak némelly töveit helyel helyele
talállya ember a' Pápistaságban. Régi keresztyén-
ségnek gyökerei még ezek :

1. Hogy egy Istent hisznek.

II. A' Christust Isten Fiának, e' világnak meg-
váltójának , közben járójának lenni hiszik, s
ilyek egynéhányak. Noha ezeket-is más tu-
dományokkal meg-kecsérik s' idveségtelenné
tészik, mint majd alább meg-mutatom.

III. De valamint a' parlag a' szőlő nevezetet, mint
hogy valósággal nem-is szőlő , nem méltán viseli il-
szintén úgy a' Pápistaság a' keresztyénységnek neve-
zetit ; mint hogy valósággal nem-is keresztyének
igen méltatlan és helytelenül viselik. Im ez okokról
nézve :

I. Oka. Mert a' mint a' parlag , már régen el-ha-
gyattatott, s' nem mivelik azt többé ; Ugy a' Pápista-
ság-is, régi gyümölcstelen terméketlenségeért Isten-
től ré-
túl ré-
túl ré-
túl ré-

A Sátán IV. Sugallásáról.

91

lil régen el-hagyattatott. Az Istennek igaz szolgálói
 már azt régen nem kapályák, régen nem meczi s'
 nem irtogattyák; sőt még az fellegeknek-is régen
 meg-parancsolta az Isten, hogy arra a' pusztára eső
 adgyanak, *Esai, 5. 1, 2, 3, 4, 5, 6. Parlaggá tésve*
én szőlőmet, nem metczi meg, nem kapályak meg.
Annac felette meg-hagyom a' fellegeknek, hogy esőt ne
adgyanak rá. Vajmi régen nem csepegott mint az
 az Istennek tudománnya, régen nem foly mint az
 mat a' Christushac beszéde, mint az esőnek csepjei a'
 fityon, és mint a' zápor eső a' fűvön, V. Mos. 32. 2.

II. Oka: Mert valamint a' földő, azért parlagoso-
 el gyakorta, hogy a' jég eső el-veri, s' a' ragya
 űti; ugy a' Pápiastaságban-is el-parlagosodott a'
 keresztyénség: mert a' Pápák parancsolati el-verték
 az fok emberi találmányok miatt el-ragyállott.

III. Oka: Mert a' miképpen a' parlagból ama' ré-
 jó szőlő tövek ki-fogytanak, és ha némelleyek
 g-maradtanak-is igen meg-vadúltak.

Ugy a' Pápiastaságból-is az igaz keresztyéni Arti-
 usok ki-fogytanak, és ha még, valamelleyek meg-
 radtak-is igen meg-vadúltak, értelmekben el-for-
 ltak, s' a' magok tudománnya miatt halálra fava-
 ltak. Példának okáért:

Apostoli hitünknek igaz keresztyéni Articulusai
 im ezek s' meg-egynehányak, még-közöttök
 maradtak.

II. Hogy egy Istent hisznec; De ez is már ő közöt-
 z igen parlagos articulus, és igen meg-vadúlt im

A' Sátán IV. Sugallásiról.

e' tudományok miatt, hogy a' Máriának, a' Szenteknek, a' Pápáknak s' egyéb teremtetett állatoknak Isten nevezeteket, Isteni tulajdonságokat, Isteni munkákat, s' Isteni tiszteleteket tulajdonitnak; A' mellynél soha nagyobb bálvány imádás, és az egy igaz Isten helyében, sok isteneknek világosabb Istenléte nem lehet.

Ez-is igaz keresztényi hitünknek tőv s' gyökere.

Articulussa: Hogy a' Christust hiszic lenni Isten

Fiának, Isten s' ember között való közben járónak

s' világnac meg-váltójának.

De ezt-is igen meg-savanyittra ez, hogy a' Máriát-is közben járónak mondgyák több Szentekkel együtt: hogy a' Pápát az Anyaszentegyháznak fejének tartýác; ennek parancsolatit a' Christus Evangéliomával egyenlő erejűnek s' méltóságúnak állasttyák; hogy a' Christus egyízeri egy elégséges áldozattya kívül, magok-is a' Misékben mindennap áldozni akarnak, és hogy a' magok cselekedetihez s' a' Szentek érdeméhez ragaszkodnak.

A' többiről hasonló az ítélet: mert nem czélozom hogy minden Articulusokat fel-vegyek.

IV. Oka: Mert valamennyi jó féle szőlőtőv a' parlagból ki-vesztenek, meg tiz annyi burjánló bojtorjánok s' töviffek nevelkedtenek, a' mellyye nem hogy valami haszonra valók vólnának. (Mennem szednec tövisről szólót, sem a' bojtorjánról függő Matt. 7.16.) Sőt igen igen ártalmasflok: mert a' köztők nevelkedő lilium szálakat-is el-fojtyák; Isten a' Fi

Pápistaságból is, valamennyi jó articulussai szá-
ltanak-ki a' keresztyénségnek meg száz annyi ha-
lérságnak emberi találmányoknak, setét bálvány-
áldásnak burjánya, rút életnek bojtorjánya. Ke-
retten dühöségnek s' öldöklő üldözésnek tövisszei
stencnek-ki s' terjedtenek-el közöttök: Mert más
lilágnak Istene annyira meg-vakitotta őket, s' bé-
dötte a' sok találmányoknak pók hálójával seme-
s, hogy már az Evangéliomi igazságot ugyan csak
m látták, 2 Cor. 4. 3, 4. És a' Christusnak gyö-
rűsége gyenge lilomhoz hasonló szerelmes Ec-
sánját fergetik, üldözik, kergetik, s' öldöklők, E-
s 2. 2. *Mint a' Lilom a' tövisszei között olyan az*
Szerelmesem.

V. Oka: Mert a' minta' parlag szőlő, sok utála-
s és mérges állatoknak lett lakó barlangjává. Ugy a'
pylon lett ördögöknek lakó helyec és minden tisztátalan
neknek, és gyűlöletes madaraknak barlangjok, Jel. 18.
It lakik ama' verhenyes sárkány. Jel. 12. 3. 2 Tess. 2. 4.
Ea' sárkák, Jel. 9. 3 És amaz utálatos békák, Jel. 16. 13.

VI. Oka: Mert a' miképpen a' tövisről szólót,
bojtorjánról fűgét, nem szednek, a' parlagból is
stot, malosát s' Phalernaumot nem szűrnek, Ugy
pápista parlagos, burjános, bojtorjános, s' tövisszei
keresztyénségben-is, soha hitet meg-erősítő, szerete-
melegítő, lelki ismertetet le esendefítő, s' lelket
k idvességre vidámitó, vigasztalásoknak s' id-
ségnek szűretit nem éred. Ha mi gyümölcsös
sattyá-is a' parlagos Pápistaság, soha meg nem

érik: Mert hit nélkül lehetetlen, hogy valaki Isten-
lött kedves legyen; Sidók. 11. 4. Es valami hitből ma-
csen vétecz az, Rom. 14. 23. Micsoda hát a' Pápisti-
ságnak e' vadocz keresztyénségnek gyűmölcsze? E-
res, vad szóló, tudni illik keferű halál, mérges kár-
zat és a' kétségben esés, Esa, 5. 2. 4. Mikoron va-
nám hog y szólót teremne, vad szólót teremte.

Illyen keresztyének a' Pápisták! Me-
lásd azért miképpen lészel Pápistává!

XVI. R E S Z

A' Sátánnak V. Sugallásáról.

Híszem a' Pápisták sem kárhoznak
mind-el.

Azért Pápistává lehetek.

I. Felelet: Egy áttallyában azt hísfük, azt-is ve-
lyuk: hogy valakik a' Pápistaságban vannak, ll.
rudgyák a' Pápistaságot, mi legyen és abban m-
végig meg-maradnak s' abban-is halnak-meg, biza-
nyal mind el-kárhoznak, Jelen. 22. 14, 15. Bón-
goc kic cselekezzic az ő akarattját, hogy legyen ig-
goc az életnek fájához, és legyen szabadságoc hogy-
meheffenec a' kapukon a' városban, kinn maradnac po-
az ebec. a' varáslóc, a' paráznác, a' gyilkosóc, a' bál-
imádóc és valaki szereti és szolja az hazugságot.

II. Felelet: Mind azon által jól meg-külöml-

ve meg-kell értenünk: mert nem vagyunk ide-
 un értelemmel mindenestül fogva a' mi régi Ma-
 tar eleinkről, kik a' pogányságból Christus hitre
 tenek. Noha már akkor a' pápistaság és az Anti-
 istulnak ereje s' tudománya lábra kezdett vala-
 yan az Istennek Anyaszentegyházában állani; de
 g akkor nem szédült vala ennyire-meg maga fe-
 ül ki-gondolt ennyi hamis tudományátul, sem-
 g nem részegedett vólt még ennyire az ó Christu-
 l el-szakadó s' bálványokhoz ragaszkodó parázna-
 sának borátul, és a' Jesus szent Mátyrominak vé-
 tül, *Jel. 18. 3.* hogy a' szent Irást, ama' régi, igaz
 t, a' mellyen leg-bátorságosabb járni, el-hadná,
 a' maga elméjének gondolatit, vagy inkább a' Sá-
 tának ezer féle sugallásit, vagy az Istennek tiszte-
 bben, vagy a' szegény lelkeknek legeltetésében
 werné. Es így az idveségnek ósvényétul szintén
 nyire el nem tévedtenek vala a' mint most, *Jer. 2.*
.. Két gonofságos cselekedet az én népem. El hadta-
engemet élő viznek forrását (a' mikor az én igyém-
el-távoztak, Jan. 4. 14. Solt. 36. 10. Jan. 6. 68.)
magoc ástanc magoknac kútakat, bé-omlott kútakat
a' mikor a' magok leleménnyit, gondolatit, aka-
t s' parancsolatit keresték elől az hitnek és a' ke-
lességnek Regulájául) a' mellyekben nincsen viz.
ijában tisztelnec engemet (azt mondgya a' Christus,
ut. 15. 9.) tanitván olyan tudományt, melly embe-
rec parancsolati.

Továbbá az Evangéliomnak ilyen nagy világos-

saga ellen azok nem vétkeztenek, mint te mostantest, mert azok pogányokból lettenek Pápistákká, te pedig igaz keresztyéni vallásu Orthodoxusból léteztél Antichristiánusá. Es bizony jobb volna ha az igazságot meg sem ismérted volna, 2. Pet. 2. 21. Sem pedig az akkori Magyaroknál az Antichristusnak ennyire Babylonnak illy világos isméreti nem vólt mint mostan te nálad. Oh bizony a' több Magyaroknak is jobb volna a' Babylonból ki-futni, Jel. 18. 4. Es az Evangéliomi igaz vallásnak idvességes utát, minden menyország kapujáig követni.

III. Felelet: Jó remétségünk vagyon a' Pápistákban lévő és közöttök meg-haló csecsemőkről is, a' még emberi okosságra nem jutott gyermekekről is: mert ők nem úgy születtenek, mint pápisták, hanem mint keresztyének, mivel hogy még a' fenevad béllýegét (tudva és szántszándékozzan) homlokukra nem vették, Jelen. 13. 16, 17. még lelkeket pápistasággal meg nem kötelezték, szíveket, szájukat, térdeket a' bálvány imádással meg nem fertegettek.

IV. Felelet: Meg-különböztettyük a' Pápistákat, némellyek tudosak, az igazságot értik és azt fojtogatnák, hogy a' gyülekezetből ki ne vettek volna Jan. 12. 42. De az Istennek baragja nyilván vagyon az igazság ellen, Rom. 1. 18. Némelly Pápisták viszont tudatlanok azt sem tudgyák, micsoda a' pápistaság, és ugyan azt a' szegény tudatlan pápista ember, hogy az Isten előtt igen bűnös, és hogy el-kellene káráhozni.

sznia, ha meg-váltója nem találkoznék: Tudgya
 hogy a' Christus a' bűnösökért holt-meg, azért
 hálk a' Christus kinnyának, halálának, s' vére omlá-
 nak érdemében veti szegény minden reménségét;
 a' néz hitivel, onnan várja bűne bocsánattját és
 öökén való idvességet. Egyebet sem tud a' *Mi-
 ryanknál*, ez az ő könyörgése a' templomban, há-
 soan, úttyában, asztalánál, ágyánál ezzel könyö-
 g. Mit hisznek a' több pápisták nem tudgya, ő az
Níszec egy Istent meg-tanúlta, azokat hiszi ő szegény,
 mellyek oda bé foglaltattak. Nem tudgya mire
 őők a' pápistai ceremoniák és több Pápás cseleke-
 sek; ő a' *Tíz parancsolatot* tudgya, azok szerint
 ekezik mindaz ő Istenét tisztelai s' mind penig
 ő felebaráttját szeretni.

Az *Ave Mariát* vagy *Idvezletet*, mint hogy bir-
 nál rá vetik mondgya ugyan; de mire való nem
 tudgya. Az Isten az ilyeneket az ő tudatlanságok-
 m meg-fzánnya, es az ő idvezítő kegyelmével kör-
 ül vészti, s' meg-óltalmazza lelkét a' Babylonnak
 llatosságitúl és annak veszedelmétül-is, Jan. 3. 8.

V. Felelet: Némelleyek viszont kételkedők, és
 illyik legyen az igazság és az idvességes vallás, nem
 tudgyák, ezek felől-is lehet reménség, hogy Isten ő-
 s: a' kételkedésnek tengeréből ki-hozza, s' az Evan-
 géliomnak idvességes ismértire jutattya.

VI. Felelet: Azok felől sem ítélünk idegenül, a'
 halálok előtt meg-ilmérvén az igazságot, a' mel-
 Isten az ő igéjében ki-jelentet, meg-térnek: mert

a' mint meg mondán vagyon az Istennek még-BB
 bylonban is népe. Ezeknek mondgya Isten: *Fu-
 ki én népem Babylonból, hogy ne részesüljetec annak
 őtáneiben, és ne vegyetec részt az ő büntetésében,* Ju-
 l. n. 18. v. 4.

VII. Felelet: Mind azon által eszedben végyesd
 hogy ha kik a' Pápiſtaságban vagy a' pápiſták között
 meg halván idvezülnek is; nem a' pápiſtaság hanem
 a' keresztyénség által idvezülnek. A' mellyet illyen
 hasonlatosságban mutatok-meg: Ha valaki a' ka-
 annyi vízzel elegyített borból jó kedvet vészen, ke-
 ség nélkül nem gondolkodik akképpen, mint ha
 borral elegyített vízből vette volna jó kedvét: Mel-
 akar ki-is meg-gondolhattya, hogy inkább a' víz
 elegy borbán volt az a' meg-vidámító erő. Akké-
 pen a' Pápiſtaságban-is, ha kik idvezülnek, nem
 még nálók lévő keresztyénségnek maradvány bono-
 val elegyes pápiſtaság, az az, emberi találmányok lo-
 bálványozások zavaros, iszapos, mótelyes, és bűn-
 nyálas vize által; hanem e' zavaros vízzel még el-
 gyesleg valami vékonyan meg-maradott Evangéli-
 om és keresztyénség által vészik idvefségek öröme-
 Csak hogy igen ritkán és rend kívül.

VIII. A' mi pedig te rád néz, más azokról a' le-
 ítélet a' kik abban a' Babyloniai sötétségben születte-
 tetnek, azokat Isten hamarab világosságra hozza,
Tim. 1. 13. Luc. 23. 34. Csel. 3. 15. De te felőled
 ki az Evangéliomi világosságról magad szánt szándé-
 dékkaal még a' Pápás sötétségre, micsoda reménység

id 6. 4, 5, 6. Mert lehetetlen dolog, hogy a' kikegyser
meg-világosítottac, és meg-kosztoltac a' mennyei aján-
dókat és részesülőtrec a Szent Léleknek. És meg-kosztol-
tác az Istenec jó beszédét, és a' jövőendő világnac ereit. Ha-
-esne, hogy ismét meg ujgittassanac a' meg térési által,
gy mint kik viszontag meg-feszítéc ő magoknac az Iste-
nec Fia, és azt gyalázatra adgyác. Ismét: Sidóc.
00. 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31. El nem hagyván a' mi gyű-
lözetünket, miképpen szokásoc némelyeknek, hanem
utván egy mást: annyival inkább, mivel hogy láttya-
oc hogy ama' nap el-közelget. Mert ha szabad akarattunc
szerént vétkezűnc, az igazságnac ismételtnec utánna,
nincsen az után a' mi bűneinkért áldozat. Hanem az
életnec néminémű várása, és a' tűznec lángja, melly
meg emészti az Istenec ellenségét. A' ki meg-veri a'
Mosesnec törvényét, minden irgalmaság nélkül, két
nagy három tanúnac bizonyosságára meg-ölettetic. Men-
nyivel alittyatoc, hogy keményebb büntetésre íteltetic
életlónac lenni, a' ki az Istenec Fia meg-tapotándgya,
a' szöretségnek vérét, mellynec általa meg-szentelte-
tett vala semminac alitándgya, és a' kegyelemnec lelkét
boszszúsággal illetendi? Mert tudgyuc azt, a' kiez-
mondotta: Enyém a' boszszú állás, én meg-fizetem,
azt mondgya az Ur: Es ismét az Ur meg-ítéli, ugy-
mond az ő népét. Rettenetes dolog az élő Istennek ke-
sébenefni. Es bizonyara a' mint fellyebb is mondám,
alakik Pápistául hálnek-meg mind el-kárhoznak.

Csak így idvezűlnék a' Pápisták. Meg-
lald azért miképpen léfzel Pápistává!

XVII. R E S Z.

A' Sátánnak VI. Sugallásáról.

*Híszem ugyan vagyon valami jó a' Pá-
pistaságban?*

Azért Pápistává lebetek.

I. *Felelet:* Mennyire való jó leheffen a' Pápista-
ságban, ezen fellyebb való Részekben meg-muta-
tám, bizonyára igen kevés; sőt ha a' pápistaságot úgy
gondoljuk a' mint külön értyűk a' keresztyéni tu-
dománytól, és véssük, a' szent Íráson kívül tévelygő
emberi találmányokért, mind azokban a' mellyek
az hitre és az erkölcsökre tartoznak semmi jó nin-
csen.

II. *Felelet:* Hogy pedig a' Pápistaságot ószve ér-
csük a' még közzöttök lévő, némelly keresztyéni hit-
nek Articulusival, úgy-is a' mi jó a' pápistaság-
ban léfzen, igen keveset téfzen; sőt azon csekély ke-
resztyénségnek-is az hozzá elegyedett pápistaság-
miatt, semmi fogantatya nem lehet az idvezítésre.
Mint ezt illyen hasonlatosságban mutatom-meg vi-
gyázz rá.

Azzal biztatod magadat goromba ember: hogy
vagyon valami jó a' pápistaságban, vagy a' Pápisták
vallásában? Igaz, de mi hasznod benne? A' méreg-
gel meg-csinált ételben-is vagyon valami jó, jó annak
húsa,

lúfa, fava, borsfa, fáfránnya, vaja, teje, méze, &c. de még veszély, ha a' közte lévő mérég miatt ugyan-
 csak meg-kell halnod. Jól tudgyák azt az hamis
 prophéták, hogy ha mind csak mérget, tudni illik,
 onberről talált hamis tudományt adnának-fel, akár
 is könnyen eszébe venne, s' senkit nem csaltat-
 nának-meg: sem az halász halat, sem a' madarász
 nem fogna úgy madarat, ha mérges horgát ki-mu-
 tná: Bizony kevesebb lélek akadna a' Jesuiták s'
 egyéb pápisták horgára-is, hálójára-is, ha ők-is néha
 Evangéliomnak el-darabolt sipjaival nyájassan
 nem sipolnának, Ha kárhozatos tudományoknak
 halálos mérgit szent Írásból vett némelly árticulu-
 soknak, s' egy elein, magok, azok szerént való ál-
 lalmaztatásoknak mézivel bé nem kennék.

Annyi jó van azért a' Pápistaságban, mint
 a' mérges ételben. Te pedig meg-
 lásd miképpen lélsz Pápistává.

XVIII. R E S Z.

A' Sátánnak VII. Sugallásáról.

*Annyi mint az, próbállya-meg az em-
 ber a' Pápistaságot-is.*

I. Felelet: Csak annyi ez, mint szent Gellért he-
 gyéről. akár Istennek, s' akár az ördögnek, jó ló há-
 n, szem-bé kötve le-ugrani: Mert hiszem tudod
 vallá-

vallásodat, tudod hogy igaz keresztyéni és Evangéliomi vallásunknak minden ágazati igazak, és az egész szent Írásnak formájára ki-ábrázolt, edgyetlen egy igaz tudományt; az idvességnek edgyetlen egy útja a' mellyen, a' kik kívül járnak pokol és veszedelemnek helyek: Tudod azt-is hogy a' pápistaságnak minden ágá buga szent Íráson kívül csapangó s' az idvességnek után kívül tévelygő hamisság, eretnokség és bálványimádás, a' Christusnak meg-tagadása és Istentől való el-pártolás, s' még-is magadat vakmerő képpen hanyat homlok néki bocsátanád a' veszedelemnek? Hiszem reá venne a' Sátán!

II. Imé azért ha nem tudtad, meg-mutatom, mi csodás az igaz Evangéliomi valláson lévő embernek pápistává lételebéli bolondsága; Illyen hasonlatosságban, tegyük-fel. Példának okáért:

Vagyon néked, igaz, finum s' jó el-kelő, még régg eleidről reád maradt szaz aranyod: Vagyon egy Czigány kezében-is, meg-annyi, semmire kellő, sohol el nem kelő és csak maga kamaráján költ czigány pénz: Meg-tekinted a' magad kezében, a' magad igaz aranyit; de az egyikéhez gyanós vagy, hogy talám nem finum arany, vagy nem elég nyomásu, de ebben sem vagy bizonyos: mert nem vizsgálod, hogy annak jól végére mennél; hanem az egy gyanós aranyért a' melly-is egyéb aránt mind jó, igaz s' finum arany, s' mind az ő mértékjét (ha meg-méretnéd) eléggé meg-nyomja, mind a' száz aranyat meg-únod,

noha

Noha tudod hogy a' kilenczven kilencze kétség ki-
 tül finum jó el-kelő aranyok. Meg-tekintvén a'
 Czigány kezében-is a' rosz Czigány rész pénzeket,
 egyik a' többi közzül meg-csillámlix a' szemeid előtt
 így gondolkodol: Talám annak a' Czigánynál
 lévő fényes pénznek vehetnéd valami hasznát, ezért
 sz egyért, a' melly felől sem vagy bizonyosha arany-
 , vagy csak rosz velenczei réz, (mert jól meg nem
 próbálsz) a' többit-is meg-kedvelled. Noha azt-is
 tudod, hogy a' kilenczven kilencze semmire kel-
 ő mind rosz czigány pénz. Es így vagy a' magad
 gyáros arannyán való busultodban, vagy másra való
 bossúságodban, s' egyéb Sátántúl meg-szédített bo-
 nadságodban nem tudsz mit tenni; hanem a' magad
 száz igaz arannyát oda adod, a' czigánynál lévő rosz
 pénzekért. Vallyon nyertél-e valamit a' cserében,
 tételle-meg az okos ember; sőt még a' bolond-is láf-
 sa, ha nem nagy bolondságé?

III. Nosza azért már Pápistává lett, vagy csak
 senni akaró ember, hadd belzéllyek a' Lelkeddel!
 Micsoda a' te Evangéliomi vallásod, a' mellyet te ez
 bdeig álhatatoflan vallottál? Ugy-e hogy a' te régi
 leleidről, még az Apostolokrúl reád maradott Chri-
 stus szent hitinek, emberi találmányoktól, szent Írás
 otylamattyában meg-tisztittatott finum arannya s'
 drága kincsed? Nosza mellyik czikelye nem tetcik,
 mutatd-meg? Mellyik árticulus nem nyomja-meg
 az igazságnak fontját? mellyik találtatik a' Sz. Írás-
 nak proba kövén nem finum aranynak? mellyik
 nem

nem fér az hitnek *Analogiájához* s' mellyik nem idve-
séges? Kérlek ne kösd-bé szemeidet s' csak vak já-
ban ne cserélgessd vallásodat. Ládd-é az *Heidelbergi Catechismusunkban*, hogy vallásunknak minden
cikkelykéi reá vannak a' szent Írásnak proba kővé-
re vonva. Láddé hogy edgyeznek s' mindenben az
Isten beszédével egyet nyomnak, és hogy ez az Isten-
nek szent akarattya mind az ő tiszteleti s' mind a' mi
idvefségünk felől.

De ládd é melly nagy bolondságot cselekeszel. Igaz keresztyéni vallásunknak valamelly nem jól ér-
tett *Articulussa* felől kéteffé lettél, hogy talám azt az
Evangelicusok nem jól hiszik; de ebben sem vagy
bizonyos, hogy a' mint gondolod, hamis volna, mi-
vel sem a' szent Írásnak proba kővére nem viszed,
sem az hitnek *Analogiájának* mérték serpenyőjében
nem veted, lelked ísméreti szerént meg nem mérsék-
led, és a' lelki Páfztoridról végére nem mégy; ha-
nem az egy kétségben hozott, gyanós *Articulusért*,
egész vallásodnak minden *Articulusit*, a' mellyek fe-
lől bizonyos vagy-is hogy jók, igazak, egyedül id-
vefségesek, és valamellyek azokkal ellenkeznek,
mind kárhözatoffak, lelked ílméreti ellen meg-ta-
gadod.

Azonban látván látod, hogy a' naponként ármétó
s' sokakat ujító Pápák kohából-is sok sem mire kellő,
sőt kárhözatos eretnekségeknek *Articulusi* kelnek.

Meg-tekinted azért, a' mint tudod a' pápista val-
lásnak részeit, mellyek közzül egyik vagy másik se-
med b

sed előtt meg-csillámlik, jónak, igaznak, idvességek-
 nek, avagy csak legalább s' leg fellyebb, külöképpen,
 szívesnek látczik, s' így gondolkodol: Hízzem,
 szép dolog ez! La a' Pápisták temploma melly szép
 anyos, melly csinos, melly szép képekkel rakva!
 szívesen vallás! vallás! de ha Pápistává lennék, em-
 rre lehetnék most, vólna most-is módom benne;
 mint kapnak rajtam, melly igen kedveznek!
 ez ember kedvéjért mit nem kellenék cseleked-
 nem? boszszúságot-is tehetnék most némelly embe-
 rnek pápistává való létemmel. *Felelet:* Hol hát
 lelked isméreti? Merszé Szent Lélek ellen vétetni?
 az Evangéliomi vallásodat, annak Articulusit, mel-
 nek felől bizonyos vagy hogy igazak, a' Christustól
 az Apostoloktól származtanak és egyedül idvessé-
 kek, meg-mered lelked isméreti ellen ragadni? A'
 püstaságra lelkedet nyakra főre le-mered vetni? A'
 melly felől is bizonyos vagy hogy hamisság, tévely-
 emberekül származott út vezet, és nyilván kár-
 zatos. E' léssen bizony kétségben esésednek te-
 ketlen mélysége, lelked isméretinek ez életben-is
 örörelme, pokolban pedig szivednek soba meg nem
 ló, éjjel, nappal s' örökké maró mérges férges, *Esa.*
6. 24. Es ki menvén meg-láttya azoknak testeket,
amik én rúlem el pártoltac; Mert az ő férges meg nem
al és az ő tűzök meg nem aluszik, Márk. 9. 44. 46. 48.
 Illyen nagy bolondság Pápistává lenni!
 Meg-lásd azért mint léssz! Pápistává!

XIX. R E SZ.

A' Márttyrok I. Czimeréről,

*Melly**Az Orthodoxia, Apostoli igaz Tudomány.*

I. Ez ideig azokról szollottunk, mellyek a' Márttyrokat közönségeffeben illetik, ugy mint *Futásokról, Csitáztatásokról, Fogságokról*. Külsőképpen a' hamis prophéták, belsőképpen pedig a' Sátán által való meg-kifirtetésekről. Már ez után szollyuk külvált képpen s' leg közelebb azokról a' kik ugyan Márttyromságra rendeltettek. Elsőben is, minéműnek kell lenni s' minémű czimereckel kell a' Márttyroknak fényeskedni. Olztán mennyűnk-el azoknak a' Forrásoknak-is meg-nézésére, mellyekből a' Szent Márttyrok elégséges bátorságot, sőt vidámságot, gyönyörű vigaságot meritnek magoknak, még s' tűznek s' az halálnak-is közepette.

II. Első Czimerek azért a' Márttyroknak az Orthodoxia Apostoli igaz tudomány, *Matt. 5. 10, 11, 12. Boldogok a' kik üldözést szenvednek az I G A S S A G E R T: mert azok-é a' mennyeknek országa. Boldogok lesztek mikor titeket sidalmaznak, háborgatnak és mináden gonofságot, hazudván reátok fognak, én érettem. örülljete és örvendeztetec: mert a' ti jutalmatok bővessék a' mennyégben. Mert ecképpen háborgatták a' Prophéták*

takat-ia-

kat-is. Mert a' mint fellyebb meg-mondám, a' *Márttyrom* magyarul az, ki a' *Jesus Christus* *Evangéliomának* Isteni igazságát s' *Christusához* való hű-
ges álhatatóságát, a' mikor ugy kívántatik vérrel
halálával-is bizonyította.

III. De az üldöző *Tyrannusoknak*, mint mo-
n-is, mindenkor szokások volt az, hogy a' szent
Márttyrokat nem az igazságnak nevezeti alatt, sem
Jesus ügyének tekinteti alatt; hanem valami más
míis fogás alatt ölték-meg. Mint erről másutt-is
mondtam. Illyésre rá fogá hamissan Acháb, hogy az
israelt meg-háborította, 1 *Király.* 18, 17. A' *Chri-*
stusnak sem hányák azt szemére az őtet meg-feszítő
ok: Miért tanította azokat az *Evangéliomi* igaz-
ságokat; hanem vádolják azzal, hogy a' *Tyberius*
Császár székü után praetrikálna, és a' *Jerusalemi* kéz-
rel csinált templomnak el-rontására törekednék. Il-
len ördögi mesterseggel üldözött amaz vérrel hi-
s Apostara *Julianus Császár-is* mint *Theodoretus*
Histor. Ecclesiast. Lib. 5. cap. 14. írja. Es amaz
Valens Császár, Apud Gregor. Nazianz. O-
32. habitá in praesentia. 150. Episcoporum.

De mint hogy ugyan csak az igazság valóságos
sá, a' szent Márttyrok halálának; semmi hamis fo-
rtásnak mocska nem homályosíthattya-meg Coroná-
sukat.

IV. Ellenben hát a' pogányoknak, bálvány imá-
dóknak, akar melly eretnekeknek s' hittől szakad-
táknak temérdek hamisságok mellet való vak buzgó-
ságok,

ságok, kinnyok, vérek tolyála s' halálok ha mit szenvednek, nem Mártýromság; hanem kárhozatos szenvedélyeknek érdemlett s' régen egyben gyűjtett jutalma és a' pokolban való kinnyoknak gerjedezsíkrajja. Cyprianus Epist. 1. ad Cornelium. *In Schismaticis, qui extra Ecclesiam occisi fuerunt, nominis Christi Confessionem, fidei coronam non esse; sed poenas potius esse per fidiae.* Az Ecclesián kívül megöltet hittúl szakadtaknak vallástételek a' Christus nevéről, nem az hitnek Coronája; hanem inkább büntetése hittúl való el-szakadásoknak. Gregor. Magg. Lib. 18. in Job, cap. 14. *Quisquis extra Ecclesiam unitatem patitur, poenas pati potest, Martyr fieri non potest.* Valaki az Anyaszentegyháznak edgyelséggel kívül szenved, szenvedhet ugyan büntetést, de a' szent Mártýr nem lehet. Csak hijában ha a' testek elmetélik-is, 1 Kir. 18. 28.

XX. R E SZ.

A' Mártýrok II. Czimeréről.

Melly

A' Confessio. Az igaz Tudománynak meg-vallása.

I Fellyebb meg-mutattam hogy az igazságosság ki a' Jესus Chrstus, és az ő Evangélioma, semmi úton és semmi okon nem szabad meg-tagadnunk. Mert szíval hiszünk az igazságra, de szájjal részben meg-valljuk.

Vallást az idvességre, Rom. 10. 10. Azért, valahány-
 r kívántatik vallást kell az igazságról a' kegyes Már-
 tnak tenni, Matt. 10. 32. Valaki engemet meg vall
 emberek előtt, én is vallást téstec arról az én men-
 i Atyám előtt.

II. Mindenütt és mindenkor tartozik-e ember
 ról s' az igazságról számot adni, és a' Christusról
 lást tenni, ha ki kérdi, azt felelem: 1. Mindenütt
 mindenkor meg-kívántatik az, hogy az egyenes
 eástyén ember hitit meg ne tagadgya, se pedig vala-
 lly maga viselésével, valami ellenkezést igaz val-
 vival ne mutasson. 2. Mindenütt és mindenkor
 meg-kívántatik az, hogy szelédék legyünk, jó lelki
 éretet viseljük, és mindenkor a' vallás tételre
 zek legyünk, 1 Pet. 3. 5. Legyetec mindenkor ké-
 meg-felelni nagy alázatossággal, és félelemmel, az-
 ac a' kic számot akarnac venni a' ti bennetec való
 ésénsegről. 3. Mindenütt mindazonáltal, minden-
 és mindenek előtt vallást tenni arról a' mit hi-
 nk, se nem illik, se pedig nem bátorságos, Matt. 7.
 Ne adgyátoc a' mi szent az ebeknek, se a' ti drága
 gyótóket ne vessétec, a' disznóteleiben hogy azt lá-
 alá ne tapodgyác, és ellenetec fordúlván titeket el-
 szaggassanac, Matt. 8. 4. Meg-lássad hogy senki-
 me mondgyad, hanem menny-el mutasd meg maga-
 a' Papnac. 4. Midőn ki csak csufaságból kérdezős-
 dik igazságunkról, nem tartozunk mindgyárt val-
 tenni, Urunk-is az őtet csufoló Sidóknak, Pa-
 nak és a' véneknek sok szavokra, semmit nem.

felelt; hanem csak halgatott, *Matt. 26. 61, 62.* Ismét
 27. 12, 13, 14. 5. Midőn ki csak maga vérhűt dűl
 hőségéből kérdené, ki meri magát Christus Evangé-
 líomi vallásán lévőnek mondani, im mindgyán
 meg-élőm? Nem tartoznék senki azt mondani: I-
 mé éna' Christus Evangélíomi vallásán vagyok. 6.
 Ha Romában vólnék, mint hogy ott Pápa törvényt
 ez, hogy ha valamelly Evangélicus a' városban talál-
 tatik meg-égetteflek, nem tartoznám piacsonkém-
 s' uczánként beszélleni s' hirdetni, hogy én
 a' Római Antichristus tudományával ellenkező
 Christus Evangélíomi szent igazságának vallásán l-
 vő ember vagyok. 7. A' midőn mindazonáltal a'
 igazságnak gyarapodása, az Istennek és a' mi Urunk
 Jesus Christusnak dicsőisége, az Anyaszentegyház
 nak terjedése, és abban lévő Szenteknek hitekbene-
 való erősítése kívánnya, tartozunk az igazságról vár-
 lást tenni, mint ezt másutt meg-mutattam. 8. N-
 vezet szerént pedig a' szent Mártýroál nyilván l-
 het hogy őtet az Isten az igazságról való vallás tétel-
 és a' mellet való Izenvedésre hívta, azért néki szű-
 séges képpen tiszriben áll, hogy az igazságról vallás-
 tégyen; Sőt az ő halálát néző sokaság előtt az igaz-
 ságnak győzedelmére, és az üldözőknek meg-gy-
 zertetése szájában zengjen az igazságnak vallása
 ha rá nem kérdik-is. 9. A' Confessor, kit Isten a'
 ő igazsága mellé tanú-bizonyságúl rendelt, midőn ne
 Christus Evangéliomáról vallást kell tenni, ne éllye-
 értelem nélkül való homályos tétovázó, és az igazsá-

ot csak körül kerülő szókkal; hanem egyeneffen,
telmes és világos beszéddel vallyamag az igazsá-
got, s' tagadgya az hamiságot. Johannes Morellius
s' martyr. *Multi sunt, qui quum examinantur ancipiti
untur responso, nec ad verum propositæ quæstionis
opum finemque tendunt ac respiciunt, quod sancti, qui
rè Christiani sunt, facere nullo modo debent. Omnis
im responsio aliave loquendi intentio, quâ vel metu,
l alia, de causâ velatur & obscuratur veritas Evan-
geli, aut verbum Dei negligitur, aut rudes & ignoran-
t in errore suo aut confirmantur aut offenduntur sal-
tem a' diabolo est, qui Pater est & author omnis hypo-
crites & doli mali.*

XXI. R E S Z.

A' MártYROK III. Czimeréről.

Melly

A' kegyesség és jámbor élet.

I I. Kell lenni a' Mártyrnak jámbor életű, kegyes
embernek, ki a' Christus Evangélioma s' ne a' maga
dicsőfisége mellett szenvedgyen, 1 Pet. 4. 14, 15, 19 17,
18, 19. *Ha szidalommal illetnec titeket a' Christus
véért, boldogoc vadtoc: mert mind a' dicsőfiségnec,
mind az Istennek lelketi rajtatoc meg nyugszic, ki azok-
nézve káromoltatic, ti reátoc nézve penig dicsőitte-
te. Senki azért ti közzületec úgy ne szenvedgyen mint
lilkos, vagy lopó, vagy gonosz tévő, vagy más ember*

dolgában practicáló. Ha pedig úgy szenved mint Kereszttyén ne szégyenlye, sőt inkább dicsőítse az Istent azért. Mert ideje hogy az ítélet el kezdésé az Istennel bázán, hogy ha pedig mi rajtunc kezdeté először bönök mint léfzen azoknac végec, kik nem engednec az Istennel nec Evangéliománac? Es ha az igaz csak alig maradhat meg, az istentelen és bűnös ember holot maradhatna meg? Annak okáért a' kik szenvednec Istennel akarván tyából, ajánlyác Istennel mint hú teremőjöknek az angyalokat, jól cselekedvén.

I I. Mind azon által itt, im e' dolgokat meg-kezdjegyeyznünk: 1. Hogy akar mellyik-isa' szent Mártýrok között nem szenvedett úgy hogy minden vevők nélkül vólt vólna és a' boldogittatott lelkekben vagy az ártatlan szent Angyalokhoz hasonlittatott vólna: Mert akar mellyik-is a' szent Mártýrok között vallást tett, a' mint az üldözők előtt a' Christus igazságáru, még úgy az Isten előtt a' maga foggyatkozásáru, mint ezt a' Philomeliában meg-mutatatom. Es noha a' Mártýrok bűnőkért Istentől a' halált meg-érdemlik; de az üldözőknek ugyan csak nincsen helyes okoka' Mártýrok vére. 2. Ha kiki ket valami csalárd pretextusok s' hamis fogások alá ölnek-meg-is, Mártýrok affelől, a' mint fellyeb megmutatám, Matt. 5. 11, 12. 3. Ha valamelly törvényre vonattatott s' törvényessen meg-is győzettetett gonosz tévő, valamelly üldöző Tyrannus által meg-sententiáztatik, mind azon által azon Magistrátusok néki olyan szabad választás engedtetik, hogy ha igaz

Evangelium

Evangeliumi vallását meg-tagadgya, s' magát a' pom-
my vagy Bálvány imádó Magistrátus hamis vallá-
sa adgya; Légyen grátia fején s' maradgyon-meg
te: ha pedig a' Christus hitiben és az ő Evangéli-
umi igazságának vallásában, csak meg-akar marad-
ni, maradgyon fején a' sententia, s' a' törvénynek e-
szereént hallyon-meg. Ha a' meg-sententiázot
gonosz tévő inkább választja az halált, mint hogy
százzá van kötve az igaz hitben való álhatatóság;
mint sem az életet, mint hogy hozzá köttetet, a'
Christusnak az hitnek és az igazságnak meg-tagadá-
sa. Könnyen a' Márttyrok közé számítlom: mert
a' gonosz tételének ügye, ez okon, által változott
százt hűt s' vallásbéli ügyre. Es az ő gonosz tétele,
s' miatt való törvényes sententiája, csak alkalmat-
ossága, hitiben való álhatatósága pedig valóságos
a halálának. A' mikor az halált el-kerülheti s' éle-
ti ha gonosz tévő volt-is meg-tarthattya vala, csak
hit, Christust s' annak igazságát tagadta volna-
g. Es ekképpen halálával-is bizonyosságot tében
Christusról.

XXII. R E SZ.

A' Márttyrok IV. Czimeréről.

*Melly**Az Igaz Hit.*

I. Kell lenni negyedber a' Márttyrnak jó hitű em-

bernek : mert a' Márttyrnak nagy ellenségekkel ke-
 viaskodni, elől az Antichristustól, belől a' test, hátul
 a' Sátán ostromlya s' mind ezekben hitnek általa db
 adalmaflan, a' Márttyrnak győzedelmet kell venni
 A' Sátán az hitet, az Antichristus a' lelket, a' Tes-
 peng a' szívet vijja : A' Sátán álnok mesterséggel
 az Antichristus dühöséggel, a' test pedig kényesé-
 gel próbállyá : A' Sátán ígér világi dicsőséget, a'
 Antichristus nagy emberséget, a' test nagy gyönyör-
 rúséget, De oh mind csak azért, hogy az igazság hely-
 lyét hamissággal, a' szentség helyét gonofsággal, a'
 dicsőség helyét kinnal pótollyák ; A' Sátán az hiid-
 tól, az Antichristus a' Jesus vérétől, a' test pedig ka-
 ván el-szakasztani az idvességtől ; A' Sátán hogo-
 kéttégben ejtsen, az Antichristus hogy mélységren-
 vessen, a' test pedig hogy örökkén meg-öllyön ; Így
 kell a' szent Márttyrnak, illy irigy ellenségekkel
 mint mérges mirigyekkel viaskodni, kik csak hogo-
 lábáról le-ejthessék, a' Coronát kezéből ki-űthessék
 s' lelkét pokolban ejthessék, hozzája barátságok ki-
 mutattyák, életének kedvezzen javallyák, a' kint
 irtózzék, miért menne a' tűzben, miért halna-meg-
 sugallyák. De az Istennek Lelkétől el-kélzittetett
 Martyr, a' gonoszoknak, illyen s' több rúzes nyilliy-
 it győzhetetlen hiti, mint palléros pais által vizsgál-
 veri, Eph 6.16. Matt.16.22,23. Távozzál-el én tő-
 lem Sátán bántásomra vagy (ugy mond) énnékem. Ca-
 21.12.13. Miért igyekeztec az én szívemet meg-
 gyítani? azt mondgya a' Martyr: mert én nem csak

meg-kötöztetni; hanem még meg-halni-is kész vagyok
Ur Jესus nevéért.

II. Hitek legyen hát a' Mártyroknak, szükséges :
Mert hitnec általa mennec által a' véren, a' tűzön,
mint az Israeliták a' veres tengeren, Sid. II. 29- hitnec
általa rontják-meg az Isten beszédének harfogó kúr-
vával az Antichristus hatalmát, mint az Israeliták,
Jericho városának kőfalát, verl. 30. hitnec általa cse-
dőkész nec igazságot, hitnec általa vészik el az ígérete-
ket, hitnec általa dugják bé az oroszlányoknak szájo-
kat, verl. 33. Hitnec általa öltük-meg a' tűznec ere-
jét, hitnec általa menekednek-meg a' fegyvernec életül,
erőtelenekből erőssé néznek a' viadalban, verl. 34.
Némellyec viszontag, hit által szenvedic, örömmel a'
sufolások és ostromozásokat, annak felette a' kötözése-
ket és tömlőzőket, verl. 36. Hitnec általa szenvedic
át a' meg-kötöztetést, a' ketté vágattatást, az ha-
lált, a' bujdosást, az el-hagyattatást, a' nyomorgatta-
tást, verl. 37.

XXIII. R E SZ.

A' Mártrok V. Czimeréről.

Melly

A' Bátorság.

Ki-kell szívéből a' Martyrnak a' félelmet vetni;
hanem bátornak kell mind a' vallás tételben s' mind
openig a' szenvedésben lenni. Még ha szintén az ha-

lálnac érnékának völgyében járók is nem félec a' gonosz-
 tól: mert te én velem vagy, azt mondgya a' David
 Solt. 23. 4. Ismét Péter Apostol, 1 Pet. 3. 14. 15. Hog-
 ha az igazságért szenvedtec, bődöggö léstec, azoktö-
 való féltetekben pedig meg ne félemlyetec és meg ne há-
 borodgyatoc; Hanem az Ur Istent szentellyetec a' ti szí-
 vetekben: Legyetec pedig mindenkor készec meg-felelni
 nagy alázatossággal és becsülettel azoknac, a' kik szá-
 mot akarnac venni a' ti bennetec való reménségről, Mat-
 10. 28. Ne féllyetec azoktul, kik a' testet ölhetik-meg: g-
 hanem féllyetec attúl a' ki mind a' testet s' mind a' lelkét
 a' gehennában vetheti, lásd-meg: vers. 26. 31. Jelen-
 2. 10. Semmit ne féll azokban a' mellyeket szenved-
 dö vagy. Imé következik hogy a' Sátán egynehányat-
 ti közzületec a' tömlöczben vessen, hogy meg-probáltas-
 satoc, és léssen tiz napokig való nyomorúságtoc. Légy-
 kü mind halálíg és néked adom az életnek koronáját,
 Jan. 16. 33. E' világban háborgattatástoc léssen, de ne
 féllyetec, én meg-győztem e' világot, azt mondgya a'
 Christus.

XXIV. R E S Z.

A' Márttyrok VI Czimeréről.

Melly

Az Albatatosság.

I. Az albatatosság egyik fényes czimere a' Már-
 tyroknak: mert mi használ, ha valaki félig fut a' pályá-
 ban

...s' a' coronát más vészí-el, ha ki sokáig harczol-
 mi haszna osztán maga veszedelmére hátat ad az
 zenségnek? Mi haszna mind halálig a' Christustól
 nálni s' osztán életének végén a' Christust, mint
 dás, el-árúlni? Ha ki azért mind halálig jól futot,
 utolsó lépésen ne vétse-el az ugrást; ha ki véreig
 rczolt, ne térjen visszafá gyalázatra, tusakodgyék
 mind a' koronáig, és ha ki életerében Christus tanítvá-
 a vólt, maradgyon-meg abban mind halálig, 1 Jan.
 2. 24. *A' mit azért eleitűl fogva hallottatoc meg-ma-
 dgyon bennetec, ha ti bennetec meg marad, a' mit hal-
 tatoc eleitűl fogva, ti-is a' Fiuban és az Atyában ma-
 dtoc.* Szent Pál-is álhatóságra inti a' Thimothe-
 st, 2 Tim. 3. 14. *Te pedig meg-maradgy azokban a'
 helyeket tanúltál, és a' mellyecread bizattattanac, tud-
 n azt hogy kitűl tanúltad.*

II. Álhatatóságnak ígértet a' korona, Jele. 2. 10.
*Égy hű mind halálig és tenéked adom az életnek koro-
 náját.* Matt. 10. 22. *A' ki végiglen meg-áll az tartá-
 k-meg. A' példákat olvassa-meg a' egyes Martyr;
 meg-láttya melly igen kívántatik, commendáltatik s'
 meg-is dicsírtetik az álhatatóság.*

Illyés Prophéta, 1 Kir. 19. 14. Szomorúan pana-
 oolkodik Istennek előtte. Szintén meg emész a' Je-
 rovához a' Seregec Istenéhez való buzgóság: mert a' te
 táridatfel forgattác, a' te Prophétáidat meg-öltéc fegy-
 verrel, holott pedig csak én magam maradtam, az én éle-
 met-is keresic hogy el-vegyéc. De az Isten azt mond-
 ta, vers. 18. *Hogy még hét ezer férfiac maradtak-
 meg*

meg az ő álhatatosságokban. Danielt oroszlányok toka-
kával fenyegetik, ha a' Jehovát oda nem hadgya-
bálványt nem imád, *Dan. 6.* Az ő három társait láns-
gal égő tűzes kemenczével, ha az arany álló képe-
nem imádgják, *Dan. 3. 4. 5. 6.* De oh melly nagy ál-
hatatossággal meg-maradván bitekben egy szível le-
egy szóval azt mondgyák Nebuchadnezárnak: *ver. 16, 17, 18.* Nebugadnézár, hogy te néked felellyűnc
nem vagyunc e' dologfelől szorgalmatossac. A' mi Isten-
nünk kit mi tisztelűnc, hatalmas hogy e' meg-gyujtunk
tűzes kemenczéből és a' te kezedből minket ki szabadít-
tson; De ha ki nem vészen is! Tudtodra legyen kirá-
l, hogy a' te Istenidet mi nem imádgjuk, és az álló képet
a' mellyet fel emelűnc nem tisztelűnc.

III. Dicséri Szent Pál az Epaphroditus álhatatossá-
gát, *Phil. 2. 30.* Ki a' Christus dolgaért (azt mond-
gya) jutott vala halálra nem gondolván életével. Az A-
Istennek Fia-is, az Ur Jesus Christus, dicséri az Ephe-
susbéli gyülekezetnek Angyalát, *Jelen 2. 2. 3.* Tudom a' te cselekedetedet, és a' te fáradságodat, és a' te túlsz-
vésedet. Es terekkel meg terheltestél és el-szenvedted b-
és az én nevemért munkálodtál és nem fáradtál el. Is-
mét a' Pergamum városbéli gyülekezetnek Angya-
lát: *vers. 13.* Tudom a' te dolgaiddat és holott lakozol
tudni illic, az holott a' Sátánnac széki vagyon, és hogy
az én nevemet tudod, és hogy az én bitemet nem tagad-
bad-meg, akkor-is, mikor az én Mártynomom, Antipas-
zi kőztetec meg-öletéc, az holott a' Sátán lakozic. És a'
Philadelphiai Angyalt, *Jelen. 3. 8.* Tudom a' te dol-
gaidat,

adat, vagyon valami jószág benned és meg-tartottad az
beszédemet, meg sem tagadtad az én nevemet. Sőt
mind öszvességgel azt mondgya a' Martyrokról, Je-
2. 11. De ők meg-győztéc (az ördögöt) a' Bárány-
véreért, és az ő bizonyosság tételének beszédeért: és az
sleketeket nem kémélletéc mind halálig.

IV. Nem kell pedig itt a' szent Martyroknak, a'
özheretlen álharatosságot a' magok erejében; ha-
nem a' Szent Lélek kegyelmében és a' Jesus Christus
bde mében keresni, 1 Cor. 1. 4, 5, 6, 7, 8. Hálákat a-
k az én Istenemnek mindenkor ti felőletec az ajándé-
ért, a' mellyti néktec adatott a' Jesus Christuban, hogy
mindenekben meg-gazdagottatoc ő benne. Szóllásban
aló bölcsességgel és minden tudománnyal. A' mint meg-
össfittetett ti bennetec a' Jesus Christus felől való bi-
nyosság tétel, annyira hogy semmi nélkül nem szűköl-
dtec, várván a' mi Urunc Jesus Christusnac meg-jele-
tését; Melly Isten meg erősített titeket, mind az ártat-
ságban a' mi Urunc Jesus Christus napjára. Lássuk-
meg: Eph. 6. 10. Phil. 1. 6. Ismét, 2. 13. 1 Tess. 5. 24.
1 Pet. 5. 10. Judás, v. 20, 21. Rom. 8. 26. Calvinus
ános, Lib. Ep. Coll. 197. Porro, si quid est in iis que
Martyribus contingunt, quod nos omnium maxime per-
tinet, acerbitas suppliciorum est, quibus illi exquisi-
tissimis addicuntur. Et sane terribilis quedam rerum
ocietas illic existit, quæ non satis constantes concutiat.
Hoc verò ubi vel in oculos in currit, vel in mentem ve-
nit, subeat & illa præsentissima cogitatio, de invicta il-
lorum Constantia, animique fortitudine, quæ, suos illos
Domi-

Dominus tuum minimè omnium destituere solet. Quod
 quid enim excogitent ocores veritatis, ut servos Dei a
 gradu dejiciant, illa Spiritûs Dei virtus quæ ipsis indur-
 tur, omnem pœnarum horrorem supervincit. Stet illi
 nempe Satan armatus seque totum excutiat, ut fidelibus
 timorem incutiat, ad defectionem cogat, à salute even-
 tat, eò denique numerosa illa, furoris sui instrumentum
 conferat, ac nullum crudelitatis genus intentatum relin-
 quat. Atqui in mediis illis cruciatibus quibus servi
 Dei secundum carnem excarnificantur, illa perpetua
 constans nominis Christi Confessio, quæ in ipsis tum lomo-
 gè ardentior se se ostendit, aperit clamatur, potentiores
 longè esse, qui ita tum suos fulcit atque confirmat dum
 ex horribili illo congressu victricem tamen absumptis corro-
 poribus animas cum invictæ veritatis trophæo propu-
 gnatori coelesti sistunt. Quid igitur? Illa nempe ad-
 versariorum immanitas, quæ vel ipsis frendentibus
 Martyrum Constantiæ cedere cogitur, plus valebit ad
 nos dejiciendos, quam ad excitandos virtus illa ex alto
 quâ Dominus in suis & luctatur, & vincit, & trium-
 phat? Et vos agnoscitis manum Domini pro suis se se
 ex erentem, ut in illa non acquiescatis? Ac fides Mar-
 tyrum in media morte caput attollet, ut mortis illorum
 occasio fidem extinguat in vobis? Quare dilectissimi
 Fratres dum suos illos furores in servos Dei Tyranni de-
 spumant, vos ipsi mentis oculos ad intuendam Dei operam
 & auxilium intendite: Ac quum magnos illos Athle-
 tas ab ipso nunquam deserui comperit habueritis, col-
 ligite animum, & in lucta illa adversus carnem & san-
 guinem

vinem eo iisque progredi contendite, illamque vobis fir-
mitatem comparate, ut beatos nos esse sentiatis sive in vi-
va sive morte qui modo Christi sumus. A' kinék kezénél
 ugyan, olvassa-el Cálvinulnak egészen e' levelét.
 Ezeket pedig magyarul lummásan így értsed. Igaz
 illog ugyan (azt mondgya Calvinus) hogy a' Mar-
 tyromságban rettenetes és látásra ísfonyu kinoknak
 képtelenábrázattya mutogatgya magát, melly az ál-
 szatlanokat meg-rémiti jollehet; de Isten az ő Mar-
 tyrit soha el nem szokta hadni: mert Szent Léleknek
 keze által, minden kinoknak rettenetességét meg-
 őözik. Bár akar miképpen fel-készüllyön s' fel-
 gyverkezék-is minden hitünk ellen való fegyveré-
 n a' Sátán; De az Istennek amaz mennyei kegyel-
 me, mellyel a' Martyrokban mind tusakodik s' mind
 őözedelmeskedik, magát erőfsebbeknek, azzal-is
 meg-mutatgya, hogy még a' kinzásoknak közeperte-
 n a' Martyrok a' Christus nevéről álhatatossan val-
 st tésznek, és e' rettenetes harczon győzedelmef-
 n által menvén, ha szintén testek meg-emésztetik-
 még-is lelkek az egekben diadalmaffan áll elől.

Ismét. Epist. 277. *Confidite igitur Fratres vos ip-*
sos ubi ad extremum ventum erit, ipso etiam Domini
visu Spiritu Confirmatum iri, ut sub illo tentationum
condere, etiam si virium vestrarum ad illud ratio nulla
non magis deficiatis quam Christus ipse, qui tam in-
vincibilem ex illis victoriam retulit, ut ipsa nobis certissimum
triumphi per medias mortes capeffendi pignus & quasi
auxilium sublatum extaret. Quare si ita fieret ipse
volun-

voluntas, ut ad mortem usque jus & causam ipsius propugnatis, manum illam auxiliarem porriget, ut strenue ad extremum usque perstetis, neque vel minimam vestri sanguinis guttam vacuum, & evanidam cadere in terram sinet.

Hidgyétek-el (ugy mond) Atyámfiai ha szintén arra juttok-is, hogy a' Martyromságnak szintén suhlyát visellyétek, az Ur Jesus Lelke által ugy meg-göröcsítették, hogy azoknak a' kifirteteknek terhe alatt, ha szintén a' ti erőtok azokhoz képest lemmi léfzevő is, soha a' Christusnál jobban meg nem fogyatkozotok, kiazokon olly jeles győzedelmet vett, hogy a' a' mi kifirtetinken s' még halálunkon való győzedelmünknek-is meg csalhatatlan zálogaúl, s' mint egész fel-emeltetett zászlójául fel-rétetet légyen. Minek okáért ha az ő akarattya úgy léfzen. hogy az ő ügyre s' igazságát mind halálig kellefsék óltalmaznotok, a' géllő kezét-is hidgyétek ki-nyújtya, hogy minni végig erőssen meg-álljátok. A' ri véreteknek peninc leg-kisfebbik csöpjét-is hijában s' habontalanúl föloldare esni nem engedi.

V. Arról-is meg-emlekezzenek az Istenes Martyrok, hogy az ő álhatatosságekért könyörgőt s' mollosiskönyörög szent Attyának, az Ur Jesus Christusnak. *Luc. 22. 31. 32. Jan. 17. 11, 20. Rom. 8. 34. 2 Jan. 2. 1. S' magok-is a' buzgó Martyrok ezért az álhatatosságnak Lelkéért Istent imádgják, Jud. 9. 20, 21. Esch. 14. 23. 2 Thess. 1. 11. Sid. 13. 20, 21, 1 Pet. 5. 10.*

XXV. R E S Z.

A' Martyrok VII. Czimeréről.

*Melly**A' Magnanimitas nagy Lélekkal való
bírá.*

I. A' Magnanimitást, vagy nagy Lélekkal való
bírást, szoroffabb és maga tulajdonabb értelmében
százi a' Philosophus, a' léleknek olly jóságáért, mel-
ly magát a' nagy becsületeknek viselésében mér-
teli. Arist. ad Nic. Lib. 4. Eth. cap. 3. *Esse sanè
magnanimus u videtur, qui magnis se se dignum esse exi-
stemat, cum sit dignus. Nagy lélekkal való bírá az mi-
ki nagy jókra iteli magát méltónac, a' mikor méltó.*
En pedig it a' nagy lélekkal való bírást fel-tésem
lelkebb értelemben s' nem-is forgatom itt semmire
Martyrok érdemét, holott az ő szenvedésekkel
nem-is lélsznek érdemesek magok szerént a' Marty-
Coronájára : *Mert azt mondom bizonynyal, hogy a'
Vereket mostan szenvedűnc, nem hasonlítandoc a' di-
séghez, melly nekűnc meg-jelentetic, Rom. 8.18. A'
Magnanimitást vagy nagy lélekkal való bírást, vé-
nem én itt embernek olly erős maga viseléséért,
ny sem a' ízerencsés dolgokban fel nem fuvalko-
nem pedig az ellenkezőkben el nem hanyatlík.
gy a' Magnanimitas vagy nagy Lélekkal való bi-
alleg hasonlőbb virtus (a' fortitudohoz) az erős-
H séghez.*

séghez. Illyen erejében-is meg-láttuk meg-érti e
a' szót a' Philosophus. Arist. ad Nicom. Lib. Eth. ...
cap. eodem. *Maximè igitur, sicut dictum est, in la-*
noribus versatur Magnanimus: Nihilominus tamen
in divitiis, & in potestatibus & omni prospera & ad-
versa fortuna, utcumque contingerit, moderati se gerunt
ut neque in prosperis lætitia tollatur, neque in adversis
rebus tristitia præmat. Adrian. Heereboord. Co-
leg. Eth. Disp. XXIV. 1. Magnanimitas non uno
citur modo. Interdum notat fortitudinem ut cum a-
cimus, aliquem magno animo vel agredi pericula, v-
tolerare mala. Illyen értelemben azért a' Mátyrbad
is meg-kivántatik, hogy nagy Lélekkel bírjon.
Kiváltképpen pedig im e' két Czélokra nézve.

I. Elméjének, a' nála kedves és szerelmetes d
gokról való el-vételében, és azoktól való kónn
meg-válásban.

Amaz szerént:

Est virtus placitis abstinuisse bonis.

II. A' reá következő, vagy már el-is érkez
Martyromságnak, s' abban való kínóknak irtor
nélkül való bátor meg-szenvedésében.

III. Ollyannak kell lenni a' Mátyrnak, minni
fönnyen repülő saskeselyűnek, hogy az ő lelke e' 'e
lágnak minden szépségén, a' testnek minden gyg
nyórúságán s' ez életnek minden dicsőségen fellyll
járjon. A' Mátyrnak szíve mint a' sas csak az egoga
re fiesse az holott vagyon az ő kincse, *Matt. 6. 2.*
Matt. 24. 28. Ki a' Jesus Christus az ő lelkének k

relank

Ilme, Col. 3. 1. 2. A' saskeselyű, e' világnak minden
 épít javát könnyen el-hadgya, szárnyain a' győ-
 dörűséges egek felé örömmel emelkedvén e' földi-
 tól könnyen meg-válik. Nem szorgalmatos az ő
 ról: mert Isten visel azokról gondot, Matt. 6. 26.
 Afzán a' Sasnak sas a' fia-is, azokat-is könnyen ma-
 dhoz várja.

III. Nagy lélekkel kell birni a' Martyrnak s' az
 világi javaitól való meg-valásában, azokat meg-ke-
 lálni s' a' Christusnak szeretetihez képest mindene-
 t csak ganéjnak kell tartani. *Valamellyec énnékem
 nyereségec valánac, mind azokat a' Christusert kárnac
 nem lenni, kiért mind ezektől magamat meg-fosztot-*
*am, és ganéjnac alitom lenni mindenemet, csac hogy a'
 Christust meg-nyerjem, Phil. 3. 7. 8. Mert énnékem
 mind életemben s' mind halálomban nyereségem a' Chri-*
*stus, Phil. 1. 21. Minden Martyrnak mondgya azt a'
 Christus még ma-is: Hadd-el mindenedet és léfzen*
engem az egekben, és jóvel kövess engemet, Matt. 19.
 Minden Martyr-is azt mondgya a' Christusnak,
és mi mindenünket el-hadtuc, és követünk téged,
 Matt. 27. Ha pedig kegyes Martyr a' Christust kér-
 de: *Már minékünk mi léfzen? Meg-felel: vers. 29.*
Alaki el-hadgya házát, vagy atyafiait, avagy nénnjét,
avagy Attyát, avagy Annyát, avagy feleségét, avagy
örökségét az én nevemért, száz annyt vészen helyében
az örök életet örökségül bírja.

IV. E' világnak Martyr két fene vagyon, egyik-
 l mosolyog, másikkal komorúl tekint: vagyon

két orczája egyikkel jó kedvet, másikkal haragossá mutat, két szája két nyelve, egyikkel nyájassan bíz, zelkedik a' másikkal tondorúl árulkodik, vagy on végre két keze, egyikkel fel-emel, másikkal le-taszít egyikben e' világi dicsőtségnek zöldellő virágát, más sikkban a' nyomorúságos halálnak vészbejét mutattyas. Meg kell azért a' Martyroknak e' világot, mint kesz gyetlenségében, meg úgy jó kedvében utálni, attú ha melly szerelmeles volt-is, nagy lélekkel meg-kell válni. Mert e' világnac szerelme ellenség az Isten ellen Jac.4.4. Azért mondgya Isten, 1 Jan. 2.15. Ne seds reszét ec e' világot, sem azokat a' mellyec e' világban vannac, ha ki szereti e' világot nincsen abban az Atyá nac szerelme. Ebben áll szintén a' Martyrok győze delme, hogy ők hitnec általa meg győzic e' világot, 1 1 Jan.5.4.5. a' midőn ők e' világnac s' e' világ-is ő nekü ek meg-feszítettic, Gal.6.14. Mert mit használ van lakinec ha mind e' világot meg nyeri is, ha az ő lelke meg büntettic, Matt.10.39. Marc 8.36.

V. Nem kell a' Martyrnak, még maga világi élet tén-is kapni, nem kell azt olly kedvesnek tartani ic hogy ahoz való szerelméből, vala mit Christusa sze relméből, a' mellett való szenvedésből, s' abban van ló bátorságból hátra hadgyon, meg-úrálnoi s' nagy lé lekkel ez életül-is a' Martyrnak meg-kell válni. Val laki akarja az ő életét meg-tartani el-veszti azt, valaki penig az ő életét el-veszti én miattam, a' meg-tartya Luc 9.24. A' ki az ő életét szereti el-veszti azt, és a ki az ő életét gyűlöli e' világon, az örök életre meg-tart

Ha azt, Jan. 12. 25. A' ki én hozzám jön és az ő ele-
 me meg nem utálja, nem lehet én tanítványom. Azt
 gondgya a' Christus, Luc. 14. 26. Azt szokták nagy
 ölékkel a' Martyrok mondani. Nem gondoloc sem-
 mivel, az én életem is énnékem nem drága, csac el-
 szhekszem örömmel az én futasomat és a' szolgálatot
 mellyet vóttem az Ur Jesustól, hogy bizonytságot tegye
 Isten kegyelménec Evangéliomáról, Csel. 10. 24.
 Ha meg-kellettik is Uram veled edgyütt halnom, én tége-
 sem meg nem tagadlak, Matt. 26 35. Jan. 11. 15, 16. Csel.
 1. 25, 26. Dan. 3. 18. 18. Illyenek a' Martyrok!
 Mert az ő életeket nem kéméllie mind halálig. Jel. 12.
 VI. Ki kell a' Martyrnak szivéből minden sze-
 relmesét, Attyát, Annyát, attyafiát, férjét, feleségét,
 szerelmes fiait, leányit vetni s' minden kedvesét, a'
 mennyire lehet ugy el-kell felejtteni, hogy azoknak
 szeretetekért nem kell semmit-is a' Christus-hoz való
 hűségben el-hadni. A' Martyr minthogy Christus-
 nak Actora, csak az ő Felsége ügyét forgassa, s' arra
 legyen ő néki minden gondgya: Mert ha a' Martyr
 gondot visel azokra a' mellyek Istenéi; Isten-is gon-
 dot visel igen azokra a' mellyek a' Martyréi. Azt
 gondgya a' Christus, Matt. 10. 37. A' ki szereti At-
 tyát avagy Annyát, inkább hogy nem engemet, nem
 méltó az én hozzám, és a' ki szereti fiát avagy leányát
 inkább hogy nem engemet, nem méltó az én hozzám, Jan.
 14. 26. Ha valaki én hozzám jön, és meg nem gyűlöli
 az ő Attyát és Annyát feleségét és magzatit, attyafia-
 tait hugait, nénnyeit, sőt az ő maga életét is nem lehet én

tanítványom, Matt. 19. 29. Valaki el-hadgya házát
avagy atyáfiát, avagy nényeit, avagy Attyát, avagy
Annyát, avagy feleségét, avagy örökségét az én nevé-
mért, száz annyi vészen helyében, és az örök életet örök-
ségül bírja.

VII. Végezetre a' nagy jó lélekkel biró Martyr-
nak, nem kell irtózni a' kinoktól a' vértől, a' tűztől
az baláltól; hanem erős lélekkel mint ha már az
egyekben űlne, mint kicsiny és alá való dolgokat mas-
gán sokkal alól kell szemlélni s' kicsinynek kell alitani
ni. Sőt inkább a' Christusnak kereszttel örömmel kell
az Istenes Martyrnak fel-venni, Matt. 10. 38. Valaki
engemet akar követni tagadgya-meg magát, és vegye
fel az én keresztemet, és kövessen engemet. Mert valaki
ki nem viseli az ő keresztét, és úgy követ engemet, nem
lehet én tanítványom, Luc. 14. 17. Basilius Conc. iii.
Barlaam. *Non videt pericula, sed coronas Martyr
non horret ob plagas, sed numerat brachia: non videt
infernè flagriscedentes lictores, sed Angelos supernè bene-
dicentes imaginatur: non considerat periculorum bre-
vitatem, sed præmiorum æternitatem.*

A' Martyr nem a' veszedelmeket hanem a' Coro-
nát nézi, nem irtózik a' vereségtől; hanem vitézsé-
gének jutalmát számlállyá, nem láttya itt alatt az ő-
ter vesszőkkel csapó hohérok; hanem oda-fel a' di-
csireteket éneklő Angyalokat kébzi: nem gondol-
kodik e' veszedelmeknek rövidségekről; hanem a
jutalmoknak örökkén való-ágát forgattyá.

XXVI. R E S Z.

A' Márttyrok VIII. Czimeréről,

*Melly*A' *Resolutio*, Maga meg-batározás.

II. Nem derék dolog embernek akar melly dolog-
 m is, két felé kapni, akar melly szélről meg-indi-
 tani, s' habok módgyára hányattatni. De sokkal il-
 lenebb-is s' veszedelmesebb-is az hitnek dolgai-
 m tétováznai s' az idveségnek utában tántorgani,
 s' ora s' balra sántikálni. Azért mondgya vala Ilyés
 Izrael népének: *Miglen sántikáltoc két felé a' két*
mindolator között, ha a' Jehova amaz Isten, kővesítés
re, ha pedig azoknac Baálynac ám kővesítés az, 1.
 király. 18. 21. Ezért haragutt a' Christus a' Laodi-
 ceai Ecclesiának Angyalára-is: *mert sem hív sem hi-*
g nem vala, azért őtet ki-is okádta, *Jel. 3. 14, 15, 16.*
Bizony senki sem szolgálhat két Urnac, Istennec és a' Ma-
sonnac, Matt. 6. 24.

III. Bizony a' Márttyrnak sem lehet két felé kapni,
 nem ragaszkodhatik mind kettőhöz, e' világi élethez-
 raz örök élethez-is, nem kerülheti el mind a' ket-
 tőt e' testi rövid halált-is s' az örök halált-is, nem en-
 dhet mind kettőnek, Christusnak-is a' az Antichri-
 stusnak-is, ha akar engedni a' Christusnak mond-
 von ellene az Antichristusnak, ha szereti az örök

életet, ne ragaszkodgyék e' világi életéhez, ha irtozik az örökkén való haláltól ne kerüllyes' fuffa annyira e' szempillantásig való halált ha akar Martyrolóközzé számláltatni, s' Martyrok Coronájával örökkén fényeskedni, tégyen vallást reszketés nélkül a Christusról, az ő igazságáról s' maradgyon-meg minen végig az ő hitiben.

III. Oh melly szép dolog mikor a' Martyr magát meg-határozza, s' a' Boldogságos Martyromságra magát elme habzás s' félelem nélkül reá szánja! az igaz hitnek és a' Szent Lélek kegyelmének általa bátran és álhatatossan csak a' Christust téfzi-fel magának czélyül, ha mindent el-veszt-is, piros vére kiáfoly-is, javaitúl szerelmeitül e' világtúl s' életétől meg-válik-is károsnak nem tartja; csak a' Jesus Christust nyerje s' nála marasztalassa-meg, ki mind életében s' mind halálában drága nyeresége, mint hogy a' Martyrnak nincs-is drágább kincse az igaz hitnél, le nincs senki szerelmeitesebb nála, a' Jesus Christusnál; senkit nem szeret, senkit nem kíván, senkibe nem vágyódik; hanem csak a' Jesus Christushoz, csak ehez fűt az ő lelke, nincs e' világnak annyi szerelme, melly őtet vízfá vonnya, nincsen annyi nyomorúság melly őtet hátra rántsa, nincs annyi Sátán, Antichristus, félelem, kín, nyomorúság, melly őtet meg-tántorítsa; kész mindeneket meg-probálni, mindeneket meg-fzenvedni, mindeneket el-tűrni a' kereszt előtte győnyörűség, az halál nyereség. Azért már szép vérit csorgóra, életét ólcsóra, s' szerelmeit

csak bucsura bocsátotta: Valami előtte e' vigi gyönyörűségben édes vala az édes Jესusért mind meg-keferegett; valami a' Christus kereszttiben kefezt vala, az ő szerelméért mind meg-édesedett. Előtte a' fogság, nagy lelki szabadság, a' béklyó mint any láncz, a' tömlőcz mint Királyi palota, a' csúsz mint fényes korona; és senkiben nem dicsekedik lak a' Jესus Christusban, Gal. 6. 14. *Távul legyen én a' dicsőítéstől, hogy dicsekedgyem; hanem csak az Ur Jესus Christusnak kereszttiben, ki által nekem e' világ meg-festetett én-is e' világnak*, Phil. 1. 23. *Kivánoc el-kölni és a' Christussal lenni: mert a' mindennél jobb.*

XXVII. R E SZ.

Martyrok Bátorságának Első Forrásáról, melly annak meg-gondolása.

Kinek illik leg inkább engedni?

I. Melly ékes czimerekkel kellesték az Istenes Martyrnak fényeskedni, fellyebb való részekben azt mutatám-meg, mellyek: az igaz tudomány az igaz hit, mind kettőről nyelvel és élettől való vallástétel, dobán való álhatatosság a' mellet való bátorság, buzgalom, egyenelség. Már azért leg-szükségeffebben dobán kell forgolódní, hogy az Istenes Martyrnak méje, kit Isten a' szenvedésekre rendelt, még a'

lánczok között-is veg örömmel, sőt még a' tömlőczs-
ben-is, buzgó elmélkedésekkel szíve penig az Isten
buzgó szerelmével buzgóan forró gondolatokkal éb-
relke györúséges készséggel bővölködgyék.

I I. Hogy azért beszédemet veled indítsam, ál-
dott Martyr; Mint hogy Isten reá rendelt a' Marty-
romságra s' készítget-is oránként lelke általa' béké-
vel való szenvedésekre, tudom, menten, melly igeme-
ellened gyűlnek a' tanácsok, meg-indúlnak a' gonos-
sugallások, s' ki-velnek az hatalmaságok, s' külömb-
külömbféle parancsolatokkal rajtad lélsznek, hogy
azt ne cselekedgyed a' mit Isten akar. Az Isten ki-
vánnya tőled hozzája való hűségedet, s' abban való
álhatóságodat, Jelen. 2, 10. *Légy hű mind halálig*,
Matt. 10. 21. *A' ki végiglen meg-áll a' tartatik meg*,
kivánnya végre hogy az ő hozzája való álhataros hű-
séged mellet az ő keresztét-is a' Mátyromságot fel-
vegyed, a' mint fellyebb-is mondottam. De ellened
áll az Antichristus, kényszerit az hittúl való szakadás-
ra, ellened a' vér kényszerit a' kényeségre, ellened a'
Sátán kényszerit a' kételkedésre; A' ki penig leg ár-
talmasabb a' magadtelte úgy áll elődben, mint ha ő
vólna mindennél tanácsosabb, olly nyájassan mint-
ha ő vólna mindennél barátságosabb s' mindenek-
nél legjobb akaród, olly *imperiosé* penig mintha min-
den ő rajtaállana s' ő vólna feletted olly hatalmas, a'
kinek leg inkább tartoznál engedni. Csak ez penig a'
test akarattya hogy te irtózzál a' fegyvertől, az ho-
héroktól, a' vértől, a' tűztől, hogy életednek ked-

vezz, es

sz, valami úton s' akar mi módon-is; de a' kint s'
 nál-is inkább az halált el-kerüllyed, annyira körül
 szí pedig szemeidet a' kinoknak, kegyetleneknek,
 nek s' tűznek mutogatásával, szivedet a' félelem-
 l s' el-bágyadással, hogy merő majd el-áltattya s'
 gg-köti a' lelkedet, hogy csak néki engedgy, s' lel-
 l-is csak nem részére áll a' testnek. A' lélek a' test
 en, a' test-is a' lélek ellen kíván, ezek pedig egy-
 ffal annyira ellenkeznek, hogy azokat ne csele-
 dlheffed a' mellyeket akarnái, *Gal. 5. 17. Mert a'*
ak ugyan kése, de a' test erőtelen; Matt. 26. 41. Hogy
 est a' jelen valókon által nézzen s' a' jövőndökre
 gyázzon, igen vak, csak most légyen ő néki jól dol-
 l, semmit nem gondol mászorra; hogy pedig vala-
 t a' lélek kedvejért-is cselekedgyék vagy tűrjón,
 an-is igen bak, csak ő néki légyen jól, a' lélekkel
 mit nem gondol. Ugy-is akar ha lehet a' test a'
 lekekkel birni, hogy valamerre a' gondolat indul, va-
 merre az akarat újjal int, a' gyarlóság hányatlik s'
 amit a' szív tud kívánni, mindgyárt meg-légyen
 a' lélek-is mindenben hogy hű szolga légyen, azt
 kívánja.

Midőn azért a' testi indulatok enyire *imperitálnac*
 strajta hatalmaskodnak, fel-serkents a' lelkedet s'
 annak menny végére mellyeknek akarsz, de kivált-
 gppen mellyiknek illik leg inkább engedni: *Mert*
aki nem szolgálhat két úrnac, Matt. 6. vagy a' test-
 k engedcz azért vagy az Istennek; ha a' testnek
 ggedcz úgy az Istent meg-útálod, ha pedig Istennek
 engedsi

engedcz, bizony a' testtel ugy semmit sem kell gondolnod. Annak mennyi azért végére mellyik nagyobb erősebb, s' hatalmasabb Ur: mert kétség nélkül annak kell engedned. Itéld-meg, mellyik igazságosabb dolog? az-é hogy Istennek engedgy, vagy testnek? (Csel. 4. 19.) El-hiszem ha a' lelki ismérők még él benned azt mondog: *Inkább kell Istennel engedni*, (Csel. 5. 29.) mint a' testnek: Mert noha a' test akaratoskodik rajtad; de nincs arra hatalma hogy neked törvényt szabjon, s' lelked isméréteinek elelben írjon, annál-is kevessebb hogy tégedet az Istennek hatalma, parancsolattya, és ahoz való engedelmség alól ki-végyen.

Kicsoda hát az, a' kinek lelked ismérői még a' halálban-is, mint *Summus Legulatore* nac, *Summus Justitiarins* nac, leg nagyobb hatalomságnak tartozik engedni? Egyedül az Isten. Egy a' törvény író a' ki mind meg-tarthats' mind pedig el-veſthet, Jac. 4. 12.

III. Illendőbb s' idveségeſſeb-is az Isten parancsolattjának, mint sem a' testének engedned: Mert a' testnek parancsolattya alatt, csak testi halállal való fele nyegetés vagyon; de az Isten parancsolattya alatt mind testi s' mind lelki halálnak átka vagyon, annál is okáért oh áldott Martyr, *ne féllj attúl a' ki csak testet öldet ölheti-meg; hanem sokkal inkább féllj attúl a' ki minem testet, lelkedet a' gehennára vetheti*, Matt. 10. 28. No lássad mit cselekeſzel! A' test kívánnya, hogy magadnak kedvezz; Isten azt kívánnya hogy szenvedgy: Isten ha néki engedcz, a' kinokat meg-róvi-iv

dithe--a

heti, *Matt. 24. 22.* még az halált-is meg-édesítheti, de ha a' testnek engedcz, pokolbéli kinodát csak egy csepp vízzel-is meg nem enyhítheti, *Luc. 16. 24.* Az Istennek akarattya te felőled élet és idvesség; a' testnek bölcsesége halál, *Rom. 8. 6.* De ha már meg-törted a' törvént hogy az Istennek kell engedni, nem a' tudományra; hanem a' Martyromság meg-önvedésére nézve: mert ennek igazságát békesé-
 sében-is tudtad; de most testedben-is a' tudomán-
 tólakorlyad, semmit a' test kényeségére s' tűrhetet-
 ségére ne vigyazz, akár mit kívánnyon te tőled,
 szabadul csak a' szent Istennek tetszésére vigyázz,
 nem kedvezvén semmit-is a' félelmes természetnek.
 IV. Tudom testetskéd irtózik a' kin öönvedéstől:
 mert a' lelkedet, nincs annyi kötél hogy meg-köt-
 sésék; annyi láncz, hogy meg-szoríthassák, annyi
 tomlócz hogy bé-zárhassák, annyi fegyver hogy el-
 sábolhassák, annyi bohérok hogy meg-ölhessék s'
 annyi tűz hogy meg-égethessék. Lásd aláb. A' Mar-
 tyomságnak. 711. Gyűmölcseben, az XXXII. Réf-
 sán. Hymnum Vincentii Cont. Datian. Tyrann.
 Prudentium. Sőt mennél inkább kötözretik te-
 sted, annál inkább öldik a' lelked a' bűnnek kötelci-
 l, mennél inkább szorittatik tested lánczokkal, an-
 ni inkább tágul lelked a' Sátán hatalmából; men-
 ni inkább tomlóczben rekeszretik tested, annál in-
 dob szabadul lelked a' pokolból, mennél inkább da-
 pooltatik tested, annál inkább edgyélészen lelked a'
 trituffal, s' mennél inkább súl a' tested, annál in-
 kább

kább tisztul s' mint arany a' tűzben frissül és fény
 sül a' lelked: Nem-is egyéb a' tűz lelkednek; hi
 nem illyésnek tűzes szekere, melly által az egek be
 ragadtatik. Mint hogy a' Márttyromságot ideig
 fiednek kell meg-szenvedni azért vonogattya magga
 A' mi a' Márttyrok boldogságát nézi penig, el-bísa
 a' tested-is rá lenne ha ó-is e' nélkül a' kin nélkül, l
 hohér nélkül, e' nélkül a' pallos nélkül, s' e' nélkül
 a' tűz és halál nélkül a' Coronát csak könnyen e
 vehetné. De oh szerelmes Martyr, add tudrara
 fiednek: Sok nyomoruságok által kell az Istennel orszá
 gában bé-menni, Csel. 14. 22. 2 Tim. 3. 12. Mert sz
 ros kapu és keskeny út a' melly viszen az örök életre, Mat
 7. 14. Mostan annak okáért nem arra kell oh léle
 vigyázni, mi tetczik most a' testnek a' félelem miat
 hanem arra, mi tetczik osztán a' mikor e' világot ne
 szemléled; hanem más nagy és csudálatos, vagy bód
 dóságos és örvendetes, vagy kárbozatos kínos és
 rettenetes dolgok állanak és forognak előtted

Facea quæ moriens facta fuisse velis.

arra vigyáz, mi tetczik osztán akkor, mikor a' keres
 tet már meg-szenvedted, győzedelmessen a' Mártty
 romságon által mentél, mikor már nem kinlódol
 hanem dolgoz van bódogúl. Nem látod szemed be
 lőtt az hohérokat, hanem a' vigadó Angyalokat,
 veled örvendő Márttyrokat, nem fájnak a' sebek; ha
 nem dicsőfénygel fénlík kin látott tested s' a' lelked
 nem érzed a' fegyvert a' tűzet; hanem Coronávan
 tündöklík a' fejed, örül a' lelked, hogy testednek

minni

mind annyi félelme között-is Istenednek-is jól szível engedtél s' örömeft ízenvedtél.

V. Azt jól tudod bódog Martyr: *Valamit az ember vét azt arattya: mert a' ki vét a' testnek arat a' testnek veszedelmet, a' ki pedig vét a' léleknek, arat a' léleknek örök életet*, Gal. 6. 7, 8. Ha azért a' testnek vét félelmet, a' miatt való álhatatlanságot, igazság tagadást, hit izakadást, Christus el-árulást; bizony ott terem az halál, a' kárhozat, gehennának örökkén való mnyája, bizony akkor kötöd lelkedet testeddel egy évében s' akkor veted a' pokolnak tűzében, mikor a' testnek engedczs' Istentől el-pártolsz. Oh szegény ember! jusszonedben, eddig-is melly fokot engedél magad veszedelmével a' testnek, oh melly fokot ízenvedtél néki csak hijában! De oh melly kevésben melly kevesekben s' melly keveset engedtélt egyetlen egy Istenednek. Azt pedig meg-tudgyad vagy engedtélt valaha a' testnek vagy nem; de ha most egy-szer engedsz, vagy véstél valaha a' test miatt vagy nem, bizony oda lélsz most s' örökkén el-kell veszed. Sőt ha most e' meg-probálásnak idején, magad örök veszedelmével a' félelmes testnek engedsz, Isten emberek előtt e' léssen jele, hogy ez ideig-is mind csak a' testnek és az ördögnek szolgálat; de erős bőséggű álló Istennek csak csalárdul és hitetlenül hízengedtél; ha pedig most egy-szer e' Mátyromság benedézésben Istennek, veled jól tévő édes Atyádnak engedsz, bizonyos jele léssen, hogy eddig-is Istennek szolgája voltál az ő törvényében gyönyörködtél, és ha

és ha néha erőtelenségből a' testnek engedél-is, az s nagy szomorúságra s' kedved ellen esett.

V I. Hogy néked most Mátyromságot kell szenvedned úgy ne gondolkodgyál, mintha az Isten nees vette volna eszében a' mikor meg-fogtanak s' csak híre nélkül estél volna az üldözők kezében : mert az ő akarattya nélkül csak egy veréb fiú sem esik-le az mennyi annyanak fészkeből ; néked pedig ki az ő semci el drágáb vagy sok verebeknél, fejedén lévő haj száladat számon tartya, *Matt. 10. 29, 30.* minden futáladat meg-számlállya, könnyhullatáfídat tömlőjében s' fohászkodáfídat füleiben szedegeti, *Solt. 59. 9.*

Azt se gondold mintha azért volnál a' fogságba s' azért kellek szenvedned : mert az Isten vagy meg nem szabadithat vagy meg nem akar szabadítani. Mert az Isten ki a' Danielt az oroszlányok verméből három társait a' tűzes kemenczéből, Pétert-is az erőtömlőczből meg-szabadithatta s' meg-is szabadította ; hatalmas volna tégedet-is akár melly kegyetlenség kezéből, s' akár melly erősségből meg-szabadítani. Mert az Ur az, a' ki meg-öl és a' ki meg-elevenít a' ki a' koporsóban le-szállit és a' ki visszahoz, *1 Sam. 3. 6.* Azt mondgya *V. Mos. 32. 39.* Lássátoc hogyan én vagyok és nincsen Isten én kívülem, én ölk és én elövenitet, sebesitet és én gyógyitoc, és nincsen a' ki kezemből ki-szabaditson. *Solt. 50. 15.* Híj segítségül engemet a' te nyomorúságnac idején, és én meg szabadítalak tégedet és te engemet dicsőíteß. Ne fély mert megváltottalak tégedet, a' te nevearól neveztelec tégedet.

vagy te. Mikor a' vizen által menédesz te veled
 zec és a' vizet el nem biritnactégedet : mikor a' tűz
 járándasz meg nem ég sz, és a' láng meg nem per fel
 vedet. Mert én vagyoc a' te Urad Istencé, te meg-
 vótod. Miulta az én szemeim előt kedves kezdetről
 az ólta tisztelőres vóltál : mert én szerettelec té-
 let. Ne fély mert én te veled vagyoc, Efa. 43. 1, 2, 3.
 Ladd-é azért ! Noha sokac az istent félőkne nyo-
 ráságoc ; de mind azokból meg szabadittya Isten ó-
 Solt. 34. 20.

V I l. Miért pedig hogy Isten minden Martyrök-
 s' te veled-is ugy nem cselekeszik mint az három
 lakkal, Daniellel s' Péterrel, hogy a' tömlőczből
 ég a' rűzből-is csudálatosképpen meg-szabadita-
 s' üldöző ellenségidet, hogy meg ne ismérnének
 gg-vakitaná ? 2 Kir. 6. 18. Mert az Isten nem csak
 knak csudálatos meg-szabadításokban ; hanem a'
 initednek álhatatosságában s' győzedelmes halá-
 dban-is akarja magát meg-dicsőíteni. Azt gondo-
 é hogy ő Felsége gyönyörködik a' te keferű kin-
 ásfidban, siralmidban, jajgatásidban, véres és tű-
 d halálodban ? Mert bizony az édes Anya hama-
 db el-teletkeznék méhének gyümölcséről, mint
 a Isten te rólad, sőt bizony szánnya a' te nyomo-
 gágidat, s' kinnyaidat szive szerént keferűli ; Csak
 gy a' miképpen életedben dicsekedett, már arra
 bdelt s' lelke által el-is készített, hogy halálodban-
 magát meg-dicsőitse.

Hiszed-é melly sokszor már életedben fel-kérke-

dett veled Isten a' Sátán előtt? Valamennyiszter tette
 Istennek kedvében jártál. Láttál-e (ugymond) ii
 ilyen hű embert Sátán, mint ez az én fogám? (fog
 gálom?) De a' mi atyánkfiainak vádlója a' szemt
 len Sátán, azzal ingerli az Istent hogy ha tégedbe
 meg-probálna s' Martyromságra bocsátana, rá-is ille
 lett még inkább, hogy veled az Istent, az ő Fiát
 Jesus Christust, az ő igazságát s' Evangéliomi Ize
 vallását meg-tagadtatná. Fel-tézi a' maga hitt beme
 telen Sátán, hogy az ő kiserterinek ereje hatalmas
 sabb leszén az Isten nálad lévő kegyelménél. MM
 pedig hogy most néked Szent Martyr szenvedni
 kell s' martyromságra menned, a' csak attúl vagy o
 mert a' Sátán fel-kért tégedet hogy meg-rostállyon m
 a' tisztabuzát, Luc. 22.31. Eddig a' Sátán téged csak
 könnyű rostákon próbálgatott, hol mi igiretekkel
 hízeltetésekkel csábító sugallásokkal, mint egy b
 bé-körelésekkel, néha fenyegetésekkel, rettené
 és sokféle keferűségekkel; De már mikor lát
 hited nem valami szalma; hanem erős pálmavall
 sod s' abban való álhatatosságod nem pozdorja; h
 nem meg-emészthetetlen arany: vészí esében melle
 haszontalan néki csak az igiretekkel füstólni s' csak
 a' fenyegetéseknek vékony lángjával lelketet po
 felni már erős próbáknak, a' martyromságnak, t
 zét készíti ellened, ha árthatna. Probára bocsát p
 nig Isten-is tégedet nem azért, hogy a' te hitedet
 álhatatosságodat a' te szenvedésed által tanulná-m
 mint ha annak előtte-is s' annélkül-is nem tudnánk
 hanem

nem hogy az ő hatalmas őrizetinek erejét, mellyel
kedet az idvességre győzhetetlenül óltalmazza,
(Pet. 1. 5.) a' Sátánnak minden hatalmánál, a' té-
lygésnek minden erejénél, az Antichristusnak min-
m dühösségénél, a' testnek minden félelménél s' a'
martyomságnak minden kinszenvedésénél, fok e-
rtízerte erősebbnek s' győzedelmesebbnek lenni
g-mutassa. Sőt a' te el-hajthatatlan hited, s' álba-
coságod által, mind magát hatalmas Istennek len-
meg-bizonyítsa, midőn az ő néked adott kegyel-
n s' hiteden erőt nem vehetnek, s' mind pedig a'
hitedet világosságra hozza, de a' szemtelen Sátánt
egyen vallásban hadgya.

VIII. Valamennyiszert azért te ember, a' kegyes-
ben és a' kereszti viselésben *remissivè* és csak hi-
n viseled te magadat, valamennyiszert többet lát-
col a' Sátán és Antichristus részére mint sem az Iste-
re cselekedni, és valamennyiszert, bár csak valami
ggad viselésével nyujtasz-is reménséget az Anti-
ristusnak, mintha az igazság részében tántorgó s'
dhamisság részére hajlandó vólnál, mind annyisor
ot adsz Isten bőszsűságára a' Sátánnak, hogy Isten
tt kérkedve tombollyon s' örömmel dicseked-
lek: Mint ha az ő mestersége a' csábításban es ha-
ma a' fanyargatásban nagyobb vólna az Isten ha-
mas őrizetnél; mintha tégedet lábodrúl le-cjthet-
d hitedbül ki-vethetné s' ki-ragadharná lelkedet az
s' elsége tenyeréből, Jan. 10. 28. Matt. 16. 18. Lás-
l azért mit cselekezel! Mert vagy az Isten győ-

zedelmeskedik benned, ha hozzá való hűségedben végiglen meg-maradsz; vagy peniglen a' Sátán, az ehérekkel, e' kinokkal, e' pallofokkal, e' fűstös-láslal, az igazság, hűség és álhatatosság mellől el-rámbat. Midőn inkább igaz vallásodat tagadnád-meg (a' melly távúl légyen!) mint sem ilyen kínos martyromságot szenvednél. Tudod-e melly nagy tutszkodása volt Mihály Archangyálnak a' Moles testfelett az őrdóggal? Judás, v. 9. de most a' te lelked felett viaskodik Isten a' Sátánnal. Oh távúl légy az te túled, hogy a' te benned dicsekedő s' veled főkérkedő Istent benne hadgyad! és hogy ember nyelvén szóllyak, a' szégyen vallást az ő Felsége ocazájára borítsad. Távúl légyen! Egyéb aránt hdtelenséggel másképpen-is el-vesztene tégedet. S inkább oh dicsőséges Martyr állj lábra s' erősi gyél-meg!

Strenuum militem stando decet mori, Kezén kell a' jó vitéznek s' lábán meg-halni. Christus vitéz vagy? állj-meg halálig az hitben! viseljed hív magadat a' bárány zászlója alatt, ölelgesd a' kereszt viselést, csókolgassd a' Martyromságot, dicsőíts-meg az Istent, s' Isten-is meg-dicsőít s' meg-koronázz tégedet, Amen!

XXVIII. R E S Z.

A' Márttyrok Bátorságának Másod Forrásáról; melly annak meg-gondolása.

A Martyr kiben gyönyörködik leg
inkább?

MártYROK Első gyönyörűsége
Az Atya Isten.

II. Arra fordíts már áldott Martyr elmédet, kiben
gyönyörködöl inkább? Mert azt én jól tudom, hogy a'
ebben te leg-inkább gyönyörködöl, annak kedvé-
ért mind többet s' mind nagyobbat cselekedsz és
tehetesz. Azért tekingess-meg mindeneket, vala-
mennyi magokat veled kedveltetik és vizsgál-meg
mennyiükben lehet a' te lelkednek valóságos és állan-
gyönyörűsége: osztán bár cselekedgyél minde-
gyikre e' martyromság szenvedésben annak kedvéért,
vagy az igazságot kellesték meg tagadnod, vagy
hiszink inkább, annak a' te drágalátos gyönyörűséged-
ért kedvéért, az igazságban nagy kín látással-is, még
martyromság szenvedéssel-is halálig meg állanod.
A világ tudom előtted csillámlik s' tudom sok csa-
lásokkal hizelkedik; de mit gyönyörködnél eb-
ben? holott csalárd és álhatalan nincsen valóságos
gyönyörűség ő benne, csak olyan mint valamely
házná. A szőnyi állat, ki magát minden ékecségek-
kel boglározza s' drága boglárokkal viragozza, hogy
szívtelen iffiaknak sziveket el-végye, szemeiket s'
focikat meg-köffe, Péld. 7. 5---27. Ismét, 9. 13--18.
Efelette csalárd és álhatalan az ő szerelme. Most

ezt túle el-bocsáttya majd máfik , majd harmadik d
több fajtalan iffiakhoz meg szintén annyi szerelm
mutattya s' szintén annyi izem fény vesztő gyöny
rűségekkel ingerli. Láttjuk e' csalárd világ-is mell
fok szépségekkel piperézi magát , melly czukkor
pharmacumokkal köszöngeti fajtalan pohárát, mi
ha az igaz és állandó gyönyörűség mind ő benne
vólna. Mostan magát felette kedvelteti, ha meg-
hetne s' osztrán el-veszthetne, oh csalárd az ő gyöny
rűsége ! Hol vannak azok kiket e' világ, előbb ka
belében nevelget, karjaival ölelget, ajakaival me
emleget s' olly sokszor csalárd gyönyörűségekkel cs
kolgat vala ? A' sirban szállottak ! s' micsoda gy
nyörűségek e' világban ? Mostan e' világ minden
gyönyörűségit néked ajánlya ; de csak addig, mig l
bodat koporsóban ejtheti, azonnal mellőled el-
s' meg szintén annyi gyönyörűségével másokna
hizelkedik, meg ne csallya hát a' te szivedet !

II. Világi életedben tudom gyönyörkődnéd
de e' sem valóságos gyönyörűség : mert el-múltil
csak rövid szem-pillantásig tartó világi javaidban
landó gyönyörűség nincsen : mert a' mikor e' világ
ra meztelenül jöttél , valamit e' világban találtál
mind más-évólt, ez után-is más-élészen, az hol talá
rad ott kell hadnod : Magadban valóságoffan nem
gyönyörkődhetsz : mert meg-rútultál s' a' bűn m
att utálatossá lettél , meg-is romlottál felette igen
mert magadban bűnös természeted ízerént nem
egyéb vagy hanem álnokságnak fészke , hijában v

széknak széke, gyarlóságnak edénye, bűnnek tele
 kekrénye, minden bajnak, minden jajnak, átok-
 nak, haragnak s' halálnak ki-tett czéllya, a' Christus
 nélkül magaddal jól tehetetlen nyomorúlt ember :
 cöléidben, feleségedben, (férjedben,) fiadban, leá-
 vidban, &c. tudom gyönyörködnél ; de e' sem ál-
 mító gyönyörűsége a' te lelkednek, mint hogy ő-
 ket nem te formáltad, az ő annyoknak méhében , a'
 őket beléjek nem te fujtad, e' világra őket nem te
 hoztad , ennyire őket nem te neveltetted. Ez után-is
 hogy árváid éllyenek, nevelkedgyenek nálad nélkül-
 séghez meher, midőn Isten nékiek gazdag kenyé-
 ket, szép öltözeteket, csendes békelességeket s' tisz-
 teltetéses becsületeket ki-rendeli ; hogy néki segítség-
 tal légy, nem kívánny. De ha életedben benne
 gyönyörködöl-is , az halálban veled edgyütt nem
 maradnak, vagy te maradsz-el ő tőlök, vagy ők marad-
 nak-el te tőled, Ofztán hogy ezekben való gyönyör-
 kösége miatt semmit-is az Isten ügyében el-mulat-
 kod ne légyen szabad, fellyeb meg mutattam. Meg-
 fírad azért hogy ilyen s' hasonló gyönyörűségekért
 semmit-is szived a' Mátyromság izenvedésben elő-
 vagy hátra , jóbra vagy balra ne hajollyon.

III. Nosza hát mind ezeknek felette emeld fel-
 lebb szemeidet , s' mennél fellyebb lehet a' valósa-
 gos és állandó gyönyörűséget keresned oda-fel a' ma-
 lótságokban s' forgasd-fel bár elméddel , ha találsz
 ennél gyönyörűsegeffebbet , mint a' ki te benned,
 mint akar ki más, inkább gyönyörködik, az *Atya*

Istenez, ki a' te gyönyörűségedre a' mi nála leg-gyönyörűségessebb vala kinra, keresztre s' halálra bocsátotta. gyönyörűséges Jesussát tőled meg nem tartotta, váltságodra adta, hogy lenne a' te fogságban levő lelkednek fancza. Oh melly gyönyörűséges szeretet az! Oh melly szerelmes gyönyörűség ez! *Fecit sua quemque voluptas.* Kit kit az ő maga gyönyörűsége visel, sőt az embert a' maga gyönyörűsége annyira viszi, hogy csak azt magaévá tehesse a' mibe ő leg inkább gyönyörködik, életének felét öröme árán költi; de ostromán hogy azt magánál meg-tarthassa kész mellette meg-is halni; fáradságot penig, fájdalmat, s' nyomoruságot a' nagy gyönyörűségért szenvedni, kicsiny dolognak tartja. Mit nem cselekezik a' kalmár veszendő javáért?

Impiger extremos currit mercator ad Indos.

Mennyit fárads, mennyit szenved? sőt midőn a' tolvajok meg-akarják javaitúl, mint hogy azokban az ő gyönyörűsége fosztani, kész mellettek meg-is halni. A' jó szolga, Urának szeretetiért, a' jó vitéz Királynának hűségért, a' jó fiu, édes Attyáért maga halálra bocsátja. Mit cselekezel hát te áldott Mennyei tyr, midőn a' tolvaj Sátán és a' ragadozó Antichristus leselkednek meg-fosztani ettől a' gyönyörűségtől, édes Atyádnak szerelmétől; mit cselekezel monddok, hogy ezt a' gyönyörűséget kebeledben meg-őltalmazhassad? Szánnád-é testedet a' törődéstől kintúl, s' az haláltól? vagy nem gerjedeznél-é ezernö hegyes törőket, kinos keresteket, véres sebeket, kél-

...téseket, tövis koronát s' tűzes halált-is jó bivel meg-
 szenvedni? Mert ha e' te édes Atyádnak szerelmé-
 ben valóságosan gyönyörködöl, gyönyörködik ő-is
 a benned és az ő szerelmétől vallyon s' kicsoda sza-
 szakíthat-el tégedet? nyomorgatás-é, szorongató ke-
 rűség-é, üldözés-é, meztelenség-é, veszedelem-é,
 aggyver-é? mint meg-vagyon írva, mi te éretted
 minden naponként meg-őlettetünk, és olyanok va-
 gyunk, mint a' mészárízekre való juhok. Mert én
 szízonnyal el-bítem hogy sem halál, sem élet, sem
 angyalok, sem Fejedelemségek, sem hatalomságok,
 sem jelen valók, sem következendők, sem magótság,
 sem mélység és semmi egyéb teremtettt álat, el nem
 szakíthat tégedet az Istennek szerelmétől, melly
 vagyon a' Jésus Christusban, *Rom. 8. 35. 36. 38, 39.*
 Gyönyörködöl-é hát oh bont Martyr édes Atyádnak
 szerelmében? El-bízem bizony, nem hogy tégedet
 a' Martyromság attól el-szakíztana, sőt világos lán-
 cot vetett a' buzgóság lelkedben, hogy ezért a' gyö-
 nyörűségért gyönyörködve szenvedgy s' ugyan di-
 cokedgyél még az halálban-is, *Gal. 6. 14. Rom 5. 4.*
 5. Sőt mind ezekben diadalmassaknál fellyebb va-
 gy, az által a' ki tégedet szeretett, *Rom. 8. v. 37.*
 s' alamint azért hogy a' te gyönyörűséged származik
 az Istennek szeretetiből, mellyel őtet szereted, meg-
 gy a' te szereteted származik az ő szerelméből, mel-
 vel tégedet szeret és ezt úgy bé-öntötte a' te szived-
 ben, *Rom. 5. 5.* hogy őtet lehetetlen nem szeretned,
 s' ebben a' szeretetben nem gyönyörködnöd. Ebben

válik-meg pedig ha te őtet igazán szeretted és ha benne valójában gyönyörködöl, ha te ő érte, minifő gyönyörűségédért minden egyéb gyönyörűségedet oda adod, a' szerént a' mint ő kívánja. Mert a' mint fellyeb-is mondám, a' te édes Atyád, hozzá való szerelméből, gyönyörűséges Fiát a' Jeszt, ki nála nagyobb gyönyörűsége nem vala néked adta keresztes halálra bocsátotta, Jan. 3. 16. Hát, a' te hozzá való tökéletes szereteted is azt kívánja, ha benne lángal égó buzgósággal gyönyörködöl, hogg'a' mi te előtted leg szerelmesebb ne kedvez életednek, és a' miben leg inkább gyönyörködöl (ha az ügye kívánja) bocsásd halálra edgyetlen egy testet. Mint hogy Isten Abrahámért, Fiát a' Christust (már az igiretek szerént, Jel. 13. 8.) halálra adta Abrahám-is, midőn Isten kívánta, nem kedvezett edgyetlen egy szerelmesének, gyönyörűséges Isákjának, örömeit áldozatra adgya. Ihon kegyes Mátyrok az Atya Isten szerelmes Jesztjét kívánságodra áldozatra adta tőled-is imé azt kívánja, hogy az ő dicsősége mellett kedves testet bocsáld áldozatra, a' Mátyromságra.

XXIX. R E S Z.

A' Mátyrok II. Gyönyörűségéről

Melly

A' Jesus Christus.

I. Hogy pedig te a' Mátyromságot, oh dicsősé-

ges

és Martyr, annál nagyobb gyönyörűséggel szent-
 edhesse, keresd ki még-is mélyebben ennek a' te-
 lalóságos és állandó gyönyörűségednek a' szívét.
 Iosza nyúlly-bé szerelmes Aryádnak kebelében,
 1. 18. nosza nézélly az ő jóbjakörül ! ott találod
 minden gyönyörűségnek gyönyörűségét, a' szeléd
 rmeszetű Bárány Jesus Christust ki el-vészi e' világ-
 lak bűneit, Jan. 1. 29. Ezt a' gyönyörűséges Fiút,
 ki sokkal szebb minden embereknél, Solt. 45. 3. Fejér
 piros tiz ezernél-is szebb: Az ő feje mint a' válasz-
 t drága meg tisztított arany, fodor haja és fekete
 mint az bolla. Az ő szemei mint a' viz folyásoc mel-
 t való galamboknac szemei. Az ő orczái hasonlatossá
 drága fűveknek tábláiboz, a' fel nevelkedett szép
 lantákhoz, az ő ajakai a' lilomhoz hasonlóc mellyekről
 drága olaj foly: Az ő kezében vannac arany gyűrűc
 mellyekben foglaltattac Hyacinthus színű drága kövec:
 ő bafa olyan mint a' Saphirussal meg-rakott elefánt
 temnek fejérsége: Az ő szárai olyanoc mint az a-
 ny fundámentomon álló, márvány kőből csinált osz-
 poc: Az ő tekinteti mint a' Libanusuac magosága,
 tetes mint a' Cedrus fa: Az ő inye édesleges (egy
 zóval e' gyönyörűséges Jesus) mindeneftül kívána-
 os, Enek. 5. 10, 11, 12, 13, 14, 15. ki ne gyönyörköd-
 ék az ő szerelmében? Gyönyörűséges az ő neve u-
 yan el-terjedett mint az drága kenet, Enek. 1. v. 3.
 Mert Jesus ő meg-szabadítója és Idvezítője a' te lel-
 kednek, Matt. 1. 21. Christus ő, te Királyod, te oktató
 Prop. 1. 1. te tökéletes fő Papod, ki az ő testével ál-
 dozott

dozott éretted, most-is esedezik szent Attya előtt könyörögvén hogy a' te hited el ne fodgyon, *Luc. 22. 32.* Ő nyujtya-bé a' te imádságodat-is szent Attyának, *Jelen. 8. 3, 4.* Emmanuel, velünk lakozó Isten ő mert még a' tömlőczben-is s' még a' tűznek közepiben-is veled vagyon, *Esa 43. 25.* Mikor a' vizek által menédsz veled léfzec azt mondgya, és a' vizek el nem boritnac tégedet; mikor a' tűzben járandaß meg nem ég sz és a' láng meg nem perfel tégedet. Ne fél mert en te veled vagyoc.

Midőn a' Daniel három társait Nabuchodonozor a' tűzes kemenczében vetette volna, meg-tekinti őket s' azt mondgya: Netmde nem három iffiakat vetettünké a' tűzben meg-kötözve? Imé pedig látolok négy férfiakat meg-öldva járnai a' tűz közepett: és semmi sérelem nincs ő benne, és a' negyediknek ábrázattya hasonló az Istennek Fiához, *Dan. 3. 24. 25.* Mert ez az Emmanuel velünk lakozó Isten, veled vagyon minden helyekben s' minden időben *Solt. 46. 6, 8. 12.* Ő a' te Pásztorod, azért nem léfem semmi fogyatkozásod, mit télnél még az halál völgyének árnyékában-is, mert ő veled vagyon, *Solt. 138. 1.* Ha Isten vagyon pedig veled, kicsoda ellened? *Rom. 8. 31.* Gyönyörűséges továbbá ennek a' Jესusnak fűltetése: mert ez által születettél ujjenнан az örök életre, melly nélkül senki az Istennek országát nem láthattya, *Jan 3. 3.* Gyönyörűséges az ő élete: mert a' szerént bocsátotta magát a' törvény és engedel-messég alá, *Gal. 4. 45.* hogy tégedet a' törvénynek

11. Gyönyörűségéről.

151

ka alól fel-szabaditana : Gyönyörűséges az ő fog-
 giga : mert azzal szabadit-meg tégedet e' fogságból
 még a' pokolból-is ; Gyönyörűséges az ő kin-
 vedése ; mert azzal benteli-meg a' te szenvédésedet :
 gyönyörűséges tövis koronája, mert azért koronáz-
 n-meg fejedet : Végre gyönyörűséges balála s' fel-
 madása : mert azzal édesíti-meg martyromságodat
 még az hamuból-is fel-támaszt. Akarsz-é hát va-
 mit ennek a' gyönyörűségnek kedvéért cseleked-
 ni ? Semmit kedvesebbét nem cselekedhetel, mint
 az ő kereszttel fel-vészted. *Valaki engemet akar kö-
 vetni (azt mondgya) tagadgya-meg magát, vegye fel
 az ő keresztt és úgy kövessen engemet, Marc. 8. v. 34.
 Mert a' ki fel nem vészi az ő keresztét, és úgy követ
 engemet, nem méltó az én hozzám, Matt. 10. 38. Ve-
 tétek-fel az én igámat és tanuljátok-meg én tülem,
 hogy én szeléd és alázatos szívű vagyoc, és találtoz nyu-
 sodalmat a' ti lelkeiteknek én nálam. Mert az én igám
 gyönyörűséges és az én terhem könnyű, Matt. 11, 29, 30.
 Tudta szent Pál a' Christus igájának gyönyörűségét,
 mint hogy sokszor meg-is költölte annak édesességét.
 ezért mondgya, Gal. 6. 14. En tülem pedig távúllé-
 sen hogy dicsekedgyem ; hanem csac a' Christus keresz-
 tiben, melly által nekem e' világ meg-feszítettett s' én
 e' világnac. Oh melly nagy a' Christus és a' Marty-
 rök között a' szeretet ! Oh csudálatos gyönyörűség !
 Christus a' Martyrért feszítették keresztfára, hogy
 samiságában meg-igazítsa ; A' Martyr-is feszitte-
 k a' Christusért, hogy az ő igazságát bizonyítsa : A'
 Chri*

Christus a' Martyrért, Martyr-isa' Christusért, minni-
ketten egy másért meg-halnak, hiszem nagy szeretet-
ez ! Nincsen-is bizony annál nagyobb szeretet senki-
ben-is, mint a' ki az ő baráttjáért életét le-térszi, *Jan.*
15. 13. Távúl légyen hát oh szerető Martyr nékem
egyébben dicsekedned ; hanem hogy a' Christust a'
kedvedért meg-hólt, s' te-is a' Christusért kész vagd
meg-halni. Csókolgald hát örömmel a' Christus győ-
nyörűséges igáját, gyönyörködgyél az ő drágalato-
keresztben : a' lánczokban, a' tömlőczben, a' fegy-
verben, a' tűzben az halálban, egy szóval a' martyr-
romságban ott találsz nyugodalmat a' te lelkednek-
Mert ha ő véle edgyütt szenvedcz, ő véle edgyütt
meg-is dicsőítettél, *Rom. 8. 17.* ha ő véle meg-halsz
élz-is ő véle mind örökkén, Amen ! *1 Pet. 4. 12, 13.*

XXX. R E S Z .

A' Martyrok III. Gyönyörűségéről

Melly

A' Szent Lélek Isten.

I. Azt kérde meg-is áldott Martyr : hol vannak
az én vigasztalásim, s' micsoda gyönyörűségem lehet
már énnekem ha e' martyromságot csak ugyan meg-
kell szenvednem ? ki leszen nékem az halál révin ú-
társam, talám csak egyedül kell bolyonganom ? Oly-
lyan leszek talám mint az háborús tengernek, vesé-
delmes habjai között hanyodó, kormányos nélkü-
lű.

alá sa a

s' fel-forgó gallya, mellyet a' szél-vefzek a' mint
 mintén akarják nem tudom hová visznek? Jaj Iste-
 nem! ha vagy a' pokolbéli pyrraták kezében akadok;
 vagy ha a' nagy kinoknak, a' nagy tűznek és az ha-
 talnak miatta a' kétségben esésnek kőszikláiban üt-
 őzik a' lelkem, s' jaj ha az hitem hajó törést szenved?
 Vagy olyan léfzek talám, mint a' kemény vité-
 kktől erőssen meg-szallot vár, mellyben sem élés,
 sem fegyver, sem erős vitézek nincsenek s' csak kön-
 yű ostrommal-is meg-vészik? Oh ne fély semmit
 keenes Martyr! drága vagy te az Urnak semei előtt,
 1. Pet. 3. 4. drága a' te köny-hullatásod, Solt. 56. 9.
 drágább vér folyásod, Solt. 9. 13. halálod penig drá-
 gább látos, Solt. 116. 15. Ne rémülly-meg hát szerelme-
 m mint idegen, ama' tűz által való meg-probálál-
 l, melly te rajtad léfzen a' te meg-vizsgálásodért,
 mint ha idegen dolog esnék rajtad. Sőt inkább hogy
 O Christus szenvedésének társa vagy azon örülly,
 hogy mikor az ő dicsősége meg-jelenik, akkor-is ör-
 endezvén vigadgy. Ha szidalommal illetnek tége-
 st a' Christus nevéért bódog vagy: mert mind a' di-
 cőségnek s' mind az Istennek lelke te rajtad meg-
 ügszik, 1. Pet. 4. 12, 13, 14. Azt mondgya vala Chri-
 stus a' tanítványoknak, Luc. 17. 21. Imé az Isten-
 k országát ti bennetek vagyon. En-is azt mondom
 hogy bizony benned vagyon minden vigasztalások-
 k s' minden gyönyörűségeknek eleven forrása.
 mert valamelly bizonnyal a' gyönyörűséges Jesus
 szízád való szerelméből éretted meg-hólt; Szintén
 olyan

oltyan bizonynyal meg-pecsételte az ígéretnak S' Lelkével szivedben az ő szerelmét s' halálának idvességerejét. Sőt az ő Lelkét zálogúl ugyan be-ada a' te szivedben, *Eph. 1. 13.* hogy már te a' Christus-ban s' a' Christus-iste benned éllyen, *Gal. 2. 20.* Immo a' Christusnak Lelke lakik te benned: mert a' kiben a' Christusnak lelke nem lakik, az nem-is Christus-e *Rom. 8. 9.* Már pedig ha a' Christusnak lelke lakik te benned, a' vezérel már tégedet minden te utaidban, az igazgat minden dolgaidban, a' tanít minden igalságban, a' segít minden erőtelenségidben és benned védésidben: építi az Istennek országát te benned neveli hitedet, erősíti reménségedet, ölelgeti lelkedet, s' minden bánatban vigasztallja szivedet. **E**még az *Atyához* azt mondá a' Christus, *Jan. 16. 28.* *Jan. 14. 16, 17, 18.* *En pedig kérem az Atyát és márt* vigasztalót ad ti néktec, *hogy meg-maradgyon veletek mind örökkén. Tudni illic amaz igazságnac Lelkét. Ne* bagylac titeket árvájúl meg-térec ti hozzátoc. *Es inn* én ti veletec léfzec, mind világ végezetig, *Matt. 28. 20.* *Használ ti néktec ha én el-mégyec, hogy el-küldgyem* amaz igazságnac Lelkét, *a' ki út mutató léfzen néktek minden igazságra, Jan. 16. 7. 13.* Nincsen hát kegyetl Martyr femmi gondod, nem maradtál árvájúl. **V**eled az Isten, benned él a' Jesus Christus, s' szivedben lakik a' Szent Lélek. E' bizony minden te vigasztalásidnak és gyönyörűségidnek kút feje. Mert a' S' Lélek olyan a' te szivedben, mint a' látott, hallott bölcs Révész és Gállyás Mester. Mert ha a' Szent Lélek vezérli lelkedet, bár akar melly sebes bűnölő

tűzes laptáival lövöldözzön-is a' Stygiai Pyrra-
 akar melly kétségben ejtő rút gondolatoknak,
 llységes pokolnak s' mérges karhozatnak tűzes nyi-
 val fenyegeffen-is a' Sátán; Egy felől tenger vé-
 nek egymást hajtó sűrű habjai csapkodgyák bár-
 edet, más felől sebes tűznek lángja érdeklje feje-
 , belől búneidnek sívó zivatarja háborgassa szive-
 : Fújjo bár sebes zúgással az Antichristusnak dü-
 sége! zúgjon nagy csattogással az hohérok ke-
 tlensége! De a' Jesus Christusnak benned lakó
 nt Lelke, olly erőssen és bölcsen kormányozza-
 nednek menését, reménségednek folyását, hited-
 futását, s' szivednek minden gondolatját, hogy
 ar annyi veszélyekben-is lehetetlen lelkednek el-
 rúlni, reménségednek el-halni, hitednek hajó tö-
 szenvedni, szivednek kétségben esni; és így le-
 tetlen néked a' pokolbéli tűzes tolvajok kezében
 . Mert a' Szent Lélek lelkedet e' mátyromság-
 révin mindannyi fok kinnyaidnak lángos és vé-
 habjai között-is mind a' csendes partig, szintén a'
 nyország portusáig s' kapujáig által vívzi, s' cse-
 ssen ki köti az hol osztán nem hanyattatol; hanem
 nden fáradságidtól meg-nyugfzol, Amen!

I. I. Osztán ha szintén e' mátyromságban meg-
 llyá-is a' Sátán hitednek várát, mint hogy tudgya
 y már igen kevés ideje vagyon hátra; mitül fél-
 ? *Isten vagyon ő közepette azért mozdulása nem lé-*
 ., azt mondgya a' Dávid, Solt. 46. 6. Ha a' Szent
 lek szivedben vagyon, akár melly hóbóas ostro-

mig-is elég élése a' te lelkednek, a' Léleknek vigala-
 talása, abból származott öröm, vigaság, igaság, ,
 gyönyörűség. Mert *vigaságnac meg-elégedése*, *vsz*
gyon az ő gyönyörűséges orcájánál, Solt. 16. 11. A' cin-
 pút, remenségednek túltölgését fel-gerjeszti, a' no-
 lzalat, hitednek töredékenységet és gyengeséget
 meg-erősíti, *Esa. 42. 3.* Szivedet bátorrá teszi, min-
 den fegyverben fel-öltözteti, hogy ellene álhasz-
 gonoltnak tűzes nyilainak, a' Sátán sugallásainak, a'
 test félelmének s' az Antichristusnak minden düh-
 ségének. Ő maga pedig a' Szent Lélek olyan bivo-
 ben a' lelked mellett, mint erős Sámson, Hectono-
 Achilles. Leheretlen azt a' várat meg-venni a' mel-
 lyet a' Szent Lélek óltalmaz, a' mellyért ő vigyáz
 viaskodik, *Matt. 16. 18.* Mi gondod s' mit félsz! É-
 drága Martyr! Örvendgyen a' te szived vidulyo-
 veséd s' gyönyörködgyék ebben a' lelked, hogy a'
 Szent Lélek lsten még a' szenvedésekben-is, a' kí-
 ságban-is, a' tűzben-is, az halálban-is úgy vagy-
 veled mint úti társod, mint barátod, mint tanács-
 fod, kormányosod, vezéred, kalauzod, óltalmaz-
 vigasztalód, ki a' kínokat meg-enyhíti, a' tüzet meg-
 hivesíti, az halált meg-édesíti, a' martyromságot min-
 fényesíti s' fejedet coronával ékesíti, Amen!

XXXI. R E S Z.

A' Martyrok Bátorságának Harmadik
 Forrása; a' martyromságnak Gyümölgő-
 cseiről való gondolkodás.

első Gyümölcs a' Mátyromságnak.

E' Világnak meg-győzése.

1. Forjon még-is s' follyon még-is a' vigasztalá-
 mak árja s' a' bátorságnak forrása szivedben buz-
 Martyr! Azért a' mátyromságról ne testessen,
 sem lelkeffen, ne-is természetellen, hanem hite-
 sgondolkodgyál, ne arra vigyázz a' mit szemed-
 látcz, hanem a' mi te előtted mostan a' mennyég-
 el-rejtetett; ne abbúl ítélj a' mi jelen való, ha-
 n a' miköoverkezendő: a' szenvedéseknek nem a'
 bdetit nem-is a' közepit; hanem örvendetes végét
 álljad, ne féllj a' kintúl, ne iktózzál a' vértúl a'
 gtúl, se ne rettegj az haláltúl; hanem gyönyör-
 gyél a' koronában, dicsekedgyél az hó bíró feje-
 rökben, kérkedgyél az Istennek látásában, vicúly
 Iesus Christusnak orczájában, örvendgy az An-
 ollokak, Martyrokak s' minden Szenteknek
 áságában, s' gondold-meg a' mátyromságnak
 Becsületes voltát, kiről Chrysostomus azt mond-
 : hom. 32. in. 1. Corinth. *Martyrium est*
ingennerosi & excelsi animi res & supra modum
mirabilis, ut nulla dicendi facultas id poterit expri-
re. A' Mátyromság, igen nemes és nagy jeles el-
 mek dolga, és olly csudálatos, hogy akar melly é-
 sen szollásnak tehetsége sem fejezhetné-ki. 2.
 sználatos voltát: Mert Nazianzenus Gergely
 yon commendállja a' mátyromságot. Orat. 18.
 Laud. Cyprian. M. *Hanc negotiationem omnium*

præstantissimam esse, quâ exigui sanguinis pretio cælesteregnum emitur; ac brevia & fragilia bona cum sempiterna gloria commutantur. E' volna (ugy mondják) a' leg nyertesebb kereskedés, midőn egy kis vérnek árrán, meny ország vétetik s' illy rövid és romlanó jókért menyország adatik. Ismét Salvianus Lib. D. *Provid. Martyres ad cælestis Regiæ januam gradibus pœnarum suarum ascendentes, scalas sibi quodammodo de equuleis catastisque fecerunt.* A' Martyrok (azt mondgya) az ő kinszenvedéseknek lépcsőin grádicsonként fel-menvén, magoknak a' tömlőökben való le-szállásból, a' meg-nyújtó csigából, a' tűrnek készített rakás fára való fel-hágásból s' a' kereltre való fel-emelésből, mint egy lajtorját csináltak a' menyországra. Mostan a' nyomoruságoc azt mondgya szent Pál, *Sidóc. 12. 11. nem láttatnac örvendetéseknec hanem szomoruságossoknak lenni, mind azon által végezetre igazságnac csendes Gyümölcsseit terem azoknak, kik azokban gyakoroltatnac.* Melly édeséggel gyümölcsökkel termékenyeskedgyék, azért a' martyromság, rázzuk-bé a' fivedben. Első gyümölcs a' martyromságnak.

11. E' világnak meg-győzése, midőn te a' telítettségűt vífeléled és halál be-vedéled által, hogy nassal készséggel tűröd a' martyromságot, meg-bizonyítod, hogy e' világot nem szereted: Mert a' ki e' világot szereti, nincsen abban az Atyának szereteti mint S. János írja, *1 Lev 2 14. 15. Ama' gonoszt meg-győzőségec ne szeresitéc e' világot, sem azokat a' mellyec e' világot*

gyban vannak. *H*aki szereti e' világot, nincsen abban
*A*tyának szereteti. E' világnak szerelme ellensége
 Istennek, valaki azért baráttává akar e' világnak
 omni ellenségévé tétetik Istennek, *Jac.* 4. 4. Vala-
 mikor azért te a' martyromságot békével szenveded.
 ind annyiszor ellenségévé lészel e' világnak de a'
 mristusnak baráttává: mert a' te kereszt viselésed
 sal, e' világot magadnak meg-feszited s' magadat is
 világnak, *Gal.* 6. 14. hogy a' miképpen a' meg-fe-
 tterett ember senkinek nem árthat ugy e' világ a'
 dhitednek, Christus igazságában s' hűségében való
 ersőséges állhatatóságodnak semmi bántására ne
 anessen; és a' mint hogy a' meg-feszített ember
 m munkálkodhatik s' senkinek nem szolgálhat, a'
 martyromság is annyira meg-feszíti gyarlóságodnak
 myes indulatit, hogy már ennek utánna sem a' te te-
 bd nem lésszen alkalmas e' világ szolgálattýára,
 m penig e' világ többé rajtad uri pallérságát nem
 dheti. Ez a' bent Martyroknak az ő győzedelmek!
 mely lésszen nem kéz és külső fegyver, hanem 1. a'
 őzedelmes Jesus Christus által, *Jan.* 16. 33. *N*e fél-
 stecc én meg-győztem e' világot. 2. Ő benne való
 űünknek általa, 1 *Jan.* 5. 4. *V*alaki Istentől születet-
 t meg-győzte e' világot és ez a' diadalom mely meg-
 őzte e' világot tudni illik a' ti hitetec. 3. Es a' mar-
 yomság által, *Gal.* 6. 14.

XXXII. R E SZ.

A Martyromságnak II. Gyümöl-
 cséről.

Melly

A' Sátánnak és az Antichristusnak
meg-győzése.

I. Régea meg-vagyom ez mondva, 1 Mof. 3...
 hogy amaz régi kigyó mardosni fogja az Afzszoni
 állat magvának a' farkát, azért viaskodik az ő A
 gyalával a' Mihály Angyal ellen, tudni illik a' J^{es}
 Christus és az ő Anyaszentegyháza ellen, Jelen. 12.
 6. Ki a' mi atyánkfiait éjjel és nappal vádollya vala
 mi Istenünk előtt: vers. 10. De ők meg-győzték az
 Bárálynac véreért, és az ő bizonyság tételénec beszé
 ért, tudni illik, az ő Mátyromság szzenvedések áll
 mert az ő életeket nem kéméllették mind haláláig.
 mint fellyebb én bővebben meg-mondottam, 1
 kért tégedet a' Sátán, hogy meg-rostállyon mint
 buzát, Luc. 22. 31. Igytanulta szent János-is, Jelen.
 10. a' mint maga példájával-is próbálta. Imé követ
 kezic, hogy a' Sátán egynehányat ti közzületec a' m
 löczben vessen, hogy meg-probáltassatoc és léfzen tiz
 pokig való nyomoruságtoc. Midőn pedig te Iste
 Mátyr, a' Sátánnak ennyi rostálási tömlöczözé
 próbái között-is hitedet meg-tartod, Istenedhez
 ló hűségedet meg-állo, igaz vallásodat meg nem
 gadod, Christusodat s' annak igazságát el nem árulod
 azzal a' Sátánt, mind a' győzedelemig nagy szégyen
 vallásban hagyod.

II. Vési eszében a' pokelbéli Sátán, hogy e' föl

le-vettetett, ereje el-vetetett s' meg-győzöttetett,
 ilyes lévén nagy haraggal, az Antichristust dühös-
 ségének italával annyira meg-részegíti, s' kegyetlen-
 ségének fegyverében, annyira fel-öltözteti a' Chri-
 stus Anyaszentegyháza ellen, hogy azt majdan láttat-
 a' vízzel, tűzzel s' vérrel el-burítani; A' Christus
 Anyaszentegyháza pedig kinszerűtetik futni, sirni,
 panaszkodni, pusztában báladni, fogságot s' halált-
 szenvedni, *Jel. 12.* De mindazonáltal, ugyan még
 nem vehetnek rajta hatalmat a' pokolnak kapui, *Mat.*
13. Es noha a' Christusnak hűséges Confessorit
 élnek, őlik, égetik és fűtik, mind azon által, ez üldö-
 zésnek véres kegyetlenségjeket lenki az okosok
 szűzül győzedelemnek nem mondgya, vitézségé va-
 nem melly fegyveresnek egy leányzót meg-ölni? nagy
 győzedelem-é kőrmős hárpjának egy galambot el-
 csopni, a' nagy kefelyűnek egy gerliczét meg-fojtani?
 Bárány természetű Christus vallyon mikor kar-
 doskodott, vallás felett, vagy a' galambi szelédzségü
 ostolok, *Matt. 10. 16.* Mikor kardoskodtak az E-
 ngéliom mellett? *A' mi vitézségünknek fegyverei*
szent mondgyák) nem testiek; hanem Istennek ereje
által hatalmassac nagy erősségeknec le rontására. Mi-
ért minden emberi okoskodásokat el-fordítunc, és min-
den nagyságot, melly fel emelkedic az Istennek isméréti
ellen, és az embereknek minden gondolattokat foglyúl
vésszác, hogy a' Christusnac engedjenec, 2 Cor. 10. 4. 5.
Év volna emberek az igazságnak győzedelme! Azért
nem a' kézből hanem a' lelki ismérétből, nem az erő-

ből, hanem az Argumentumból és az Isten igéjén tanú-bizonyságából, nem a' tűzből; hanem szentírásból, nem a' te halálodból, hanem az igazság mellett való áthatatóságodból kell meg-ítélni a' győzedelmet.

II. Hapenig a' külső erő hatalomból ítéled az igazságnak győzedelmét, meg-igazítod úgy az Amonitákokat, Philisteusok s' több pogányok vallását-is az Izraeliták-é felet: Mert a' pogányok a' szegény Izraelitákat sok izben meg-verték, néha még a' frigyet is el-nyerték, magokat tozságra vitték, végre az Istennek házáat-is a' Jerusalembéli templomot fel-dobták s' egy követ a' másikon nem hadtak. Az-é hisz még-is az igaz vallás, melly a' másikat külső karokkal el-birja s' vérben hadgya? Hová lehet úgy egy igazabb vallás a' Török vallásnál: Mert ám bizony az Isten nyira el-győzé a' keresztényeket fegyverével, hoo- Európában csak emitt amott maradunk. Oda pedig Palestina, oda Görög ország, Asia s' több fészkei az Ecclesiáknak. De azért, tudom nem mondogatod igaznak az ő vallásokat. Meg-esik az, hogy egy pápista nemzet, másik pápista nemzetségre támad, s' v-lyon a' ki győzedelmesebb lesz azért lesz-e még a' pápistább vallása a' másikénál? Ha abban áll az Anna christus győzedelme, hogy a' szegény együgyű evangélicus embert meg-ölheti; mint lesz ha egy pápista embert a' szamar agyon talál rúgni? Így akarám veled el-hittetni, hogy az igaz vallásnak győzedelme nem áll a' külső erő hatalomban, s' a' Mátyr

lok győzedelme sem íteltetik a' kardoskodásból ; hanem az igaz hitben mind halálig való álhatatosságból.

III. Ha azért a' Pápisták bennünket meg-akarnak győzni, állyanak nekünk az Istennek beszédével, készüllyenek-fel a' léleknek erejével, s' mutassák-meg miben fajúlt-el vallásunk a' Christus tudományától, melly a' szent Irás, mutassák-meg miképpen edgyezzen a' Pápista vallás a' Christus Evangéliumával. Vagy ha azt nem bírják, hadgyanak békét illetünknek s' testünknek : mert ezt csak egy bika, egy kutya, s' akar melly bestia-is meg-ölheti, affelől nálunknál igazabb nem lészen ; hanem állyanak az ellentétünk ellen, s' támadgyanak a' lelki ismértünkre : Mert a' test nem tehet róla, ha a' lelki ismértet nem akarja vagy azt meg-tagadni, a' mit igazságnak lenni látszik ; vagy azt el-hinni a' mit kárhozatos hamiságnak lenni világossan lát. Ha az üldözők azért hadgyanak győzedelmessen akarnak járni, ebben kell nézniük izzadni, hogy a' mi lelkünk ismértivel (s' nem csöenig csak a' nyelvünkkel) tagadtassák-meg az Evangéliomi vallást, mellyet mi igazságnak lenni álhatatossan hiszünk. Azonban a' pápista vallást hiteffékelhet lelkünk ismértivel, mellyet mi tévelygő s' kárhozatos eretnekségnek lenni minden kétség nélkül hiszünk. Abban penig a' Pápistáknak törekedni hogy lelkünk ismértin uralkodgyanak s' hitünkben magyok uri tekintetekkel s' külső erejekkel hatalmaskodgyanak ördögi bolondság. Mert az embernek lelki

isméretin Istenen kívül senki nem uralkodhatik. Mert a' lelki isméret senkinek nem tud Istenen kívül engedni, akarmint kényszerítsék őtet véle ellenkezéssel dologra; de ő mind csak azt mondgya. *Istennec kegyelmesebb mint sem az embereknek engedni*, Csel. 4. 19. Ismét, 5. 29. 2. Merca' lelki isméreten való uralkodás nem külső hatalmaskodás; hanem belső tanítás és indítás, meg-erősítés és meg-győzés. 3. Mert senki a' lelki isméreten erőszakot nem tehet, hogy a' meggyőzés ismért igaságát véle meg-tagadtaassa, s' a' meg-isménkedést hamiságot véle javaltaassa. 4. A' lelki isméret Istenen kívül senkitől nem tud félni: mert senki őtet lánczal meg nem köthetheti, tömlőczben nem rekesztheti, vassal tűzzel meg nem őltheti, *Matt. 10. 28.* Vincentius Martyr csak nevezi Datianus Tyranus bolondságát, mint Prudentius írja, *in Hymno de Vincentii.*

Erras cruenta si meam

Tu rere pœnam sumere.

Cum membra morti obnoxia.

Dilacinata interfici.

Homo alter est intrinsecus.

Violare quem nullus potest.

Liber, quietus, integer.

Exors dolorum tristium.

Hoc quod laboras perdere.

Tantis furoris viribus

Vas est solutum ac fictile

Quocunque frangendum modo.

*Quin imò nunc enitere,
Illum secare ac plectere,
Qui perstat intus, qui tuam
Calcat Tyranne insaniam.*

*Hunc hunc laceffe hunc disente,
Invictum & insuperabilem,
Nullis procellis subditum,
Solique subiectum Deo.*

Magyarúl így értsed:

Botlasz vér szopós' meg-csalod
Magadat, ki azt gondolod,
Hogy büntetcz ha ölsz engemet,
Halandó s' romlott testemet,

Belől volna még más ember,
De nem árthat ennek ember,
Szabad, csendes, tökéletes,
S' távúl tőle kin-szenvedés.

Készűlsz illy nagy dühősséggel,
Hogy e' külső embert ronts-el,
E' csak romló cserép edény,
S' igen könnyen töredékeny.

Sőt inkább nosza légy rajta!
Vágjad, űsd ha kardod fogja,
Ki meg-áll belől s' csúfolva
Bolondságodat tapodgya.

Ezt bocszontsád, ezt csapdossád,
De bizony semmit nem ád rajtad,

Semmi szél ezt meg nem hajtya,
Térdét csak Istennek hajtya.

Szent Pál irtózik a' lelki ismérteken való uralkodástól: mert à Corinthyusbelieknek így ír a' többi közzük, 2 Cor. 1. 24. *Nem hogy uralkodgyunc a' ti bitetéseken; hanem hogy lennének ki-szolgáltatói a' ti örömeiteknek.* Ismét arra inti őket hogy a' lelki isméreterrel szabadságára nézve ne legyenec embereknek szolgái, 1 Cor. 7. 23. Agoston Doctor is azt írja, hogy *Be csületesit felebarátságának de lelki isméretet csac Istennek tartja.* Báthori István Lengyel országnak Királya, ezt szokta vala mondani, hogy az embertől mind az három dolgok lehetetlenek. 1. *Hogy semmiből valamit szerezhesse.* 2. *Hogy a' jövőendő dolgokat megismerhesse.* 3. *Hogy a' lelki isméreteren uralkodhasson.* Maximilianus I. *Conscientiis velle dominari est arcem cœlis invadere.* Az eget ostromlja, valaki a' lelki ismérteken akar uralkodni. Theodoricus, Lib. 2. Ep. 27. *A' vallást (ugy mond) nem parancsolhattya mert senki nem kényszerítettetik arra hogy higyessen.* Tertullianus. *Nem vallás dolga az hogy az hitet kényszerítse, mellyet nem erővel hanem jó kedvel kell bevenni.* Lactantius Lib. 5. *Non est opus vi & injuriâ quia religio cogi non potest: verbis potius quàm verberibus res est agenda, ut sit voluntas.* Item: *Nihil est tam voluntarium quàm religio.* Semmi nem áll (ugy mond) ugy a' szabad akaratban mint a' vallás.

IV. Mint hogy a' lelki isméreterrel szabadsága minden emberi erő, hatalom felett felelő tétetett sa

gyedül csak Isten az, ki a' lelki ismérteken urítkodik, Istennek erejével kell hát melly a' szent Irás, lelkiismereteket meg-birni, nem emberi tudománnyal, annál inkább nem külső hatalommal. Így adja ezt szent Pál előnkben, *Rom. 1. 16.* *Nem szépenlem én a' Christus Evangéliomát. Mert Istennek hatalma minden hívőknek az idvességre, 1 Cor. 11. 18.* *Mert ama' keresztről való beszéd, azoknak ugyan a' kik vesznének bolondság; de azoknak a' kik meg-tartatnak, tudni illic, minékünk Istennek hatalma: ver. 23. 24.* *Mi pedig praedicállyuc a' Christust, Istennek az ő hatalmát és Istennek bölcsességét, 1 Cor. 2. 5.* *Hogy a' ti hitetek ne állana emberi bölcseségből; hanem az Istennek hatalmából, Sidor. 4. 12.* *Az Istennek beszéde élő, és hathatos, hegyesebb minden két élő tőrnél; és el-hatol mind az akaratnak és az elmének, a' tagoknak egyben közlésének és a' velőknek oszlásáig és meg itéli a' gondolatokat, és a' szívnek indulatit. Így kellene Pápista és más Uraim téríteni! De hihető bizony nem igen szívtok az igazsághoz: mert nem vala soha szerencsédtek a' szent Iráshoz. Soha bizony nem nyúlóatok a' véres fegyverhez, ha az Istennek lelkével s' hatalmas beszédével birnátok. De vallyon akar melly ki-gyomlott erőszakkal, néki szegezett Farkas álgyúkkal, segyetlen bohérokkal, mesterséges machinákkal, és hallokkal, sebeslángal ostromlótok is, el-ronthattátok-e belől az hiter s' el-fordíthattátok-e oda-lbé a' árhatarlan s' meg-foghatatlan lelki ismeretet? Valamig pedig belől lelkünk ismereti helyben áll s' ele-*

ven hitünk-is minden bántódás nélkül éppen áll, bármint
 testünk tűzben égjen s' olajban süllydön is, senkinek
 a' győzedelmet nem engedgyük. Mert noha életünk-
 ket nem kéméllyűc mind halálig, ugyan győzedelmest
 kedűnc affelől a' Bárányac vére által és az ő bizony-
 ság tévélnec beszéde, annak álhatatos hiri s' vallása ál-
 tal. Es ha szintén minden nap, mint a' mészár székre-
 való jnhoc ölettetünk is, még-is akarmelly győzedelmest
 feknél-is fellyebb valóc vagyunk, Rom. 8. 36, 37. *cau-
 dit victoria victo.* mint a' Poëta is mondgya.

V. Légyen hires hát bátor az üldözők külső győ-
 zedelmé! tombollyanak a' te fogságodon Istenem
 Martyr, készítsék mészár székjeket, élefsítsék fegyve-
 reket, gerjessék tűzőket, metéllyék testedet, nyuza-
 zák-le bőrödöt, égessék csontaidat s' bélidet! De
 mik oron te a' te üldözőidet, a' kik tégedet üldöznek
 meg-kötöznek s' meg-ölnek testedben; meg-üzöd b-
 meg-kötözöd s' meg-ölöd lelkekben, tiéd a' nyere-
 ség, midőn te az ő tévelygéseket a' léleknek fegyve-
 rével, 2 Cor. 10. 4, 5. melly az Istennek igéje meg-köt-
 özöd s' meg-ölöd. Te peniglen azoknak minden
 csábítások és kegyetlenségek ellen az igaz hitben ollyt
 áhíthatóssan meg-maradcz, hogy sem az ígéretekkel, se
 sem az átkokkal, sem disputálással, sem erőssakkal se
 sem fogsággal, sem a' vassal, sem a' tűzzel el nem von-
 hatnak a' Jesus Christus meg-ismért igasága mellől.
 Ővék a' szegyen vallás, tiéd a' győzedelem, Isten-
 a' dicsőség, Amen! Augustinus in Psal. 29. *Perse-
 cutores in manifesto falso triumphaverunt; Martyres*

in occultis

occulto verè coronati sunt. Az üldözök győzedelmessékedtek e' világ előtt, hamissan; De Isten előtt, igazán, a' Martyrok Coronáztattak-meg.

XXIII. R E SZ.

A' Martyromságnak III-dik Gyümölcséről.

Melly

Az Anyaszentegyháznak terjedése.

I. Gondolod-e keresztyén Martyr, hogy a' midőn veled edgyütt sokakat a' Jesus Christus Izerelmű hűvei közzül meg-ölnek, annyival meg-kevesülne a' Christus serege, s' meg-erőtelenülne az ő országá? Oh bizony ne! Sőt inkább a' te véred léssen olyan mint nevelő harmattya az Ur Anyaszentegyházának, mint Calvinus János is bölcsen írja, Lib. 1. pp Col. 199. *Atque ut Martyrum cineres proditum semen esse Ecclesiae, non minùs etiam illorum sanguis utris instar sit oportet, quo perfusi crescatis, & in sanctorum vitae exitum vos comparetis.*

Es a' mint hogy rég eleitül fogva (ugymond) a' meg-égetett Martyrok hamvát tartották az Ecclesiának szaporító magvának; Szükséges képpen hát az vérek-is olyan léssen, mint az égi harmat, mellyel meg-öntöztetvén nevelkedgyetek, s' magatokat ez életnek szentül való el-végezésére készítsétek.

I I. Eli Pap-is midőn láttya hogy az Istennek népét a'

pét a' Philisteusok meg-vertek, a' Papokat a' táborokban meg-ölték, a' minagyobba' frigy ladát-is el-nyerték s' oda Izraeltúl a' dicsőség, 1 Sam. 4. úgy tettenézet előtte, hogy akkor szakadott vége Izraelben mind Királyságnak s' mind Papságnak, s' még az Isten sem mondhatá, a' mint Illyés monda, 1 Kir. 19. 14. *Imé én csak egyedül hagyattam.* Mert űlő Izékiből had nyatt esvén meg-hala. De annak utánna affelől virágzóbb volt az egész Juda országának állapottya mint annak előtte: Saul Király azt gondolá, hogy már éppen el-dúlt a' Juda országa, a' midőn hadba meg-verettetnék, három fia az harczon el-elnének s' maga-is a' maga fegyverében bocsátkoznék, 2 Sam. 31. De ottan csak hamar Dávid és Salamon idejébe a' birodalomnak és a' dicsőségnek szintén gondgyán érkezék az Istennek népe. Mit használt Herodes magának s' mit ártott az Anyaszentegyháznak a' Betlehemmi üldözéssel. A' Romai Pápa Wiclephus Jánosnak, Hufz Jánosnak, Pergai Jeronymusnak s' több szent Martyroknak meg-égetésekkel, vallyon megemészttette-e egészen a' Christusnak Ecclesiáját? Sőt mindenkor az üldözés elő-menetelire s' terjedésére volt az Anyaszentegyháznak.

XXXIV. R E SZ.

A' Martyrömságnak I V-dik. Gyűjteményéről.

Melly

Az hiveknek meg-erősítések.

I. Csudának látszik talám előtted, hogy a' te martyromságod a' közönséges Anyaszentegyháznak gyapodásúl, a' te hamvad az Ecclesiának ki-keelő malul s' véred az hiveknek sziveken öntöző s' szépen nevelő harmatúl volna; De csudálkozni meg-fizűlöl, ha meg-gondolod, hogy a' te bátran tett vállalkodal, hűséges állhatatossággoddal, és vidám szenvedésseddel, melly igen meg-erősited azokat, kik az igaz állásban még csak lengedeztek, a' reménységben még alig fűstől-góttek, az hitben mint gyengék és jártatlan csecsemők esdeklettek, a' kifizirteteknek és ültetéseknék penig habjaiban (mint a' szegény Péter Apostol, kinek Urunk kezét ragadá s' meg-dorombolla: *Mit félő ő kincsiny hitű!*) Matt. 14. 31. álllyestek. Mert noha érdemmeddel csak egynek sem lebecsz meg-tartója; de példáddal s' illy kész magad martyromságra való adásával, sokaknak lehet meg-erősítője. Meg-látnád hogy már ennek utánna a' is ez igaz vallásban düléngesztenek, a' Christus erős bódámentomán meg-épűlvén, s' az hitnek kővér építőkén meg-nevelkedvén, a' Christus titkos testében erőssen egyben forranak: kik a' vallás tételben öröktalanok s' felette igen félénkek vóltanak, már se példáddal akar hol, s' akar mikor bitekrűl, reménységekrűl bátor lélekkel számot adnak: A' kik eddig az Antichristusnak nevezetűl, a' martyrom-

L

ságnak

ságnak csak emlekezetül-isféltének, a' tömlöcztü-
 pallos villámástól, csak kőrmők égetésétül-is s' mo-
 csak egy szikra tűztül-is irtóztak, már a' te példádabb
 a' martyrómságra ugyan rá futnak másokat-is noga-
 nak s' ugyan néki biztatnak. Calvinus János, Lili-
 Ep. Coll. 277. *Ego quidem sic statuo, si Domini had-*
mens erat, ut vos ad se vocaret, vestram illam diutius
niolem detentionem ab ipso destinatum fuisse, ut illi
occasione excitarentur plurimi, quos ipsos vestro ex-
demum edificandos sibi providit. Irja Eusebius Lib. .
 cap. 2. Origenesről, ki noha akkor még csak gyen-
 gyermek vala, látván a' kereszttyéneknek mézfáron-
 tatásokat és égettetések, Attya és Annya akaratty-
 ellen-is, buzgó lélekkel, sőt majd ugyan erővel
 Martyrok seregében fut vala, hogy vélek edgyü-
 meg-hallyon; de az Annya öltöző ruháját el-re-
 vén erővel othon marasztá. Michael Syngelmus azt
 ja Dionisiusról, annak életéről irt könyvében. *Di-*
nisius halván két társaival az üldözők sententiájá-
 hogy fő vételre ítéltettenek a' nyakát ugyan magga-
 tartya; Látván ennek a' szenvedésben való buzgó-
 ságát két társai, *Rusticus* és *Eleutherius* annál u-
 gyobb buzgósággal, mind ketten azon vetélkedés-
 vala, hogy edgyik a' másiknál előb venne a' pallos-
 coronát. Amaz két atyafiakról és azoknak anny-
 ról hogy ne szóllyak olvasd-meg a' *Machabæus* 2. Kö-
 könyvének 7. Részében. Egy másra nézve me-
 édesden mentek a' martyrómságra. *Ruffinus* Lib. 1.
 cap. 5. *Theodoretus*. Lib. 4. cap. 17. *Sozomenus*. LI.

cap. 18. írják bizonyosan egy néminémű *Edeffa* városbéli *Afszonyról*, halván ez, hogy *Valens* Császárnak parancsolattyaából az ott való keresztyének meg-ölettetnek, és e' végre egy helyben gyűjtettek: Illy fielve és gyorsalkodva esett-ki házából, hogy a' ajtaját bé nem zárhatta, sem fejét asfszonyok bo-
lása ízerént bé nem burithatta, kicsiny gyermekét keblében ragadván nagy hirtelenséggel fiet a' Szentek seregéhez. Minek utánna a' Praefectus seregén már szíval verkedett volna, eleiben vitetik a' Praefectus-
k, kitűl a' Praefectus azt kérdi: Hová futcz ilyen
séggel? A' mezőre ugy-mond az hováa' keresz-
tényének serege gyűlt. Monda a' Praefectus: Nem hal-
tatad-é hogy mind meg-ölettetnek a' kik ott talál-
nak? Felel az Afszonyi-állat: Halottam hogy
meg-ölettetnek, én-is azért fietek hogy ott találta-
m. Kérdi a' Praefectus: Hát a' gyermeket hová vi-
ved? Monda az Afszony, hogy ez-is martyromságot
szenvedgyen. Csuda melly igen rá édesíti embert a'
ottr való szenvedésre, más Martyrok szeme előtt
álló vidám szenvedése, ugy hogy a' martyromság
előbire csak játék előttök, mint *Vincentius Martyr*
leekli, apud *Prudentium*.

*Tormenta carcer angulae
Stridensque flammis lamina,
Atque ipsa poenarum ultima
Mors, Christianus ludus est.*

Ezeket előtted áldott Martyr mind azért forga-
m, hogy ezekből mint egy szemed előtt való pél-

dákból mind magadnak jó kedvet végy, a' martyromságnak örömmel való szenvedésére s' mind benned úgy a' te példáddal eleveníts-meg és gerjeszt-fel másokat-is az álhatatosságra és a' szenvedésekben való bátorságra.

XXXV. R E S Z.

A' Mártyromságnak V-dik Gyűjteményéről.

Melly

Az Evangéliomnak, abban való igazságának, az igaz vallásnak megpecsételése.

I. Az Isten beszéde ugyan és a' Jesus Christusnak Evangélioma s' abban fundáltatott igaz vallásunk magában-is olly igaz, hogy a' mi bizonyításunk nélkül-is elég hiteles volna; nem-is azért igaz, hogy arról valami módon bizonytságot teszünk, hanem hogy az örökkén való igazságnak az Istennek megcsalhatatlan szája bizonyította, Jan. 17. 17. *Ama' a' beszéded Uram az igazság.* 3 Jan. 12. *Tudgyátok kedv a' mi tanu-bizonyosságunc erős,* 1 Jan. 5. 10. *A' ki nem hiszen az Istennek az Istenet hazuggá teszi.* Annyira meg-is pecsételte, mind nagy és sok csuda cselekedetekkel, mind tájadalmas szenvedésekkel, vérevesztésével, halálával ennek igazságát a' Jesus Christus, hogy

maison

magában ne szükölködgyék a' mi pecsétünk nélkül. Mind azon által te tûled-is azt mint szerelmes hived-ül meg-kivánnya, a' Jესus Christus hogy az igazság-
nak ne csak helyt és hitelt adgy; hanem te-is arról
" mikor kívántatik életeddel-is, kereszt viseléd-
del-is, véreddel-is és haláloddal-is bizonytságot tégy:
Mert nem fellyebb való a' szolgál az ő Uránál, a' te
véred sem drágább a' Christusénál, ha a' Christus ké-
zebb volt meg-halni, mint sem ezt az igazságot ha-
nifiságban hadni, néked-is köteleltségedben áll, halá-
loddal-is azt meg-pecsételni,

II. Ugyan-is mikoron te e' Christus Evangélio-
sna meller, s' e' meller a' te igaz hited és vallásod mel-
let fogságot, kinzást, keresztet, tûzet és halált képen
s ugyan örömmel benvedcz, azzal bizonyítod-meg;
hogy e' mi szent Írás szerént való Evangéliomi vallá-
sunkat, nem goromba tudatlanságból, nem vakme-
röségből, nem a' testnek kényes indulattyából és fé-
lzelgő okoskodásából nem-is csak mástól látott hiv-
gatos bolondságból, hitted és vallottad alhatatoffan
gyermekségedtől fogván mindez ideig; hanem u-
gyan világos léleknek kegyes buzgóságából, és ele-
sen hitednek tellyes valóságából; szível és lélekkel,
hoost-is hiszed és vallod, hogy ennél több igaz és id-
velséséges vallást (mint hogy nincsen-is) nem tartasz;
többet pedig minémű a' Pápista vallás-is több eret-
sekségekkel, bálványozásokkal, és hittől szakadá-
sokkal, pokol kárhozatos utának hiszed és tartod.
szért később vagy ez Evangéliomi idvelséséges igaz-

ság mellett kevelsé szenvedned s' olztán örökkén éléd
ned, mint sem az Antichristus emberi, tévelygő, e
velzedelemre vivő tudománya mellett kevelsé jól éléd
ned s' olztán örökkén el-velzni, kárhozni, pokolba
elviselni gehennában kínlódni. Ilyen igazsághoz vala
buzgóság vitte eleitől fogva, a' Mártýrokat ollyan
örömmel és dicsekedve a' keresztes, éles, és lángogó
mártýromságra. Kik az ő életeket nem kéméltették
mind halálig, Jelen. 12. 11. Kik meg öleltették e' fő'dőbb
Jelen. 8. 14. Az Istennel beszédeért és az ő bizonyossá
gátételért, a' mellyet őltalmaznac vala, Jelen. 6. 9. Jelen. 20. 4. Es láttam azoknac lelkeket és a' kiknek fejeke
vettéc, a' Jესus felől való bizonyosság vételért, és az Istennel
beszédeért, és kik nem imádták a' fene vadat, se
annac képét, és nem vettéc annac bállyegét, sem homla
tokra sem kezekre, és élnek s' uralkodnac a' Christussal

XXXVI. R E SZ.

A' Mártýromságnak VI-dik Gyűjteményéről
mólcseről,

Melly

A' Christusnak dicsőisége.

I. Valamint hogy a' tisztes Atyának becsületim
s' a' kegyes Anyának örömére vagyon, ha ő néki fi
léd és tőkélletes gyermekei vannak. A' Királynak
méltóságának magasztalására vagyon, ha ő alatta igazi

és ha

a hű vitézek vannak; a' Bölcs Schóla, Mesternek és
 professornak-is, ha ő alatta tudományhoz halgató,
 tanagokat ahoz tartó tudos tanítványok vannak, di-
 csőséretire szolgál, Így az Istennek-is lelke gyönyör-
 ödik azokban, a' kik ő hozzá halálíg hivek; Nem-
 kicsiny dicsőségére szolgál ő Felségének, midőn az
 Szentek hűségese áthatatóságok által meg-győzik e'
 világot, a' testet, az ördögöt és az Antichristust, min-
 den ő hamiságával egyetemben, s' készek az ő Chri-
 stusok hűsége mellett meg-halni s' martyromságot
 szenvedni: Mert az Istennek gondviselése a' Jesus
 Christusnak kegyelme és ki-beszélhetetlen szerelme,
 soha nagyobb erejében nem hevül az ő szerelmeinek
 szivekben, és soha világosabbban nem tündöklék ő
 ajtok mint a' martyromságban, honnan az Istennek
 dicsősége-is annál nagyobb világgal tündöklék. So-
 ha Daniel olly közel léte szerént és olly látható for-
 mában nem társalkodott a' Jesus Christussal, mint az
 profetáknak vermében: Soha Sidrák, Misák,
 Abednégo, olly világos jelenség és jelenléte szerént
 nem sétáltak és nyájastan nem mulatták magokat az
 Istennek Fiával, mint a' lebes tűzes kemencsének
 közepiben. Soha szent István Martyr nem szemlélte
 az életben testi szemeivel a' Jესust, és az ő dicsőségét
 nagy, mint a' kövek között véres szemeivel. Így el-
 mondgyed bizonynyal kegyes Martyr, néked sem vőlt
 soha kiefőbb mulatságod, kedvesebb vigaságod a'
 gyönyörűsegefebb lakodalmad, mint a' martyrom-
 ságban a' Jesus Christus veled való nyájastársalkodá-

sában, és soha nem gyönyörködött semmiben-is ugyan
 a' lelked, mint ennek a' Báránynak csak egy tekintet
 tiben-is, midőn ötet szemeiddel meg-látod. Mert *vna*
gasságnac meg-elégedése vagyon az ő gyönyörúséges or-
czájánál, Solt. 16. 11. De hogy ezt máfizorra hadb
 gyam. Meg-tetczik másodszor a' Jesus Christus órn
 zó óltalmának ereje és hatalma a' te martyromságo
 ban, midőn te mind olyan próbákban s' mind ann
 nyi kínokban-is hitedben álhatatossan meg-maradsz
 annyira óriz, óltalmaz, környül vészen készszé é
 vidámmá térszen tégedet az Urnak kegyelme, hog
 a' mint fellyebb-is mondtam, ha tíz annyi próbá
 ostromlanának-is, kezedben a' győzedelem: Men
 te benned és te éretted ő maga a' Christus viaskodú
 s' ugyan maga a' Christus győzedelmeskedik, mimi
 Calvinul János-is írja. Lib. Ep. Coll. 197. *Quid igitur?*
Illa nempe adversariorum immanitas, quæ v
ipsis freudentibus Martyrum constantia cedere cogitur
plusne valebit ad nos dejiciendos, quàm ad excitandos
virtus illa ex alto quâ Dominus in suis & luctatur, &
vincit & triumphat? Micsodát? (ugy mond) AA
 űldözőknek dühösége léfszen-é erősebb arra, hog
 minket meg-győzzön? melly, ha szintén agyarko
 nak-is, késkéntelen engedni kényszerítettik a' Martyr
 rok álhatatosságának. Vagy penig amaz mennyo
 kegyelem léfszen hatalmasabb arra, hogy minke
 meg-erősítsen, melly által az Ur az ővéiben mind tu
 sakodik, mind győzedelmeskedik s' mind penig dia
 dalmaskodik. Ismét, 138. *A' tribus mensibus in A*

*unitania quinque aut sex fuerunt exusti in quorum
sorte Christus magnificè triumphavit. Oh drága ed-
veség! Oh drága szeretet! A' Christus győzedelme
néked általa néked tulajdonittatik a' te idvességedre,
1. Cor. 15. 57. A' te győzedelmed pe-
g néked tulajdonittatik a' lélek és szeretet által
dicsőségére. Calvinus János. Epist. Coll. 188.
*Qualiscunque erit eventus tibi sufficiat hæc compensa-
tio, nunc Filium Dei per te agere triumphum, ut te in
eternæ gloriæ societatem colligat. Akar mint legyen-
a' te dolgoznak ki-meneteli, legyen e' te néked elég
talomúl, hogy az Isten Fia most te általad diadal-
saskodik, hogy tégedet az örökkén való dicsőség-
lek társaságában bé-vigyen.**

XXXVII. R E SZ.

AA' Martyromságnak VII-dik. Gyü-
mölcséről.

Melly

A' Martyrok Idvessége.

I. Mem irigylem jóllehet egyéb Szenteknek-is
boldogságokat, kik martyromság nélkül egyéb ha-
llal múltak ugyan ki e' világból; de ők-is a' men-
wei dicsőségnek részesei s' örökösai. Mind azon által
nem leszen talám senkinek bosszúságára, ha a' Mar-
tyroknak ez élet után fényesebb dicsőséget, s' dicső-
ségef-

ségefebb coronát tulajdonitok, mint egyebeknél. Mert noha minden igaz hűveknek igaz elég bódogóságok lészén a' menyországnak, mint ha a' Paradicsomnak minden gyönyörűsége, akár mellyikénél is egyedül csak magá-é volna. De még-is nagyobb mértékben tényeskednek. 1. Kik a' kegyes jámborságban s' minden jószágokban foglalatosabbak voltak: Kik idejében meg-tértek, bűnökön többet kefergettek, *Rom. 2. 6. Jóh. 34. 11. Matt. 16, 27. 7. 22. 12.* 2. Az irgalmasok és a' jól tévők, kike' földön többekkel tettenek jól, *Matt. 25. 34, 35, 36, 41. Matt. 10 41.* 3. A' Lelki Tanítók, kik az igazságra sokakat vezetnek, a' pokol útjáról, menyországra sokakat térítnek, és az ő bűnökből s' tévelygésekből Istennek sokakat meg-nyernek, *Dan. 12. 3.* Tanító fénlenec mint az égnec fényessége, és a' kik a' sokakat az igazságra visznek, mint a' csillagok óráskón rőcké. Külömböz egyik csillag a' másiktól fényességével. Ugy lészén pedig a' fel-támadásban is a' bódogásnak kölömböző dicsősége, mint szent Pál ültatása, *1 Cor. 15 41.* Más a' napnac fényessége más a' holdnac fényessége, más a' csillagoknak fényessége: mert egyik csillag a' másiktól kölömböz fényességgel, úgy lészén az halottac fel-támadása is. 4. Továbbá a' győzedelmes Martyrok minden bizonynal inkább fényeskednek az ő sebekkel, keresztekkel s' szenvedésekkel egyebeknél. Semmire nem idegenkedik ez értelmű a' szent Írás-is: Mert noha a' győzedelmesteknek ígértetik közönségeffen a' menyországnak

minden bódogság. Mint hogy a' kereszttelő János
 papjaitúl fogván erőszakot kell az Istennek országán
 menni, a' ki azt ragadománnyal akarja magának el-
 venni, *Matt. 11. 12.* A' Jesus Christusban való hitnek
 általa pedig minden igaz hivek vitézek; amaz lelki
 keszes harczot harczolják, *1 Tim. 1. 18.* Ismét, *6. 12.*
 és Isten kegyelméből erőt vévén az ördögnek incesel-
 bedésin, e' világnak szemfény vesztő csábításin, a'
 Istennek kívánságin győzedelmeskednek-is, *1 Cor. 15.*
 7. Mindazonáltal különböz a' győzelem, kü-
 lömböz a' győzedelmek dicsősége-is. Mert ha a'
 különböz jó cselekedeteknek, a' ki több jót csele-
 kedett tekinteri léfzen, a' szerént jutalmaztatik s' a'
 jutalom-is a' szerént osztatik Isten kegyelméből ké-
 meg-fizet mindennec az ő cselekedeti szerént, *Rom. 2. 6.*
 Mert az ő cselekedeti szerént fizet az embernek, és ki ki-
 vánd az ő utat szerént találja a' mint keresi, *Job 34 11.*
 Mert az embernek fia el-jövendő az ő Atyának dicső-
 ségével, az ő Angyalival, és akkor meg fizet mindennek
 az ő cselekedeti szerént, *Matt. 16. 27.* Imé hamar el-
 vőc és az én jutalmam én velem vagyok, hogy meg fo-
 tóssecc mindennec az ő cselekedeti szerént, *Jelen. 22 12.*
 bizony a' különböz szenvedésekre, különböz csa-
 lakokra, különböz győzedelmekre-is különb jut-
 lom s' különb dicsőség-is léfzen. Mint hogy azért a'
 Martyrok más hiveknél előbb el-ragadgyák az har-
 azon a' szenvedéseknek s' a' győzelemnek-is pá-
 láját, bizony a' dicsőségnek-is fényesebben vészik
 coronáját. Csak e' világi vitézek között-is nagyobb
 öröme

öröme vagyon annak a' ki több s' erősebb ellenséget győzött: mennél véresebb, annál hiresebb, mennél sebessebb annál becsületesebb, s' mennyi győzedelmesebb annál-is inkább nyertesebb; Igaz a' lelki vitézek különböznek. Noha különböznek: mert e' világi vitézeknek a' jutalom magoké s' magok érdeméből adatik. De a' Martyrok nem Christusért s' az ő érdeméért. Azonban hogy a' Pápiáknak semeket annál-is inkább meg világosítsuk, mi e' két féle jutalmaknak valóságosabb különbözésére tartozik. E' világi vitézek jutalma. *ante considerationem proprii actus, & respectum meriti proprii* a' magok cselekedetinek s' érdemének tekinteti elől semmire nem övék. De a' Martyrok s' több Szentek mennyei jutalma-is, *ante considerationem proprii actus, & meriti*, minden magok cselekedetinek s' érdemének tekinteti előtt-is ő javok s' tulajdon ő saját jutalmok: mert a' Christus a' maga saját érdemével azokat a' jutalmokat ő nékiek szerzette, mondatnak azért jutalomnak, nem a' Szentekre nézve; hanem magára az érdemes Christusra nézve, ő maga-is a' Christus azokat nem mi jutalmunknak; hanem magáénak mondgya azokat *ratione acquisitionis* az ő érdemre nézve, Jel. 22. 12. *Az én jutalmam én velem van.* Csak hogy szintén az ő Christustól szerzett tetett saját jutalmoknak, kézben adásakor tekintet legyen, kinek kinek az ő cselekedetire vagy szenvedésére. Ezt itt most nem disputálok.

II. Jelenésről írott könyvnek második s' harmadik R. A.

ak Részzeiben-is, mind a' győzedelmefleknek ígér-
 tik a' mennyei bódogság. De főképpentekintet
 gyon azokra, kik ott laknak az hol a' Sátánnak
 éki és nagy Synagogája vagyon, *Jelen. 2. 9. 13.* De
 ő ruhájokat meg nem fertőztettek, *Jel. 3. 4.* ha-
 nem nagy szegénységet s' fok nyomorgatást szenved-
 k, *Jel. 2. 9.* Sokat fáradtak, *Jel. 2. 2.* Sokat tűrtek,
 . 2. 2, 13. Hiteket és a' Jesus Christus nevét a' mikor
 és Martyrok öletnének-is meg nem tagadtak, *Jel.*
 . 13. Ismét, 3. 8. hanem az hamis Apostolokat meg-
 próbálták, *Jel. 2. 2.* A' szeretetet, az igaz hitet, a' bé-
 eséséges tűrést, *Jel. 2. 19.* és az Istennek beszédét
 meg-tartották, *Jel. 3. 8.* Sokkal inkább a' kik ugyan
 meg-is ölettek a' Christusért, *Jel. 12. 11. Jel. 18. 14. Jel.*
 . 9. Ismét, 20. 4.

II. A' mi penig a' te jutalmazdat nézi keresztyén
 martyr. Mostan az Antichristus és az ő hohéri körü-
 tetted sürgöllődnék minden dühősséggel, de a' mint
 helyebb mondtam, veled a' Jesus Christus amaz
 Alpha és Omega, kezdet és végezet, első és utolsó,
Jelen. 1. 8. Mind ezeknek végét éri. A' ki meg-hólt
 ólt de él, *Jel. 2. 8.* A' te ellenségedet meg-óli; de
 gedet meg-elevenit: Közte jár az ő Anyaszentgy-
 ázának, *Jel. 2. 1.* Kezében tartja a' Prædikatorokat,
Jel. 2. 1. Ismét, 3. 1. Szemei olyanok mint a' tűznek
 ngja, *Jel. 2. 18.* Csak tekintetivel-is meg-emélti a' te
 ellenségedet: Olly éles két élű tört vésél, *Jelen. 2. 12.*
 Mellyel le-veri a' te üldöződöt: Kezében a' Dávid-
 ak kulcsa, a' ki meg-nyitja és senki bé nem zárja.
 bé-zárj

be-zárja és lenki meg nem nyitja, *Jel. 3. 7.* Zárjál bé hát bár előtted a' tömlőcz ajtaját, meg-nyitott néked a' Jesus a' menyorságnak kapuját, nincsen annyi Pápa s' annyi átka hogy előtted be-zárja. Mostan éhezzel, somjuhozol, de várj kicsinyt, ihon megérítette néked mennyégben a'stalát a' Christus, egyben hívta barátit a' Szenteket és az Angyalokat fele hozatta amaz el-rejtetet mannát, *Jel. 2. 17.* Csak az óra folyon-el, ezennel szolgait bocsátja s' szollitást tégedet, *Matt. 22.* és szabadságot ad néked hogy gyél az életnek fájának gyömlőcséből, melly az Isten paradicsomának közepiben vagyon. *Jelen. 2. 7.* Mostan a' tömlőczben meg-bennyesedett öltözetted de ihon majd fejér ruhákban öltöztetel, és járálz Christussal fejér ruhákban, *Jelen. 3. 4, 5.* Ilmét, 6. 9, 10, 11. Ilmét, 7. 13, 14, 15, 16, 17. Mostan sírlz és keserűsége; de a' te szomorúságod örökre fordul, *Jelen. 16. 20.* Majd az élőknek könyvéből soha neved nem töröltetik, *Jel. 3. 5.* A' martyromságnak helyére előtte csap most az hóbér; De ezennel hajnalcsináltságot ad a' Jesus kezében, *Jel. 2. 28.* hogy ő néki iz mennyégben valahová mégyen mindenütt előtte járál és kövessed őtet mindenütt, *Jelen. 13. 4.* Mostan vasvefőökkel fanyargatnak tégedet; de vas pálczáttal ezennel kezében a' Christus, hogy azzal birjad a' ültetés ellenségidet, *Jelen. 1. 26, 27.* Mostan a' te személtésed könyveznek; de majd el-töröl az Isten minden könyv hullatást a' te szemedről, *Jel. 7. 17.* Mostan a' tűz oltolophoz kötöztetel; de majd az Istennek templomában

an olyan fényes ofzlop léssel, mellyre Isten az ő
zent nevét és az új Jerusalemnak nevét fel-írja és
doha onnan ki nem vettetel, *Jel. 3. 12.* Mostan sok
hamissággal vádolnak, pártosnak bídalmaznak, eret-
lekeknek neveznek és hamissan meg-sententiáznak ;
e majd e' világnak Birája az Ur Jesus Christus egy
jér követstkét ad kezedben, a' mellyen ártatlanságod
új neved meg léssen írva, *Jel. 2. 17.* Mostan a' Sá-
n tőmlőczben vetett hogy meg-probáltassál ; De
Jesus csak arra kér: *Légy kú mind halálig, s' azt ígéd,*
hogy (meg szabadit, *Jel. 3. 10.*) s' fejedben téfzi a'
s' martyromságnak coronáját, *Jelen. 2. 10.* Edgyütt ül-
tetlek velem (azt mondgya) az én királyi székek-
ben, mint hogy én-is győzedelmet vettem, és ülök
az én Atyámnál az ő székiben, *Jel. 3. 21.* Azért, *Oh*
büldogoc a' kiket üldőztetnec az igazságért: mert azoké az
Istennec országa. Büldogoc léstec mikoron titeket szí-
dalmaznak, háborgatnac és minden gonosz hazugságon
mondanac ti ellenetec én évettem. Örüllyetec és. örven-
sözsetec: mert a' ti jutalmatoc bővséges mennyégben.
Mert ecképpen háborgattác a' Prophétákat-is, kik t
üldőztetec vóltanac, Matt. 5. 10. 11. 12.

XXXVIII. R E SZ.

A' Martyrok Bátorságának VI-dik.
Forrásáról.

Melly

Az Isten el-végezett szent akarattyának
meg-gondolása.

I. Nő

I. Nem kevés bátorság erőlgeni szenvedet buzggy Martyr, ha te a' te Istenednek felőled való el-végezés szent akarattyáról elmélkedel. Mert ha az Ur Isten fejedén lévő haj szálaiddat meg-számlálta, és csak egy is azok közül le nem esik a' te menyeyi Atyádnak akarattya nélkül, *Matt. 10. 29. 30.* Vagy nem tudná-e a' te életednek napjainak számát? Es ha téggdet a' Márttyroknak seregében számlált, vallyon ki csoda áll ellene az ő akarattyának? *Rom. 9. 19.* Ipenig az ő szent akarattya, *Hogy valakic szentül akand nac élni, a' Jesus Christuban üldözést szenvedgyenec,* *Tim. 3. 12.* Mert Isten előtt ez a' kedves dolog, ha valaki oknélkül nyomorgattatván, el-szenvedi a' nyomoruságokat. *Hogy a' mikor jót cselekezel, még-is mi az azon által nyomoruságot szenvedcz, e' kedves az Istennak.* Mert erre hivattattál: mert a' Christus is szenvedett érerted, tenéked-is példát hagyván, hogy az ő nyomorúságot követnéd, *1 Pet. 2. 19, 20, 21.* Annak okáért meg-indúllye' nyomorgattatásokon: mert te magadtudod hogy erre rendeltettel, *1 Theff. 3. 3.* Calvinus János is így ír. *Lib. Ep. Coll. 188. Ergo ab eodem qui te hunc honore dignatus est te stem te productum esse meminere ut quod antea ore docuisti proprio sanguine si opus fuerit obfignes.* A' melly Isten tégedet e' becsültre mértóztatott, ugyan ő Felsége-is állított elől, hogy gy néki bizonyysága lennél, hogy a' mit eddig szájjal tanítottál, ha kívántatik már véreddel-is pecsételd-meg.

II. Ezt-is penig helyben kell bocsátani, hogy gy miképpen, Isten azokat számán tartya a' kiket az ő

ők életre el-rendelt. Meg- is áll az Istennek ez erős
mandátoma: Tudgya az Ur *kisodác* az óvéi, z Tim.
 9. Szintén ugy meg-számlálta azokat, kiknek a' Je-
 sus Christusért, az ő Evangéliomáért, abban való
 hűségért, a' mi igaz hitünk és vallásunkért szidal-
 nat, kárvallást kell szenvedni. Számon vannak to-
 bbbá azok kiknek számkivetésben kell bujdosniok.
 szonyos számok azoknak-is a' kiknek fogságot kell
 szenvedniök, *Jel. 2. 9, 10.* Egynehányat vagy némellye-
 t mond Urunk; de hányan s' kik legyenek? Ő
 tudgya. Végre bizonyos számok azoknak-is kik-
 nek nagy martyromságot kell szenvedniök s' ugyan-
 g-kell ölettetniök. Es hogy ezek ugy legyenek
 számokban, hogy az ő rendekben se többen se
 kevesebben ne legyenek csak edgyel-is, bizonyítja
 a' szent Irás, *Jel. 6. 9, 10, 11.* A' János írja. *Hogy mi-
 a' Bárány, meg nyitotta volna az ötödik pecsétet, látá
 a' öltár alatt azoknac lelkeket, kik meg ölettetec vala
 az Istennek beszédeért és a' bizonyság tételért a' mellyet
 a' imáznak vala, kiáltnac vala pedig nagy sóval mond-
 ni: Uram ki szent és igaz vagy meddiglen nem tése-
 szölletet, és nem állasz bosszút a' mi vérünkért, azokon
 kik lakoznac a' földön; De adatéc azoknac fejér ruha-
 t a' mondatéc nékiec, hogy még egy kevés ideig nyugod-
 nak miglen Bé-tellyesedik az ő szolgatársoknac és a'
 a' fiaínac számok, kiknek-is meg-kell-ölettetniök, mint
 a' meg-ölettec.*

III. Ki-mondhatatlan nagy örömet vettenek
 maguk fogva ebből a' szent Martyrok, hogy ók-is az

M

egyben

egyben számláltatott szent Martyrok között találhatnának, Csel. 5. 40, 41. Mikoron az Apostolok meg ostromozták volna, örülnék hogy méltó cselekedete Istent őket arra, hogy a' Jესus nevéért bosszúsággal illettetnének. Elég példákat láthatcz másik könyvemben a' Múlt kában. Örüllyön há' a' te lelked-is oh szent Martyr mert te vagy egyike azoknak, kik szent Mátyroknak mondatnak.

XXXIX. R E SZ.

A' Martyrok Bátorságának Ötödik Forrásáról.

Melly

A' Martyrok Kincseiről való gondolkodás.

Első Kincsek a' Martyroknak.

Egy Lelkek.

I. Már végre a' Jესus vérére kérlek sőt ugyan közszeritek szerelmes Martyr, hadgy békét mindenre tövázálnak, elme hányáznak, tégy-le elmédről minden kétséget vels-ki szivedből minden félelmetű csak annak menny jól végére, miben vallasz leg nagyobb kárt s' mellyikben nyersz többet? Abban ha martyromságot szenvedcz, vagy penig abban a' hitében hajó törést szenvedcz? Mostan még előle

sed vagyon mind a' kettő, de a' mint az üldözők-is el-
 kégezték majd kel-ell valni mellyikben esel, s' késő az
 tán a' tanács. Tudod-é mit mond a' Bölcs Prædiká-
 tor, Præd. 11. 3. *A' melly felé a' fa le esic vagy délre,
 vagy északra, a' melly helyre le-esic ott marad.* No láf-
 ad vagy hitednek hajóját bocsátod az hit szegésnek
 szakadásnak szél-veszélyinek, hogy a' kétségben-
 esésnek k' sziklájiban csapodgyék, porrá törjék és a'
 kol fenekére süllyedgyen, vagy penig az hit igaz-
 gon és Christus mellett még halál s' márttyomság
 envedéssel-is mind végig meg-állas. Mostan azért
 as vedd eleit. *Periculum est in mora*, veszedelmes
 lalogatnod, most kívántatik az Hit, Albaratóság, Bá-
 rorság, Magnanimitas, és Resolutio, melly ékes czi-
 ereidről, emlekezzél reá, fellyebb mit szóllottam.
 logy azért mostan-is a' martyromságra magadat an-
 lál nagyobb hittel, bátorsággal, álharatossággal, s'
 nál nagyobb Lélekkel reá adhassad, el-szánhassad,
 meg-határozhassad. Add elől s' rakosgald ide va-
 mid vagyon. Lássuk mellyik drágább, mellyik
 ltóbb s' mellyikben vállasz leg nagyobb kárt? Itt
 eniglen földes jószágodat, épületes örökségedet
 eg-se emlits, ha pénzed s' egyéb ládás kincsed va-
 von elől se hozzád: mert a' mint fellyebb meg-mu-
 ttam, másé vólt, másé léfzen, mezeitelen jöttél a' te
 nyád méhéből, mezeitelenül-is térsz vissz á Istenhez,
 b. 1. v. 21. Szüléidet, bites társodat, gyermekeidet
 mind felejts-el! nem tiéid, Istenéi azok, fellyeb meg
 utattam. Arra légyen gondod a' mit a' koporfo fő-

dele tüled el nem zár, sőt a' mitől az halál ki nem űrt
 fit s' meztelenít. Mivel mégy-ki e' világból? Vagy
 gyon egy *Testet-kéd*; de hijában valóság és Isten el-
 valo beírása azt a' romlásról őrizned, és ennek ó-
 talmára a' romlóczót az űtet, a' lebet, a' fegyvert, a'
 tüzet e' martyromságban úgy kerülnöd, hogy halál-
 ne lásson. Mert ha csak ágyadban-is meg-kell enned
 egyszer lenni. *El végezetett dolog, hogy minden em-
 ber egyszer meg-haljon, s' annak utánna ítélet legyen.*
 Sidók. 9. 27. Valamiképpen de e' romlandó, rothad-
 dó és gyalázatos testnek el-keil vettetni s' rom-
 lani, *hogy rothadatlan természet öltözzék magára*
és az hatandó test halhatatlanságot. 1 Cor. 15. 42, 44.
 53. Lássd! Mostan ugyan a' martyromságos halál-
 el-kerüldetted, ha hitedet meg-tagadod s' Christust
 dat el-árúlod. De csak hamar ugyan megint rá kell
 a' veszedelmes halálra menned. En penig annyit u-
 dok benne, hogy ha mostan, hitetlenségeddel tartod
 meg életedet, csak azért sem kérik az Isten, azt föl-
 tudod mélyik érczak a kezében ad az ördögöknek
 mint pokolbéli hohérok, s' nagyobb kinnal ki-
 e' világból ki-fzakadnod, s' mi hasznod osztán e' u-
 vidéletben! Avagy Isten támaszthat életedre, ez-
 nél az üldözőknél még dühösebb hohérokat-is, a'
 mikor osztán gyötrelmes halálad nem léfzen dicső-
 séges martyromság; hanem gyalázatos veszedele-
 a' gehennának s' pokolbéli kinodnak szikrája. S'
 az Isten ezen üldözőknek sziveket-is úgy rád kenne
 nyitheti, hogy nem használván semmit pápistává vá-
 léál

Éted (én illyeket lokakat tudok) ugyan csak meg-
lnek affelől gyalázatosán s' ugy sem léfzen, sem a'
ilicsőséges martyromságban, sem penig a' menyor-
szágban semmi részed. Hadd szenvedgyen hát most
ildott Martyr szegény tested, ugyan csak meg-kell
snalni s' el-kell ennek romlani, hadd mennyen által
sz halálon s' osztán nem félsz az haláltól.

II. Demicsodád vagyon még? Vagyon egy *Le-*
ged Ember! Minden őrizetek felett őrizd-meg a' te-
lelkedet az haláltól, az őrdögnek markátúl. Mert
senki az ő Atyafiát meg nem válthattya, sem
meg nem adhattya Istennec az ő váltságánae
rárt. Mert az ő lelkénec váltsága drágább;
ogy nem mint meg-szűnnéc az halál ő tüle azok által
róckén Solt. 49 8, 9. Avagy micsoda váltságot adhat
valaki az ő lelkeért, Márk. 8. 37. Ilyen drága ember
te lelked, nincsen hát bizony néked ennél egy fél-
őbb kincséd. Nem-is vállalsz semmiben nagyobb
árt, mint ha a' te lelkedet el-veszted. Mert mit haß-
nál valakinec ha mind e' világot meg-nyeri-is ha az ő
lelkét el-veszti. Marc. 8. 36. A' testnek hallád, vagy
martyromság vagy egyéb halál által szükséges kép-
oen meg-kell romlani, a' te lelkednek penig nem-
szükséges képpen kell meg-romlani; hanem ha te-
magad rontod-el Christusodat meg-tagadván. De a'
Martyromságban semmire nem romol-meg, válaß-
szad hát inkább azt az halált, mellyben csak a' tested
romol-meg lelked penig éppen marad, a' martyrom-
ságot. Kerüllyed penig azt az halált a' mellyben

mind tested s' mind lelked meg romol, az hit szegénységben való halált. Másképpen-is inkább őrizzed a' lelkeidet mint testedet: mert nem a' lélek követi testedet, hanem a' test követi lelkedet. Valahová lelked még egyen, utánna kell a' testnek menni, ha most lelkedest igaz hitedel hagyásával pokolban ejted, oda vonnyod testedet-is, ha pedig a' Martyromság által mostan lelkedet az Istennek kezében eresztet, el-méggen a' mennyégben szállás foglalni s' majd a' fel-támadással kór testedet-is bé-viszi a' bódogságban.

X L. R E S Z

Második Kincsek a' Mártýroknak.

Edgy Hitek.

(1) Drágalátos az hit, szent Péter Apostol mondja, *2 Pet. 1.1.* Szent Pál-is Istennek nagy ajándékának írja, *Eph. 2. 8.* Ugyan szent Péter a' drága aranyonál-is fellyebb becsülli az hitet, *1 Pet. 1. 7.* -- *Melly drágább az aranyból melly el-vész, mindazon által megpróbáltatott a' tűz által. hogy találtséd néktek (a' hiteteknek próbálása) dicsíretetekre, dicsőségtekre, és tisztességetekre lenni mikor a' Jésus Christus meg jeleníkéndic.* Drága kincsed néked az hit: mert hit nélkül senki Isten előtt kedves nem lehet, *Sidóc. 1.1.6.* Az hit által lehetcz az Isten kegyelmének részese *Eph. 2. 7, 8.* A' nélkül hát az Istennek örökkén való haragjában maradcz. (2) Hit által edgyesülhetz a' sz

Chri-n

Christussal, *Eph. 3. 7.* a' nélkül hát a' tűzre vetterel, *Jan 15. 6.* (3) Hit által lehercz Istennek Fia, *Jan. 1. 12.* a' nélkül hát őrdög fia lével, *Jan 8 44.* (4) Hit által igazulharcz-meg Istennek előtte, *Rom. 3. 28.* a' nélkül soát válladon a' Moses törvényének átka. (5) Bűne-
dből hit által tisztulsz-meg, *Csel. 15. 9.* a' nélkül hát Istennek előtte fertelmes és utálatos vagy. (6) Hit által erőssítetel-meg kifirtetidben, *Rom. 4. 20.* a' nélkül snát ingadozó nád szál vagy. (7) Hit által győződ-
meg a' Sáránt, *Eph. 6. 16.* a' nélkül hát a' Sátának pré-
hája s' rabja vagy. (8) Hit által veheted-el az örök
léletet, *Jan 3. 16.* a' nélkül hát örökkén el-kell vesned.
(9) Hit által edgyesülsz a' Christus tickos testével az
Anyaszentegyházzal, *Eph. 4. 13.* a' nélkül hát pokol-
ra való hypocrita vagy. (10) Hit által álhaté-meg az
Isten előtt hogy ségyent ne vally, *Rom. 9. 33.* a' nélkül
hát ségyent vallot lészel, s' te kiáltod, *hegyec szá-*
adgyatoc veánc, kősziklác rejtsetek el bennünket annac
Szine előtt, ki a' székbén ül és a' Báránynac baragjától.
Mert el jött az ő baragjánac amaz nagy napja és ki ma-
vadhat meg ő előtte, *Jel. 6. 16, 17. Matt. 10. 33.* (11)
Hit által vészted-el az Istennek ígérctit, *Gal. 3. 14. 22.*
a' nélkül hát nincs közöd az igiretekhez. (12) Hit
által lehet Istenben erős reménséged, *Rom. 15. v. 13.*
2Sid. 11. 1. hit nélkül hát kétségben kell esned. (13) Hit
által lehercz bizonyos el-választásodról, bűnöd bo-
csánattyáról s' idvességedről, *Gal. 5. 5. 2 Theff. 2. 13.*
2Sidók. 11. 1. a' nélkül hát lelked ismércti mindenkor
a' gyötrelmes kételkedéseknek habjaiban hanyko-
dik.

dik. (14) Hit által indul lelki öröm szivedben; *Jana*
 8. 56. a' nélkül hát mindenkorí bánat fekszi-meg szü-
 vedet. (15) Hit által nyerhetcz-meg mindeneke-
 Istentől: mert minden te könyörgéssidre és kívánsá-
 godra azt mondgya néked a' Christus: A' te hitet
 szerént legyen te néked, *Matt. 9. 19.* hit nélkül hát
 minden jók nélkül üressen maradz. Illyen drág-
 kincsed te néked az hit, azért serkenget vigyázás-
 szent Pál, hogy az hitet és a' jó lelki ismérést igen-
 kőrmős kézzel tartsuk nagy vér hullással s' még ha-
 lálunkal-is meg-óltalmazzuk, *1 Tim. 1. 18, 19.* E' pa-
rancsolator ajánlom te néked Fiam, vitézkedgyél ama-
jó vitézséggel, tarts-meg az hitet és a' jó lelki ismérést
mellyet némellyec el-vesztvén, hiteken hajó törést szenved-
vedtenec. Nincsen hát bizony ennél semmid-is drág-
 gabb kincsed, nincsen ennél semmi féltőbb javad-
 nem-is vallasz hát semmiben-is nagyobb kárt minth-
 hitedet el-veszted. Vesszen-el hát inkább te töled e
 világ, mullýék-elez élet, romollyon a' rest, szenved-
 békével a' martyromságot. *Tarts-meg a' mid vagyom*
Jel. 3. 11. E' te nálad le-tett kincset, *1 Tim. 6. 20.* Ill-
 mét, *2 Tim. 1. 14.* Az hitet és a' jó lelki ismérést, *1*
Tim. 1. 18.

XLI. R E SZ.

Harmadik Kincsek a' Martyroknak

Az Atya Istennekegy szerelme.

I. Az élő és mindenható Isten a' ki cselekefzik itini
 leten

szereket és igazságot e' földön, Jer. 9. 23. *Az ötet tisztel-
őket hidd-el meg-tiszteli, az ötet útálókát pedig meg-
ánczallja.* 1 Sam. 2. 30. Ennek te vagy kedvét keresed,
vagy pedig szemében port rugván örökkén való ha-
sagra ingerled. Tüled pedig kegyes Martyr távúl
légyen, hogy e' te veled mindez ideig jól tévő édes
Atyádnak kedvét begyed, hogy az ő Fiának hitit meg-
ragadván kebeléből ki-esnél. Mert valakik az Atya
Istennek fiai, azok az ő Attyoknak akarattját csele-
keztetik, a' Jesus Christust szeretik, Jan. 8. 42. és ötet
sz. holott s' a' mikor leg inkább kívántatik-is tisztelik
meg-becsülik, Mal. 1. 6. De valakik nem az Isten-
nek hanem az ördögnek akarattját cselekeztetik, a-
kik nem Istennek hanem az ördögnek fiai, Jan. 8.
44. 1 Jan. 3. 8. Ha te-is hát Isten Fiának hivattatol és
az ő szent akarattját. Mi legyen az ő akarattja fel-
vevőbb az XXXVIII. Részben meg-mondottam, hogy
tudni illik az ő dicsősége mellett martyromságot ben-
nedgy. Melly drágalátos legyen az Atya Istennek
hozzád való szerelme, lásd-meg fellyebaz XXVIII.
Részben, minthogy ott meg-mondottam, itt erről
döböt nem szóllok, ha azokra rá emlekezel, készen
szívedben vészed, hogy néked ennél semmi nincsen.
Drágább kincsed, nincsen ennél semmid-is féltőbb,
sem-is valla hát semmiben-is nagyobb kárt, mint ha
sz. Istennek örökkén való szerelme helyet, örökkén
láló harag fordul ellened. Vesszen-el hát e' világnak
szerelme! mullýék-elez élet, romollyék a' test, ben-
vedd

vedd békével a' martyromságot. *Te pedig tarts-meg a' mid vagyon, Jelen. 3. 11. E' te nálad le-tett drága kincset, 2 Tim. 1. 14. Az Istennek szívedben öntő Atyai szerelmét, Rom. 5. 5.*

XLII. R E S Z.

Negyedik Kincsek a' Mátyroknak.

Edgy Christusok.

I. *Edgy az Ur, azt mondgya szent Pál, Eph. 4. 8. Ki a' Christus Jesus. Es a' te lelked uniója, az Unioio ért ember minden javát el-adgya, s' minden kincsért adgya, Matt. 13. 45, 46. Nincsen ennél több Jესusod a' ki tégedet idvezithetne; több Christusod a' ki érted eleget tehetne s' meg-fizethetne, több Kínálód ki tégedet a' gonosztól meg-menthetne, több Papod ki érted áldozatot tehetne, több Páfztorod ki tégedet legeltetne, több Jegyeled ki ennyire szeret meg. Oh drága ennek az ő neve, Enek. 1. 3. drága az ő neve, 1-Pet. 1. 19. mint ezekről fellyebb az X X I X I Részben bőven szóllottam. Ez ám a' te leg drágább kincsed. Azért én azt mondom: tarts-meg a' mid vagyon, Jelen. 3. 11. Ezt a' nálad le-tett drága kincs cset, 2 Tim. 1. 11. edgyetlen egy Christusodat, nincsen több Christusod, s' ennél több kincsed, bizony nem vallasz semmiben-is nagyobb kárt, mint ha es meg tagadván el-veszted. Jól tudod hogy arról Christus már régen protestált: Hogy ha őtet megtagad*

magad az emberek előtt, bizony ő-is meg-tagad tégedet az ő mennyei Attya előtt, *Matt. 10. 33.* De a vallást térszel ő róla, s' még haláloddal is vallásodat meg-pecsétled, ő-is vallást térszen te rólád az ő mennyei szent Attya előtt: *vers. 32.* De oh szerelmes Martyr, a' mint én a' te hitedet meg-jegyezhetem álhatatoságodat esemben vehettem, a' mennyi-
te pedig bátorságodat s'a' dicsőséges martyromságra való nagy lelkes késégedet látván látom, a' mennyi-
te már magadat e' világtúl el-szakasztottad, s' még világi életedről is le-verted elmédet, tudom így be-
szélget a' te lelked a' Christussal.

I I. En tőlem pedig távúl légyen, oh én kincsem
Márta J E S U S O M! hogy te tőled egy kis félelem-
miatt el-szakadgyak: mert nékem nálad nélkül sem-
mim nincsen, te benned nékem minden kincsem, te
nagy nékem minden mindenekben, *1 Cor. 15. v. 28.*
Csak tégedet féltelek, csak téged őrizlek, te benned
magyon minden kedvem, gyönyörűségem; nálad az
m szívem, mert szívemben a' te Lelked-is. En te
benned élek élsz te-is én bennem, te énnékem őrlő,
m-is csak néked őrlők. Te szerelmem enyim
nagy, s' én-is csak tiéd vagyok, *Enek 5. 18. (19) 1.*
Cor. 6. 20. Rom. 14. 7, 8. 1 Cor. 6. 19. 1 Cor. 3. 23. Tit,
2. 14. Csak hogy e' kettő között szorongattatom,
lélek kész de a' test erőtelen, *Matt. 26. 41* még-is
akábkiváno'k el-költözni s' te veled én Christusom-
mal lenni, ha martyromságot kell-is szenvedni:
mert ez mindennél jobb, *Phil. 1. 23.* Te vagy né-
kem

kem életemben s' halálomban edgyetlen egy nyeresé-
 ségem: *vers. 21.* En drága Jესusom! Imé az ajtómn
 ra szintén most érkezted, hogy a' testnek sátorából a
 martyromság által, nyomoruság látott szegény lelkem
 kemet ki-híjjad s' mennyei házádban bé-híjjad, zór-
 getcz Uram, s' ugyan a' szivem dobog, hogy halljalak
 a' te szódat, hallok Uram! s' oh bizony engedek
 szódnak, ki-mégyek elődbe s' nem bocsátlak-el től-
 lem, *Jel. 3, 20. 1 Mos. 32. 26.* Oh melly nagy ká-
 valla egykor az én lelkem! El-jövé! szerelmesem
 mikor én el-aludtam vala jóllehet lelkemben vigyáz-
 zok vala. Es imé szerelmesem a' te szód az én ajtó-
 mon vala, zórget vala: Nyisd-meg ugy-mond nem
 kem szerelmes hugom, én Jegyesem, én galambom
 én tókélletesem: Mert az én fejem meg-rakodott has-
 mattal, és az én hajam az étczakának harmattyávas-
 Felelek én, le-vetettem az én ruhámat, hogy hogo-
 öltözhetném-fel? meg-mostam az én lábaimat, m-
 módon keverném azokat a' porban? bé-nyujtád én
 relmesem kezedet az ajtónak hasadékján és az én bed-
 ső részeim meg-indulának én bennem. Fel-kelek
 azért hogy néked az ajtót meg-nyitnám, és az én
 kezeimről Myrha csöpög vala, és az én újaimról v-
 lastott drága myrra, melly az ajtónak meg-zárját-
 el-folyta vala. Meg-nyitám én az ajtót; de te szer-
 mesem el-menvén el-vontad vala magadat; az én
 lelkem oh melly igen meg-indúlt vala a' te veled vas-
 befédem miatt. Keresélek és nem találalak-meg ti g-
 gedet; Kiáltalak, de nem felelél-meg nékem. Mer-
 találalak

halálának engemet az őrizők, kik a' várost kerülik, meg-verének engemet, meg-sebesítének engemet, el-vévék az én fedelemet én tülem, *Enek. 5. 2, 3, 4, 5. 6, 7.* De oh drága Jესusom! én gyönyörűségem, én szerelmem! Ne mennyel most én tülem: mert be-
meg vagyok a' te szerelmed miatt, *Enek. 2. 5.* Jóvel szerelmemem ihon meg-nyitom szivemnek ajtaját; de miniszem testemen-is valamennyi sebek annyi ajtók, bűn-jöhetcz édes Jესusom! Ezennel én-is hozzád mé-
gyek, várj-meg én szerelmemem, te én érettem meg-
bónóltál, majd én-is te éretted meg-halok, e' testel már
nem gondolok, e' világtúl meg-válok. Oh szerel-
memem érted csak meg nem halok; de bizony majd
meg-halok. Jóvel édes Jესusom mutasd-meg nékem
a' te orczádat, légy velem a' kinban, járj velem a'
sángban, fogd kezemet az hohérnak kezében, báto-
síts-meg szivemet a' testnek félelmi ellen, vigasztal-
d-meg lelkemet az ő fok bűnei ellen, erőssíts-meg hi-
temet, a' Sátánnak kifirteti és az halálnak fájdalmi el-
ellen. Jóvel édes Jესusom, indits őrómet az én fivem-
ben, jóvel vidámits-meg lelkemben, szenteld-meg
ixinaimat, édesíts-meg halálomat. Oh jűj érte már
a' lelkemért; kifirtsd-bé országodban. Így mutasd-
bé szent Atyádnak: Imé szent Atyám ez a' kiért én,
véretem a' keresztfán ki-ontottam, ládd-é ez-is melly
véres! érettem martyromságot ki illy örömmel fen-
vedett. Osztrán bocsásd a' Martyrok közzé lelkemet,
hadd nézze dicsőségedet, országodnak szépségét
hadd örülljön a' Szentekkel, hadd dicsirjen tégedet
a' te

a' te szent Atyáddal, Szent Lelkeddel mind örökké
 Amen ! Édes Jესusom viselley gondott erről a' meg-
 roncsolódot, igen el-sajlódot, vére ki-folyt s' majja
 porrá s' hamuvá való testrűl-is. Tarts-meg a' fel-tá-
 madásnak napjára, hogy sok kin látási után akkor
 ő-is vegye-el a' Coronát, s' olztán állj boldszút a' m
 vérünkért, Amen ! Amen !

XLIII. R E SZ.

Ötödik Kincsek a' Martyroknak.

Az egy Szent Lélek Isten.

I. Egy a' Lélek azt mondgya az Apostol, *Eph. 4. 4.*
 Néked adta ezt az Isten, *Rom. 8. 9.* A
 te szivedben el-rejtett drága kincsed te néked a' Sz
 Lélek Isten. A' Szent Lélek a' te életednek kormán
 nya, lelkednek óltalma, hitednek bástyája, reménse
 gednek vas macskája, szivednek vigasztalása, lelke
 ismératednek csendes ágya, s' melly gyönyörűség
 kincse legyen lelkednek a' Szent Lélek, fellyebb a'
 XXX. Réizben bőven meg-mondottam. Jaj néked
 a' Szent Lélek nélkül ! mert azonnal életed tévelyes
 s' sok kerengő veszedelmeknek örvényében esik,
 lelked mindgyárt prädáltatik, az hited meg-romlik
 reménseged el-aluszik, szived csak kinlódik, lelki it
 méreted kétségben esik. Es valakitűl az Istennek Sz
 Lelke el-távozik, mindgyárt a' kőrűl az ördög sűn
 gólódik, bé-száll abban mint maga örökségében
 hajtyj

szajnya mindē gonofságra, víki minden kinra s' lelkét
 bűnétségben eséssel kinozza. Mihelyt Saul királytúl
 el-rávozik az Istennek Lelke, mindgyárt a' gonosz
 lélek kinozza vala őtet, 1 Sam. 16. 15. Ettől tél s' ez-
 ert könyörög vala a' Dávid olly sziveffen, Solt. 51. 13.
Ne vesi-el engemet a' te orczád elől, és a' te Szent Lel-
vedet ne vedd-el éntúlem. Nem vólt a' Dávidnak en-
 nél semmifeltöbb kincse, s' bizony néked finsc ennél
 sem feltöbb sem drágább, bizony nem-is valla sem-
 miben-is nagyobb kárt, mint ha a' Szent Léket el-
 refzted. Meg ne szomorítsad hát a' meg-ismért igaz-
 ságnak meg-tagadásával, az Istennek Szent Lelkét
 ki által el-pecséttelttel a' váltságának napjára, Eph.
 1. 30. Tudod azt, a' ki vét az Atya ellen, a' ki vét a'
 Fiú ellen, sőt minden bűnök az embereknek meg-
 bocsáttatnak; de a' ki vét a' Szent Lélek ellen, an-
 nak bűne, soha sem ez életben, sem a' másik életben
 meg nem bocsáttatik, Matt. 12. 31, 32. Távúl légyen
 szért a' te túled hogy a' Jésus Christusnak meg-
 ismért igazságát, a' te igaz hitedet és vallásodat meg-
 tagadgyad, a' Szent Léket meg-szomorítsad, s' túled
 el-hajtsad. Sőt inkább oh Istennél drága Mártýr,
 ereffen-el e' világ! mullýék-el ez élet! kinlódgyék
 a' test! Te penig szenvedd békével a' martyromsá-
 gót, tarts-meg a' mid vagyon, Jelen. 3. 11. Ez te
 árad le-tett drága kincset, 2 Tim. 1. 14. A' te szí-
 vedben lakozó Szent Lélek Istent, 1 Cor. 3. 16.

XLIV. R E S Z.

Hatodik Kincsek a' Martyroknak.

Edgy örök életek.

I. Drága embernek az ő élete: *Mert az ember bönöd
ád a' börtört; de valamie vagyon mindenét érte a
gya az ő életéért, Jób, 2. 4.* Talám te sem busultál
semmin többet, nem-is törődöl semmin inkább min
drága életednek meg-tartása felől s' alig ha kész nemi
lészel vala mindenedet valamid van életedért adnab
De meg-csalod magadat ember ha e' testi s' világi
majd el-muló életedhez annyira ragaszkodol, hoggo
minden eszed kedved csak azon vagyon, azt miképp
pen marasztalod-meg. Mert néked sem szabadságod
ban sem tehetségedben az nincsen, hogy mindenkor
ez életet meg-tarthassad és meg-óltalmazhassad. A
Mólnár mikor akarja akkor köti-meg s' akkor bod
csáttya-el az ő kerekét, az órás Mester-is az ő óráj
nak kerekait, mikor néki jól tetszik meg-is indittya
s' meg-alittya. A' te belső részeidnek alkotmány
béleidnek, véreidnek, éreidnek kerekait vallyonka
csoda igazgattya. Ha a' teremő agy velődöt meg
zavarja, gyomrodat meg-haborittya, májadat meg
poklofittya, tudódet meg-rothaszttya, szivedet es
fojttya, újaidat s' ereidet meg szaggattya, és így v
rednek s' életednek kerekait meg-fogja s' el-bonttya
Vallyon te helyre igazítod-é meg-indítod-é, meg
hoggo

hoggy forogjanak életednek kerekerei? Tudod-e, *El-
ségeztetett* dolog hogy minden ember edg szer meg-hal-
son, Sid. 9. 17. Okoslan cselekedgyél hát. Mit kap-
cosnál ez halandó s' majd el-múló életen! Az életet,
mellynek Szent Lélek ujjá szülő kegyelme által, már
kezdeti vagy on benned, de már soha vége nem léssen,
azt az edgyetlen egy örök életedet óltalmazza, s'
ennek meg-maradásában törekegedgyél tellyes szível.

II. Vallyon mellyik drágább, az-e a' melly el-
lész és szükséges képpen el-kell fogyni; vagy penig
az élet a' melly meg-marad örökkén? Mellyik be-
bültetesebb, az-e, a' melly valamig tart mind tested-
nek s' mind lelkednek gyötrelmére; vagy penig az,
melly, mind testednek s' mind lelkednek bódog ó-
lomére vagy on? Ez a' testi élet csak magában sem-
mivel nem részen jobba az hitetleneknél, kik ördög
inai: mert e' szintén olyan köz ő vélek, s' néked sem
szoktöbbet a' konyhára. Sőt bizony a' bestiák nak
élete képpen-is jobban vagy on állapott yok azoknál az
embereknél, kiknek az örök életben nincsen részek,
csak ez árnyék életben ma s' hólnap lengedez nek.
Minden bizonnyal fel-jún a' nap a' mikor külön
állania az Istenéinek, külön az ördög részire va-
lnak. Oh meg-hal a' bestia el-oloz s' több-e nem
részen annak párája, nem mégyen az élet után se jó-
l se gonofzra. Meg-hal az ember, de nem halha-
sag a' lelke; hanem testének halála után-is, vagy
jól léssen dolga, vagy igen rosszúl. A' kinek e'
állagon nem vólt több élete a' testi életnél, el-fogy

az a' testi halálban s' osztán mivel él? nem él hanem meg-hal s' osztán örökkén az halálban marad. De a' kit itt az ujjá szülő Szent Lélek meg-elevenitet, a' bűnnek halálából fel támasztott, a' természeti romlottságból máfor teremtet és formált nem az Adámmal hanem a' Jესus Christus hasonlatossága szerént valóságos ábrázattá, a' testi életen kívül-is él már hitnek által a' Christusban, s' Christus-is él ő benne az ő lelkével. Ez az örök élet mellynek kezdeti már e világban-is meg-vagyón; vége pedig ha szintén a' testi élet el-mulik-is, soha örökkén nem lesz el. Ez a' mit az Ur Christus monda, Jan. 11. 25, 26. *Az a' meg-hal és az élet a' ki én bennem hisz és meg-hal is él; Es valaki él és hisz én bennem meg nem hal örökkén.*

III. Nosza keröld-el most (ha lehet) az halálba s' e' testi életet lássuk míg óltalmazhatod! Ugyan meddig akarod hogy élly? Meg-öszül s' meg-göngyölt vénségedig? De vallyon a' te akaratodon áll-e mint előbb-is emlitém. De bátor! Hát osztán tovább? ujjobban gyermekké testeddel nem lehet-e? Sokáig rajrad állana-is a' vénséged, meg únnád s' e' életnek mulatságirúl is csak azt mondanád: *Néha ezekben nincsen gyönyörűségem*, Præd. 12. 1. (vagy 1. 12.) a' mikor a' szép ételeknek még izit sem érzenéd, énekléseket nem halhatnád s' még a' cselednek-is tozáló héra lennél, 2 Sam. 19. 36. De hiában valóság gondolatod: mert ha te-is olyan halandó anyátúl születtél, olyan eleséggel élsz, olyan tested s' vénséged

vagyon mint más embereknek, a' mint látod szemed
 előtt, hogy a' meg-öszűlt vénnek-is meg-halnak, né-
 ked-is valahára szintén ugy meg-kell halnod, s' mi
 szaszrát veszed osztán ez élethez? De oh drága élet
 ez, melly még az halálban-is él! Mellyiket választod
 azért: mert ha hitedben álhatatlan léssel meg-nyered
 világi életedet; de bizony el-veszted örök életedet;
 s' a' penig a' Christus hűségében álhatatos léssel, el-
 veszted világi életedet, de meg-nyered örök életedet.
 Az ember, valamije vagy on érte adgya életéért, *Job,*
 ... 4. Mennyivel inkább érte kell örök életedért bizony
 mindenedet, sőt még testedet-is, sőt még e' világi é-
 tetedet-is adnod. Végy példát a' tengeren kereske-
 dő kincses kalmároktól, kik csak hogy életet, melly
 minden aranyból, unióból s' minden kincsnél drá-
 gább, meg-óltalmazhassák, ha láttyák hogy külö-
 sen nem lehet a' nagy háborúban, minden kincseket
 a' hajóból ki-hányják. Szent Páléknak penig még
 hajójok-is el-romlott, csak életet maradt meg. *Csel.*
 7. 18, 19, 38. Most indult életed-is az üldözésnek
 tengerére irtózol, mint hanyattatik a' nagy félt-lem-
 nek habjaiban. Te penig semmivel-is s' semmivel-
 is ne gondolly nincsen le drágább, le feltőb kincsed
 örök életednél, hánd-ki szivedből minden javaidat,
 ocsásd halálra ha drága-is testi életedet: mert egyéb-
 tránt el-merül örök életed, sőt még lelkednek hajó-
 vával-is ezzel a' testtel ne gondolly ha mint a' Sz. Pál
 hajója romlik-is, elég ha szent Pállal csendes partra
 érkezél. Veszen-el e' világ! mullýék-e ez élet, ro-

lyek a' test! Te pedig szenvedd örömmel a' marty-
romságot. tarts-mega' mid vagyon, Jel 3. 11. E' tes-
tálad le-tett drága kincset, 2 Tim. 1. 14. Az örök
életet, Amen!

XLV. R E SZ.

Hetedik Kincsek a' Martyroknak.

Edgy Idvességek.

I. Valamint hogy egy az Isten, egy az Atya, egy
az Ur, egy a' Lélek, egy az hit; ugy csak egy az id-
vesség-is: *Mert nincsen senkiben másban idvesség: és*
nem adatott embernek közt ég alatt más név a' Jესu
nevéen kívül, melly által kellene idvezülnönc, Csel. 4. 12.
Drága kincsed néked Martyr az idvesség! mint a'
mellynek alkotója az Atya Istennek szerelme, a' Jo-
su: Christusnak vére, keserves kín s' halál szenvedé-
se. *Mert illendő dolog vala, hogy az kiért mindenec van*
na, sok fiakat a' dicsőségben vévén, az ő idvességeken
Fejedelmévé a' szenvedés által szentelné-fel, Sid. 1.
10. Nem kevésben áll ember s' hidd-el, nem könnyen
ment véghez a' te idvességed: mert annak méltó
csak hirdetése-is, hogy néked Isten prädikáltatyn
lok tűréssel, szenvedéssel, sok véres halállal s' marty-
romsággal mégyen véghez. Meg-tudná szent P^{ap}
mondani, mennyit kell csak az Isten követinek-is si-
mellet a' te idvességed mellet szenvedni, még-is a'
mondgya maga felől, 2 Tim. 2. 12. *Mindeneket a'*

Szenvedec a' választottakért, hogy ők-is a' Christus Jé-
 susban való idvességet el vegyék. Azonban valaki e'
 bdrága idvelségben részes akar lenni, bizony lehetet-
 len annak-is immel, ámmal, álommal, unalommal s'
 csak mind bódog békeféléssel arra szert tenni; ha-
 nem fok háborúság, szidalom, számkivetés, fegyver,
 tűz, halál s' martyromság által félelemmel és rettegés-
 sel kell a' mi idvességünket munkálkodnunc, Poil. 2. 12.
 Sok nyomorúságoc által kell az Istennek országában bé-
 mennunc, Csel. 14. 22. Vallyon s' micsoda lehetne
 hát neked ennél drágább kincsed, vallyon micsodád
 volna féltőbb az idvességnél s' miben vallanál na-
 gyobb kárt, mintha mostan igaz vallásodnak meg-
 tagadásával s' pápistává való léteddel, edgyetlen egy
 idvességedet el-vesztenéd?

II. Valóban sajnállys a' tested most kevéssé a'
 örömlőczben szorongani, szerelmesidnek társaságá-
 ból távul lenni, az hohérokkal éjjel nappal edgyütt
 lenni, éhezni, szomjúhozni, két s' három szem pil-
 alantáig e' vékony tűzben égni; Hát hogy ne sajnál-
 má mind tested s' mind lelked örökkén a' pokolban
 bódé-rekedni, örökkén az Istennek, a' Jesus Christusnak,
 a' szent Angyaloknak, s' minden idvezült Szentek-
 nek társaságából kinn maradni, Jel. 22. 15. Az ho-
 méér ördögöknek rémitő társaságokkal örökkén kin-
 dódni, örökkén éhezni, örökkén szomjúhozni, a' ge-
 nenennának tűzében örökkén égni, az holott csak egy
 sepepp vízzel-is a' kint nem enyhíthetn, a' láogot
 meg nem hivesíthetni; hanem fivás, rivás, fogaknak
 N 3 véghe-

végzetetlen csikorgatása leszen. Ugyan is a' mién
 szent Pál mondgya: *Mi módon kerülnéd-el, (a' kárna
 hozatot) ha ilyen nagy drága idvefséget el-vesztesz.* 3
 Sid. 2. 3. Inkább veszísz-en-el e' világ! mullyék-el ez
 élet! romollyék a' test! Te pedig izenvedd békéved
 a' Martyromságot, tarts-meg a' mid vagyon, *Jel. 3. 11.*
 E' te nálad le-tett drága kincset, *2 Tim. 1. 14.* Edb
 gyetlen egy idvefségedet, *1 Thess. 5. 9. 10.* Mert nem
 rendelt Isten téged haragra, hanem az idvefségnek eis
 vételére, a' mi Urunc Jესu Christusnac általa, ki meg
 bólt mi éretűnc, hogy vagy vigyázunc vagy aluszunc
 (tudni illik, vagy élűnk vagy halunk) ő véle edgyűn
 élűnc, Amen.

XLVI. R E SZ.

Nyolczadik Kincsek a' Martyroknak

Edgy Hazájok.

I. Miúlta Isten az első embert ki-tiltá Paradis
 csomból. Tudod kegyes Martyr az ólta kívül van
 nak hazájokon a' kik anyatúl szűletnek, és csak bu
 doznak e' földön. Mind a' régi szent Atyák, a' g
 mondgya szent Pál Apostol. Sid. 11. 14. *Meg-vallol
 ták, hogy jövevényec és bujdosoc e' földön, és hogy bu
 zájokat keresic.* Maga-is iz. Pál ezt mondgya: *Ninai
 itt maradandó városunc, hanem ama' jövendőt tudakol
 zunc,* Sid. 13. 14. Midőn Gregorius Nazianzenus. VV
 dékrűla' városban Constantinápolyban menne-bésd

szal csufollyák vala hogy csak jövevény volna ; de
 ő meg-felele a' maga bölcsesége szerént. *Orat. 18.*
Non est mihi circumscripta Patria, cui & omnis terra
& nulla terra patria est. Nincsen nékem egy bizo-
 nyos helyen házam : mert nékem mind ez egész föld
 hazám ; de még-is sohol ez egész földön nincsen ha-
 zám. Viszont Izent Pál világosan jelenti. *Hogy mi*
itt a' testben jövevényec vagyunc, és az Istentől távol
vagyunc. Azért kívánkozunc ki-költözni e' testből és
 az Urhoz menni lakni, *2 Cor. 5. 6. 8.* Es noha Isten az
 Izrael népének örökségül adgya vala a' Canaán föl-
 döt, és mindnyájan a' Jerusalembre néznek vala, és
 az Istennek eliben, az ő tiszteletire, s' a' Szentek ed-
 gyességére oda gyűlnek vala. Még-is állandóbra s'
 helyrebb valóra néznek a' mennyei Jerusalembre,
 mint meg tetszik a' Machabzusok szavából-is: Mert
 Antiochus Tyrannust ekképpen szolliattyák-meg.
Greg. Nazian. Orat. 22. in Laud. Machab. Patriam
quam esse supernam Jerusalem quam nullus Antiochus
obsidione cinget, nec spernabit fove, ut eam ditioni
sue atque imperio suo subjiciat, utpote firmam & in expu-
gnabilem. Az ő hazájok a' felső Jerusalemb, melyet
 csak egy Antiochus-is meg-szállással környűl nem
 vehet s' reménsége sem lehet felőle, hogy azt valahá-
 ra birodalma és hatalma alá hajthassa, mint a' melly
 erős és meg-vehetetlen.

II. A' menyország azért az, melly a' lelki Izrael-
 nek hazául, mind paradicsomnak, mind Canaán föl-
 dének, s' mind Jerusalembnek helyében tétetett, és

valamint hogy az egy Jerusalembre minden Szentek
 rá tartottak, és annál többet nem is tartottak. Szinn
 tén úgy ma a' magoságos s' mennyei Jerusalembre a
 melly szabados; minden Szenteknek edgyetlen egy
 hazájok oda fittnek: mert az mindnyájunknak ann
 nya, Gal. 4. 26. Azt mondgya Cyprianus Martyr
 ap. Greg. Nazian. Orat. 18. in Laud. ejusdem. *Un
 nam magnis & excelsis viris Patriam esse, nempe Jerusa
 lem illam, quæ mente percipitur, non eas quas hîc am
 gustis, finibus circumscriptas esse, atque ab aliis, aliisq[ue]
 hominibus sub inde incolis videmus.* A' nagy és jeles
 embereknek, mind egy hazájok vagyon, tudni illik
 ama' Jerusalembre a' mellyet elmével vehetni észre, kö
 zel sem azok a' szent Embereknek hazái, a' mellyek
 keskeny határ közzé borittattak és a' mellyekben lá
 tyuk, hogy mostan más; de majd meg más emberek
 laknak. Gondold-meg hát szerető Martyr. Hol
 vagy? hová mégy? hol maradv? Ebben a' testben
 és itt e' földön hallád szent Páltúl csak bujdosó vagy
 ha mind világ végeig élnél-is, ugyan itt nem maradv
 hatcz. Oda-fel a' fényes egekben a' te édes hazádb
 nincs-is ennél több hazád. A' mellynek drága és gyö
 nyörűséges voltát látta szent János, Jel. 21. 10, 11, 12
 13, 14----21. *Fel-vón engemet egy Anzsal, lélekben
 egy nagy magos hegyre; és mutata nékem egy nagy várost
 a' szent Jerusalemet, melly Istentül szállot alá menybő
 Mellyben vala az Istennek dicsősége, mellynek világo
 sága hasonlatos vala a' drágalátos kőhöz, ugy-mint Cris
 stályhoz, hasonlóképpen fénlő Jásfához, Es vala nagy*
 és ma

és magas kerítése, mellynec tizenkét kapuja vala, és a' kapukban tizenkét Angyaloc, és fel írott nevec, mellyec az Izrael tizenkét nemzetségének nevei. Nap kelet felől három kapuja vala, északról három kapuja, délről három kapuja, nap nyugotrúl is három kapuja. Es a' város kerítésének tizenkét fundámentomi valánac, melyeken vala a' Bárány tizenkét Apostolinac nevec. A' kerítésnek rakása pedig vala Jaspisból: A' város pedig tiszta arany és hasonlatos a' tiszta üveghez. Es a' város kerítésének fundámentomi megékesített ec mindenféle drágalátos kőveckel. Az első fundámentom vala Jaspis, a' másod ic Saphir, harmad ic Calcedonius, negy dic Smaragd, ötöd ic Sardonix, 6- dic Sandius, 7- dic Chrysolitus, nyolczad ic Beryllus, kilenczed ic Topázium, tized ic Chrysoprasus, tizenegyed ic Hyacinthus, tizenkettő dic Amethystus. A' tizenkét kapu, tizenkét drága kőből vagyon, és egyenként a' kapuc egy egy drága kőből vanac, és a' városnac piacza tiszta arany. Illyen gyönyörűséges s' illyen drága hazád vagyon néked kegyes Mártýr, az hová tégedet a' Bárány Jelus kéfzen várac. Nincsen hát bizony néked ennél féltöbb s' ennél drágább kincsed s' nem is vallasz semmiben nagyobb kárt, mint ha è drága hazát el-vested s' tévested. Mostanis nehéz a' fok bú-bánat, fáradság, éhség, főjúság, nyomoruság, félelem s' fájdalom miatt, minémű a' mártýrotság-is, ennyi idegenek között e' földön bújdosnod; Mennyivel sanyarúbban esőék bizony a' pokolban örökkén való kint s' gyötrelmet, az idegen dördögők, sőt minden irgalmatlan pogányoknál ke-

gyetlenebb hohérok között örök számkivetésben
maradnod. Veszén-el hát e' világ, mullyék-el ez
élet, szenvedgyen itt a' test! Tudod az Izraeliták
mig a' Canaán földében jutottak, sok éhséget, szom-
júságot láttak, sok kisértetet próbáltak, sokat harczol-
tak, tusakodtak, sok vért hulattak, sokan el-hulot-
tak: mert az hazának szerelme feledékenység nél-
kül mindenkor meg-marad emlékezetben.

Ama' szerént:

Nescio qua natale solum dulcedine cunctos

Ducit & immemores non finit esse suos.

Es annak gyönyörűsége még ha vérrel kell - is
meg-venni vagy óltalmazni, még az halálra-is édes-
den viszi az embert.

Pulchrum ac dulce est pro Patria mori.

Szép dolog s' ugyan édes az hazáért meg-halni.

No Martyr már közelit az óra, két út vagy on elő-
ted, edgyik viszen pokolra, másik mennyei házadra.
Matt. 7. Emez igen széles út, meg-maradhat ott
életed valameddig. A' tévelygésnek s' hit szakadásá-
nak veszedelemre vivő pusztája ez. Ez pedig igen
keskeny; a' menyországnak nyomorúságokkal, sa-
martyromsággal szorongó kapuja ez. Néked szóló
most oh Martyr az Isten, s' azt mondgya, Jere. 21. 8 8
Imé én tészec te néked elődben, mind életnek s' mind ha-
lálnak utát. Ihon elődben tészem ma mind a' jót s' minni
a' gonoszt, mind az életet s' mind az halált. V. Mosko
30. 15. Mostan hát vess-ki szivedből minden félel-
met, elmédből minden meg-késlelő gondolatokat.

csak erre légyen gondod. Menny-bé az igaz hitnek
álhatatos után a' menyországban, szenvedd békével
a' martyromságot. Tarts-meg a' mid vagyon, *Jel. 3.*
11. A' te drágálatos kincsedet. *2 Tim. 1. 14.* Mennyei
gyönyörűséges hazádat, és még a' kinoknak s' még
az halálnak közepette-is e' mennyei oraculumra vi-
gyázz, *Jel. 21. 3, 4.* *Imé az Istennek hajléka az embe-*
reckel vagyon, és ő vélec lakozic, ésők ő népei lesznek és
az Isten ő Istenec ő vélec lesz en. Es az Isten el töröl
minden könykullarást a' te szemeidről és az halál többé
nem lesz en, sem a' keserűséggel való sírás, sem a' kiáltás,
sem semmi fájdalom nem lesz en többé, mert az első el-
múltanac.

XLVII. R E SZ.

Kilenczedik Kincsek a' Martyroknak.

Edgy Koronájok.

I. A' Coronát külömb külömb féle virágokból,
néha boroftyánból kötik s' néha aranyból készítik,
sok némű gyöngyökkel fűzik, fényes tekintetű s' sok
színű kövekkel ékesítik, melly a' jó futásnak a' jó vi-
tézségnek s' királyi Felségnek jeles czimere. A' mar-
tyrok Coronája amaz Scháronnak Rosájából a'
gyöngy virágból, és a' tövissek között fel-nőtt lili-
om szálakból fűzetterik, *Enec. 2. 1, 2.* a' télben nyár-
ban (békeségben s' háboruságban) egyaránt zöldel-
lő reménységnek boroftyán ágából kötöttek; hét féle

probáknak kemenczejében s' a' martyromságnak tűzében meg-eresztett, meg-frisselt, s' meg-fényesített hitnek aranyából veretnek. E' világon könnybulla-tásokkal gyöngyöztenek, sebekkel gémanroztatik, gyalázattal palléroztatik; De a' Jესus igaságával fénylik, az ő szentségével tündöklök s' a' Márttyrok idve-ségével dicsőségeffen csillámlók. E' világi virágokból fűzetttet Corona el-hervad, a' borostyán meg-gonnyad. El-vélz az arany-is azt mondgya szent Pé-ter, 1 Pet. 1. 7. De a' Márttyrok Coronáját ugyan Péter meg-hervadhatatlannak mondgya, 1 Pet. 5. 4. Nincs hát bizony ennél a' Coronánál semmid-is drágább kincs, nincsen semmid-is ennél féltőbb. Azért nem-is vállalz semmiben-is nagyobb kárt, mintha edgyetlen egy Coronádat el-velzted.

II. Csak hogy tűzben készittetik vérrel bereztesz-tik s' halállal őriztetik e' Corona! Előbb a' Christus-is tövissel s' osztán dicsőséggel coronáztaték. *Per spinas ad rosas.* Tövis közzül szedik a' rosát, keresztről a' koronát. Scharonnak rosája a' Christus keresztes-viseleseknek tövissel nélkül senki nem szakasztya el a' rosát, keserű fájdalom nélkül senki nem érzi ennek illatját. Christusnak, tövissek között fel-nőtt lilium szála vagy te, a' tövissek közzül, tudni illik a' betegségből, a' tömlőczből, a' vérből, a' tűzből szeret ő tégedet magának le-szakasztani. Meg-kell bánnod a' martyromságot szenvedned, által kell a' véren, az tűzön s' az halálon menned, ha koronát akarsz venni. *Bóldog ember, a' ki kiserettet szenved: mert minc után-na meg-ya*

ma meg probaltatic el vészí az életnek CORONAJAT, mellyet ígért az Ur az őtet szeretőknec, Jak. 1. 12.

III. Mi hasznod benne, ha gyermekségedtől fogva mind eddig futottad is a' pályát, ha már a' mikor majd újoddal éred, most vezted-el hiuben való botlásfoddal a' Coronát? *Avagy nem tudod-e hogy a' kik a' célban futnac, nem mindnyájan vészik-el a' jutalmat?* 1 Cor. 9. 24. Mi hasznod benne, ha mind gyermekségedtől fogva harczoltál is a' Christus zárlója salatt, ha már most a' mikor leg inkább kívántatnék tuszkodásod, hiveséged, áthatatóságod, meg-ijedcz. *Urak árulóvá, az Anyaszentegyháztól pártosá s' priedbékké léltel?* *Mert ha szintén harczol-is valaki, meg nem koronáztat; hanem ha igazán harczolánd,* 1. Tim. 2. 5. Mi haszna ha mind eddig Christus hívének vallottad-is magadat, ha már most őtet el-árulod? *Mert a' ki végiglen meg marad az tartatik-meg,* Matt. 10. 22. *Ha azért eddig futottál, ugy fűs hogy a' jutalmat el-vehesse,* 1 Cor. 9. 24. *Szenvedd békével a' martyromságot: Mert a' ki a' pályá futásban tuszkodnac, mindenekben magoc túrtetóc. E' világiac azért hogy a' veszendő koronát el vegyéc; Te pedig azért hogy romolhatatlan CORONAT végy,* 1 Cor. 9. 25. *Ha eddig harczoltál? vitézkegyél most-is a' jó vitézséggel,* 1 Tim. 1. 18. *Mint Christus jó vitéze szenvedd békével az háboruságokat, a' martyromságot,* 2 Tim. 2. 3. *Légy hű mind halálíg, s' néked adatik az életnek CORONAJA,* Jelen. 2. 10. *Azért tarts meg a' mid vagyon,* Jelen. 3. 11. *A' te nálad le-tett drága-*
kin-

kincset, 2 Tim. 1. 14. Hogy senki el ne vegye a' te
CORONADAT. Amen.

XLVIII. R E S Z.

Tizedik Kincsek a' Martyroknak.

Edgy Végek.

1. Vagyon még végre. Egy véged ember, mellyet mint a' kincset meg kell őrizned, mellyen bizony nem kicsiny dolgaid végeztetnek, s' nem is kicsinyek kezdetnek-el. A' mellyek penig mostan el-végeztetnek bizony soha többé elől nem kezdetnek, a' mellyek viszont most el-kezdetnek, soha örökké nem azok többé el nem végeztetnek; hanem az örökké valóságban mind örökké bé rekesztetnek. Ugy visí fely azért a' te végedre gondot! Bizony nagy bölcsé dokság valamelly jó dolognak mostan el-végeződnie ha helyében szintén olyan, vagy még ezerbete jobbk következik; De bizony nagy veszedelem, ha a' jelen való jókat nagy veszedelem követi. Lás példát a gazdagban, Luc 16. 25. Nagy nyereség valamelly gonosznak mostan el-végeződnie, ha a' gonosz helyében bölcségek kezdetik; De jaj s' örökké való bajja ha e' jelen való gonoszok helyében szintén olyan vagy ezerbete is nagyobb gonoszok szállanak. Jaj az istentelen embereknek! Mert az ő békeséges, egészséges világi bölcsé szerencsével teljes életeknek az halálban vége lélzen; de az ő világi gyönyörűségjök

ket örökkén való kín s' halál követi. Jaj ti néktek hypocriták ! Kik csak az olaj fáknak hegyén mondgyátok magatokat Christus hiveinek ; de ha a' Golgotára , (*Matt. 27. 33.*) kellerik kifirni, el-szóktók mellőle, *Luc. 8. 13.* álhatatlanok vattok , sem hevek sem hidegek nem vattok. El-jün bizony a' ti végetek, ki okádaz Ur benneteket, *Jel. 3. 16.* Ha az Istennek tiszta buzája közzül benneteket mint pelyvákat, az üldözőlnék szele külön hordott s' még akkor el-hadtátok az Urat, e' lészzen bizony a' ti végetek hogy néktek az örökkén való tűzre kell vettetnetek, *Matt. 3. 12.* Jaj néktek álhatatlanoknak, kik világi javatokat, az igaz vallásnál, e' világota' menyországnál : Hitves társaitokat, gyermekeiteket a' Christusnál fellyebb szerettétek , a' Christust egy kis félelem miatt meg-tagadtátok ; e' lészzen bizony a' ti végetek, hogy a' Christus-is meg-tagad benneteket, *Matt. 10. 33.* Oh ti Judások ! Oh ti árulók ! mit gondoltok , kik noha még a' Christus seregében vadtok Evangélicusoknak mondattok ; de az Antichristus táborával titkon practikáltok, ártatlan vért árultok , a' Christust hibeiben (mert mind egy, *Csel. 9. 4.*) sokszor már el-adtátok , szerelmes hibeit a' mézfár székre, mint bárányokat, buborék grátián, kevés szülő hásnán, harmincz ezüst monétán, vagy egy marék aranykán ki-adgyátok Antichristus hohéri vadrok, mindennap a' Christust vágjátok, rágjátok, verit csorgattyátok. Micsoda néktek ebéd s' vacsorátok ? Atok : Mindennap a' Christus testét észitek (*precium scilicet cor*

cet corporis) mindennap a' Christus vérit ífőátok,
 (precium scilicet sangvinis) tudni illik vérenek az
 árrát de nem *Sacramentaliter* ; hanem *macellariter* és
carnificaliter. Oh jaj bizony ti néktek: mert ezennel
 rátok támad mint Judásra a' lelki ismérlet s' meg-kell
 majd vallanod: *Vétkéztem el-árvulván az ártatlan*
vért, Matt. 27. 3, 4. De soha Judás vétkérül nincsen
 bocsánat, nincs arról reménség, a' véged kétségben,
 s' ördög kezében való esés: Mert az Istennek sze-
 relmesi el-mennek ugyan a' martyromságra; de bi-
 zony jaj annak a' ki által az hivek el-árvultatnak, jobb d-
 lett volna soha nem fűletni: mert örökkén való jaj!
 jaj! jaj! léfzen az ő vége. Jaj néked Antichriste, ki
 a' Christus ellen kevélyen fel-emelkedtél! Jaj né-
 ked Antichristus Synagogája, ki azt mondod: Ugyv-
 űlök mint Királyné Aszfizony, lemmi keferűséget
 nem látok soha, *Jel. 18. 7.* Mert egy napon jűnek-elle-
 te reád a' te tsapáfíd, az halál a' firalom, az éhség és
 tűzzel meg-égetteted. Akkor azt kiáltják felőled: E-
 Le-omlott! Le-omlott amaz nagy Babylon és lőt-
 az ördögöknek lakó helyek: mert az ő bűnei meg-
 gyűlvén szintén az égig hatóttanak, és meg-emleke-
 zett az Isten az ő sok gonofzságiról. Fizeffetek azért
 úgy néki a' mint ő fizetet néktek, és kétszerrel ket-
 töztesétek meg a' büntetést az ő cselekedeti szerént
 a' melly pohárból itatott titeket, ugyan azonból ké-
 annyit adgyatok innya, *Jel. 18. 2, 5, 6.* Bóldog léfzen
 a' ki tenéked ezt a' méltatlanságot meg-fizeti! *Solt.*
137. 8, 9. Néked pedig örökkén való jaj léfzen a'
 te véged. Jaj!

II. Mostan peniglen minden hypocriták, minden álhatatlanok, minden áruló Judások, minden üldözök, valakik az A'otichristus zászlója és hűsége alatt vattok, álljatok félre! mert el-jött a' ti végetek és csak az ajtó előtt vagyon. Ihon jön e' világnak Birája-is, ki e' világot meg-ítéli igazságban, ki az ártatlan vért majd bizony ki-keresi és a' nyomorútnak kiáltásokat meg-emliti, *Solt. 9. 9, 13.* Hajnallik már az ítéletnek rettenetes napja, késítteti a' Biró ítélő székét s' majd ki-téteti. E' nagy Biró eleiben, e' nagy napra, e' nagy békre citállak azért titeket. Oh bizony meg kell jelennetek! A' mikor nagy bögéssel kiáltjátok: *Hegyet szakadgyatok mi reánk! kösziklác borítsatok-e! minket, annak tekintéti előtt a' ki a' székben ül és a' Bárány nac haragja előtt: Mert el-jött amaz ó haragja nac amaz nagy napja!* Jelen. 6. 16, 17. Akkoron akarnád ha tégedet üldöztek volna, ki mást üldöztél: ha tégedet kötöztek, feszítettek volna, ki mást kötöztél s' feszítettél: tégedet árultak volna-el, ki mást el-árultál: tégedet kinzottak volna, ki mást kinzottál: tégedet égettek s' öltek volna, ki mást az igazságért meg-égettél s' meg-öltél. Oh bizony akár melly kegyetlen biró eleiben kész vólnál menni, csak a' Bárány tekintetét kerülbetnéd. Akár melly tömlőczben bé-szaladnál, csak pokolban ne ragadta nál, akár melly tűzben bé-ugranál, csak a' gehenna lángja ne égetne, s' akár melly hóbérokat meg-csókolnál, csak az ördögök hadnának békét. Ez vége az hypocritaságnak, az álhatatlanságnak, az árultatásnak, Judás-

ságnak, üldözésnek. Az üldözők jutalmáról másutt szóllok bővebben.

III. De micsoda vége a' Mátyromságnak? Oh Istennek szerelmével buzgó, Christushoz való hűségben jó melegen forró áldott Martyr! Kinek eledd igaz hittel élledezett, élő reménységgel zöldellet, termékeny virtusokkal gyümölcsösködött. Lelked már az örök életre vérrel s' mátyromsággal virágzik, néked-is előttem a' te véged! A' mint most látod, nézd-el e' világi életedet, állapotodat, magadat, köteleidet, lánczaidat, szennyes ruhádat s' minden dolgaidat. Sokáig ezeket így nem látod, majd ezeknek végek leszén, majd más állapot, más dolgok, más látások követnek tégedet: E' világot Martyr születésedtől fogva kezdetted látni, szeretni, véletársalkodni, véle valami szövetséget tartani, s' néki szolgálni; De ládd-e! ezeknek szintén most kell végeknek lenni. El-kell életednek fogyni, a' léleknek a' testül válni, fel-kell e' világgal való szövetségednek bomlani s' valét kell mind ezeknek mondani. Már ez hallandó emberekkel tovább nem társalkodol, e' gyarló testben nem soká kinlódol, a' félelemmel s' tájadalommal nem soká bajlódol. Már el-telik az óra, már rá kell az halálra menned! most áll leg sebessebb harczod, mostan hozza! most! most! vedd elől az hitet a' reménységet, a' lelket, a' könyörgést, most тұrj most szenvédgy! most erősödjél-meg! s' majd a leg utolsó ellenséged-is az halál el-tiróltetie s' osztán vége leszén mindenneknek, 1 Cor. 15. 26. 24.

IV. Bé-tölt már fűleidben szomorúan, de le-
kedben gyönyörűséggel csengő, martyromságod-
nak orája, már rűled el-válom, többet veled nem
szóllok szerelmes Atyámfia. Légy bátor az halálban!
Ne fély a' kegyetlenektől, meg-győzte ezeket a'
Jesús Christus, *Ján. 16. 33.* Ne fély a' rűztől! keves-
sé tart, meg-bívesíti a' Szent Lélek vigasztalásának
lengedező szellője: Ne fély az haláltól! El-nye-
lettetett mind az diadalomig, *1 Cor. 15. 54.* Ne fély
a' Sátántól! Meg-győztetted őtet a' Bárányak vére-
által, *Jel. 12. 11.* Légy vidám oh Dicsőséges Martyr!
Oh Atya Istennek szerelmese! Oh Jesus Christusnak
jó vitéze, szerelmes hive! Oh Szent Lélek Istennek
gyönyörűsége! Ihon már ez hajnalban ki-nyiló, csak
délég virágzó, de dellyest el-hirvadó életed el-mú-
lik; De fonnyadhatatlan s' fogyhatatlan életed kez-
derik, tested fájdalmaitól meg-szűnik, bánatos fejed
s' bús szived fáradtsági után meg-nyugtzik. Ez a'
vége szenvedésidnek s' ugyan itt kezdeti dicsőséged-
nek. Ma a' Christus gyalázatodat Coronával, köny-
hullatásodat mololygással s' siralmidat vigasággal fe-
lejteti: Tómlóczódót királyi székkal, sebeidet di-
csóséggel, s' minden keserűségidet gyönyörűséggel
váltja-fel. Oh bizony jobb hát a' te dolgaidnak vé-
ge, azoknak kezdetinél! *Præd. 7. v. 8.* Halálod-
nak napja születésednél: *vers. 1.* s' bizony dicsősé-
gefebb martyromságod minden világi felségnél!
Fűs hát még-is jobban a' pallyában már csak egy lé-

pés a' jutalom ! Harczolly még-is lebecsebben már
 újodon a' brábium ! Ihon a' Corona ! Azért tarts-
 meg a' te nálad le-tett drága kincset, 2 Tim. i. v 14.
 Edgyetlen egy Lelkedet, Egy bitedet, Egy Istene-
 det, Egy Christufodat, a' Szent Lélek egy Istene-
 det, Egy örök életedet, Egy idvefségedet, Egy
 hazádat. Kérlek tarts-meg a' mid vagyon
 hogy senki el ne vedgye a' te CORO-
 NADAT, A M E N.

V E G E.

Ez Kőnyvben lévő RESZEK- NEK TABLAJA.

RESZ.

LEVEL.

- I. *Kicsodác a' Martyroc és mitsoda a' martyromság?* 1.
- II. *Szabad-é az üldözők előtt el-futni? Mikor szabad s' mikor nem?* 7.
- III. *A' kiket az üldözőc magoc törvényére citálnac, tartoznak é compareálni?* 17
- IV. *A' foglyoknak az üldözőc fogságából szabadé el-szökni?* 26
- V. *Az hamis prophétáknac, Első Bárány bőrök:*
Az ő Nevezetec. 32
- VI. *Másodic Bárány bőr az ő Vorumok.* 36
- VII. *Harmadic Bárány bőr: Confessiójokban elegyi-tett némelly magában jó de meg rontott Arti-culusok.* 39
- VIII. *Negyedic Bárány bőr: Esküvéssel tett fogadás rételek.* 45
- IX. *Ötodic Bárány bőr: Magoc alkalmaztatása a' tanításban.* 53
- X. *Hatodic Bárány bőr: Magoc alkalmaztatása a' társalkodásban.* 55
- XI. *A' fene vad bélljegiről.* 57
- XII. *A' Sáránnak I. Sullásáról: Lehet - é olly*
kinte-

Mutató Tábla.

*kintelenség melly miatt lehessen idveségesse
az Evangélicus embernek Pápistává lenni? 67*

XIII. A' Sátánnak II. Sugallásáról: Szabad-e ide-
ig az ördögnek-is gyertyát tartani? 74

XIV. A' Sátánnak III. Sugallásáról: Szabad-e
szin mutatásból Pápistává lenni, hogy már
szívében az Evangélicus ember igaz vallását
meg-tartja? 76

XV. A' Sátánnak IV. Sugallásáról: Keresztyéneké
a' Pápistác? Minémű keresztyénec s' olyan ke-
resztyénségrenézve jó-e valakinek Pápistává
lenni! 89

XVI. A' Sátánnak V. Sugallásáról: El-kárhoznaké
mind a' Pápistác? Miképpen idvezülhetne, s'
idvezül-e a' ki Evangélicusból Pápistáva lé-
szen? 94

XVII. A' Sátánnak VI. Sugallásáról: Vagy-e
valami jó a' Pápistaságban? és annac kedvéére
a' mikécsiny jó benne találtatik, jó-e valakinek
Pápistává lenni? 100

XVIII. A' Sátánnak VII. Sugallásáról: Szabad-e
vakjában meg-probálás nélkül Pápistává len-
ni, egyic vallást-is s' másikat-is próbál: 101

XIX. Martyrok I. Czimeréről: Melly az Ortho-
doxia Apostoli igaz Tudomány. 106

XX. Martyrok II. Czimeréről: Melly a' Confes-
sio. Az igaz tudománynac meg-vallása. 108

XXI. Martyrok III. Czimeréről: Melly a' kegyes
jámborság. 111

XXII.

Mutató Tábla.

- XXII. Martyrok IV. Czimeréről: *Melly az igaz hit,* 113
- XXIII. Martyrok V. Czimeréről: *Melly a' Bátor-ság.* 115
- XXIV. Martyrok VI. Czimeréről: *Melly az Al-hatatosság.* 116
- XXV. Martyrok VII. Czimeréről: *Melly a' Ma-gnanimitas, Nagy lélecekel való bírás.* 123
- XXVI. Martyrok VIII. Czimeréről: *Melly a' Resolutio, Maga meg-batározás.* 129
- XXVII. A' Martyrok Bátorságának I. Forrásáról: *Melly annac meg-gondolása: Kinek kell leg in-kább engedni?* 131
- XXVIII. A' Martyrok Bátorságának II. Forrásá-ról: *Melly annac meg-gondolása: A' Martyr kibengyönyörködő leg-inkább. I. Gyönyörű-sége az Atya Isten.* 143
- XXIX. A' Martyrok II. Gyönyörűségéről: *Ki a' Jesus Christus.* 148
- XXX. A' Martyrok III. Gyönyörűségéről: *Ki a' Szent Lélec Isten.* 152
- XXXI. A' Martyrok Bátorságának III. For: *Melly a' Martyromságnac gyümölcseiről való gondolko-dás. I. Gyümölcse a' Martyromságnak: E' világnac meg-győzése.* 157
- XXXII. A' Martyromságnak II. Gyümölcseiről: *melly, A' Sátánnac és az Antichristusnac meg-győzése.* 160
- XXXIII. A' Martyromságnak III. Gyümölcse-ről:

Mutató Tábla.

ről: melly, <i>Az anyaszentegyháznak terjedése.</i>	169
XXXIV. A' Martyromságnak IV. Gyümölcséről: melly, <i>Az híveknek meg-erősítése.</i>	170
XXXV. A' Martyromságnak V. Gyümölcséről: melly, <i>Az Evangéliumi igazságnak meg-pecsételése.</i>	174
XXXVI. A' Martyromságnak VI. Gyümölcséről: melly, <i>A' Christusnak diadósága.</i>	176
XXXVII. A' Martyromságnak VII. Gyümölcseről: melly, <i>A' Martyrok idvessége.</i>	179
XXXVIII. A' Martyrok Bátorságának IV. Forrása: melly: <i>Az Isten el-végezett szent akaratjának meg-gondolása.</i>	185
XXXIX. A' Martyrok Bátorságának V. Forrása: melly: <i>A' Martyrok kincseiről való gondolkodás. I. Kincsek a' Martyroknak. Egy Leikek.</i>	188
XL. A' Martyrok II. Kincseről: melly, <i>Egy Hitek.</i>	192
XLI. A' Martyrok III. Kincseről: melly, <i>Az Atya Istennek szerelme.</i>	194
XLII. A' Martyrok IV. Kincseről: melly, <i>Egy Christusok.</i>	196
XLIII. A' Martyrok V. Kincseről: melly, <i>Az egy Szent Lélek Isten.</i>	200
XLIV. A' Martyrok VI. Kincseről: melly, <i>Edgy örök életek.</i>	202
XLV. A' Martyrok VII. Kincseről: melly, <i>Edgy idvessége.</i>	206
XLVI. A' Martyrok VIII. Kincseről: melly: <i>Edgy hazások.</i>	208
XLVII. A' Martyrok IX. Kincseről: melly, <i>Edgy Corónások</i>	213
XLVIII. A' Martyrok X. Kincseről: melly, <i>Edgy Végek.</i>	216
Az üldözőknek veszedelmes végeket lásd a' <i>Præfatióban.</i>	

SZOMORU ŰLDÓZTETESE
s' SZÁMKIVETESE

SZÖNYI N. ISTVANNAK,
A' Tornai Ecclesiából.

Mint hogy ez 1670. s' több véle folyó
Somoru estendőkbeli, Magyar Nemzet-
ségben lévő Isten Anyaszentegyházának si-
ralmas űldőztetésében, a' számkivetésnek keferű ke-
nyerér, Prædikátori rendemen, leg előlször nékem
kelle meg-köszölnöm. Nelégyen azért nehéz K O.
ha a' magam példájában meg-mutatom, honnan, kik
által, s' miképpen vett kezdetet a' Magyar Ország-
űldözés.

Hogy az Urak *citáltatásokról*, s' foglyosításokról,
vagy az Evangélica Ecclesiák, felsőbb estendőkbeli
űldőztetésekről ne szóllyak, mint vólt már ez előtt
régén vagy titkossáokban, mint az hegyek alatt és sok
helyeken a' Duna mellett; de nyilvánossággal-is Pápán
s' egyébütt. A' meg-ementett esztendőkbeli űldözés-
ben, Magyar Országban, leg előlször Keglevith
Miklos Uram ó Nága, Torna Vármegyének Fő Is-
pánnya kezdé a' Diána templomát fel-gyujtani, mel-
lyet ó Nága ragadott ugyan a' Nemes Torna Vár-
megye előtt; de Isten kegyelméből akadott olly e-
zer Documentum kezembem, melly ó Nágára jöven-
dőben

Szomorú üldöztetése

dóben-is eléggé reá bizonyította, hogy a' Németeket ő Nāga hozta reám. Mert 1671. 11. napján *Bója m. b.* ő Nāga Udvarában nagy konyhát ürtötenek, vala ugyan nagy hire, hogy ő Nāga Császáruól vár vendégeket, de kiket, még az Udvariak sem tudák.

Lévén azért én könyveim között, szent hivatalomban foglalatot, dellyesti 3. óra tájban, bé-fut hozzáam az harangozó felesége s' nagy sírással jelenti: *Jaj Edes Uramoda a' templomunc, tele a' templom kerítése Németekkel s' erre felé-is sokan júnec.* Ezt halván megindulék a' templom felé, vévém kezemben óltalomnak okáért a' templom kultsát, s' feleségem-is (Paxi Panna) első szülött Maria nevű tiz hólnapi kis leányunkat ölében vévén, hogy ki-megyünk a' Szoba ajtón, láttuk hogy már tele Némettel az udvarunk, s' azonnal bé-lépnek hozzánk a' pitvarban, három. Páterek. Edgyik vólt Keglevith Uram udvari Papja, *Hamar Ferencz*, Másik vólt egy vérrel hires *Hirco* nevű Pap. Az harmadikat nem ismértem. Monda mindgyárt Hamar Ferencz: *Edes szomszéd Uram, e' vitézec Coronás Királynuc ő Felsége vitézi, az ő Felsége akarattából bocsátotta Cassai Generál, Spankan Uram ő Nāga ezeket ide, e' végre, hogy a' kegyelmetec Templomát, Scholáját, Parochiáját hozzájoc való bonumokkal, e' máj napon el foglallyác a' mi számunkra, kegyelmednec se tanitásra, se maradásra nem engedtetec semmi szabadsága, a' templom kultsát kegyelmed adgya kezében, s' mindenét hordassá-ki: mert egyébaránt majd a' vitézec ostromac kegyelmednec minden javával.* Erre én

s' Számkivetetése Sző. Ist.

re én így szólék. Kulcsot nékem sem kegyelmetec, sem Cassai Generál Uram ó Nága nem adott, Ország-é a' templom, Ország adta kezembé a' kulcsot, vadnac elől járóim, csac azoknac tartozom adni, kegyelmeteknek bizony nem adom. Hirco Páternek, mint egy kerülöttem forgolódó Mászárosnak egy fejsze vala kezében, azon kivül-is dárdát s' muskatérokat tartottak környülóldalomban. Két kézre fogván azért fejszéjét, Hirco Páter monda. Meg kell Uram bizony annac lenni: Mert ezec a' vitézec ó Felsége vitézi, ó Felsége akarattyaából jöttéc ide. Mondék én-is: El hiszem hogy a' vitézec ó Felsége vitézi, de ki akarattyaából jöttéc ide nem tudom, sőt hogy az ó Felsége parancsolattyaából, hatalmaskodgyanac szabad Parochiámban, én nem hiszem: Mert ó Felsége bittel köteles a' mi Religionknac, mind megtartására s' mind mególtalmazására, azért ha ó Felsége látná háborgattatásomat, maga ó Felsége lenne jó óltalmá. Meg-perditvén fejszéjét a' fejem felett Hirco Páter, monda: Halgas Uram! mert Isten engemet úgy segéllyen, el-költél arról, ne prédikally sokat. Monda Hamar Ferencz: ó Felsége nem köteles szomszéd Uram, a' kegyelmetec vallásának óltalmára. Abban penig kegyelmeé ne kételkedgyen: mert ezec a' vitézec ó Felsége akarattyaából jöttéc ide. En-is erre így szólék: Ha ó Felsége akarattyaából vészik-el hatalmasul templomunkat, &c. mutassác az ó Felsége pecsétetes Commissióját, addig bizony a' kulcsot nem adom. Mond Hamar Ferencz: De Commissiójoc ezeknac vagyon, itt vagyon nálam s' a' mikor kívántatic meg-mutatattuc. Erre mondék: Most

vagyon

Szomerű üldöztetése

vagyon annac ideje : mert ha nem mutattyátoc, én ü bizony a' kulcsot nem adom. Sőt tiltom kegyelmeteket a' Nemes országra, a' Királyra, s' Király ő Felsége hitire, itt szabad Parochiámban rajtam ne hatalmaskodgyéc. Azonban fordula elmémben, hogy egy lélek sem jün felém a' városbéli emberek közzül ; küldöm vala az harangozónét, hogy a' Birót bijja fel hozzám vagy harmad magával, gondolván, hogy a' köztünk lévő dolognak s' ha mi rajtam esik is, senki látója s' bizony-sága nem lészén, annak utánna osztán költsék hazugúl a' dolgot ; de az Aszszonyi állatott muskatér-al az ajtón viszfá tatfíták s' utcza ajtókat-is minden felől el állottak, hogy senkit felém ne bocsáffanak.

Egyedül tufakodtam vélek egy egész óránál jó egy fertály orával tovább, mind sok fenyegetésekkel, s' mind sok ígéretekkel: Jábai Püspök *patrociniumjánac*, s' Király ő Felsége gráciájának, nagy ajánlásával kifirtettek, ha magamat hozzájok alkalmaztatnám. Midőn látták hogy szoval semmit nem vehetnek rajtam. Monda Hirco Pater a' fejszével : *Adgyad Uram ha adod : mert majd Isten engem úgy segéllyen roszúl jár sz.* Hamar Ferencz még is valamivel emberségeffebben. *Jobb kegyelmed nec bizony engedelmesebben cselekedni.* Az harmadik Pater-is monda : *Lás sa kegyelmed de a' keménység nec semmi hasznát nem vé sz.* Monda végre Hamar Ferencz : *Az ő Felsége vitézt kegyelmed ne ké sselteffe : Mert eddig is magam tartóztattam, de meg van nékic parancsolva, hogy kegyelmed nec minden javát fel-prædállyác, o nec mondgya-
meg*

3 Számkivetetése Sző: Ist:

meg kegyelmed, adgya-e a' kulcsot vagynem? Mondék: En bizony nem adom. Szólla azonban a' Németeknek hogy a' Szoba ajtómat rontsák-bé, s' a' mi nekik tetszik cselekedgyék. Hogy a' Németek jűnek-bé házam felé, eleiben állék a' dárdás Tizedesnek, hogy őket az ajtón bé ne bocsáffam, és akkori hirtelenkedésemben, à kulcsaledgyűtt sebemben lévén, à kezemet mint kulcsotúl ki-rántám, mellyet látván a' Német tizedes ki-ragadá kezemből. Ezt látván Hamar Ferencz, monda a' Németeknek: *Mennyűnc Kapitány uramhoz.* (Mert a' Templomnál vala a' Kapitány.) Hogy penig a' Németek udvaromrúl takarodnának, monda Hamar Ferencz: *Edes szomszéd uram, csac az a' kegyelmed-e, a' mit ki-hordhat addig, mig a' Nemetec viszfzá jűnec, egyébaránt keglelmednec mindenét majd fel-prædállýac.* En arra semmit nem figyelmezvén, mindgyárt nyomokban én-is az útcza ajtón kívül, egy ott lévő kőre fel-álván, a' csudára ki-állott, félelemtűl s' keserűségtől el-foglaltatott egész város népe elött, sűveg vetve nagy fel-lzóval így protestálék: *Protestáloc a' Nemes Vármegye székre, az Ország törvényére, a' Királyra ó Felségere, a' Király hitre s' az élő Istenre! Ihon e' mái napon fegyveressen jöttetre-ám a' Papistác; erővel és hatalommal el-vészic tőlűnc, Templomunkat, Scholánkat, Parochiánkat, javainkat s' Isteni tiszteletre való szabadságunkat, protestáloc! protestáloc! Itéllye meg Isten e' méltatlanságot!*

Ezt halván a' szegény kőlség el-fakada sírva, férfiaknak, alszifonyiállatoknak, gyermekeknek, iffiaknak,

Szomorú üldöztetése

nak s' leányzóknak kelerves jajgatásokkal zeng vala az utcza, mintha minden Atyák s' Anyák szerelmes magzatryoktúl, s' minden magzatok szerelmes szüléjektül egy szempillantásban meg-váltak volna, mindnyájan özvegységres' árvaságra jutottak volna. Engemet pedig ki a' meg-öléstül s' ki a' fogságtól félt vala, s' feregénként hozzám futván, Becsületes férfiak s' tisztességes Asszonyi állatok rajtam szánakoznak vala. Nékem jollehet, javaimra semmi gondom nem vala; de a' szegény kótség míg a' Németek visszájöttének javaimban magok edgyik házához kihordottanak. De a' Németek visszájűvén szegényeket széllyel verték s' ott talált javaimat fel-prædálták. Magamat pedig len Parochiámból sok fenyegetésekkel ki-űzének, magok a' Németek sok napokig a' parochiában maradván. Azon napnak pedig estvéjén a' mint az idő reánk setétedet, tudtomra esék hogy azon étczaka minden bizorrral magamat is meg-fognak, a' mint hogy keresztnek is szálláson éjfélikor a' Németek. De mint hogy az Isten tudtomra adta ellenségimnek ellenem fel-tett gonofsándékát, setét este, ki-hordott minden javaimat egy rakásban hagyván, más nap a' Németek el-is foglaltak és prædáltak Feleségemmel csecsemő kis magzatunkal út nélkül, sok viz gázolásokkal, nagy setében, Szik szó felé fietrünk. Es noha más nap az üldözök Szikizóig üldöztenek, még is Isten bennünket előttök bé-vitt a' városban. De az ott való Becsületes emberektül hogy meg-fogjanak, hoz-

zánk

s' Számkiivetetése Szó: Ist:

zánk nem fértenek. Onnan-is Isten meg-szabadítván, siettünk által a' Tiszán s' Polgáriban érkezvén ott meg-szállottunk, Tiszt. Debreczeni István Uramnál, az ott való Becsületes Prædikátornál. Magam, pedig nagy lappangással, halgatóim közzé viszszamentem s' éjjelenként jártam hozzájuk, hogy bitekben erősítem. De a' mikorra ott létem a' Pápistának tudokra esett volna cselédemhez viszszá kellett mennem, onnan Debreczemből. Holott osztán Isten ellenségink ellen-is asztalt terítet, a' mikor egy pénzünk, egy kenyérünk, annyi darab gyólcunk nem való, mellyel vagy verítékünket, vagy könyhulatafunkat orczáinkról le-törölhettyük való, és a' mivel szennyesünket magunkról le-válthattyuk való.

Rajtam az Istennek kegyelmességét, de üldözdimen az ő nagy ítéletit csudállyal Kegyes Olvasó. A' mint Ajánló levelemben jelentettem: az Isten Anyaszentegyházának ellenségi rútúl vesznek-el. Legelőszőr Papok rendin, Hamar Ferencz úze-ki engemet parochiámból, mint fellyebb meg-értetted s' az üldözök közzül leg-előszőr ő-is vesz-e-el, mint hogy hamar kezdte hamar-is vesz-e.

Mert Tornárúl Szendrőben menvén, és az ott való Paterrel, szintén a' körül való Ecclesiák ellen, practikálván, abbéli örömdőkben a' Bachus tején, igen meg-részegedtenek. Hamar Ferencz pedig Tornára viszszá indulván, úttjában, Isten mint réggen *Apophrásist*, lovastúl a' földhöz veré, s' holt része-

Szomorú üldözt: s' szám: Szó: Ist:
részezen meg-hale. E' lett üldözésének jutalma.
S' ez izomorú üldöztetésemnek s' számkivetésem-
nek rövid de igaz és valóságos le-irása.

Soltár, 124. v. 6, 7, 8.

*Aldott legyen a' JEHOVA! kinem adott
minket pradára az ő fogoknak. A' mi lelkünk
meg-szabadult mint a' madár a' madarásznak
töribül: a' tör el-szakadozott, és mi meg-sza-
badúltunk. A' mi segítségünk vólt a' JE-
HOVANAK nevében, ki-teremtette
mennyet és a' földet.*

A M E N.

